

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ DEMOKRASİNİN
SERÜVENİ ÜNİTESİNDEKİ KAVRAM YANILGILARINI
GİDERME: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

Mutlu KÜRÜMLÜOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2019

©2019-Mutlu KÜRÜMLÜOĞLU

T.C.
KIRŐEHİRAHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ DEMOKRASİNİN
SERÜVENİ ÜNİTESİNDEKİ KAVRAM YANILGILARINI
GİDERME: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

ELIMINATING THE MISCONCEPTION ON THE 6TH
GRADE SOCIAL STUDIES IN THE UNIT
ADVENTURE OF DEMOCRACY: AN ACTION RESEARCH

Hazırlayan

Mutlu KÜRÜMLÜOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Tekin ÇELİKKAYA

KIRŞEHİR-2019

KABUL VE ONAY

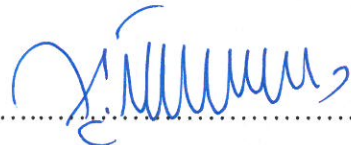
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi, Mutlu KÜRÜMLÜOĞLU tarafından hazırlanan “6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesindeki Kavram Yanılgılarını Giderme: Bir Eylem Araştırması” adlı tez çalışması 29/04/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman .....

Doç. Dr. Tekin ÇELİKKAYA

Üye.....

Doç. Dr. Elvan YALÇINKAYA

Üye.....

Doç. Dr. Tercan YILDIRIM

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım ....../.../2019

Doç.Dr.Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

29/04/2019

Mutlu KÜRÜMLÜOĞLU

ÖZET

6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ DEMOKRASİNİN SERÜVENİ ÜNİTESİNDEKİ KAVRAM YANILGILARINI GİDERME: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Mutlu KÜRÜMLÜOĞLU

Danışman: Doç. Dr. Tekin ÇELİKKAYA

2019 – (xxi+184)

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

Jüri

Doç. Dr. Tekin ÇELİKKAYA (Danışman)

Doç. Dr. Elvan YALÇINKAYA

Doç. Dr. Tercan YILDIRIM

Kavram yanılığı bireyin bir kavrama ilişkin zihinlerinde oluşturdukları bilimsel esaslara ters düşen yargılardır. Öğrencilerde mevcut kavram yanılıklarının tespit edilmesi ve düzeltilmesi sürecin önemli unsurlarındandır. Öğrencilerin kavramlara ulaşmalarını sağlamak, için mevcut kavram yanılıklarını tespit edilmesi ve giderilmesi gerekmektedir. Bu sayede daha sonra karşılaşacakları kavramların daha iyi bir şekilde öğrenmelerini sağlayacaktır. Bu araştırmada öğrencilerin üniteye geçen kavramları anlama düzeyleri belirlenip, sahip oldukları kavram yanılıkları tespit edilmiştir. Araştırmanın amacı, 6. sınıf öğrencilerinin ‘Demokrasinin Serüveni’ ünitesinde yer alan kavram yanılıkları üzerinde, eylem araştırmasına bağlı olarak öğrencilerin kavramsal bilgilerinin değişimi incelemektir. Bununla birlikte çalışmada belirlenen yanılıklar ve bu yanılıkları gidermede kullanılan öğretim yaklaşımı ve materyallerinin, öğretmenlere ve bu konuda çalışma yapacak araştırmacılara faydalı olması açısından önemlidir.

Araştırmanın çalışma grubu, Sivas ili Kangal ilçesine bağlı bulunan Havuz Ortaokulunda öğrenim gören 6/A ve 6/B sınıfı öğrencilerinden oluşturulmuştur. Bu sınıflarda bulunan öğrencilerden taşıma ve veli izin durumuna göre 24 öğrenci ile yapılmıştır. Araştırmada yöntem olarak, nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması kullanılmıştır. Kavramlar belirlenirken 6. sınıf sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitabı (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2017) Demokrasinin Serüveni ünitesinde öğrencilere kazandırılması hedeflenen kavramların yer aldığı, öğrencilerin kavramların anlamlarını kısa yazılı cevaplar olarak verebilecekleri şekilde düzenlenmiş açık uçlu soru formu kullanılmıştır. Öğrencilerin formdaki kavramlara verdikleri cevaplar değerlendirilirken ders kitabında kavramlarla ilgili yapılan açıklamalar ile Büyük Türkçe Sözlük’teki (Türk Dil Kurumu [TDK], 2018) açıklamalar göz önünde bulundurulmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar; kavramı doğru anlama, kavram yanılığı ve cevapsız şekilde

tasnif edilmiş, yüzde ve frekans değerleri alınıp yorumlanarak sonuçlara göre en fazla kavram yanlışlığı görüldüğü tespit edilen 10 kavram belirlenmiştir. Araştırmacının dâhil olduğu eylem araştırmasında öğrencilere dersin ilk ve son aşamasında kavram başarı testi yapılmıştır. Derste cumhuriyet, egemenlik, demokrasi, meşrutiyet, monarşi, oligarşi, teokrasi, yasama, yargı ve yürütme kavramlarıyla ilgili yanlışlarını gidermeye yönelik olarak araştırmacı tarafından tasarlanan etkinlikler gerçekleştirilmiş, yanlışların giderilme düzeyine bakılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, cumhuriyet, egemenlik, demokrasi, meşrutiyet, monarşi, oligarşi, teokrasi, yasama, yargı ve yürütme kavramlarıyla ilgili öğrencilerde mevcut bulunan kavram yanlışlarının giderilmesinde ve başarılarının artmasında, eylem araştırmasındaki etkinliklerin öğrencilerdeki yanlışları gidermede ve kavramın öğretiminde etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Eylem Araştırması, Demokrasinin Serüveni, Kavram yanlışları, Sosyal Bilgiler

ABSTRACT

Eliminating the Misconception on the 6th Grade Social Studies in the Unit

Adventure of Democracy':An Action Research

M.Sc.Thesis

Preparer: Mutlu KÜRÜMLÜOĞLU

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Tekin ÇELİKKAYA

2019 -(xxi+184)

Kirsehir Ahi Evran University

Institute of Social Sciences

Department of Turkish and Social Sciences Education

Division of Social Studies Education

Jury

Assoc. Prof. Dr. Tekin ÇELİKKAYA

Assoc. Prof. Dr. Elvan YALÇINKAYA

Assoc. Prof. Dr. Tercan YILDIRIM

The misconception is that judgments that contradict the scientific principles that an individual has formed in their minds. Identifying and correcting the existing misconceptions in students is an important part of the process. Providing students with access to concepts, identifying and eliminating existing misconceptions will enable them to learn more about the concepts they will learn later.

In this research, students' level of understanding of the concepts in the unit were determined and their misconceptions were determined. In addition, the misconceptions and misconceptions used in this study are important in terms of the teaching approach and materials that are useful for teachers and the researchers who will work in this field. The aim of this study is to examine the change in conceptual knowledge of students on the misconceptions of the 6th grade students in the Adventure of Democracy unit. The study group consisted of 6/A and 6/B students studying at the Havuz Secondary School in the Kangal county of Sivas province. In this class, 24 students were according to the situation of transport and parental leave. As a method in the research, action research was used from qualitative research methods.

In determining the concepts, the sixth grade social studies teacher's guide book was used in the Adventure Unit of Democracy Unit, where the concepts that were aimed at gaining students were given, and the students were able to give the meanings of the concepts as short written answers.

When evaluating the answers of the students to the concepts in the form, explanations about the concepts in the textbook and the explanations in the Grand Turkish Dictionary (Turkish Language Association [TDK], 2018) were taken into consideration. Students' answers;

The concept was defined as correct comprehension, misconception and unanswered, and 10 concepts were determined by interpreting and interpreting the percentage and frequency values.

With the researcher in the first and last stage of the course, students will use the activities designed by the researcher in order to resolve their mistakes related to the concept achievement test and the republic, sovereignty, democracy, constitutional monarchy, monarchy, oligarchy, theocracy, legislative, judicial and executive concepts. It was analyzed. As a result of the research, it has been determined that the activities in the research and action of the Republic, sovereignty, democracy, constitutionalism, monarchy, oligarchy, theocracy, legislative, judiciary and executive concepts are effective in the elimination of misconceptions and teaching the concept.

Key words: Action Research, The Adventure of Democracy, Misconceptions, Social Studies

ÖN SÖZ

Sosyal bilgiler dersi kavramlar açısından oldukça zengindir. Öğrencilerin sosyal bilgilerle ilgili ilkeleri öğrenebilmeleri için temel kavramları çok iyi anlamaları gerekmektedir. Bu araştırmada 6. sınıf öğrencilerinin ‘Demokrasinin Serüveni’ ünitesinde yer alan kavram yanlışları üzerinde, eylem araştırmasıyla kavramlara yönelik yanlışların ne derece giderildiği araştırılmıştır. 2005 Sosyal Bilgiler öğretim programında kavram öğretimi önemli bir yer tutmaktadır. Programda kavram öğretiminde sınıflamalar ve farklı kavram öğretimi yaklaşımlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca anlam karmaşası, kavram karmaşası ve kavram yanlışlarının giderilmesine yardımcı olunması gerektiği vurgulanmıştır. Araştırmanın amacı, 6. sınıf öğrencilerinin “Demokrasinin Serüveni” ünitesinde yer alan kavram yanlışları üzerinde, eylem araştırmasıyla tasarlanan etkinliklerin kavram yanlışlarını gidermesi üzerindeki etkisini incelemektir.

Araştırmanın;

- ✓ Birinci bölümünde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve araştırmada verilen çeşitli kavramların tanımları üzerinde durulmuştur.
- ✓ İkinci bölümünde ise kuramsal açıklamalar ve ilgili literatüre yer verilirken,
- ✓ Üçüncü bölümde yöntem başlığı altında araştırma modeli, çalışma grubu ve veri toplama araçları yer almıştır.
- ✓ Dördüncü bölümünde üzerinde çalışılan kavramlara yönelik etkinliklerle bu etkinliklerin öğrencilerin kavram başarı testindeki cevaplama oranlarına ait bulgulara yer verilmiştir.
- ✓ Beşinci bölümünde ise araştırmaya ait sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Yapılan araştırma ile derste kullanılan etkinliklerin çocuklarda bulunan kavram yanlışlarını gidermede etkili olduğu görülmüştür. Ders öğretmenin hem araştırmacı hem de uygulayıcı olması nedeniyle süreci daha yakından takip ederek gerekli önlemleri alması dikkat çekmektedir. Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında yapılan bu araştırma sonucunda elde edilen bilgiler daha sonra bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara ışık tutması açısından önemlidir.

Öncelikle araştırmamın her aşamasında görüşleri, önerileri ve eleştirileriyle beni yönlendiren, katkı ve yardımlarını zaman ve mekân gözetmeksizin hiçbir zaman esirgemeyen, lisans eğitimimden tez dönemine kadar desteğini hep hissettiren saygıdeğer danışman hocam, Doç. Dr. Tekin ÇELİKKAYA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarım sırasında görüş ve önerileri ile destek olan değerli hocalarım Doç. Dr. Elvan YALÇINKAYA'ya ve Doç. Dr. Tercan YILDIRIM'a minnet ve şükranlarımı sunarım. Ayrıca çalışmalarım sırasında birçok konuda fikir alışverişinde bulunduğum, yardım ve desteğini asla esirgemeyen arkadaşım Osman SEYHAN'a ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen değerli öğretmen arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Ayrıca yüksek lisans eğitimim boyunca ders aldığım/almadığım, bende emeği olan bütün hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her anında olduğu gibi yüksek lisans eğitimim süresince desteklerini hep üzerimde hissettiğim rahmetli anneme ve babama, beni yetiştirip bugünlere gelmemi sağlayan ablalarıma sonsuz teşekkürler.

Bu tezin uygulanması sürecinde çalışmaya katılan tüm öğrencilerime teşekkür ederim.

Yapılan bu çalışmanın Sosyal Bilgiler Eğitime katkı sağlaması ve bu alanda yapılacak yeni çalışmalara örnek olması temennisiyle.

Anneme ve Babama İthafen...

Mutlu KÜRÜMLÜOğLU

Kırşehir-2019

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLOLAR LİSTESİ	xvi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xviii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	xx
BÖLÜM I.....	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	1
1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI.....	1
1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	3
1.4. VARSAYIMLAR	3
1.5. TANIMLAR	3
BÖLÜM II.....	6
2. KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR	6
2.1. 2017 SOSYAL BİLGİLER PROGRAMININ TEMEL FELSEFESİ.....	6
2.2. KAVRAM NEDİR?	8
2.2.1. Kavramların Özellikleri.....	9
2.2.2. Kavramların Sınıflandırılması	10
2.3. KAVRAM ÖĞRETİMİ.....	13
2.3.1. Hilda Taba Kavram Öğretimi Stratejisi: Listele-Grupla-Ad Ver.....	18

2.3.2. Merrill-Tennyson Kavram Kazanımı Stratejisi	18
2.3.3. Klausmeier Kavram Oluşturma Modeli	19
2.3.4. Joyce ve Weil Kavram Kazanımı Stratejisi (1996)	19
2.3.5. Problem Çözme ve Araştırma – İnceleme Yoluyla Kavram Geliştirme	19
2.3.6. Martorella Kavram Analizi.....	19
2.4. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KAVRAMLARIN ÖNEMİ.....	20
2.5. KAVRAM YANILGILARI	22
2.6. KAVRAM ÖĞRETİMİNDE KAVRAM YANILGILARININ TESPİTİ VE GİDERİLMESİNDE KULLANILACAK YÖNTEMLER.....	24
2.6.1. Kavram Haritaları.....	25
2.6.1.1.Hiyerarşik Kavram Haritaları.....	26
2.6.1.2.Hiyerarşik Olmayan Kavram Haritaları	27
2.6.1.2.1. Örümcek Harita	27
2.6.1.2.2. Balık Kılıçığı Haritası	28
2.6.1.2.3. Olay Zincir Haritası	29
2.6.2. Analogiler.....	30
2.6.3. Anlam Çözümleme Tabloları	31
2.6.4. Kavram Ağları	32
2.6.5. Kavram Bulmacaları.....	34
2.6.6. Kavram Analiz Kartları	37
2.6.7. Kavramsal Değişim Metinleri	38
2.6.8. Kavram Karikatürleri.....	40
2.6.9. Kelime İlişkilendirme Testleri.....	42
2.6.10. Metafor	44
2.6.11. Yapılandırılmış Grid.....	45
2.7.KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	46

BÖLÜM III	51
3. YÖNTEM	51
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	51
3.2.ÇALIŞMA GRUBU	51
3.3.ARAŞTIRMACININ ROLÜ	52
3.4. ARAŞTIRMA ORTAMI	53
3.5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	53
3.5.1.Durumu Tespit Etmek Amacıyla Uygulanan Veri Üretme Araçları:.....	54
3.5.1.1.Kelime İlişkilendirme Testi (KİT):	54
3.5.2. Kavram Kazandırmaya Yönelik Olarak Uygulanan Veri Üretme Araçları: .	54
3.5.2.1. Kavram Haritası Formu:.....	54
3.5.2.2. Kavramsal Değişim Metni Formu:.....	54
3.5.2.3. Kavram Bulmacası:	55
3.5.2.4. Yapılandırılmış Grid:	55
3.5.2.5. Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT):	55
3.5.2.6. Kavram Ağları:.....	55
3.5.3. Süreci Genel Olarak Desteklemeye ve Anlamaya Yönelik Veri Üretme Araçları:.....	55
3.5.3.1. Saha Notları-Gözlemler:.....	55
3.5.3.2. Kavram Başarı Testi:.....	56
3.6. VERİLERİN ANALİZİ	60
3.7. ARAŞTIRMA SÜRECİ	62
BÖLÜM IV	64
4. BULGULAR	64
4.1. ÖN TEST BAŞARI TESTİNE GÖRE İLK HAFTA DURUM TESPİTİNİN YAPILMASI	64
4.2.İKİNCİ HAFTADAKİ KAVRAMLARA YÖNELİK	

ÖĞRENCİLERİN SAHİP OLDUKLARI ÖNBİLGİ VE ALGILARIN TESPİTİ.....	73
4.2.1. İkinci Haftaki Kavramların Kazandırılmasına Yönelik Etkinlikler	73
4.3.ÜÇÜNCÜ HAFTADAKİ KAVRAMLARA YÖNELİK ÖĞRENCİLERİN SAHİP OLDUKLARI ÖNBİLGİ VE ALGILARIN TESPİTİ.....	81
4.3.1. Üçüncü Haftaki Kavramların Kazandırılmasına Yönelik Etkinlikler	81
4.4.DÖRDÜNCÜ HAFTADAKİ KAVRAMLARA YÖNELİK OLARAK ÖĞRENCİLERİN SAHİP OLDUKLARI ÖNBİLGİ VE ALGILARIN TESPİTİ.....	85
4.4.1. Dördüncü Haftaki Kavramların Kazandırılmasına Yönelik Etkinlikler.....	86
4.5. BEŞİNCİ HAFTADAKİ KAVRAMLARA YÖNELİK OLARAK ÖĞRENCİLERİN SAHİP OLDUKLARI ÖNBİLGİ VE ALGILARIN TESPİTİ.....	91
4.5.1. Beşinci Haftaki Kavramların Kazandırılmasına Yönelik Etkinlikler.....	91
4.6. ALTINCI HAFTADAKİ KAVRAMLARA YÖNELİK OLARAK ÖĞRENCİLERİN SAHİP OLDUKLARI ÖNBİLGİ VE ALGILARIN TESPİTİ.....	96
4.6.1. Altıncı Haftaki Kavramların Kazandırılmasına Yönelik Etkinlikler.....	96
4.7. YEDİNCİ HAFTA ÜZERİNDE ÇALIŞILAN TÜM KAVRAMLARA YÖNELİK OLARAK SÜREÇ DEĞERLENDİRMESİ VE SON ETKİNLİKLERİN YAPILMASI.....	103
4.7.1 Yedinci Hafta Üzerinde Çalışılan Tüm Kavramlara Yönelik Olarak Son Test Başarı Testine Göre Durumun Tespit Edilmesi.....	103
BÖLÜM V	119
5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	119
5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA	119
5.2. ÖNERİLER	124
5.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	124

5.2.2. Öğretmenlere Yönelik Öneriler.....	124
5.2.3. Milli Eğitim Bakanlığına Yönelik Öneriler.....	125
KAYNAKÇA.....	126
EKLER	135
EK 1. VELİ İZİN BELGESİ.....	135
EK 2. ARAŞTIRMA İZİNİ	136
EK 3. DEMOKRASİNİN SERÜVENİ ÜNİTESİ BAŞARI TESTİ	139
EK 4. İkinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Kelime İlişkilendirme Testi (KİT)	145
EK 5. İkinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Ön Test KİT Örnekleri.....	146
EK 6. İkinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan Kavram Haritası	147
EK 7. İkinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan Kavram Ağı	148
EK 8. İkinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrencileri Kavram Ağı Örnekleri.....	149
EK 9. İkinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT)	150
EK 10. İkinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrencilerin AÇT Örnekleri.....	151
EK 11.İkinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Son Test KİT Örnekleri.....	152
EK 12. Üçüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan KİT Örneği	153
EK 14. Üçüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Ön Test KİT Örnekleri	154
EK 14. Üçüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan Kavram Haritası	155
EK 15. Üçüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan Çalışma Kâğıdı.....	156

EK 16. Üçüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan Bazı Öğrencilerin Çalışma Kağıdı Örneği	157
EK 17. Üçüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan Yapılandırılmış Grid	158
EK 18. Üçüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan Bazı Öğrencilerin Yapılandırılmış Grid Örnekleri.....	159
EK 19. Üçüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Son Test KİT Örnekleri	160
EK 20. Dördüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan KİT Örneği.....	161
EK 21. Dördüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Ön Test KİT Örnekleri	162
EK 22. Dördüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Kavramsal Değişim Metni	163
EK 23. Dördüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Son Test KİT Örnekleri	165
EK 24. Beşinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan KİT Örneği.....	166
EK 25. Beşinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Ön Test KİT Örnekleri.....	167
EK 26. Beşinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Kavramlara Yönelik Kavramsal Değişim Metni.....	168
EK 27. Beşinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Son Test KİT Örnekleri	170
EK 28. Altıncı Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan KİT Örneği.....	171
EK 29. Altıncı Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Ön Test KİT Örnekleri.....	172
EK 30. Altıncı Haftadaki Kavramlara Yönelik Kavramlara Yönelik Kavramsal Değişim Metni.....	173
EK 31. Altıncı Haftadaki Kavramlara Yönelik Kavramlara Yönelik Kavramsal Değişim Metni.....	175

EK 32. Altıncı Haftadaki Kavramlara Yönelik Kavramlara Yönelik Kavramsal Değişim Metni.....	177
EK 33. Altıncı Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Son Test KİT Örnekleri.....	179
EK 34. Yedinci Hafta Tüm Öğretilen Kavramlara Yönelik Kavram Bulmacası.....	180
EK 35. Yedinci Hafta Tüm Öğretilen Kavramlara Yönelik Kavram Bulmacası.....	181
EK 36. Yedinci Hafta Tüm Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Kavram Bulmacası Örnekleri.....	182
ÖZGEÇMİŞ	183

Tablo 2.1. Kavram Öğretimi, Kavram Yanılgılarının Tespiti ve Giderilmesinde Kullanılacak Yöntemler.....	24
Tablo 3.1. Öğrencilerin Kavramlara Yönelik Olarak Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	56
Tablo 3.2. Kavramların Başarı Testindeki Dağılımı.....	57
Tablo 3.3. Kavram Başarı Testi Maddelerinin Güçlük ve Ayırt Edicilik Güvenirlilik Değerleri.....	59
Tablo 3.4. Haftalık Eylem Planları	63
Tablo 4.1. Uygulama Öncesinde Öğrencilerin Önteste Kavram Başarı Testine Verdikleri Cevapların Seçeneklere Göre Dağılımına İlişkin Bulgular.....	64
Tablo 4.2. Öğrencilerin Ön Test ve Son Testte 2. Hafta Kavramlarına Verdikleri Kelime ve Cümle Sayılarına İlişkin Bulgular.....	73
Tablo 4.3. Öğrencilerin 2. Haftadaki Kavramlara İlişkin Kurduğu İlgili Cümlelerin Ön Test-Son Test Frekans Tablosu	80
Tablo 4.4. Öğrencilerin Ön Test ve Son Testte 3. Hafta Kavramlarına Verdikleri Kelime ve Cümle Sayılarına İlişkin Bulgular.....	81
Tablo 4.5. Anahtar Kavrama İlişkin Öğrencilerin Kurduğu İlgili Cümlelerin Ön Test-Son Test Frekans Tablosu	85
Tablo 4.6. Öğrencilerin Ön Test ve Son Testte 4. Hafta Kavramlarına Verdikleri Kelime ve Cümle Sayılarına İlişkin Bulgular.....	86
Tablo 4.7. Anahtar Kavrama İlişkin Öğrencilerin Kurduğu İlgili Cümlelerin Ön Test-Son Test Frekans Tablosu	90
Tablo 4.8. Öğrencilerin Ön Test ve Son Testte 8. Hafta Kavramlarına Verdikleri Kelime ve Cümle Sayılarına İlişkin Bulgular.....	91
Tablo 4.9. Anahtar Kavrama İlişkin Öğrencilerin Kurduğu İlgili Cümlelerin Ön Test-Son Test Frekans Tablosu	95

Tablo 4.10. Öğrencilerin Ön Test ve Son Testte 6. Hafta Kavramlarına Verdikleri Kelime ve Cümle Sayılarına İlişkin Bulgular.....	97
Tablo 4.11. Anahtar Kavrama İlişkin Öğrencilerin Kurduğu İlgili Cümlelerin Ön Test-Son Test Frekans Tablosu	102
Tablo 4.12. Uygulama Sonrasında Öğrencilerin Son testte Kavram Başarı Testine Verdikleri Cevapların Seçeneklere Göre Dağılımına İlişkin Bulgular.....	104

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1. Listeleme-Gruplama-Ad Verme Kavram Oluşturma Stratejisine Örnek.....	18
Şekil 2.2. Osmanlı Devleti'nde Askeri Yapıya Ait Kavram Haritası	27
Şekil 2.3. Tarıma Destek Veren Kuruluşlara Ait Bir Örümcek Harita	28
Şekil 2.4. İstanbul'un Fethi'nin Nedenleri Konulu Balık Kılıcı Haritası.....	29
Şekil 2.5. Ayçiçeği Yağı Üretim Aşaması Konulu Olay Zinciri Haritası	29
Şekil 2.6. Geçmiş ile Günümüz Arasında Kurulan Analogilere Örneği	31
Şekil 2.7. Anlam Çözümleme Tablosu Örneği.....	32
Şekil 2.8. Türkiye'de Görülen İklim Tipleri Kavram Ağı Örneği	33
Şekil 2.9. Türk-İslam Bilim İnsanları Kavram Bulmacası Örneği.....	36
Şekil 2.10. Türk-İslam Bilim İnsanları Kavram Bulmacası Örneği.....	37
Şekil 2.11. Harita Kavramı Analiz Kartı Örneği.....	38
Şekil 2.12. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler “Çağ” Kavramına İlişkin Kavramsal Değişim Metni Örneği.....	40
Şekil 2.13. Sosyal Bilgiler 7.sınıf “ İskân” kavramına İlişkin Kavram Karikatürü Örneği.....	41
Şekil 2.14. Değişen Dünyada Osmanlı Kavramlarına Ait Kelime İlişkilendirme Testi Örneği	43
Şekil 2.15. Cümle Odaklı Kelime İlişkilendirme Testi Örneği.....	44
Şekil 2.16. Sorumluluk Kavramına Yönelik Metafor Sorusu Örneği	45
Şekil 2.17. Yapılandırılmış Grid Örneği	46
Şekil 3.1. Haftalık Araştırma Döngüsü	62
Şekil 4.1. İkinci Hafta Ön-test frekans haritası	75
Şekil 4.2. Derste Kullanılan Kavram Haritası Örneği.....	76

Şekil 4.3. İkinci Hafta Son-test frekans haritası.....	78
Şekil 4.4. Üçüncü Hafta Ön-test frekans haritası	82
Şekil 4.5. Üçüncü Hafta Son-test frekans haritası.....	83
Şekil 4.7. Dördüncü Hafta Son-test frekans haritası	88
Şekil 4.8. Beşinci Hafta Ön-test frekans haritası.....	92
Şekil 4.9. Beşinci Hafta Son Test Frekans Haritası	94
Şekil 4.10. Altıncı Hafta Ön-Test Frekans Haritası	98
Şekil 4. 11. Altıncı Hafta Son-test frekans haritası	101

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Sayfa

Fotoğraf 4.1. 2. Hafta Derste Yapılan Etkinliklerden Örnekler	77
Fotoğraf 4.2. Egemenlik Kavramına İlişkin Kavramsal Değişim Metni İşlenmesi	88
Fotoğraf 4.3. Meşrutiyet Kavramına İlişkin Kavramsal Değişim Metni İle Dersin İşlenmesi.....	93
Fotoğraf 4.4. Yasama, Yargı ve Yürütme Kavramlarına İlişkin Kavramsal Değişim Metni İşlenmesi.....	100
Fotoğraf 4.5. 7. Hafta Derste Yapılan Bulmaca Etkinliklerinden Örnekler.....	103

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
AÇT	Anlam Çözümleme Tablosu
BT	Bilinmeyen Tarih
KA	Kavram Ağı
KBT	Kavram Başarı Testi
KDM	Kavramsal Değişim Metinleri
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı ve önemi, sınırlılıkları ve varsayımları, araştırmada verilen çeşitli kavramların tanımları üzerinde durulmuştur.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

“Sosyal bilgiler dersinde “Demokrasinin Serüveni” ünitesinde öğrenciler kendilerine kazandırılması öngörülen kavramları öğreniyor mu?” sorusunun cevabını bulmaktır.

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI

İnsanlar hayatları boyunca çeşitli nesnelere karşılaşırlar. Bu nesnelere adlandırmak tanılamak isterler. Bu tanımlar bazen doğrudan bazen dolaylı yoldan gerçekleşir. Yaşantı sürecindeki deneyimlerimiz sonucunda iki veya daha fazla varlığı ortak özelliklerine göre bir arada gruplayıp diğer varlıklardan ayırt ederek zihnimize bir düşünce birimi olarak depolarız. İşte bu düşünce birimlerine kavram denir (Çepni, 2007:101). Kavramlar bir dilin gelişiminden tutun hayatları boyunca karşılaştıkları nesnelere tanıtmalarına kadar önemli bir role sahiptirler. İnsanlar düşündüklerini dil ile açıklarlar. Yeni öğrenilen kavramlar daha önce öğrenilmiş ve geliştirilmiş kavramlarla açıklanmaktadır. Bu durum insanın düşünce sürecini işleten malzemenin kavramlar olduğunu ve bilinen kavramlar yoluyla bilinmeyenlerin açıklanmaya çalışıldığının bir göstergesidir (Karamustafaoğlu, Özmen ve Ayvacı, 2004:27).

Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarını gerçekleştirilebilmesi için programda yer alan kavramların her öğrencinin zihninde aynı anlamı oluşturabilecek şekilde geliştirilmesi gerekir. Sosyal bilgiler ders kitapları, önemli kavramları genellikle tanım ve örnek düzeyinde içermektedir. Bu da kavramların anlaşılardan ezberlenmesine yol açmaktadır (Doğanay, 2005:271). Öğrencilerin sosyal bilgilerle ilgili ilkeleri öğrenebilmesi ve toplumsal problemleri çözebilmesi için temel kavramları çok iyi kazanması gerekir. Kavramlar, çocuğun uzun süreli belleğindeki temel bilişsel yapıların oluşmasına ve yeni gelen bilgileri anlamlı bir biçimde belleklerine depolamalarına yardımcı olur. Bu nedenle öğretmenlerin kavram öğretimine önem vermesi ve öğrencilerin kavramları anlamlı bir biçimde öğrenmelerine yardımcı olmaları gerekir (Erden, bt:49).

Kavram yanılgıları kalıcı ve anlamlı öğrenmeyi önemli ölçüde engellemektedir. Anlamlı ve kalıcı öğrenmenin sağlanabilmesi için öğretim sürecine başlamadan önce öğrencilerin sahip oldukları kavram yanılgılarının belirlenmesi ve bu yanılgıların giderilmesi gerekir (Köse, Kaya, Gezer ve Kara, 2011:79).

Ortaokul 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Demokrasinin Serüveni” adlı 6. ünitesi özellikle yönetime ait kavramların ağırlıkta olduğu, bunun yanında “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanına ait konularının öğrenimi açısından bu ünitedeki kavramların öğretimi önem arz etmektedir. Bu üniteye yer alan konuların soyut olması öğrencilerin konuların içerisinde yer alan kavramları öğrenmelerini güçleştirmektedir. Kavram öğrenmede yaşanan güçlükler ise konuların anlaşılmasını zorlaştırmaktadır.

Bu araştırmada öğrencilerin belirlenen üniteye geçen kavramları anlama düzeyleri belirlenip, sahip oldukları kavram yanılgıları tespit edilmiştir. Çalışmada belirlenen yanılgılar ve bu yanılgıları gidermede kullanılan öğretim yaklaşımı ve materyallerinin, öğretmenlere ve bu konuda çalışma yapacak araştırmacılara faydalı olması açısından önemlidir.

Araştırmanın amacı, 6. sınıf öğrencilerinin “Demokrasinin Serüveni” ünitesinde yer alan kavram yanılgıları üzerinde, eylem araştırması yaparak kavram yanılgılarının giderilip giderilmediğini incelemektir. Bu amaç çerçevesinde, araştırmada başlıca şu sorulara cevap aranacaktır;

1. Araştırmada ele alınan kavramlar ile ilgili öğrencilerin ön bilgi ve algıları nelerdir?
2. Bu kavramların anlamlı, etkili ve kalıcı olarak öğrenilmesi için ne tür etkinlikler hazırlanabilir ve bu etkinlikler nasıl uygulanabilir?
3. Etkinliklerle gerçekleştirilen öğretim uygulamaları öğrencilerin söz konusu kavramları edinmelerini nasıl ve hangi kapsam(lar)da etkilemiştir veya değiştirmiştir?
4. Uygulama grubu öğrencilerinin *cumhuriyet, demokrasi, egemenlik, meşrutiyet, monarşi, oligarşi, teokrasi, yargı, yasama, yürütme* kavramlarına ilişkin mevcut kavram yanılgıları var mıdır?
5. Uygulama grubu *cumhuriyet, demokrasi, egemenlik, meşrutiyet, monarşi, oligarşi, teokrasi, yargı, yasama, yürütme* öntest-sontest puanlarının farklılığı oluşmuş mudur?

6. Uygulama grubu öğrencilerinin *cumhuriyet, demokrasi, egemenlik, meşrutiyet, monarşi, oligarşi, teokrasi, yargı, yasama, yürütme* kavramlarının yanılgıları ne düzeyde giderilmiştir?

1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

- ✓ Kavram yanılgılarının belirlenmesinde kullanılan Kavram Başarı Testi'nin uygulanması, 2017-2018 eğitim- öğretim yılında Sivas ili Kangal ilçesinde yer alan Havuz Ortaokulu'nun 6. sınıfında öğrenim gören 41 (veli izinleri ve taşıma durumlarından dolayı 24) öğrenci ile sınırlıdır.
- ✓ Araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı 6. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan "Demokrasinin Serüveni" ünitesi ile sınırlıdır.
- ✓ Uygulama süresi, 7 hafta ile sınırlıdır.
- ✓ Araştırmada Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT) (Ek 9), Kelime İlişkilendirme Testi (KİT) (Ek 4), Kavram Haritası (KA) (Ek 6), Kavram Ağları (Ek 7), Çalışma Yaprağı (Ek 15), Yapılandırılmış Grid (Ek 17), Kavramsal Değişim Metni (KDM) (Ek 22), Kavram Bulmacaları (Ek 35) ve Kavram Başarı Testi ile kullanılan etkinlikler sınırlıdır.

1.4. VARSAYIMLAR

- ✓ Araştırmada, veri toplamak amacıyla kullanılan testlere katılan öğrencilerin, soruları samimi olarak cevaplandıkları ve bu cevapların, araştırılan kavramlarla ilgili anlamalarını tam olarak yansıttığı varsayılmaktadır.
- ✓ Uygulama aşamasında öğrenciler arasında çalışmayı etkileyecek herhangi bir etkileşim olmadığı varsayılmaktadır.
- ✓ Öğrencilerinin ders dışı zamanlarda, eylem aşamaları sırasında yapılan uygulamalarla ilgili iletişime geçerek birbirlerini etkilemeyecekleri varsayılmaktadır.

1.5. TANIMLAR

Cumhuriyet: Milletın, egemenliği kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı yönetim biçimi (Türk Dil Kurumu [TDK], 2018).

Demokrasi: Halkın egemenliği temeline dayanan yönetim biçimi, el erki, demokratlık (TDK, 2018).

Egemenlik: Milletın ve onun tüzel kişiliği olan devletin yetkilerinin hepsi, hükümlranlık, hâkimiyet (TDK, 2018).

Eylem Araştırması: Araştırma ve uygulamayı bir araya getiren ve araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarılmasını kolaylaştıran bir araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 307).

Kavram Yanılgıları: Klasik öğretim tekniklerine dirençli, sabit ve yaygın olarak bilimsel kavramlarla örtüşmeyen fikirler olarak tanımlanabilir (Eyidoğan ve Güneysu, 2002:8).

Kavram: Benzer ya da farklı obje ve olayların, ortak özelliklerinin bir kelime ya da isimle ifade edilmesidir (Çeliköz, 1998:72).

Meşrutiyet: Hükümdarlıkla yönetilen bir ülkede hükümdarın başkanlığı altında parlamento yönetimine dayanan hükümet etme biçimi (TDK, 2018).

Monarşi: Siyasi otoritenin genellikle miras yolu ile bir kişinin üzerinde toplandığı devlet düzeni veya rejim, tek erklik (TDK, 2018).

Oligarşi: Siyasal gücün birkaç kişilik bir grubun elinde toplandığı yönetim, aristokrasinin daralmış biçimi, takım erki (TDK, 2018).

Sosyal Bilgiler: Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla çeşitli sosyal bilimlerin bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2005:2).

Teokrasi: Siyasi iktidarın, Tanrı'nın temsilcileri olduklarına inanılan din adamlarının elinde bulunduğu toplumsal, siyasi düzen, din erki (TDK, 2018).

Yargı: Kavrama, karşılaştırma, değerlendirme vb. yollara başvurularak kişi, durum veya nesnelere eleştirici bir biçimde değerlendirilmesi, hüküm (TDK, 2018).

Yasama: Yasa koyma, yasa yapma, teşri (TDK, 2018).

Yürütme: Merkezî yönetim ve yerinden yönetim kuruluşlarının hepsi (TDK, 2018).

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. 2017 SOSYAL BİLGİLER PROGRAMININ TEMEL FELSEFESİ

Son yıllarda teknoloji ve bilginin değişmesi ve hızla artması eğitimde de kendisini göstermiş ve beraberinde değişimi getirmiştir. Bilgi artışı bilginin sadece öğrenilmesi gerektiğini düşünen eğitimcilerin fikirlerinin değişmesine neden olmuştur. Bu değişim ülkemizin eğitim anlayışında da kendisini göstermiş ve artık bilgiyi ezberleyen ve tüketen öğrenciler yerine, bilgiyi üreten, ona nasıl ulaşacağını bilen, gerektiğinde onu kullanabilen, sıra dışı bağlantılar kuran, öğrendiklerini birleştirip amacına ulaşabilen, düşünen, düşünme şeklini kontrol eden öğrenciler yetiştirmek için adımlar atılmaya başlanmıştır. Böylelikle değişen dünyada bireyler bu değişimin bir parçası olmak yerine, değişimi bizzat yaşayan, sürekli öğrenen kişiler olarak yetiştirilmektedirler (Gelen, 2011:84).

Günümüzün sosyal ve ekonomik koşullarında etkin rol oynayabilecek bireyler yetiştirebilmek, ülkelerin uluslararası alanda rekabet edebilirliği ile doğrudan ilişkilendirilmektedir. Bu durum; ülkeleri sorumluluk sahibi, problem çözebilen, karar verme becerileri gelişmiş, eleştirel ve inovatif düşünebilen bireyler yetiştirmeye imkân sağlayacak bir eğitim modeli arayışına yönlendirmektedir.

2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının temel felsefesi şu şekilde belirtilmektedir (MEB, 2017:3-4):

- ✓ Eğitim, bireyin içerisine doğduğu millî, manevi ve kültürel değerler başta olmak üzere, yetenek, beceri, tutum, estetik duyarlılık gibi davranışlar kazanılmasını içeren bir süreçtir. Bir eğitim sistemini oluşturan temel öğelerin başında öğretim programı gelmektedir. Dolayısıyla eğitimde reform çalışmaları öğretim programları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Her öğretim programı da bir eğitim felsefesi üzerine inşa edilmektedir. Eğitime ilişkin herhangi bir sistem tasarımı, analizi veya dönüşümü öncelikle sistemin kurulacağı felsefi zeminin belirlenmesini zorunlu kılmaktadır. Eğitim hedefleri, eğitim felsefesi ve öğretim programları arasındaki bu güçlü ilişki, bütünsel tutarlılık açısından önem arz etmektedir.
- ✓ Hem öğrenmenin hem de felsefenin “merak”la başladığına yönelik görüş geçmişten günümüze değerinden bir şey yitirmemiştir. Bireyi “öğrenme”ye yönlendirecek en önemli güç bu “merak” duygusudur. Çünkü öğrenme soru sormak, sorularına cevap almak, cevap alınamayan sorulara cevap bulmaya çalışmakla başlar ve birey ayırt

etmeyi, ardından da bir araya getirmeyi öğrenir. Böylece hem kendisini hem de içinde bulunduğu dünyayı, yeniden inşa etme kaygısını ve cesaretini kazanır. Benzer şekilde epistemolojik, sosyolojik ve estetik açılardan “iyi”, “doğru” ve “güzel” kavramları da öğrencinin müreffeh bir toplumu oluşturan mutlu bir birey olmasında önemli yer tutmaktadır. Öyle ki bu kavramlar, ayrı ayrı ele alındıklarında bütün bir insan yaşamının gerekliliklerine karşılık gelecek derinliğe ve içeriğe sahiptir. Nitelikli ve hedefi hayata dönük bir eğitim, “iyi”, “doğru” ve “güzel” kavramlarını temel almalıdır.

✓ Günümüz eğitim anlayışı öğrencinin bilgi düzeyinin değerlendirilmesinden ziyade, bilginin birey için anlamlı ve yaşantısal hâle getirilmesi esasına dayanmaktadır. Eğitim felsefesinde yaşanan bu değişim, eğitim sistemlerinin yeniden düzenlenmesini, kapsamlı ve sürdürülebilir müdahalelerle sürekli olarak yenilenmesini zorunlu kılmakta hatta bu güncelleme ve geliştirme çalışmalarının, eğitimin ayrılmaz bir parçası hâline gelmesine neden olmaktadır. Öğretim programlarında doğa bilinciyle desteklenen bir çevre anlayışına sahip öğrencilerin yetiştirilmesiyle beraber, öğrenmenin sadece okul mekânları veya sınıflarla sınırlı olmadığı, bütün hayatı kapsadığı fikrini temele alan, öğrenilenlerin günlük hayatta kullanılabilmesinin yolunu açan bir yaklaşım dikkate alınmıştır.

✓ Öğretim programlarında niçin var ettiğimizi ve nasıl gerçekleştirdiğimizi bilmediğimiz bir güzellik ortaya koyma yerine, yapılan her estetik davranışın veya ürünün daima bir ölçü ve hesap ile meydana getirildiği düşüncesiyle sürdürülebilir bir estetik anlayışın öğrencilere kazandırılması hedeflenmiştir. Yemek kaşığından çeşmeye, kuş yuvasından kapıya kadar hayatı, en ince ayrıntısına varana dek, süsleme hassasiyeti taşıyan bir geleneğin bu imkânlarının tekrar ortaya çıkarılması beklentisiyle hareket edilmiştir.

✓ Öğretim programlarında öğrencilerin duygusal, zihinsel ve sosyal yeteneklerini mümkün olduğu kadar eş ölçüde geliştirmelerine imkân verilmiştir. Ayrıca eşitlik, adil olma kavramları üzerinde yoğun olarak durulmuş; duyguları dile getirme, düşüncelerini öz güvenle ifade edebilme, öneride bulunma veya bir fikri reddedebilme hakları da düzeylerine uygun şekilde eğitimin parçası hâline getirilmeye çalışılmıştır.

✓ Geleceğe ışık tutmada önemli bir yeri olan tarih bilgisi ve bilincinin öğrencilere doğru bir şekilde kazandırılması için tarihin kompleksiz bir şekilde aktarılabilmesi fakat diğer taraftan da tarihin öznesi olmuş milletimizin büyük tarihsel başarılarının da göz ardı edilmemesi üzerine eleştirel bir tarih felsefesi gözetilmiştir. Genel olarak

sanatsal, edebî ve kültürel çalışmalar öğrencilerin düzeylerine uygun şekilde eğitime dâhil edilmiştir. Tarihi boyunca değişik medeniyetlere ev sahipliği yapmış ve bu medeniyetlerin en gözde eserlerini hâlâ muhafaza etmekte olan bir ülke olarak bu kültürel varlıkların ancak bilgili ve yaşadığı döneme de belirli bir tarih bilinciyle bakabilen bireylerin yetişmesiyle gelecek nesillere aktarılacağı düşüncesi gözetilmiştir.

✓ Aynı zamanda kendi çağının tanığı olarak insanın, sahip olduğu kültürün dışında farklı kültürlerin özelliklerini ve niteliklerini de öğrenmesi gerektiği, bunun hem kendi kültürümüz açısından hem de genel olarak dünya kültür tarihinin korunması açısından önem taşıdığı düşüncesi dikkate alınmıştır.

2.2. KAVRAM NEDİR?

Kavramlar, benzer nesnelere, insanları, olayları, fikirleri, süreçleri gruplamada kullanılan bir kategoridir. Kavramlar, bireyin bir grup varlık, olay, fikir ve süreçleri diğer gruplardan ayırt etmesini sağladığı gibi, diğer grup, varlık, olay, fikir ve süreçlerle ilişkiler kurmasına da yardım eder. Kavramlar, düşünme için gereklidir. Kavramları anlama; ilkeleri anlama problem çözme ve dünyayı anlamak için gereklidir (Senemoğlu, 2007:511). Kavramlar, öğrenilebilir bir içerik ya da yeterlik türü olarak genelde zihinsel beceriler kategorisi içinde yer alırlar. Kavramlar, miktar olarak sonsuz gibi görünen sözel bilgileri belirli yapılara kavuşturmakla ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, kavramsal bilgiler, belirli bir alandaki sorunları çözebilmek için gerekli olan işlemsel bilgileri geliştirmek amacıyla da kullanılmaktadır. (Şimşek, 2006:30).

Erden ve Akman (1997:202)'a göre kavram insanların yaşadığı evrende, nesnelere hakkında bilgi edinebilmesi ve düşünebilmesi için öncelikle bu nesne ve olayların bir ismi olmalıdır. Bu nedenle benzer özelliklere sahip olay, düşünce ve objelere bir isim verilerek gruplamalara gidilmiştir. Ülgen'e (2001:100) göre kavram, insanın zihninde anlam kazanan, farklı obje ve olguların değişebilen ortak özelliklerini kapsayan ve bir sözcükle ifade edilen bir bilgi formudur. Cannon (2002), Senemoğlu (2007:511) ve Cüceloğlu (2012:215) tarafından ise kavram, aralarında belirli özellikleri paylaşan bir grup nesne veya olaya verilen sembol olarak ifade ederken Türk Dil Kurumu [TDK] (2018) tarafından "Nesnelerin veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarım" söylenen kavram, literatürde farklı araştırmacılar tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmıştır.

Kavramların genel anlamlarının yanında bir de özel yani kullanıldığı alana göre değişebilen anlamları vardır. Genel anlamda kavram, insan zihninde anlaşılan, farklı obje ve olguların değişebilen ortak özelliklerini temsil eden bir bilgi yapısıdır, bir değişkendir. Örneğin, yaprakları, dalları, kökleri, hacimleri, meyveleri ve üreme biçimleri açısından, değişebilen ağaçların ortak özellikleri saydığımız bu özellikleri taşımasıdır. Bu algılarla zihnimizde oluşturduğumuz imaj ağaç olarak adlandırılır. Bunun yanında, bir de kullanıldığı alana göre değişebilen özel anlamları vardır. Örneğin, genel anlamda gelişme, olumlu yönde ilerlemeye işaret eder. Ekonomide gelişme ya da ekonomik gelişme, kaynakların üretimi ve tüketimindeki artış anlamını taşır. Biyolojide gelişme, vücut organlarının iş görüsünü yapabilmek için, sistemli bir biçimde olumlu yönde değişmesidir. Davranış bilimlerinde gelişme ise, bireyin algılama yorumlama ve hareket sisteminin koordinasyonundaki ilerlemedir (Ülgen, 2001:100).

2.2.1.Kavramların Özellikleri

Erden ve Akman (1997:203), kavramların özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır:

- ✓ Kavramlar kendi içlerinde kategorilere ayrılırlar (somut kavramlar, soyut kavramlar, sabit kurallı, değişken kurallı, kural yapısı bir ilişkiye bağlı kavramlar).
- ✓ Kavramlar örnekleri ve örnek olmayanları ile öğrenilir.
- ✓ Kavramlar sosyal çevreden etkilenirler.
- ✓ Kavramların isimleri ve tanımları vardır.
- ✓ Kavramların kritik ve kritik olmayan özellikleri vardır.

Ülgen (2001:108-117) ise kavramların özelliklerini aşağıdaki şekilde ifade etmektedir:

- ✓ Kavramların algılanan özellikleri bireyden bireye değişebilir.
- ✓ Kavramın orijinali (prototype) vardır.
- ✓ Kavramların bazı özellikleri, bazen birden fazla kavramın üyesi olabilir.
- ✓ Kavramlar objelerin ve olayların hem doğrudan hem de dolaylı olarak gözlenebilen özelliklerinden oluşur.
- ✓ Kavramlar çok boyutludur.

- ✓ Kavramlar kendi içlerinde, özelliklerine uygun belli ölçütlere göre gruplanabilirler.
- ✓ Kavramlar aralarındaki etkileşime dayanarak, bir bütünlük oluşturur.
- ✓ Kavramlar dille ilgilidir.
- ✓ Kavramların özellikleri de kendi içinde birer kavramdır.

2.2.2. Kavramların Sınıflandırılması

Literatürde kavram türleri ile ilgili değişik sınıflandırmalar yapılmaktadır. Bu sınıflandırmalara bakıldığında:

Piaget (1964), kavramların oluşumunu kendiliğinden ve kendiliğinden olmayan kavramlar olmak üzere ikili bir sınıflama ile açıklar. Kendiliğinden kavramlar, çocuğun düşünme özelliklerini doğrudan yansıtır. Çocuk, dünyayı algılayabildiği kadarıyla yorumlar ve kendi mantığıyla açıklamaya çalışır. Örneğin; küçük yaşlardaki çocuklar “köpek” yerine “hav hav”, kuş yerine “cıkçık” sözcüklerini kullanır. Bu sözcükler aslında onların etiketidir. Kendiliğinden olmayan kavramlar ise, çocuğun genelde yetişkinlerin istediği doğrultuda sergilediği düşünme biçimini gösterir. Başlangıçta kendisi olarak düşünen çocuk, toplumsallaşma süreçlerinin sonunda yetişkinler gibi düşünmeye başlar. Örneğin, okul ortamında “dayak” denildiği zaman birçok öğrencinin bu olumsuzluğu yaramazlık yapan arkadaşlarının cezalandırılmasına yönelik bir uygulama olarak görmesi ve farkında olmadan onaylaması aslında kendiliğinden öğrenilmiş bir tanımlama değildir (Akt: Şimşek, 2006:31).

Morgan (1977:158) kavramları sınıflandır yaparken dört başlık altında incelemiştir. İlk olarak “Basit Kavramlar” kullanmıştır. Burada sadece bir özelliklerine göre kavramlar soyutlanmaktadır. Örneğin; kırmızı gibi. İkinci olarak “Birleşimli Kavramlar” sınıflamasında ise kavramlarda iki veya daha çok özelliklerin birlikte kullanıldığını söyler, örneğin; futbol takımı gibi. Üçüncüsüne ise “Ayrışimli Kavramlar” sınıflaması demiştir. Bu sınıflamanın özelliği ise bir kavramla ilgili birkaç özellikten herhangi biri, o kavramı tanımlamaktadır. Örneğin; futboldaki “faul” gibi. Son sınıflamasında ise “İlişkisel Kavramlar” üzerine durmuştur. Bu sınıflamada bir olayın iki ögesi arasındaki ilişkinin derecesini belirlemektir (Akt. Çaycı, 2007:9-10).

Fidan (1985) tarafından kavramların soyutluk, karmaşık olma, çok yönlülük ve kritik özellikler bakımından birbirlerinden nasıl farklılaştıkları sınıflandırılarak açıklanmıştır.

Bu sınıflamada kavramların, özelliklerinin incelenebilmesi açısından somuttan soyuta, basitten karmaşığa doğru bir sıralamanın aralarındaki farklılaşmanın da gözetilerek ele alınmasının gerekliliğini vurgulamıştır. Ayrıca, kavramlara ilişkin kritik özelliklerin olup olmadığının, kavramların içerdiği temel özelliklere göre ya tanımlama ya da fonksiyonel yönlerinin yanı sıra dikey ve yatay organizasyonlarının, kişiden kişiye değişen ve değişmeyen iki türlü anlama sahip olmalarının, sürekli gelişen ve yeni anlamalar kazanmalarının, hangi yollarla edinilirse edinilsin bunlara sadece kişinin yaşantılarının anlam kazandıracağına, insan zihninde sembolik şekillerle yerleştirildiğinin ve hatırlandığının kavram öğrenilmesinde dikkate alınması gerekir. Kavramların çeşitlerini bilmek öğrencilerin gelişimsel özelliklerine göre, sınıfta kavramları hem nasıl öğretebileceğimizin yollarını hem de kavram öğretiminin herhangi bir ders eğitiminde neden çok önemli bir parçası olduğu hakkında fikirler oluşturmamıza yardımcı olur. Bununla birlikte oluşabilecek kavram yanlışlarının önceden saptanmasına imkân sağlar (Akt. Sabancı, 2008:52)

Merrill ve Tennyson'a (1987:4) göre kavramlar, sembol kavramlar ve etkinlik kavramları olmak üzere ikiye ayrılır. Sembol kavramlar öğretilmesi gereken kavramların çoğunu oluşturur. Sembol kavramlar, gerçek ya da hayalle ilişkili veya olayları, objeleri tanımlayan veya temsil eden belirli türdeki sözcükler, sayılar, işaretler ve çok sayıda diğer maddelerden oluşur. Örneğin; Dil çalıştığımız zaman isim, fiil, konu, yüklem, paragraf, konu başlığı gibi sembol kavramlar oluştururuz.

Etkinlik kavramları, yaşayan veya inorganik nesnelere belirli bir şekilde ve belirli bir süre boyunca etkileşimleridir. Sunum için verilen bir etkinlik örneğini yeterince yansıtmak ve tasvir etmek oldukça zor olduğu için etkinlik kavramlarını kavramak çoğunlukla en zor olan kısımdır. Örneğin; bazı etkinlik kavramlarının isimleri şunları içerir: hızlanma/ivme, kovma/uzaklaştırma, sansür, teşhis, futbol, isyan, evlilik, doğum günü partisi, bölünerek çoğalma, fotosentez, sindirim, pekiştirme, ceza, büyüme.

Keil (1989)'a göre kavramları var olma durumlarına göre sıraladığı görülmektedir. Sınıflamasına göre kavramlar, “doğal kavramlar” yani hayvan, bitki, taş, ağaç gibi; “sun’i kavramlar” sandalye, tv gibi; “nominal kavramlar” olarak daire, sayı, çember vb. olarak sınıflandırmıştır (Akt:Akyürek, 2003:25).

Kavramların oluşumunu doğal ve eğitsel çevre bağlamında ele alan Vygotsky (1994:359), günlük ve akademik kavramlar olmak üzere iki tür kavramdan söz etmektedir.

Günlük kavramlar, çocukların okul dışındaki etkileşimi ile ortaya çıkan ve günlük yaşam bağlamında gelişen kavramlardır. Akademik kavramlar ise, belirli bir bilim dalıyla ilgili olarak okulda öğrenilen kavramlardır. Akademik kavramlar, çocuğun belirli bir akademik bilgi sistemi kazanma süreci boyunca oluşur. Bu kavramlar tanımlanır, sistematik yönden aşamalı bir yapıları olup mantıksal bir düzenleme içinde sunulur. Akademik kavramların gelişim süreci basitçe günlük kavramların gelişimdeki yolu tüm temel ve gerekli özellikler içinde tekrarlar.

Eysenck ve Keane'ye (2005:312) göre, kavramlar merkezi olarak algımızda, öğrenmelerimizde, hafızamızda ve dil kullanımımızda yer alır. Birçok kavram, en üstteki üst kategoriler (superordinate categories), temel seviye kategoriler (basic-level categories) ve alttaki ikinci düzey kategori (subordinate categories) ile hiyerarşiler halinde düzenlenir. Kavramların yapılandırılması içinde en tepede yer alan ve diğer kavramları kapsayan kavramlar üst düzey kavram olarak adlandırılırken, onların bir alt düzeyini, küçük bir bölümünü ya da özel bir parçasını oluşturan kavramlar ise alt düzey kavram (ikinci düzey), aynı aşamalı yapı içinde yer almayan ama gösterdiği koşutluk nedeniyle belirli bir kavramla bir biçimde ilişkili olan kavramlara temel seviye kavram denilmektedir. Örneğin “mobilya” üst düzey, “rahat koltuk” ikinci düzey, “sandalye” ise temel seviye kategorisinde olan kavramlardır.

Senemoğlu (2007:512) kavramların bazılarını somut bazılarını ise soyut kavramlar olarak ele almıştır. Somut kavramlar, yaşamın ilk yıllarından itibaren informal yollarla öğrenilir. Örneğin; çocuk, “araba” kavramını çevresindeki yetişkinleri gözlemleyerek, araçları görerek, duyararak öğrenir. Başlangıçta “traktör”, “kamyon”, “otomobil” gibi tüm araçlar araba kavramının içinde yer alır. Daha sonra ise sadece “otomobil”e araba diyerek aralarındaki farkı ayırt etmeye başlar. Ayrıca, çocuk küçük yaştan itibaren yaşantıları yoluyla, “temiz”, “yaramaz”, “komik” gibi öğrenilmesi zor ve soyut olan kavramları da gözlem yoluyla rahatlıkla öğrenir. Soyut kavramları öğrenmek için genellikle eğitim gerekmektedir. Sosyal Bilgiler dersinde “adalet”, “vatan”, “ulus”, “kamuoyu” vb. kavramları öğrenmek için formal eğitim gerekmektedir. Ayrıca öğrencinin de bu kavramları öğrenmesi için bilişsel olarak da soyut işlemler döneminde (11 yaş ve üstü) olması gerekmektedir. Soyut kavramları ilkokul düzeyindeki bir çocuk bilişsel gelişim bakımından öğrenemez.

Kavramları sınıflandırmanın diğerk yolu kural yapısına göre sınıflamadır. Bu sınıflamaya göre kavramlar sabit kurallı, değişken kurallı ve kural yapısı bir ilişkiye bağlı olmak üzere üçe ayrılır. Örneğin “ada” sabit kurallı bir kavramdır. Bir yerin ada olarak nitelendirilmesi için, nispeten küçük bir kara parçasının etrafının su ile çevrili olması gerekir. Bu kurala uygun olan her yer ada olarak adlandırılır. Aynı şekilde üçgen, prizma, vb. kavramlarda sabit kurallıdır. Değişken kurallı kavramlar ise daha esnekler; değişik kuralları ve özellikleri vardır. Örneğin “penaltı” buna örnek gösterilebilir. Futbol oyununda belli bir pozisyonun penaltı olarak nitelendirilmesi için çeşitli koşullar vardır. Hatta bazı durumlarda bu koşullar tartışma konusu olabilir. “Zaman”, “mesafe” ve “hala” gibi kavramlar ise kuralı bir ilişkiye bağlı olan kavramlardır. Örneğin hala, baba ile kız kardeş arasındaki ilişkiyi belirtir (Erden ve Akman, 2011:196).

2.3. KAVRAM ÖĞRETİMİ

Çocukların zihninde yer alan kavramlar sadece kendilerinin o kavrama zihinsel olarak ulaşması sonucu elde edilmemiştir. Çocukların çevreden edindiği bilgi ve yaşantılar, kavramların öğrenilmesinde büyük kolaylıklar sağlar (Ergin ve Özsüer, 2006:276-278). Bu nedenle düzenlenen çevresel koşullarla etkili kavram öğretimi geliştirilebilir. Kavram gelişimine yönelik bilişsel yapıda var olan kavramlara yenilerinin eklenmesi, düzenlenmesi veya yeniden yapılandırılması hayat boyu devam eden bir süreçtir (Altıntaş ve Altıntaş, 2008:62). Kavramlar öğretilirken okulun ilk yıllarında öğrenciler kavramları yanlış olarak öğrenilirse ileriki yıllarda da bunların doğrusunu öğretmek bilgi transferi açısından zor olmaktadır. Bu yüzden kavram öğretimi etkili ve dikkatli bir şekilde okul öncesi çağında başlamalı ve ilköğretim yıllarında devam etmelidir.

Ausubel (1963), kavram öğrenmeye tümdengelim yöntemiyle başlamakta önermektedir. Ausubel (1963), kavramın ilk önce öğretmen tarafından tanımlanması, sonra öğrencilerin çeşitli örneklere uygulaması ve kavramı belli ölçütlere göre analiz etmesi gerektiği görüşündedir. Bruner ise, kavram öğrenmede kullanılacak yöntem konusunda Ausubel’den ayrılarak öğrencinin öğretmenin sunduğu çeşitli örneklerden sezgi yoluyla genellemeler yaparak ve kurallar geliştirerek kavram öğrenmesinin daha etkili olabileceğine işaret etmektedir. Bruner ayrıca öğrencinin kavramın özelliklerini gruplayarak kodladıktan sonra, kaslarını kullanarak sözle, mümkünse grafikte ifade etmesi, sonuçtan öğrencinin haz duyması gerektiğine inanmaktadır. Gagne (1987) ise kavram öğrenmeden çok şema geliştirmeden söz eder (Akt: Ülgen, 2001:134-135).

Kavramlar soyut düşünce birimleri olduğu için, kavramların geliştirilmesinde kişinin kullandığı bir takım zihinsel süreçler vardır. Bunlar (Süer, 2010:14);

- ✓ Genelleme Süreci: İlgilenilen varlıkların ortak özelliklerine göre bir grupta toplanması ve bu gruba bir ad verilmesi sürecidir.
- ✓ Ayırım Süreci: Genellemenin tersidir. Yani varlıkların ve olayların birbirine benzemeyen özelliklerini bulma sürecidir.
- ✓ Tanımlama Süreci: Bir kavramı sözcükle anlatan önermeye o kavramın tanımı denir.

Senemoğlu'na göre (2007:514-519) kavram öğrenmede aşamalı olarak dört düzey bulunmaktadır. Bu aşamalar en alt düzeyden başlayarak en üst düzeye doğru şu şekilde sıralanmaktadır.

1) Somut Düzey: Somut düzeyde kavram öğrenmenin zihinsel süreçleri şunlardır:

- ✓ Objenin algılanabilen çerçevesine dikkat etme,
- ✓ Objeyi diğer objelerden ayırt etme,
- ✓ Ayırt edilen objeyi aynı kapsam ve durumlarda, farklı zamanlarda da gördüğünde hatırlama.

Örneğin; Çocuk “futbol topu” nu gördüğünde ona dikkat eder. Çevresindeki diğer nesnelere ayırt etmeye çalışır. Daha sonra futbol topunu aynı yer veya durumda gördüğünde tanır.

2) Tanıma Düzeyi: Bu aşamada somut düzeydekinden farklı olarak obje, farklı yer ve durumlarda görüldüğünde de tanınmalıdır. Tanıma düzeyindeki kavram öğrenmenin zihinsel süreçleri şunlardır:

- ✓ Objenin algılanabilen çerçevesine dikkat etme,
- ✓ Objeyi diğer objelerden ayırt etme,
- ✓ Ayırt edilen objeyi hatırlama,
- ✓ Objeyi farklı ortam ve durumlarda gördüğünde de aynı obje olduğuna ilişkin genelleme yapma,
- ✓ Genelleme yapılan objeyi hatırlama.

Örneğin; Çocuk, somut düzey basamağında aynı yer ve durumda gördüğü futbol topunu hatırlayabilirken, tanıma düzeyinde başka yer ve durumlarda da gördüğü futbol topunu genelleyerek hatırlayabilir. Ayrıca bu düzeyde kavramın adını da öğrenebilir ve kavramı adıyla kodlayarak saklayabilir.

3) Sınıflama Düzeyi: Bu düzeyde ise iki veya daha fazla objenin eş değerde olduğunun genellemesi yapılır. Örneğin; çocuğun farklı renk ve biçimlerdeki futbol topunu eş değer olarak aynı grupta görmesi, sınıflama düzeyinde kavram öğrenmedir. Çocuk bu sırada, voleybol topu, basketbol topu, hentbol topu ve beyzbol topu kavramlarını bu düzeyde öğrenir. Bu düzeyde kavram öğrenmenin zihinsel aşamaları şu şekilde verilmiştir:

- ✓ Objenin bir sınıfına ilişkin en az iki örneğin, çok belirgin olmayan özelliklerine dikkat etme,
- ✓ Her bir örneği, örnek olmayandan ayırt etme,
- ✓ Ayırt edilen örnekleri hatırlama,
- ✓ Farklı bir kapsam ve durumda karşılaşılan örneklerin aynı örnek olduğu genellemesine varma,
- ✓ Aynı sınıfa ait olan en az iki örneğin eşdeğerde olduğu genellemesini yapma,
- ✓ Genellemeyi hatırlama.

4) Soyut Düzey: Birey şu davranışları gösterdiği takdirde soyut düzeyde kavram öğrenmiş demektir:

- ✓ Kavram örneklerini doğru olarak tanıma,
- ✓ Kavramın adını verme,
- ✓ Kavramın tanımlanan özelliklerini ayır etme,
- ✓ Kavramının toplumca kabul edilmiş tanımını verme,
- ✓ Kavram örnekleri kavram örneklerinden nasıl farklılaştığını açıklama.

Kavram öğretimini etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Kavramların yapısı (somut/ soyut, basit/ karmaşık vb.); öğrencilerin gelişim özellikleri (özellikle bilişsel kapasitesi ve zekâ yaşı) öğrencinin ailesinin sosyo-ekonomik özellikleri, okul, ortamın özellikleri ve imkânları; öğretmen özellikleri vb. bu faktörler arasında yer almaktadır.

Öğrencilerin sahip oldukları sözcük dağarcığı da kavram öğretiminde önemlidir. Bilindiği gibi kavramlar, sözcüklerle ifade edilir ve bu sözcükler kavramların sembolleridir. Örneğin, kültür sözcüğü bir semboldür. Ayrıca, öğrencilere öğretilmesi planlanan kavramlar mutlaka onların gelişim özelliklerine uygun olarak seçilmelidir. Öğrenene görelilik, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, yakından uzağa gibi ilkeler kavram öğretimi öğretiminde de dikkate alınmalıdır. Ayrıca bazı durumlarda bilgiler kendi içinde bir aşamalılık gerektirir. Örneğin, baklagillerin ülkemizde nerelerde yetiştiği sorusunu cevaplayabilmek için bu öğrencilerin hem baklagiller kavramını hem de ülkemizin iklim özelliklerini bilmeleri gerekmektedir. Bu tarz sorular oluştururken öğrencilerin bu kavramları edinmiş olup olmadığı dikkate alınmalıdır (Alkış, 2006:71).

Kavram öğretiminde dikkat edilmesi gereken bir diğer unsur ise öğrencilerin okula ön bilgileriyle geldikleri ve bunların ne kadar doğru olduğunun tespit edilmesidir. Bu noktada öğretmenlerin üstlendiği görev önemlidir. Öğretmen rehberlik sürecinde öğrenciyi gözlemlemeli ve öğrencide bulunan ön bilgileri tespit ederek öğretim sürecine başlamalıdır (Yamık, 2015:12). Öğrencilerin kavramla ilgili verdikleri örneklerin doğruluğu hakkında kendilerine bilgi verilmelidir. Diğer bir deyişle dönüt- düzeltme işlemine yer verilmelidir (Erden ve Akman, 2011:199).

Ülgen (2001:109-111)'e ise kavram öğretimi ürün ve süreç olarak kavram öğrenme şeklinde açıklanmaktadır. Bunlar;

Ürün olarak kavram öğrenme, beş noktada incelenmektedir.

1. Bireyin söz konusu kavramla ilgili edindiklerini dille bütünleştirerek ifade etmesi (Bu bir ağaçtır.),
2. Kavramı tanımlayabilmesi (Ağaç, kökü, dalları, yaprakları olan oksijen su ve toprakla beslenen canlı bir varlıktır.),
3. Benzer kavramları birbiriyle karşılaştırarak benzer ve farklı özelliklerini söylemesi (Çam ağacı Kerestecilik ticaretinde önemli bir yer tutar. Kavak ağacından elde edilen odunlar kibrit ve mobilya yapımında kullanılır.)
4. Öğrendiği kavrama benzeyen yeni bir kavramla karşılaştığı zaman, daha önceki bilgilerinin transferini yaparak yeni kavramları tanıması ya da tanımlayabilmesi (Ağacın içindeki çizgilerin ağacın yaşını belirtmesi.),

5. Kavramları uygun ölçütleri kullanarak sınıflayabilmesi (Meyveli/meyvesi ağaçlar).

Süreç olarak kavram öğrenme de ise birey belli bir obje ve olayla karşılaştığı zaman, onları anlamlandırmak ve belli bir sınıfa koymak için denenceler kurar ve doğruyu buluncaya kadar denemeye devam eder. Uygulama sonucunda elde ettiği doğrulardan destek alarak hatalarını azaltabilir. Örneğin; çocuk bir küpü top gibi yuvarlayabilir. Ama onun yuvarlanmadığını görünce yuvarlamaktan vazgeçer. Onun yerine bir portakalı yuvarlamayı dener. Onun yuvarlandığını görünce yuvarlamaya devam edecektir. Çocuk bu durumla yani deneme yanılma ile yuvarlama kavramını öğrenmiş olur.

Kavram öğretiminde kavramı öğreten kişi yani öğretmeninde görevleri vardır. Tennyson (1983), kavram öğretiminde öğretmenin yapması gerekenler şunlardır (Akt: Ülgen, 2001:132);

1. İlk iş olarak kavramın analizini yapmalı,
2. Kavramın tanımını hazırlamalı,
3. En iyi örneği seçmeli (kavramın tüm özelliklerini temsil eden örnek),
4. Örnekleri akılcı biçimde sıralamalı,
5. Bu örnekleri, öğrenilen kavramı değerlendirici örneklerle birlikte, akılcı bir sıra biçiminde sunmalıdır.

Kavramların nasıl öğretilmesi gerektiği konusunda eğitimciler tarafından çeşitli modeller önerilmiştir. Bunlar (Doğanay, 2005:278-286);

1. Hilda Taba Kavram Öğretimi Stratejisi: Listele- Grupla- Ad Ver
2. Merrill- Tennyson Kavram Kazanımı Stratejisi
3. Klausmeier'in Kavram Oluşturma Modeli
4. Joyce ve Weil' in Kavram Kazanımı Stratejisi
5. Problem Çözme ve Araştırma – İnceleme Yoluyla Kavram Geliştirme
6. Martorella'nın Kavram Analizi Yöntemi

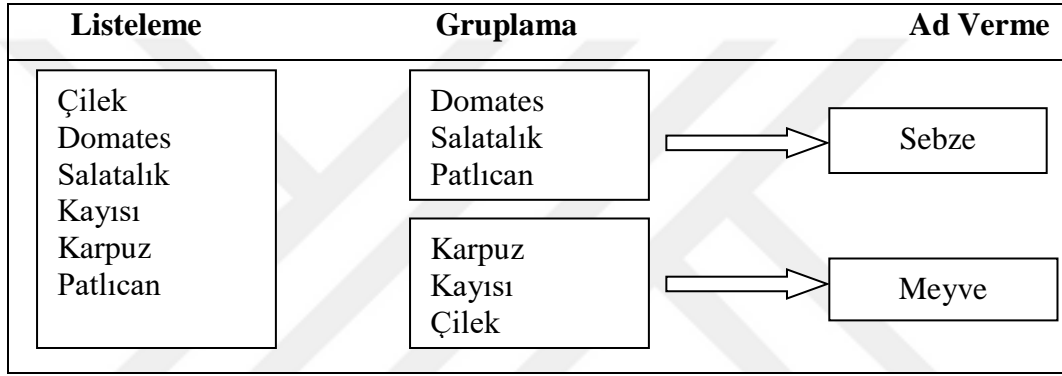
Bu modelleri kısaca açıklayacak olursak;

2.3.1. Hilda Taba Kavram Öğretimi Stratejisi: *Listele-Grupla-Ad Ver*

Hilda Taba (1971) öğrencilerin bilişsel süreçlerini geliştirme amacıyla üç aşamadan oluşan bir kavram oluşturma stratejisi önermiştir. Bunlar: Listele-Grupla-Ad Ver. Taba'nın (1971) stratejisi üç aşamadan oluşmaktadır (Akt: Tokcan, 2015:26):

1. *Listeleme*: Kavram ya da kavramlarla ilgili gruplanacak örnekler listelenir.
2. *Gruplama*: Aynı özelliklere sahip olan örnekler gruplanır.
3. *Ad Verme*: Son aşamada da bu gruplara bir ad verilir.

Listeleme-Gruplama-Ad Verme Kavram Oluşturma Stratejisine yönelik sebzeler ve meyveler örneği Şekil 2.1' de gösterilmiştir.

Şekil 2.1. Listeleme-Gruplama-Ad Verme Kavram Oluşturma Stratejisine Örnek

2.3.2. Merrill-Tennyson Kavram Kazanımı Stratejisi

Merrill ve Tennyson (1987), kavram örneklerinin gerçek nesnelere, olaylar, modeller, resimler, şekiller, benzetimler ve sözlü betimlemeler biçiminde olabileceğini ifade etmişlerdir. Daha çok tümdengelimle dayalı bir yaklaşım içeren ve dört adımdan oluşan kavram öğretimi stratejisi geliştirmişlerdir:

- ✓ Kavramın tanımlanması (Belirleyici özelliklerini kapsayan)
- ✓ Açıklayıcı sunum yapılması (Örnek olan ile olmayanları sunma)
- ✓ Alıştırma yapılması (Örnek olan ile olmayanları kontrol amaçlı sorma)
- ✓ Test yapılması (Örnek olan ile olmayanları ayırt etme durumu ile ilgili test yapma)

2.3.3. Klausmeier Kavram Oluşturma Modeli

Klausmeier'e (1992) göre, kavramların gelişim sürecinde dört temel kavram türünden söz edilmektedir. Bunlar (Akt: Tokcan, 2015:23):

- ✓ Somut düzey (Kavramın farkında olma, onu diğerlerinden ayırma, onu hatırlama)
- ✓ Tanıma düzeyi (Kavramı farklı ortamda gördüğünde tanıma)
- ✓ Sınıflama düzeyi (En az iki farklı örnek arasında aynı kavramı algılama)
- ✓ Formal düzey (Diğer ilk üç düzeye ait bilgilere sahip olma)

2.3.4. Joyce ve Weil Kavram Kazanımı Stratejisi (1996)

Joyce ve Weil (1996), Taba'nın kavram oluşturma stratejisine alternatif olabilecek, tümevarımsal akıl yürütmeye dayalı bir strateji önermiştir. Bu strateji bir tahmin oyunu ile başlamaktadır. Öğretmen, kazandırılacak kavramla ilgili öğrencilere bir ipucu sunmakta ve daha sonra sunduğu örnek ve örnek olmayanlar yardımıyla, bu kavramı tahmin etmeleri istenmektedir. Sunulan ipuçlarının kazandırılacak kavrama ve çocukların düzeyine uygun olması gerekir (Akt: Doğanay, 2005:284).

2.3.5. Problem Çözme ve Araştırma – İnceleme Yoluyla Kavram Geliştirme

Bilimsel düşünme ve araştırma yöntemi olarak da bilinen problem çözme ve araştırma-inceleme yöntemi, kavramların geliştirilmesinde de etkili olarak kullanılmaktadır.

Bu yöntemde ilk önce öğrenilecek kavram, problem olarak belirlenir. Sonra bu problemi çözmek için hipotezler oluşturulur. Daha sonra öğrenciler hipotezleri test etmek için değişik kaynaklardan ilgili bilgiyi toplarlar. Toplanan bu bilgiler analiz edilerek, sonuç ifade edilir (Tokcan, 2015:37).

2.3.6. Martorella Kavram Analizi

Martorella (1998), kavram öğretimi için kavram analizi yapılması gerektiğini belirtmektedir. Farklı bir deyişle kavramın içerik öğelerinin sunumunu önermektedir. Bir kavramın analizinde (Akt: Doğanay, 2005:277-278);

- ✓ Kavramın en çok kullanılan adı,
- ✓ Kavramın tanım ya da kuralı,
- ✓ Kavramın karakteristik ayırt edici özellikleri,

- ✓ Kavramın ayırt edici olmayan özellikleri,
- ✓ Kavramın en iyi örnekleri,
- ✓ Kavramın örnek olmayan örnekleri, belirlenir.

Kavram öğretimi ile ilgili öneriler şu şekilde özetlenebilir (Bahçeci, Altuk ve Kaya, 2011:19-20):

- ✓ Öğretmenler öncelikli olarak kavramın açık bir tanımını vermekle işe başlamalıdır.
- ✓ Kavram öğretimi, birkaç noktada kavramın tanımı ve kavramın temel niteliklerine ait bir açıklamayı içermelidir.
- ✓ En iyi örneklerin kullanılması kavram öğretimini geliştirir.
- ✓ Grafikler, diyagramlar ve şeritler gibi görsel malzemelerin kullanımı kavramların öğretiminde kavramları daha somut kılmada ve kavramların arasındaki ilişkileri ve temel nitelikleri göstermede birer yardımcı olabilir.

2.4. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KAVRAMLARIN ÖNEMİ

Sosyal Bilgiler, ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır (Erden, bt:9). Dolayısıyla Sosyal Bilgiler, insanı ve sürdürdüğü yaşamı tüm boyutlarıyla anlamak için vardır. İnsanı ve yaşamı anlamaya çalışırken, onlar hakkındaki olgusal bilgiler yığını öğrenmeye, daha doğrusu ezberlemeye çalışmak, insanı ve yaşamı anlamak için yeterli ve anlamlı bir iş olmayacaktır (Doğanay, 2005:273).

Bilginin anlamlı hale getirilmesi için kavramlara gereken önem verilmelidir. Sözcüklerin anlamını ifade eden kavramlar, içerisinde birçok olgusal bilgiyi barındırmaktadır. Olgusal bilgilerin sistemli hale gelmesi, gruplandırılması kavramlar aracılığıyla sağlanmaktadır (Vygotsky, 1998:86). Sosyal Bilgiler derslerinde kavram öğretimi özellikle 1960–1970 yıllarında kavramsal yaklaşımla birlikte önem kazanmıştır. Bu dönemde akademisyenler, Sosyal Bilgiler öğretimini kolaylaştırmak amacıyla sosyal bilimlerle ilgili temel kavramları ortaya çıkarmak için çeşitli araştırmalar yapmıştır (Erden, bt:49).

Bir öğretim programında kavramlar önemli bir yer tutar. Özellikle Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarını gerçekleştirilebilmesi için bu programda yer alan çok sayıdaki kavramların her öğrencinin zihninde aynı anlamı oluşturabilecek şekilde geliştirilmesi gerekir (Doğanay, 2005:271). Sosyal Bilgiler Programı geniş bir içeriğe sahiptir. Bu da programın kavram anlamında zenginliği anlamına gelmektedir ki tüm ünitelerde o üniteye geçen kavramların anlam bilgisinin kazandırılması öncelikli olarak yer almıştır. Çünkü bir ünitenin anlaşılması, o üniteye ait kavramların iyi bilinmesi ve öğrenilmesinden geçer. Öğrenciler, kavramlar aracılığıyla olguların karmaşıklığını düzene sokar ve ayrıntıların tutsağı olmaktan da kurtulur.

Sosyal Bilgiler derslerinde kavram öğretimi, üst düzey akademik başarı sağlar, öğrenme ve hatırlamayı basitleştirir, iletişimi kolaylaştırır, öğretimi kişiselleştirerek gerçek ve yanlış algılamayı ayırt etmeye yardımcı olur, karmaşık olayları anlamaya yardımcı olarak problem çözmeyi ve akıl yürütmeyi kolaylaştırır (Doğanay, 2005: 273-276). Bu doğrultuda Sosyal Bilgiler Dersi İlköğretim 4.-5. Sınıf Programı'nın kavramlar başlığı altında, kavramların insan düşüncesinin temel taşı olduğu, nesne ya da olayların hem doğrudan hem de dolaylı olarak gözlenebilen özelliklerden oluştuğu, zihinsel bir sınıflama oldukları için gerçek dünyada değil, düşüncelerde varolduğu ifade edilmektedir (MEB, 2005:79). Ayrıca, aynı öğretim programında Sosyal Bilgiler öğretiminde kavramların öğrenilmesini öğretimin odak noktası olarak belirlemenin faydaları maddeler halinde açıklanmaktadır.

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında bulunan özel amaçlarda; toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri bulunmaktadır (MEB, 2018:8). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında kavram öğretimi önemli bir yer tutmaktadır. Programın içeriği gereği birçok kavram vardır. Kavramların öğretiminde sınıflamalar ve farklı kavram öğretimi yaklaşımları dikkate alınmalıdır. Anlam karmaşası, kavram karmaşası ve kavram yanlışlarının giderilmesine yönelik yöntemlerin kullanılması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin, Sosyal Bilgilerle ilgili ilkeleri öğrenebilmesi ve toplumsal problemleri çözebilmesi için temel kavramları çok iyi kazanması gerekir. Kavramlar çocuğun uzun süreli belleğindeki temel bilişsel yapıların oluşmasına ve yeni gelen bilgileri anlamlı bir biçimde belleklerine depolamalarına yardımcı olur. Kavram öğretimine önem

verilmesi, öğrencilerin kavramları anlamlı bir biçimde öğrenmelerine yardımcı olur (Erden, bt:49). Bu yüzden ilköğretim öğrencilerinin karşısına çıkabilecek sosyal problemleri çözebilmek için Sosyal Bilgiler ile ilgili temel ilkeleri öğrenmeleri ve temel kavramları anlamaları gerekmektedir. Kavramların öğretilmesine verilen önem Sosyal Bilgiler derslerinde kazanımların gerçekleşmesine önemli katkılar sağlayacaktır (Yel, 2007:177).

2.5. KAVRAM YANILGILARI

Kavram yanılgısı zihinde bir kavramın yerine oturan fakat bilimsel olarak o kavramın tanımından farklı olan bir ifadedir (Yenilmez ve Yaşa, 2008:463). Kabapınar (2003:401) kavram yanılgısı bireyin bir kavram ya da bilimsel olaya ilişkin oluşturmuş olduğu ve bilim çevreleri tarafından kabul görmekte olan bilimsel teori ve fikirlere farklılık gösteren yorum ve düşüncelerdir. Bu duruma farklı açıdan bakılacak olursa kavram yanılgısını öğrencilerin anlamada güçlük çektikleri kavramları kendi anlayışlarına uygun bir şekilde yorumlamalarıdır. Bu da bilimsel kavramlara bakış açılarının bilim adamları tarafından kabul edilmiş olandan farklı olması şeklinde belirtmektedir.

Kavram yanılgısı öğrenmeye engel oluşturan kavramsal engeller anlamındadır. İnsanlar her öğrendikleri yeni bilgiyi, daha önceki bilgileri üzerine inşa ederler. Sahip oldukları ön kavramlar bazen yeni kavramların öğrenilmesinde zorluk çıkarabilir. Bu durumda yanlış öğrenilme meydana gelir. Daha önce sınırlı bir ortamda doğru olan bir kavram, ortam genişletildiğinde de kavram yanılgısına dönüşebilir (Baki ve Bell, 1997:15).

Bilimsel bilginin temelini oluşturan kavramların yanlış öğrenilmesi ya da yanlış yorumlanması kavram kargaşası ve kavram yanılgılarına yol açarak öğrenilen bilginin kullanılmamasına hatta yanlış kullanılmasına sebep olmaktadır. Kavram yanılgıları, aynı olay ile ilgili gerçek kavramları gölgeler ve bulanıklaştırır, bu nedenle oldukça tehlikelidir. Bir konuda hiçbir kavrama ve bilgiye sahip olmamak, o konuda kavram yanılgısına sahip olmaktan çok daha iyidir, çünkü kavram yanılgılarını sonradan düzeltmek oldukça zordur. Bu yüzden öğretim sırasında kavramların doğru şekilde öğretilmesi oldukça önemlidir (Bitlisli, 2014:48).

Kavram yanılgılarının tek bir nedeni yoktur. Yanlış kavramaya yol açan etmenler öğretmen, öğrenci ve ders kitabı kaynaklı olabilir. Kavram yanılgılarını oluşturan öğrenci kaynaklardan biri, öğrencilerin öğrenmeyi sınavda başarılı olmakla eş değer görmeleri, bu nedenle de sadece sınava çalışırken öğrenmeyi gerçekleştirmeleridir. Bu durumda öğrenci sınava çalışma ve sınavda başarılı olma isteği ile aynı anda birden fazla kavram öğrenmeye

çalışacaktır, bu da kavram yanlışlarının oluşmasına yol açacaktır. Öğrenciden kaynaklanan diğer etken de ezberleyerek öğrenmeye çalışmaktır (Yılmaz, 1998:40).

Ayrıca kavram yanlışları, öğrencilerin yeni öğrenme durumlarında kendi ön bilgilerini kullanmama, kavramları öğrenirken diğer kavramlarla anlam bütünlüğü sağlayamamalarından da kaynaklanmaktadır (Yılmaz, Erdem ve Morgil, 2002:236). Öğrencilerin konulara karşı ön yargıları ve motivasyon eksiklikleri de kavram yanlışlarını ortaya çıkarmaktadır.

Öğretmenden kaynaklanan kavram yanlışlarında en önemli etken, öğretmenin aynı anda birden çok kavramı öğretmeye çalışması ve öğreteceği kavramın ne olduğunu kendisinin de tam olarak bilmemesidir (Lawson, 1995; Akt: Demirci, 2003:38). Ayrıca çok problemin aynı ve tek düze yolla çözülmesi halinde veya öğrencilere çözerken düşünmek için yeterli süre verilmemesi durumunda kavram yanlışları ortaya çıkarmaktadır.

Ders kitaplarında, öğrencide yaygın olan kavram yanlışlarına dikkat çekerek bu kavram yanlışlarını giderici fazladan örnek ve uygulamalara yer vermesi beklenirken, maalesef ders kitapları bazı durumlarda değil kavram yanlışlarını giderici rol üstlenmeyi kavram yanlışlarının kaynağı durumundadır. İçerisinde hiç bir bilimsel hata ve kavram yanlışlığı barındırmayan bir ders kitabı dahi kavram yanlışlarını giderici önlemler almadığı ve uygun yöntemler üzerinde durmadığı için eleştirilmeli iken, incelediğimiz ders kitaplarının tamamına yakını bilimsel hatalarla dolu ve kavram yanlışlarına kaynak oluşturacak niteliktedir. Bu sadece Türkiye'ye özgü bir sorun değildir. Aynı zamanda ders kitaplarında öğretme sıralamasının doğru şekilde olmaması, şekil ve örneklere yeteri kadar yer verilmemesi ve konular arasında bağlantı eksikliği ders kitaplarından kaynaklanan sorunlar arasındadır. Kavram yanlışlarına yol açabilecek etmenlerden biri de ders kitapları iken, her yıl MEB tarafından öğrencilere okutulacak kitapların seçimi esnasında bunun göz ardı edilmesi oldukça üzücüdür. Nitekim derslerde kullanılan birincil kaynak ders kitaplarıdır. Bu yüzden ders kitaplarının içeriğinin doğru hazırlanması üzerinde önemle durulması gerekmektedir (Bitlisli, 2014:49).

Öğrencilerin önceden sahip oldukları ilk bilgi ya da kavramla, bilimsel olarak kabul edilmiş kavramlar uyuşmadığında bu kavram “hatalı” ya da “yanlış” olarak nitelendirilebilir. Öğrenciler genellikle sahip oldukları kavram yanlışlarını değiştirmeye direnç gösterirler (Schmidt, 1997:121). Öğrencilerin sahip oldukları kavram yanlışlarını

terk edip bilimsel kavramlara yönelmeleri için öncelikle bu yanlışların farkına varmaları gerekir (Koray, Özdemir ve Tatar, 2005:25).

Öğrenenin dışarıdan aldığı yeni bilgiyi sahip olduğu bilgiler üzerine yerleştirdiği ve bu sayede yeniden yapılandığı düşünülürken, öğrencilerin sahip olduğu fikirlerin düzeltilmesi sonraki öğrenmeler için son derece önemli hale gelmektedir. Yanlış kavramların değişime karşı dirençli oldukları ve geleneksel öğretim yöntemlerinin öğrencilerin yanlış kavramlarının düzeltilmesinde ve anlamlı öğrenmenin sağlanmasında yetersiz olduğu yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur (Karamustafaoğlu, Ayvacı ve Özmen, 2004:98–99).

Kavram yanlışlarının daha sonra düzeltebilme imkânı olmakla beraber, daha önce oluşmuş bilgiyi değiştirmenin oldukça zor olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin kavram yanlışlarını oluştuğu anda belirlemek güç olduğundan ileriki yaşamında değiştirilmesi olasılığı da azalmaktadır. Bu yüzden yapılması gereken ilk şey nedenlerin ortadan kaldırılmasına çalışmak ve oluşmasını en aza indirgeyebilmektir (Eyidoğan ve Güneysu, 2002:1).

Öğrencilerde mevcut kavram yanlışlarının tespit edilmesi ve düzeltilmesi eğitim sürecin önemli unsurlarındandır. Öğrencilerin kavramlara ulaşmalarını sağlamak, mevcut kavram yanlışlarını tespit edilmesi ve giderilmesi için öğrencilerin bilişsel, duyuşsal seviyelerine uygun olarak çeşitli yöntem ve teknikler kullanılabilir.

2.6. KAVRAM ÖĞRETİMİNDE KAVRAM YANILGILARININ TESPİTİ VE GİDERİLMESİNDE KULLANILACAK YÖNTEMLER

Öğrencilerin kavram yanlışlarını tespit etmek ve bu yanlışlarını gidermek önemlidir. Çünkü öğrencilerin yanlış kavram öğrenmeleri ileride kavram yanlışlarının oluşmasına sebep olmaktadır. Kavram öğretiminde kullanılan belli başlı yöntemler şunlardır (Çelikkaya, 2018:47-60):

Tablo 2. 1. Kavram Öğretimi, Kavram Yanlışlarının Tespiti ve Giderilmesinde Kullanılacak Yöntemler

1. Kavram haritası	7. Kavramsal değişim metinleri
2. Analojiler	8. Kavram karikatürleri
3. Anlam çözümlene tabloları	9. Kelime ilişkilendirme
4. Kavram ağı	10. Metaforlar
5. Kavram bulmacaları	11. Yapılandırılmış grid
6. Kavram analiz kartları	

2.6.1. Kavram Haritaları

Kavram haritaları, kavram ve öneriler arasındaki ilişkileri gösteren bir öğretim tekniğidir. Buna göre kavramlar özelden genele doğru, en genel kavram en başta ve en özel olan daha altlarda olmak koşuluyla hiyerarşik bir düzen içerisinde sıralanırlar (Novak & Gowin, 1984; Stice & Alvarez, 1987; Akt. Öner ve Arslan, 2005:164). Kavram haritaları, kavramlardan ve kavramları doğru ve anlamlı bir şekilde birbirine bağlayan “bağlantılardan” meydana gelir (Şen ve Koca, 2005:1). Öğrencilere konuların düzenli bir şekilde sunması, her branşta ve eğitim sürecinin her aşamasında kullanılması açısından önemli bir öğretim tekniğidir.

Kavram haritaları kavramlar arası ilişkiler kurarak yeni bilgilerin inşa edilmesi, bilgilerin organize edilmesi, kavramların anlamlılığını öğrenciler ile tartışılması, yanlış anlamaların giderilmesi ve yüksek seviyeli öğrenmelerin geliştirilmesinde kullanılabilir (Akgün, 2001:116).

Çocuk öğretim hayatına başlamadan önce de çevresiyle ilgili bazı kavramlara sahiptir. Kavram öğretiminde çocuğun bu ön öğrenmelerinin tespiti için kavram haritaları yeni bir konuya geçmeden önce kullanılması ön öğrenmedeki yanlışlıkların giderilmesi açısından önemlidir. Ayrıca her ünite sonunda öğrencilerin ünitedeki kavramları anlama düzeylerinin tespitinde de kavram haritaları etkili bir rol oynar. Çünkü kavram haritaları kavramsal anlamlardaki değişiklikleri ölçebilen bir değerlendirme aracı özelliği de taşımaktadır (Sever, Budak ve Yalçınkaya, 2009:28).

Novak etkili bir kavram haritası oluşturmanın aşamalarını şöyle belirtmektedir (Akt. Doğanay, 2005:288):

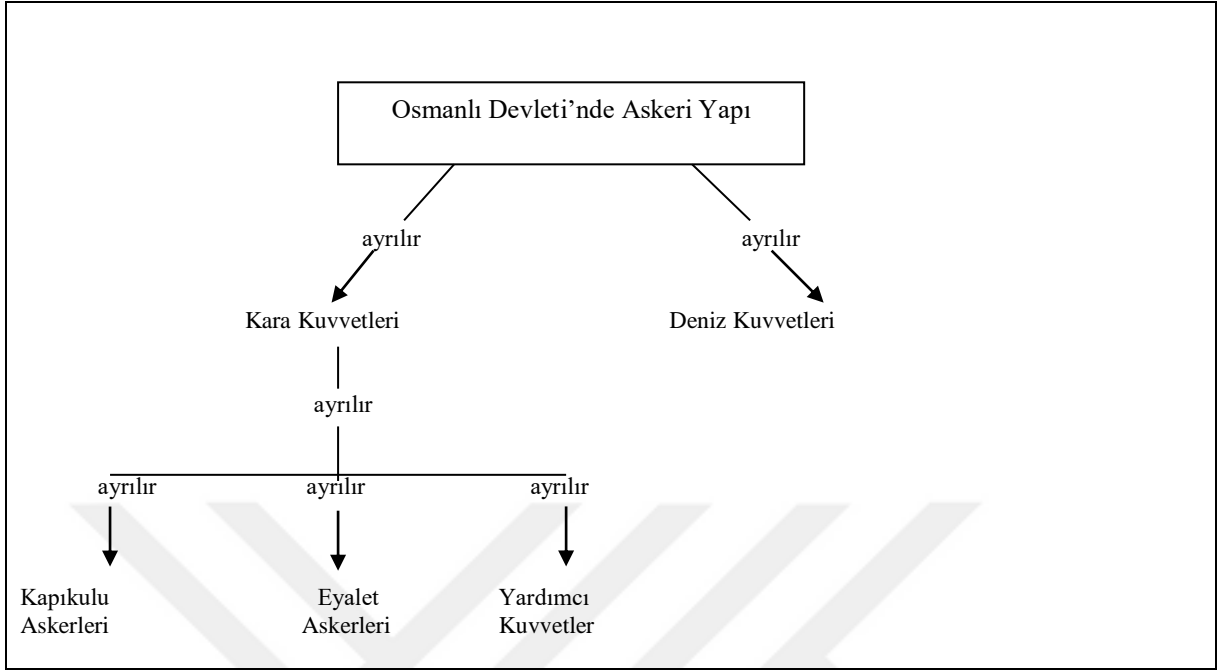
- ✓ Kavram haritası oluşturmada yapılacak ilk iş, kavram haritası oluşturulacak konu alanını belirlemektir. Kavram haritası hazırlayacak kişinin, kavram haritasının oluşturulacağı konu alanını çok iyi bilmesi gerekir. Kavram haritasının oluşturulacağı içerik, önceden okunmalı veya hakkında bilgi sahibi olunmalıdır. Başlamadan önce yapılması gereken bir diğer iş de; kavram haritaları hakkında öğrencilere bilgi vererek, uygulamalar yapılmasını sağlamaktır.
- ✓ Konu alanı belirlendikten sonra yapılması gereken ikinci iş, bu alan ile ilgili kavramların belirlenmesidir. Konuyla ilgili tüm kavramlar belirlendikten sonra, bunlar en kapsamlıdan en somut kavrama doğru hiyerarşik olarak sıralanmalıdır.

- ✓ Üçüncü aşamada ise bir taslak kavram haritası oluşturulmalıdır. Bunun için kavramların ayrı ayrı, post-it türü yapıştırılabilir kâğıtlara yazılması yararlı olur. Böylelikle, tahtada veya bülten tahtasında kavramların yerinin değiştirilmesi kolay olur. Kavramları yerleştirme işi bilgisayar programları aracılığıyla da yapılabilir.
- ✓ Taslak kavram haritası oluşturulduktan sonra, kavramlar arasında çapraz bağlantılar kurulmalıdır. Kavramlar arasındaki ilişkileri belirtirken hem çizgiler hem de ilişkinin niteliğini belirten sözcükler kullanılmalıdır. Örneğin içerir, oluşturur, ayırır, yoluyla, neden olur vb... sözlükler kavramlar arasındaki ilişkilerin niteliğini anlamamızı kolaylaştırır.
- ✓ Son olarak, oluşturulan kavram haritası tekrar gözden geçirilmelidir. Kavramlar arası hiyerarşi, aralarındaki ilişkileri gösteren çizgi, sözcükler ve genel olarak görünüş, eleştirel bir gözle incelenmeli ve kavram haritasına son şekli verilmelidir.

Kavram haritaları hiyerarşik ve hiyerarşik olmayan şekilde iki gruba ayrılır. Hiyerarşik olmayan kavram haritaları ise örümcek, balık kılçığı ve olay zinciri olmak üzere 3 gruba ayrılır (Çelikkaya, 2018:54).

2.6.1.1. Hiyerarşik Kavram Haritaları

Hiyerarşik kavram haritaları, kapsamlı bir kavram başlığı altındaki daha az kapsamlı kavramların genelden özele doğru bir yapı içerisinde ilişkilerini gösterir. Kavramları birbirleri ile ilişkilendirmek için çizgiler kullanılır. Çizgilerin ucuna yönü göstermek için ok çizilir. Çizgiler arasına bağlantı kelimeleri ya da ekler yazılır. Bu bağlantı kelimeleri veya eklerine “olabilir, sağlar, içerir, -dir, çeşidedir, vardır, -den oluşur” örnek olarak verilebilir (Şekil 2.2). Kavram haritaları dersin giriş, tekrar ya da değerlendirme aşamalarında uygulanabilir. Dersin genel özeti bu teknikle çok kısa sürede yapılabilir (Çelikkaya, 2018:54; Kaya, 2003:72).

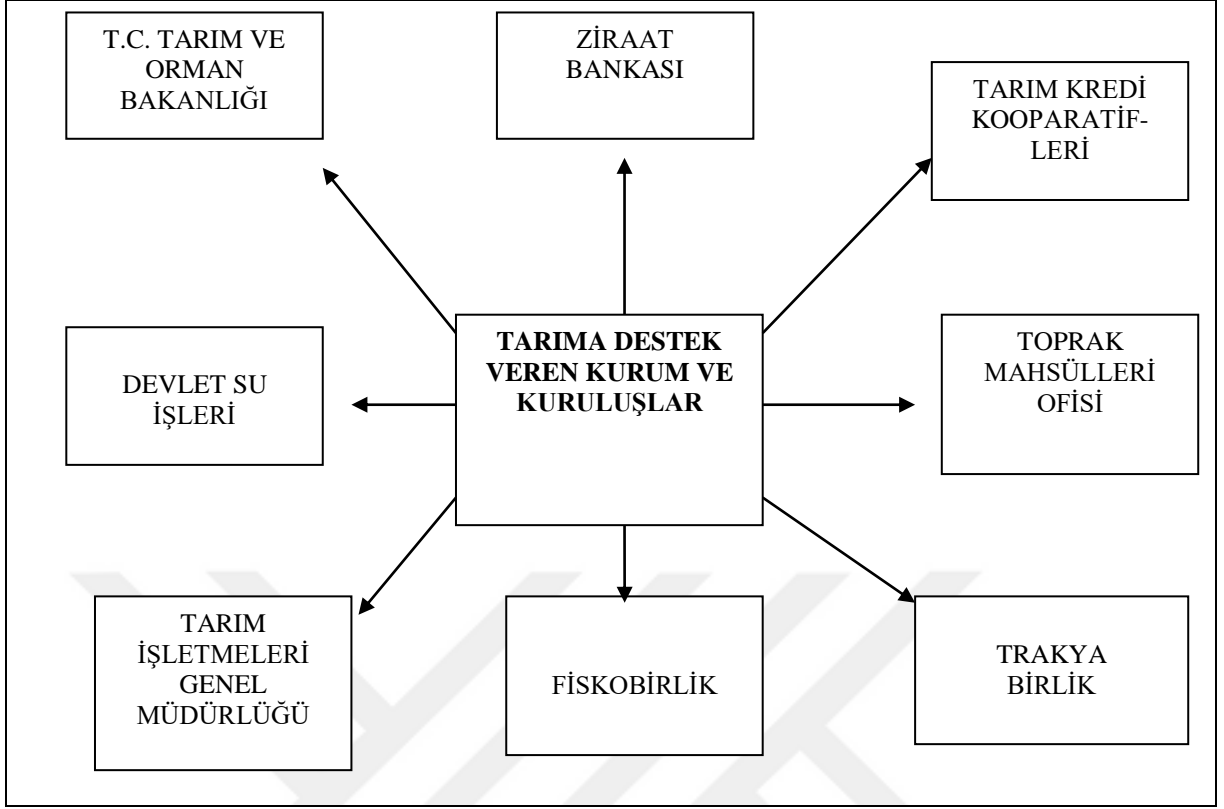
Şekil 2.2 Osmanlı Devleti'nde askeri yapıya ait kavram haritası

2.6.1.2. Hiyerarşik Olmayan Kavram Haritaları

Hiyerarşik olmayan kavram haritaları 3 gruba ayrılır (Çelikkaya, 2018:55):

2.6.1.2.1. Örümcek Harita

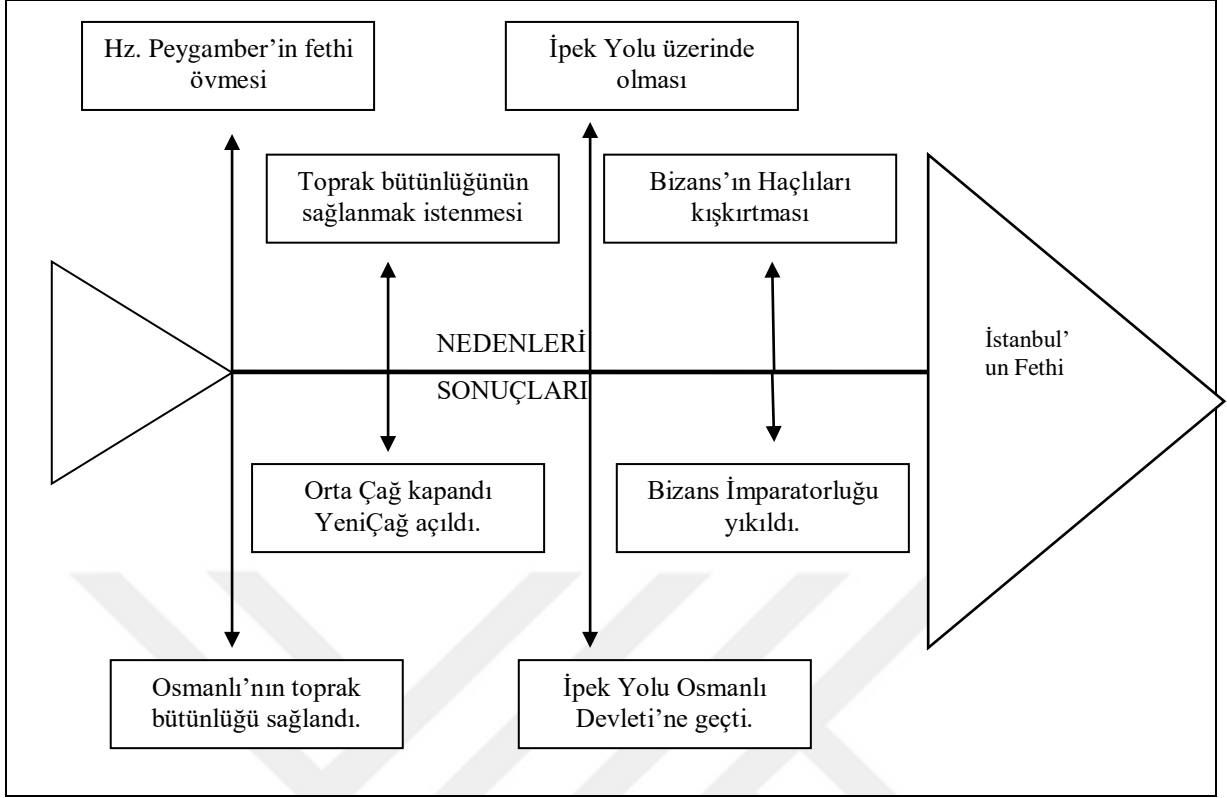
Bir ana kavram ile bu kavramın belirli özelliklerini göstermek amacıyla kullanılır. Ortaya ana kavram, etrafına ise bu kavramın alt kavramları ya da özellikleri yazılır. Alt kavramlar ve özellikler ayrıca resim ya da fotoğraf ile de gösterilebilir. Örneğin (Şekil 2.3):

Şekil 2.3 Tarıma destek veren kuruluşlara ait bir örümcek harita

2.6.1.2.2. Balık Kılıcı Haritası

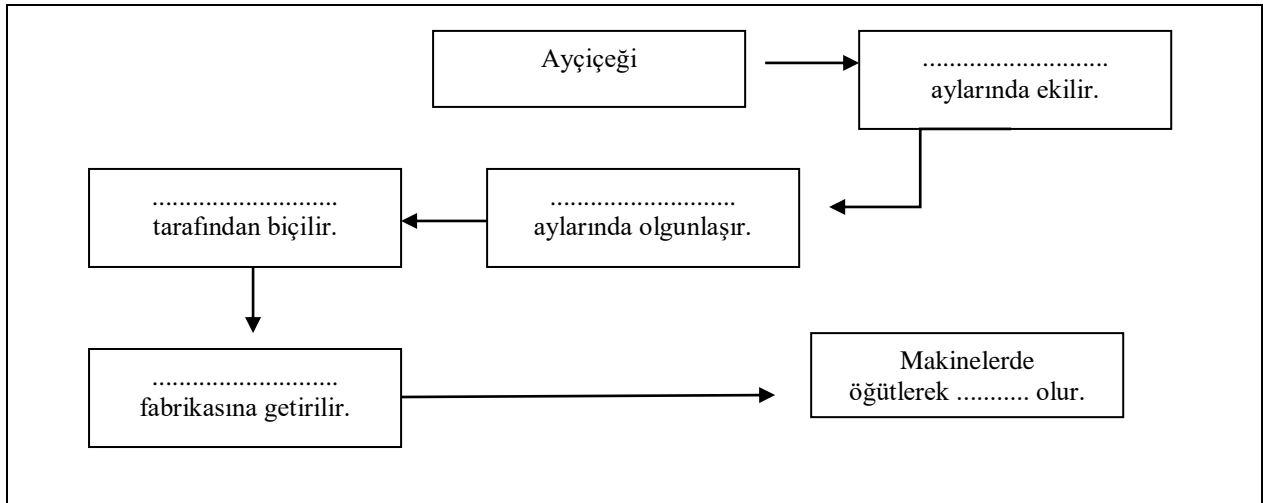
Balık kılıcı diyagramı olarak da bilinir. Karmaşık bir olayın nedenlerini ve sonuçlarını ortaya koymak için kullanılır. Balık kılıcının ortasına olay üst tarafına sebepleri alt tarafına ise sonuçları yazılır (Şekil 2.4).

Şekil 2.4 İstanbul'un fethi'nin nedenleri konulu balık kılıcı haritası

2.6.1.2.3. Olay Zincir Haritası

Bu tür kavram haritalarında kavramlar arası bağıntıları açıklamak için “bağlıdır” ya da “sağlar” manasına gelen oklar kullanılır. Bu tür kavram haritaları herhangi bir kavramın aşamalarını, bir işlemin basamaklarını, olayların sırasını ve sonuçlarını açıklamak amacıyla için kullanılır (Şekil 2.5).

Şekil 2.5 Ayçiçeği yağı üretim aşaması konulu olay zinciri haritası

Yapılan çalışmalar kavram haritalarının; öğrencilerin ön bilgilerini ortaya çıkarmada, kavramsal değişimlerini belirlemede, başarıyı arttırmada, program geliştirmede, eksik ve hatalı bilgilerin belirlenmesinde ve değiştirilmesinde ayrıca değerlendirmede etkili bir şekilde kullanılabileceğini ortaya koymuştur (Kılıç ve Sağlam, 2004:156). Yapılan çok sayıda araştırma (Novak, Gowin & Johansen, 1983; Ault, 1985; Fry & Novak, 1990; Deniz, 2003; Kocalar, 2006; Şahin, 2003; Gencer, 2006) kavram haritalarının anlamlı öğrenmeler sağladığını ve öğrenci başarısını artırdığını göstermektedir.

2.6.2. Analogiler

Analoji, bilinmeyen bir olayı bilinen bir olayın koşullarında düşünerek, iki olay arasında karşılaştırma yaparak ve ilişkiler kurarak bilinmeyen olayı anlama sürecidir. Bilinen olay kaynak, bilinmeyen olay ise hedeftir (Gentner & Holyoak, 1997:32). Aynı zamanda analogi, problem çözme, açıklama yapma, tartışma ortamı oluşturma, yaratıcı düşünme ve düşünceleri diğerleriyle paylaşmada sıklıkla kullanılmaktadır (Gentner & Holyoak, 1997:32; Parida & Gosvami, 1998). Analoji ile insanların sonuçlara ve çözümlere ulaşmak için bilinmeyen durumlara nasıl, neyle yaklaştıklarının bir açıklaması olarak düşünülebilir.

Bir analogi, iki algı (fikir) arasındaki benzerlikleri kimliklendirerek hazırlanır. Bu yolla fikirler, bilinen bir algıdan bilinmeyen bir algıya iletilebilir. Bilinen algı, analog (örneksel), bilinmeyen ise hedef (amaç) diye adlandırılır. Hem analog hem hedef, atıf olarak da adlandırılan özelliklere sahiptirler. Eğer analog ve hedef arasında ortak özellikler varsa; bunlar arasında bir analog hazırlanabilir (Bitlisli, 2014:34)

Analogiler bilimsel fikir ve kavramların öğrenilmesi ve geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadırlar. Analogiler önemli bir öğrenme ve öğretme aracıdır. İlk defa karşılaşılan bir problemi çözmek için insanlar çoğu kez bu probleme benzer olan ve daha önce görüp karşılaşıp öğrendikleri bir başka problem hakkındaki bilgilerini kullanmaktadırlar (Küçükturan, 2000). Heyvwood (2002:66), analogi kullanımının en önemli amacının somut olarak bahsedilenlerden soyut olayları (olguları) anlamayı geliştirmek olduğunu belirtmektedir.

Geçmiş ile günümüz arasında kurulan analogiler için 7. sınıf 5. öğrenme alanında medrese ve enderun konularında geçen kavramların günümüzdeki karşılıkları verilerek analogi yapılabilir (Çelikkaya, 2018:48); (Şekil 2.6).

Kavram (Geçmiş)	Kavram (Günümüz)
Kaptan-ı Derya	Deniz kuvvetleri komutanı
Sadrazam	Başbakan
Padişah	Devlet Başkanı
Defterdar	Maliye Bakanı,
Vezirler	Devlet Bakanları
Divan-ı Hümayun	Kabine (Bakanlar Kurulu)
Şeyhülislam	Diyanet işleri Başkanı
Yeniçeri Ağası	Merkez Ordusu Komutanı.

Şekil 2.6 Geçmiş ile günümüz arasında kurulan analogilere örneği

2.6.3. Anlam Çözümleme Tabloları

Bu araç, öğrencilerin de katıldığı bir etkinlik ile iki boyutlu bir tablo olarak geliştirilir. Tablonun bir boyutunda özellikleri çözümlenecek olan varlıklar veya kavramlar yer alır, diğer boyutunda özellikler sıralanır. Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT) aracı kavramların tanımlayıcı ve ayırt edici özelliklerinin öğrenilmesinde etkili biçimde kullanılabilir. Öğrenci bu araç hazırlanırken öğrendiği sözcüklerin anlamlarını daha önceden bildiği sözcüklere bağlar; böylece kavramı geliştirmiş olur (Çelikkaya, 2018:48).

AÇT aracının hazırlanış aşamaları aşağıdaki gibidir (Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB), 2005):

- ✓ Öğretmen ders kitabından veya diğer yazılı kaynaklardan bir konu seçer.
- ✓ Konu başlığı tahtaya yazılır. Örnek: Yatırım projeleri ve iller
- ✓ Öğrenciler bulabildikleri kadar çok yatırım projesi bulurlar. Öğretmen öğrencilerin buldukları adları tahtanın sol tarafına alt alta yazar (zeytinyağı fabrikası, taş kömürü işletmesi, petrol rafinesi, konserve fabrikası vb.).
- ✓ Öğrencilere adları yazılan projelerin yapılabileceği illerin isimleri sorulur; onlardan tüm proje illerinin isimlerini bulmaları istenir (Zonguldak, Batman, Balıkesir gibi).
- ✓ Bundan sonra iki boyutlu bir iller/proje öneri tablosu hazırlanır. Satır ve sütun başlıkları belirlenmiş tabloyu her öğrenci defterine çizer.
- ✓ Öğrencilerden, bir proje hangi ilde ya da illerde yapılıyorsa o illerin ve projenin kesiştiği kutucuğu X ile işaretlemeleri istenir.

Anlam çözümlene tablolarında öğrenci öğrendiği kelimelerin anlamlarını daha önce bildiği özelliklere bağlayarak kavram geliştirmiş olur. Türkiye’de projelerin yapıldığı illere göre geliştirilen bir AÇT (Şekil 2.7) örneği aşağıda gösterilmiştir.

Yönerge: Tabloda yer alan illerin hangi proje önerilerini (X) işaretini kullanarak belirleyiniz. Bazı iller birden fazla projede yer alabilir. Bu durumda illerin proje önerileri için de işaretleme yapabilirsiniz.

İller	Projeler							
	Yaz Turizm Tesisi	Zeytinyağı Fabrikası	Petrol Rafinesi	Konserve Fabrikası	Un ve Makarna Fabrikası	Et ve Süt Ürünleri Tesisi	Taş Kömürü İşletmesi	Çay Fabrikası
Antalya	X							
Aydın		X						
Balıkesir		X						
Batman			X					
Rize								X
Kayseri					X			
Kars						X		
İzmir	X							
Zonguldak							X	
Konya					X			
Erzurum						X		

Şekil 2.7 Bölgeler ve ürünler anlam çözümlene tablosu örneği

2.6.4. Kavram Ağları

Kavram ağı (KA) öğrencilerin izlenimlerini, düşüncelerini yazılı öğretim araçlarındaki (ders kitabı, ansiklopedi, vb.) kavram ve ilkelerle uyumlu bir biçimde sergileyen bir grafik araçtır. Semantik ağ da denilen bu araç öğrencilerin (TTKB, 2005):

- ✓ Önceki bilgilerini harekete geçirmek,
- ✓ Yeni kavramları geliştirmek,
- ✓ Kavramlar arası yeni ilişkiler bulmak,
- ✓ Kavramları yeniden düzenlemek,

gibi zihin etkinlikleriyle yazılı metinleri daha iyi anlamalarına yardım eder.

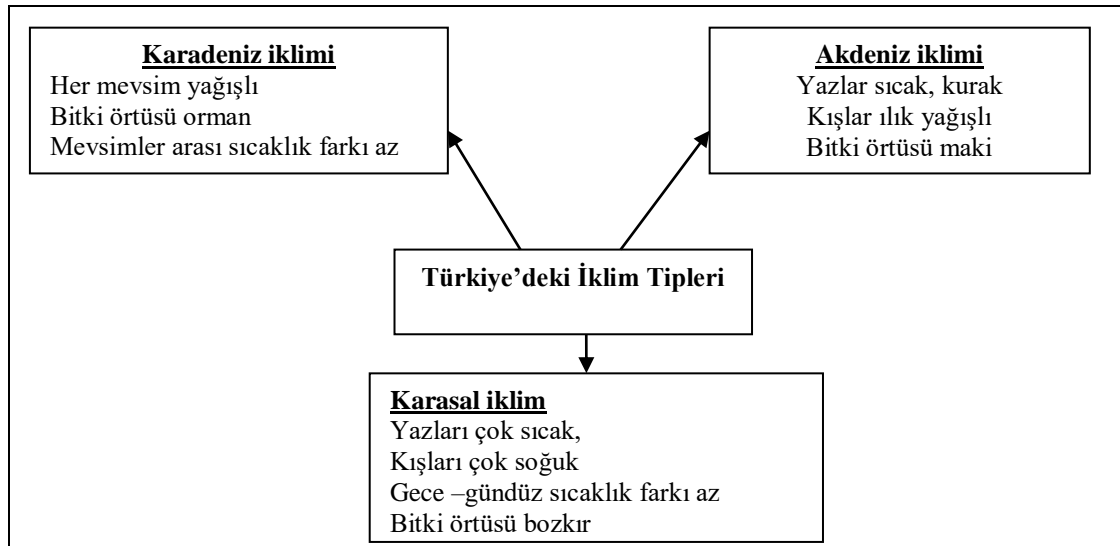
Kavram ağlarının yararları ise öğrenilen yeni kavramları pekiştirmek, kavramlar arası ilişkileri bulup kavramları yeniden düzenlemek ve öğrenmeyi daha etkili kılmaktır. Kavram Ağları bir üniteye hazırlık basamağında kullanılabileceği gibi ünite işlenirken

veya ünite sonunda da kullanılabilir. Özellikle kavramları gruplamada ve bu yolla çocuğun zihin yapısını düzenleyerek daha üst kavrama düzeyine erişmesine yardım eder (Candan, 1998:51).

Bir kavram ağının toplu sınıf etkinlikleriyle geliştirilmesinin basamakları aşağıdaki örnekle özetlenmiştir (MEB, 2006: 37):

1. Öğretmen derste işlenecek bir konuya merkez oluşturacak bir kavramı veya cümleyi tahtaya yazar.
2. Öğrencilerden merkezi kavramla ilgili sözcükler bulmaları istenir. Bulunan sözcükler tahtanın bir yanında listelenir.
3. Öğrencilerden bu sözcükleri anlamalarına veya ilişkilerine göre gruplamaları istenir. Her grubun en az bir sözcüğü içermesi gerektiği hatırlatılır.
4. Sözcük grupları belirlenip tahtaya yazıldıktan sonra öğrencilerden her gruba bir “ad” bulmaları istenir. Grup adları tartışıldıktan sonra grafik çizilir.
5. Öğrenciler sözcüklerin bir kısmının tablodaki üç gruptan hiçbirine tam uymadığını görebilirler. Bu sözcükler tablonun altında gruplanmadan sıralanabilir. Gruplama ve gruba ad bulma etkinliğine devam edilerek daha geniş bir tablo yapılabilir (Şekil 2.8).

Şekil 2.8 Türkiye’de görülen iklim tipleri kavram ağı örneği

2.6.5. Kavram Bulmacaları

Kavram öğretiminde kullanılabilecek farklı bir etkinlik de kavram bulmacalarıdır. “Öğretmen önce ünite de geçen kavramların listesini belirler. Bu kavramları oluşturacağı bir kavram bulmacasının içine gizler. Kavramların gizlenmesinde soldan sağa yukarıdan aşağıya doğru olmasına dikkat eder” (Taşlı, 2005). Kavram bulmacaları kavramları öğretirken dersi monoton olmaktan çıkaran önemli bir etkinliktir. Hem öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamakta hem de işbirlikçi öğrenme grupları ile de yapılabilecek bir etkinlik olması sebebiyle grup çalışmalarını desteklemektedir.

Kavram bulmacalarında ayrıca öğrencilerin bulmacadan buldukları kavramların tanımlarının yapılması da istenebilir. Böylece öğrenciler hem kavramı verilen bulmacadan bulmaya, hem de kavramın tanımını hatırlamaya çalışırlar. Taşlı (2005), “kavram bulmacaları öğrenciler için çözümü mümkün problemler olarak düşünülmeli ve onların problem çözme mantıklarının gelişimine sağlayacağı katkı dikkate alınmalıdır.” Bu da kalıcı öğrenmeyi sağlamada önemli bir unsurdur.

Kavram bulmacaları hazırlanırken; öğretmen önce ünite de geçen kavramları listeler. Bu kavramları, oluşturacağı bir kavram bulmacası içine gizler. Kavramların gizlenmesinde soldan sağa ve yukarıdan aşağıya doğru olmasına dikkat eder. Üst sınıflarda bu çapraz veya tersten hizalamalar şeklinde de olabilir. Bu etkinlik gerçekleştirilirken öğretmen ve öğrencilere farklı görevler düşer (Dündar, bt:14-15):

Öğretmen;

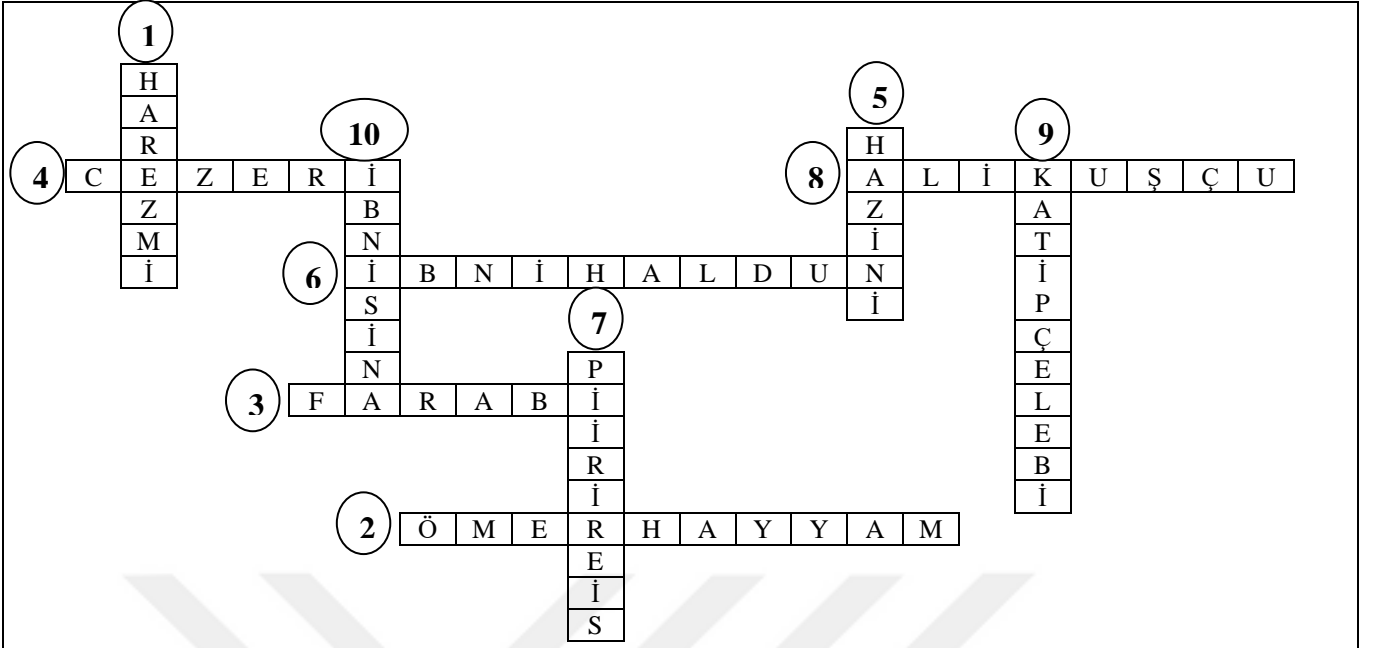
1. Öğrencileri öncelikle iş birlikli öğrenme gruplarına ayırır. Bunun için farklı yetenekteki öğrencilerin bir araya gelmelerini sağlar.
2. Bulmacada geçen kavramların içinde yer aldığı bir ön testle öğrencilerin bilgi düzeyini belirler. Bireysel notları grup puanına dönüştürür.
3. Grupları bağımsız olarak çalıştırarak kendilerine verilen süre içinde bulmacadan gizli kavramları bulmalarını sağlar.
4. Gerekliğinde ilgili kaynaklardan faydalanmalarına yardımcı olur.
5. Öğretmen bulmacada geçen kavramları dikkate alarak son test uygular.
6. Bireysel notları grup puanına dönüştürerek gruplar arası başarı sıralaması yapar.

Ayrıca ön test ile son test arasında anlamlı bir fark olup olmadığını istatistiksel olarak belirler.

Öğrenciler;

1. Bulmacadaki kavramları bulurlar.
2. Tanımlarını araştırırlar.
3. Kavrama ait belirleyici örnekleri yazarlar.
4. Kavrama ait belirleyici olmayan özellikleri yazarlar.
5. Kavrama ait somut bir örnek yazarlar.
6. Grupta yer alan tüm üyeler bulgularını paylaşarak eksiklerini tamamlarlar.

Kavram bulmacaları iki şekildedir. Şekildeki bulmacada kavramlarla ilgili sorular verilerek sorulara göre cevaplar yerleştirilir (Şekil 2.9).

Yukarıda numaralandıran boşluklara aşağıdaki soruların cevaplarını doğru bir şekilde yerleştiriniz.

- 1) Sıfırı bilim dünyasına kazandıran bilim insanı.
- 2) Denklemlerde “bilinmeyen” dediğimiz ve x ile ifade ettiğimiz kavram ortaya atan kişi.
- 3) “Muallimi Sani” adıyla bilinen bilim insanı.
- 4)Sibernetik Biliminin babası.
- 5)Hassas terazilerin mucidi.
- 6) Sosyoloji biliminin kurucusu.
- 7)Kitab-ı Bahriye adlı eseri yazan denizci.
- 8)Fatih Sultan Mehmet zamanında Osmanlı Devleti’ne gelen ve Ayasofya Medresesine Müderris olan kişi.
- 9) “Cihannüma” adlı kitabı zaman Osmanlı Coğrafyacısı.
- 10) Tıbbın babası sayılan ve “El Kanun Fit Tıb” adlı eseri yazan kişi

Şekil 2.9 Türk-İslam bilim insanları kavram bulmacası örneği

İkinci kavram bulmacasında ise kelimelerin yerleri karışık olarak verilir, kelimeler sağdan-sola, soldan-sağa, yukarıdan-aşağıya ve aşağıdan-yukarıya doğru verilir (Şekil 2.10).

Ö	K	A	T	İ	P	Ç	E	L	E	B	İ	P
M	G	L	İ	M	N	B	P	C	Z	H	R	I
E	V	İ	B	N	İ	S	İ	N	A	F	E	R
R	L	K	A	U	B	D	R	K	C	D	Z	L
H	T	U	B	A	N	İ	İ	Ğ	B	A	E	R
A	U	Ş	U	Z	İ	Ş	R	K	M	Z	C	Y
Y	S	Ç	Y	C	H	Ö	E	İ	C	İ	M	L
Y	Z	U	Z	V	A	E	İ	M	R	Y	E	İ
A	M	E	R	B	L	L	S	Z	T	R	R	B
M	N	R	E	N	D	K	Ç	E	Y	E	İ	A
Ğ	Ö	Ğ	W	M	U	J	Y	R	Ğ	T	B	R
L	Ç	Ü	İ	Ö	N	Y	U	A	J	K	L	A
H	A	Z	İ	N	İ	A	B	H	A	Z	İ	F

Yukarıdaki bulmacada aşağıdaki kelimeler soldan sağa, sağdan sola ve yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya doğru gizlenmiştir. Bu kelimeleri bulup kelimenin üzerini çiziniz.

- KATİL ÇELEBİ
- HAZİNİ
- İBNİ SİNA
- CEZERİ
- ALİ KUŞÇU

- ÖMER HAYYAM
- FARABİ
- HAREZMİ
- PİRİ REİS
- İBNİ HALDUN

Şekil 2.10 Türk-İslam bilim insanları kavram bulmacası örneği

2.6.6. Kavram Analiz Kartları

Kavram öğretim sürecinde, kavram analiz kartları da son derece önemlidir. Turan'ın (2002:71) aktardığı gibi öğretmenin derse başlamadan önce öğreteceği kavramları ve terimleri çok iyi analiz etmesi gerekir. Kavram öğretimi için kavram analizi yapılması gerekmektedir. Farklı bir deyişle kavramın içerik öğelerinin sunumunu önermektedir. Bir kavramın analizinde; kavramın en çok kullanılan adı belirlenir, kavramın ne anlama geldiği gösteren basit bir tanım belirlenir, kavramın karakteristiklerini belirleyen ayırt edici özellikler belirlenir, kavramla ilgili olan ayırt edici olmayan özellikler belirlenir (Şekil 2.11). Öğretmen kavram analizi sırasında kavramların;

- ✓ Adı, Tanımını
- ✓ Genel özelliklerini
- ✓ Ayırt edici özelliklerini
- ✓ Olumlu – olumsuz örneklerini önceden tespit etmeli ve derste işleyiş sırasında bunlardan faydalanmalıdır.

HARİTA

TANIM: Yeryüzünün bir bölümünün ya da tamamının kuş bakışı olarak belli bir oranda küçültülerek(ölçek)bir düzleme aktarılmasıdır.

Bir çizimin harita olabilmesi için:

- Belli bir ölçekle çizilmesi
- Kuşbakışı olması
- Düzleme aktarılması

Haritalar ölçeklerine göre üçe ayrılır:

1. Büyük ölçekli haritalar: Küçültme oranı az olup, ayrıntıyı fazla gösteren haritalardır.
2. Orta ölçekli haritalar: Ayrıntıyı gösterme gücü azolan küçültme oranının fazla olmadığı haritalardır.
3. Küçük ölçekli haritalar: Küçültme oranının fazla olduğu, ayrıntıyı az gösteren haritalardır.

Şekil 2.11. Harita kavramı analiz kartı örneği

2.6.7. Kavramsal Değişim Metinleri

Kavramsal Değişim Metinleri (KDM), öğrencilerin zihinlerinde var olan kavram yanlışlarını kavramların bilimsel ifadeleriyle uyumlu hale getirmeyi ve bu yanlışları gidermeyi amaçlayan metinlerdir. Kavramsal değişim metinleri hazırlanırken öncelikle öğrencilerin konuyla ilgili var olan kavram yanlışları belirlenir. Daha sonra öğrencilerde kavramlarla ilgili olarak var olan bu yanlışlar kavramların bilimsel olarak kabul edilen açıklamalarıyla aralarındaki farklar ortaya konur ve bunlar örneklerle ifade edilir. Daha sonra öğrencilerin kavramları açıklamalarındaki yanlışlıklarını farkına varmaları için onlara sorular sorulur (Hynd, 2001; Akt. Kılıçoğlu, 2011:31). Bu şekilde öğrencilerin zihinlerinde var olan kavram yanlışları ile sosyal bilgiler kavramları arasındaki uyumsuzlukların ve yanlışların farkına vardırılmaları sağlanmış olur.

Kavramsal değişim metinleri iki şekilde hazırlanabilir. Bazı kavramsal değişim metinlerinde öncelikle kavram yanlışları öğrenciye anlatılır ve arkasından bu kavram yanlışlarının yanlış olduğunu ispatlayan deliller sunulur. Ancak bu tip metinlerin bulunduğu kitapları bulmak zor olduğundan genellikle öğretmenler bu metinleri kendileri hazırlarlar. İkinci olarak bazı kavramsal değişim metinlerinde konu düz bir şekilde anlatılır, kavram yanlışlarından ve bunları düzeltecek delillerden bahsedilmez. Bu tip metinler kavram yanlışlarını gidermede daha az etkili olmaktadır (Guzzetti vd., 1992; Akt. Birinci Konur, 2010:20).

Kavramsal değişim metinleri (KDM) genellikle konunun anlatılması sırasında öğrencilere dağıtılır ve bireysel olarak veya grup halinde incelemeleri istenir. Herkesin

okuduğundan emin olunduktan sonra sınıf tartışması ile öğrencilerin doğru fikri kazanmaları sağlanır (Çepni, 2007:118). Öğretim sürecinde kavramsal değişimin etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için çoğunlukla, öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci etkileşimlerinin önemi üzerinde durulmaktadır. Bu tür yöntemler özellikle, öğrenci sayısının az olduğu sınıflarda etkili olmaktadır. Öğrenci sayısının fazla olduğu sınıflarda ise, bu yöntemlerin başarılı bir şekilde uygulanması daha zordur (Aydın: 2007:43).

Bu araştırmada kullanılan kavramsal değişim metninin hazırlanmasında Posner, Strike, Hewson ve Gertzog (1982) tarafından belirtilen kavramsal değişim yaklaşımı esas alınmıştır. Bu yaklaşımda, yetersizlik (dissatisfaction), mantıklılık (plausibility), anlaşılabilirlik (intelligibility), verimlilik (fruitfulness) olarak belirtilen dört şartın kavramsal değişimin gerçekleşebilmesi için yerine getirilmesi gerektiği savunulmaktadır (Akt. Kılıçoğlu, 2011:47). Bu çalışmada, kavramsal değişim metnini hazırlanırken şartların yerine getirilmesine özen gösterilmiştir. Araştırmada kullanılan kavramsal değişim metninin geliştirilmesi aşamasında aşağıdaki adımlar takip edilmiştir:

KDM'nin içeriği düzenlenirken öncelikle *yetersizlik* aşaması dikkate alınarak öğrencilerin ilgili kavramlara yönelik yanlışlarını tespit edebilmek için öğrencilere çeşitli sorular yöneltilir. Öğrencilere metnin başında sorulan bu sorulardan sonra öğrencilere mevcut kavram yanlışları verilmiş ve verilen kavram yanlışları üzerinde tartışmaları sağlanır. Bu tartışmalar neticesinde öğrencilerdeki kavram yanlışlarının nedenleri açıklanmaya çalışılarak kavram yanlışları hissettirilip bu kavramlardan hoşnutsuz olmaları sağlanmaya çalışılır.

KDM hazırlanırken ikinci olarak *anlaşılabilirlik* aşamasında, konularla ilgili yeni kavramlar öğrencilere verilerek öğrencilerin yanlış fikirlerinin yerine koyabilecekleri bilimsel olarak doğru olan gerçek fikirler verilir. Bu aşamada seçilen örneklerin öğrencilerin günlük yaşamlarında karşılaşılabilecekleri örnekler olmasına dikkat edilir.

KDM hazırlanırken üçüncü olarak *mantıklılık* aşamasında, verilen yeni kavramların, öğrencilerin öncekileriyle uyumlu ve en azından mevcut problemlerini çözme kapasitesine sahip olmasına dikkat edilir.

Son aşama olan (dördüncü) *verimlilik* aşamasında, öğrencilerin öğrendikleri yeni kavramları kullanabilmelerine imkân sağlayabilmek amacıyla metin sonunda “Birlikte Düşünelim” başlığı altında bir bölüm hazırlanır. Bu bölümde öğrencilere ilgili kavramlara yönelik bir metin verilmiş, bu metnin sonuna da değerlendirme imkânı sağlayan sorular

konulur. Bu sayede öğrencilerin öğrendikleri yeni kavramları test etme ve değerlendirme imkânı bulmaları sağlanmaya çalışılır.

Aşağıda çağ konusu ile ilgili kavramsal değişim metni örneği (Şekil 2.12) verilmiştir (Şarlayan, 2017:98):

ÇAĞ NEDİR?

İçinde yaşadığımız dönemi tarif ederken hangi özelliklerinden bahsedersiniz? Yapacağınız bu tarifle neyi anlatmış olursunuz? Bu tariften yola çıkarak Çağ kavramını rahatlıkla tanımlayabilirsiniz. Bu konu hakkında öğrencilerin bazılarının görüşleri aşağıda verilmiştir.

- Dönemdir.
- Yeniçağ,eskiçağ,ortaçağdır.
- Bir şeyi yapabilmek için girilmesi gereken yaştır.(evlenme çağı gibi)
- Bizlerden önce gelen insan topluluğudur.
- Yaşanmış ya da yaşanacak bir dönemdir.
- Devirdir.
- Bir zaman dilimidir.
- Eski insanların yaşadığı yerin adıdır.
- Tarihtir.
- Devrimdir.
- Önceden bölüm bölüm isimlere ayrılarak o dönemi akılda kalabilir yapmaktır.
- Bir dönemden bir döneme geçmektir.
- Yılların bir araya gelerek oluşturduğu topluluktur.
- Yüzyıllardan oluşan bir kelimedir.

Siz de yukarıdaki görüşlere katılıyor musunuz? Size göre “ÇAĞ” ne demektir?

Konuyla ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla tartışınız.

ÇAĞ kavramı, tam olarak kavranamadığı için bu kavramla ilgili bazı yanlışlıklar mevcuttur. Bazıları, ÇAĞ kavramını bir zaman dilimi olarak ifade ederken, bazıları da Çağı bir dönemden bir döneme geçmek ya da bizlerden önce gelen insan topluluğu olarak değerlendirmektedirler.

Evet Çağ bir dönemden bir döneme geçmek ya da bizlerden önce gelen insan topluluğu değil, ***Siyasi, sosyal, ekonomik açıdan benzer özellikler taşıyan, insan yaşamında birçok değişikliklere ve yeniliklere yol açan önemli bir olayla başlayıp yine önemli bir olayla biten zaman dilimidir.*** Taş Çağı, Maden Çağı, İlk Çağ, Orta Çağ, Yeni Çağ, Yakın Çağ gibi.

Çağ kendine özgü bir özellik taşıyan zaman parçası, dönem, devir. Tarihin ayrıldığı dört büyük bölümden her birine denir.

Tarih Yazının bulunmasından günümüze kadar gelen zamandır. Yazılı belgeler tarihçilere daha geniş bilgi kazandırdığı için tarihçilere göre ***"Tarih Yazıyla Başlar"*** anlayışı ortaya konulmuştur. Sümerlerin M.Ö. 3200 de çivi yazısını bulup kullanmasıyla Tarih Devirleri başlamıştır.

Şekil 2.12 7. sınıf sosyal bilgiler “Çağ” kavramına ait kavramsal değişim metni örneği

2.6.8. Kavram Karikatürleri

Kavram karikatürleri; üç ya da daha fazla karakterin yaptığı tartışmanın resimle

ifadesi olarak tanımlanır. Bu tartışmada, her bir karakter farklı bir düşünceyi savunur. Tartışmada sunulan fikirlerden biri, bilimsel doğruları ifade eden düşünce biçimini, diğerleri ise bilimsel olarak doğru olmayan, öğrencilerin kendilerine has oluşturdukları düşünceleri temsil eder. Bu düşünce biçimleri bilim adamları tarafından kavram yanlışları olarak da kabul edilmektedir (Kabapınar, 2005:136).

Kavram karikatürleri bilinen karikatürlerden farklı bir formatta olup içerisinde karakter olarak abartılı unsurları barındırmamaktadır. Kavrama ilişkin ifadeleri dile getiren karakterlerin belli başlı çizgi karakterler ile anlatılıyor olması onlara karikatür özelliği yüklemektedir. Genellikle 4 ya da daha fazla karakterden birinin kavrama ilişkin soruyu sorması diğer karakterlerden birinin doğru cevabı, geri kalanların ise o kavrama ilişkin yanlışlığı da içinde barındıracak şekilde mizahi ve esprili bir şekilde cevap vermesi biçiminde sunulmaktadır (Şekil 2.13). Kavram karikatüründe yer alacak karakterlerin sayısı kavrama ilişkin öğrencilerdeki yanlışların sayısı kadar belirlenebilir. Kavram karikatürleri sınıfta birçok farklı şekilde kullanılabilir teknolojiye dayanarak slayt halinde akıllı tahtada projeksiyondan gösterilebilir. Kavram karikatürü kullanımının sürecinde öğretmenin rolü çok önemlidir. Öğretmenler, kavram karikatürlerinden faydalanırken öğrencilerin küçük gruplar halinde ya da sınıfın tamamının etkileşim içerisinde olmasına, kendi düşüncelerini rahat ve özgürce ifade edebilmelerine imkân sağlamaya çalışmalıdır (Çelikkaya, 2018:57).

Şekil 2.13 Sosyal bilgiler 7.sınıf "iskân" kavramına ilişkin kavram karikatürü örneği

2.6.9. Kelime İlişkilendirme Testleri

Kelime İlişkilendirme Testi (KİT), öğrencilerin bilişsel yapısını ve bu yapıdaki kavramlar arasındaki bağların anlamlı olup olmadığının tespiti açısından oldukça önemlidir. Ayrıca uzun dönemli hafızadaki kavramlar arası ilişkilerin yeterliliği veya yetersizliği de bu testlerle ortaya çıkarılabilir. KİT, öğrencilerin bilişsel yapılarını ortaya koymak, kavram yanılgılarını tespit etmek ve kavramsal değişimleri belirlemek gibi amaçlarla kullanılmaktadır (Bahar ve Özatlı, 2003:76; Ercan ve Taşdere, 2010:138). Bir ölçme aracı ya da bir tanılama aracı olarak kullanılabilen KİT; dersin başında ön test, sonunda da son test olarak uygulanır. Uygulama tamamlandığında her iki testin sonuçları birbiriyle mukayese edilir. Bu mukayese ile kavram gelişimleri konusunda öğrencilerdeki değişiklikler izlenir (Bahar, Johnstone & Sutcliffe, 1999:136)

Uzun dönemli hafızadaki kavramlar arası ilişkilerin yeterli veya anlamlı olup olmadığını tespit etmeye yarayan alternatif bir ölçme değerlendirme aracıdır. Daha çok dersin başında öğrencilerin bir kavramla ilgili ön bilgilerini sınamak maksatlı kullanılan tanılayıcı bir özelliğe sahiptir. Bir disiplinin anlaşılması, dersin hedeflerinin test edilmesi ve öğrencilerin konu dışı bağlantılar kurmasını sağlamak için kullanılır. Önceden belirlenmiş kelimelerin kişilerde yarattığı çağrışımların doğrudan incelenmesini sağlayan bir tekniktir (Çelikkaya, 2018:58-59).

Hazırlanışı (Şekil 2.14):

- Konu ile ilgili 5 ile 10 arasında değişen anahtar kavram seçilir.
- Bir A4 kâğıdı içine kâğıdın tamamını kaplayacak şekilde 6 veya 8 kutucuk yapılır. Sol üstteki ilk kutucuğa yönerge, sağ üst ilk kutucuğa ise kavram yazılıp cevabı da örnek olarak yazılır. Sonraki boş kutucuklara aynı kavram 10 defa alt alta yazılır böylece her kutucuğa farklı bir kavram yazılmış olur.

<p>KELİME İLİŞKİLENDİRME TESTİ 1</p> <p>YÖNERGE: Bu çalışmanın amacı, Değişen Dünyada Osmanlı konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çalıştırdığı anahtar kavramları belirlemektir</p> <p>İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kelimelerin sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazınız.</p> <p>Kesin bir doğru cevap olmadığından aklınıza gelen kelimeler konusunda seçme yapmayın. Her anahtar kavram için sadece 30 saniye süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğu kadar hızlı yazmaya çalışın.</p>	<p>Örnek:</p> <p>Rönesans:İtalya</p> <p>Rönesans:Yeniden Doğuş</p> <p>Rönesans:Avrupa</p> <p>Rönesans:Bilim</p> <p>Rönesans:Sanat</p> <p>Rönesans:Leonardo Da Vinci</p> <p>Rönesans:Reform</p> <p>Rönesans:Skolastik Düşünce</p> <p>Rönesans:Hümanizm</p> <p>Rönesans:.....</p>
<p>Reform: .....</p> <p>Reform: .....</p> <p>Reform: .....</p> <p>Reform: .....</p> <p>Reform: .....</p> <p>Reform: .....</p> <p>Reform: .....</p> <p>Reform: .....</p> <p>Reform: .....</p> <p>Reform: .....</p>	<p>Coğrafi Keşif: .....</p> <p>Coğrafi Keşif: .....</p> <p>Coğrafi Keşif: .....</p> <p>Coğrafi Keşif: .....</p> <p>Coğrafi Keşif: .....</p> <p>Coğrafi Keşif: .....</p> <p>Coğrafi Keşif: .....</p> <p>Coğrafi Keşif: .....</p> <p>Coğrafi Keşif: .....</p> <p>Coğrafi Keşif: .....</p>

Şekil 2.14 Değişen dünyada Osmanlı kavramlarına ait kelime ilişkilendirme testi örneği

- Cümle odaklı kelime ilişkilendirme testlerinde ise Bir A4 kâğıdı içine kâğıdın tamamını kaplayacak şekilde 4 veya 6 kutucuk yapılır. Sol üstteki ilk kutucuğa yönerge, sağ üst ilk kutucuğa ise kavram yazılıp cevabı da örnek olarak yazılır. Sonraki boş kutucuklara aynı kavram 5 defa alt alta yazılır böylece her kutucuğa farklı bir kavram yazılmış olur (Şekil 2.15).
- Öğrencilerden 30 saniye içinde anahtar kavramın akıllarına getirdiği ilgili kelimeleri yazmaları istenir. Ancak bazı öğrencilerin yazma güçlüğü de dikkate alınırsa bu süre 10-15 saniye uzatılabilir.
- Öğrencilerin bir sonraki kelimeye geçmelerine öğretmen karar verir. Öğrenciler bütün anahtar kelimelere cevap verdikten sonra öğretmen kağıtları toplar ve değerlendirme sürecine geçer.

Yönerge: Bu çalışmanın amacı, “Birey ve Toplum” öğrenme alanında yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çağrıştırdığı anlamları belirlemektir. İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kavramların sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazarak kavram ve ilişkilendirdiğiniz kelimeyi kullanarak mantıklı bir cümle kurunuz. Kelimelerin kesin cevabı yoktur, bu yüzden ifadelerinizi rahatça yazabilirsiniz. Her kavram için bir buçuk dakika süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğunca hızlı yazınız

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Rol	Torun	Dedemiz yanında rolüm torundur.
Rol	Birey	Her bireyin farklı rolleri vardır.
Rol	Doktor	Doktor sonradan kazandığımız rollere girer.
Rol	Öğrenci	Okula gelince rolüm öğrencidir.
Rol	Sorumluluk	Her rolün getirdiği farklı sorumluluklar vardır.

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Sosyal Bilgiler		
Sosyal Bilgiler		
Sosyal Bilgiler		
Sosyal Bilgiler		
Sosyal Bilgiler		

Şekil 2.15 Cümle odaklı kelime ilişkilendirme testi örneği

2.6.10. Metafor

Metaforlar, insanların hayatı, çevreyi, olayları ve nesnelere nasıl gördükleri; farklı benzetmeler kullanarak açıklamaya çalışmada kullandıkları bir araç olarak düşünülmektedir (Cerit, 2008: 694). Görsel imgelerden faydalanarak hafızayı güçlendirme, sıra dışı düşünme eleştirel düşünmeyi sağlamak amacıyla, öğretim süreci içinde faydalanılan bilinmeyen ya da öğretilmeye çalışılan kavramının bilinen bir kavrama benzetilerek anlatılmasına metafor adı verilmektedir (Bahçeçi, Altuk ve Kaya, 2011:101-102).

Metaforlar öğrenmeyi geliştirmek için son derece değerli araçlardır: eğer ki yeni bir şeyler keşfetmek istiyorsak, ilk olarak bunu hayal edebilmeliyiz. Ayrıca metaforlar, belirsiz bir kavramdan ziyade açık ve net fikirler inşa etmede bizim hayallerimizin anlamı olduğu için sezgisel bir değere sahiptir. Analojiler ve metaforlar, kavramsal sistemimizi ve öğrencilerin gördüğü dünyayı değiştirme gücüne sahiptir (Sanchez, Barreiro & Maojo, 2000:358). Metafor, durumları ve olayları algılama yollarımızı etkilediği için gerçekleri yeniden tanımlamak ve problem durumlarını yeniden kavramsallaştırmayı teşvik etmek için de kullanılabilir (Goldstein, 2005:9).

Forceville (1996), herhangi bir şeyin metafor olarak kabul görmesi için en az şu üç sorunun yanıtlanması gerektiğini ifade etmiştir (Akt: Forceville, 2002:2). Bunlar: “1- Metaforun konusu nedir? 2- Metaforun kaynağı nedir? 3-Metaforun kaynağından konusuna atfedilmesi düşünülen özellikler nelerdir?”. Şekil 2.16’te sorumluluk kavramına ilişkin metafor örneği verilmiştir:

Aşağıda Sorumlulukla ilgili bir metafor yapmanız istemektedir. Verilen örnekten hareketle aşağıda metaforu doldurunuz.
Örnek: Sosyal Bilgiler bir Samanyolu galaksisine benzer. Çünkü her bir gezegen farklı olsa bile bir sistemde bir bütün halindedir.
Sorumluluk ..... gibidir/benzer. Çünkü,.....

Şekil 2.16. Sorumluluk kavramına yönelik metafor sorusu örneği

2.6.11. Yapılandırılmış Grid

Yapılandırılmış grid; Egan tarafından geliştirilen ve öğrencilerin kavramların kökenine inme ve kavramları sınıflandırma, fikirleri sıralama ve çeşitli seviyelerde sonuç çıkarma yeteneğini test etme amaçlı kullanılan bir tekniktir (Egan, 1972; Talbi, 2003; Akt: Çelikkaya, 2014:199). Yapılandırılmış gridler, derste anlamlı öğrenmeyi ölçmesi, öğrencinin konuyla ilgili eksiklik ve yanlışlıkları ortaya koyması ile bir ölçme aracı niteliği taşımaktadır Bu özellikleri dolayısıyla yapılandırılmış gridlerin kullanım alanları (Talbi, 2003; Akt: Çelikkaya, 2014:199);

- Kavramların kökenine inme ve sınıflandırma yeteneğini test etme,
- Fikirleri sıralama yeteneğini test etme,
- Çeşitli seviyelerde sonuç çıkarma yeteneğini test etme, olarak ifade edilmektedir

Yapılandırılmış grid maddeleri seçme gerektiren maddelerdir, çoktan seçmeli madde türlerinden birkaçının özelliğini bir arada barındırırlar. Aynı kutuların birkaç madde için seçenek durumunda olması özelliği ile ortak köklü maddelere, bir sorunun cevabının birkaç seçenekten oluşabilmesi özelliği ile de bileşik yanıtli maddelere benzerler. Ancak seçenek sayısı çoktan seçmeli maddelerden daha fazladır. Çoktan seçmeli testlerin en belirgin olumsuzluğu, öğrencinin şans faktörünün etkisiyle bilmediği bir konu hakkında bile doğru cevap verme ihtimalinin olmasıdır. Yapılandırılmış grid tekniği ile şans

faktörünün etkisi azaltılarak, bilen öğrenci ile bilmeyen öğrenci arasındaki ayrım yapılmaya çalışılır (Çelikkaya,2014:199).

Yapılandırılmış grid sorusu hazırlamak başlangıçta zor gibi görünse de aslında oldukça kolaydır. Yapılandırılmış grid sorusu hazırlanırken aşağıdaki adımlar izlenir (Çelikkaya, 2014:200):

1.Yönerge yazılır.

2.Seviyeye uygun olarak 9,12 ya da 16' lı tablo çizilir. Sayılar içine yerleştirilir.

3.Sorular hazırlanır. Bilgi ve mantıksal sıralama olarak 2 şekilde hazırlanan soruların cevapları rastgele tabloya yerleştirilir. Johnstone, Bahar & Hansell'e (2000:87) göre, yapılandırılmış gridi oluşturan kutuların içeriği; sözcük, cümle, resim, denklem, tanım, sayı, formül vb. kullanılarak oluşturulabilmektedir. Böylece hem görsel hem de sözel düşünenler için gridler uygun hale getirilmektedir. Örneğin (Şekil 2.17);

Aşağıda "Kültür ve Miras" ünitesiyle ilgili sorular ve cevaplarının yer aldığı kutucuklar verilmiştir. Kutucuklardaki numaraları kullanarak size yöneltilen soruları cevaplayınız. Aynı kutucuğu birden fazla soru içinde kullanabilirsiniz.

1 Yontma Taş Devri	2 İlkçağ	3 Bakır Devri
4 Tunç Devri	5 Yeni Çağ	6 Ortaçağ
7 Demir Devri	8 Cıvalı Taş	9 Yakın Çağ

Soru 1) Kutucuklardakilerden hangileri tarih öncesi devirlerdir?

Soru 2) soru 1'de seçtiğiniz devirleri öncelik sırasına göre sıralayınız.

Soru 3) Kutucuklardakilerden hangileri tarih devirleridir?

Şekil 2.17 Yapılandırılmış grid örneği

2.7.KONU İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Sosyal Bilgilerde kavram öğretimine yönelik eylem araştırmasına yönelik literatüre bakıldığında bir doktora tezi ve "Demokrasinin Serüveni" ünitesinde ise üç tane yüksek lisans tezi olduğu görülmektedir.

Demokrasinin Serüveni ünitesiyle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında:

Göncüoğlu (2010) "6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinin Öğretiminde Drama ve İşbirlikli Öğretim Yöntemlerinin Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi" yüksek lisans araştırmasının amacı ilköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler

dersi “Demokrasi Serüveni” ünitesindeki konularının öğretiminde, işbirlikli öğrenme ve drama yöntemi ile geleneksel öğrenme yönteminin öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Araştırma, 2008-2009 öğretim yılının ikinci yarısında Kamışlı Fatih İlköğretim Okulu 6. sınıflarında okuyan toplam 46 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırma için 23'er kişiden oluşan deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Araştırmada deney grubuna işbirlikli öğrenme ve drama yönteminin “Yeniden Uyarlanmış Birleştirme” tekniği, kontrol grubuna ise geleneksel yöntem olan düz anlatım yöntemi uygulanmıştır. Araştırmada ölçme aracı olarak başarı testi ve tutum ölçeği, ön test ve son test olmak üzere kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, son test puanları açısından deney grubundaki öğrenciler kontrol grubundaki öğrencilere göre daha başarılı olmuşlardır. Testin tümünden alınan ön test-son test puanları açısından gerek deney grubuna uygulan işbirlikli öğrenme yönteminin ve gerekse de kontrol grubuna uygulanan geleneksel yönteminin öğrenci başarısını arttırdığı, testin tümüne ait erişimi ve son test puanları açısından deney grubundaki öğrencilerin daha başarılı olduğu görülmüştür.

Zıngal (2015) “7E Öğrenme Modelinin Sosyal Bilgiler Dersi “Demokrasinin Serüveni” Ünitesinde İşlenişinin Öğrencilerin Akademik Başarı ve Tutumlarına Etkisi” adlı yüksek lisans araştırmasının amacı, Sosyal Bilgiler dersi altıncı sınıf “Demokrasinin Serüveni” ünitesinde 7E öğrenme modeline göre hazırlanan etkinliklerin öğrencilerin akademik başarısına ve derse yönelik tutumlarına etkisini tespit etmektir. Araştırmanın çalışma grubunu Ağrı ili Merkez ilçesinde bulunan bir ortaokuldaki 48 altıncı sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın nicel kısmında; iki farklı öğretim yönteminin etkinliğini belirlemek amacıyla “yarı deneysel desen” kullanılmıştır. Deney grubunda 7E öğrenme modeline göre hazırlanmış ders etkinlikleri ile öğretim, kontrol grubunda ise düz anlatım odaklı geleneksel yöntemlere dayanan öğretmen merkezli öğretim aynı ders öğretmeni tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın uygulama aşaması 7 haftalık toplam 21 saatlik uygulama süresince gerçekleşmiştir. Bu sürecin ilk haftası ön testler için, son haftası son testler için kullanılmış olup aradaki 5 haftalık süreç ise ünitenin kazanımlarına uygun olarak öğretmen merkezli ve 7E öğrenme modeline ayrılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları Demokrasinin Serüveni Başarı Testi (DSBT), Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği (SBTÖ) ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (YYGF)'dur. Araştırmanın sonucunda deney grubundaki öğrencilerin akademik başarısı ile kontrol grubundaki öğrencilerin akademik

başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür. Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum puanlarında ise anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Yesari (2018) *“Kavram Bulmacalarının “Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Demokrasinin Serüveni Ünitesindeki Öğrenci Başarısına Etkisi”* adlı yüksek lisans araştırmasında insanlığın var oluşuyla beraber temelleri atılan sosyal bilgiler, değişmeyen değişim olduğu günümüzde yeni karmaşık sorunlarla beraber iyice önem kazanmış, bu da sosyal bilgiler disiplininin öğrencilere kazandırdığı değerler ile bunlara ilişkin tutum ve davranışların önemini artırmıştır. Bilgi ve teknolojiye baş döndürücü ilerlemeler, küresel bilgi birikimini artırırken bu bilginin insanlara nasıl aktarılacağı sorusu daha fazla önem kazanmıştır. Bütün bunlar farklı öğretim modellerinin uygulanmasını kaçınılmaz hale getirmiştir. Sosyal bilgiler öğretiminde başta kavram öğretimi olmak üzere kullanılması gereken alternatif öğrenme tekniklerinden biri de kavram bulmacaları modelidir. Gerçek deneme modelinde öntest-sontest kontrol gruplu desende (ÖSKD) gerçekleştirilen bu çalışmada, ilköğretim Sosyal Bilgiler 6. Sınıf "Demokrasinin Serüveni" ünitesinin "Kavram Bulmacası" etkinlikleri yoluyla öğretiminin akademik başarı üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 öğretim yılının bahar döneminde Adana il merkezinde bulunan bir devlet ortaokuluna devam eden 6. Sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Çalışma, bir deney ve bir kontrol grubundan oluşan toplam 52 altıncı sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma toplam 15 ders saati sürmüştür. Deney grubunda öğretim, kavram bulmacası etkinliklerine dayalı olarak yapılırken, kontrol grubunda ise programa dayalı öğretim gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere program öncesinde ve sonrasında başarı testi öntest-sontest olarak uygulanmış ve verilerin analizi için t-testi kullanılmıştır. Yapılan analizlerden elde edilen sonuçlar incelendiğinde programa dayalı öğretim ile kavram bulmacalarına dayalı öğretim etkinlikleriyle yapılan öğretimin 6.sınıf "Demokrasinin Serüveni" ünitesinde başarıyı arttırdığı söylenebilir. Ancak deney grubuna uygulanan kavram bulmacaları destekli öğretimdeki başarı artışının sadece programa dayalı yapılan öğretimden daha fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuç bize kavram bulmacalarına dayalı öğretim etkinlikleriyle yapılan öğretimin programa dayalı öğretime göre daha etkili olduğunu göstermektedir.

Sosyal Bilgiler dersinde eylem araştırmalarına bakıldığında:

Akşit (2016) *“7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesinde Geçen Bazı Kavramların Öğrenilmesi Sürecinde Karşılaşılan Sorunların Belirlenmesi ve*

Çözümüne Yönelik Bir Eylem Araştırması” adlı doktora tezinde araştırma yedinci sınıf sosyal bilgiler öğretim programında Türk Tarihinde Yolculuk ünitesinde geçen bazı kavramlar hakkında öğrencilerin sahip olduğu önbilgi ve algıların tespit edilmesi, bu kavramları daha etkili ve kalıcı olarak öğrenmelerine yönelik etkinlikler hazırlayıp uygulamaktır. Ayrıca hazırlanan etkinliklerin kavram öğretim süreci üzerinde etkilerini gözlemlemek amaçlanmıştır. Araştırmada sırasıyla devlet, kronoloji, yüzyıl, iskân, fetih, gaza, hoşgörü, kanıt, değer, gelenek, değişim ve ıslahat kavramları ele alınmıştır. Nitel araştırma desenlerinden biri olan eylem araştırması ile yapılandırılmıştır. Araştırmacının arka bahçesi olarak kabul edilen Korkut Ata Ortaokulu'nda (kod) öğrenim gören 7/A sınıfı öğrencileri, araştırma grubudur. Bu araştırmada veri üretme araçları olarak zihin haritası, metafor, kavram tanımlama formu, kavram haritası, kavramsal değişim metni, bulmaca, yapılandırılmış grid, odak grup görüşmeleri, ders video kaydı, saha notları ve doğrudan ilgili kavrama yönelik hazırlanan etkinlikler kullanılmıştır. Araştırmanın uygulama süreci 11 hafta sürmüştür. Araştırmada üretilen veriler kelimeye dayalı içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma süreci dersin kazanıma yönelik konuların anlatımı ve kavram kazandırmaya yönelik etkinlikler olmak üzere iki boyutludur. Haftalık araştırma döngüsü şöyle ifade edilebilir: Haftanın ilk dersi öğrencilerin ilgili kavram hakkında sahip oldukları önbilgi ve algıları tespit edilmiştir. Öğrencilerin önbilgi ve algılarının analizi sonucuna göre eylem etkinlikleri oluşturulmuştur, ikinci ve üçüncü ders saatlerinde eylem etkinlikleri uygulanmıştır. Eylem etkinlikleri sonrası üçüncü dersin sonunda ilk ders uygulanan veri üretme aracı tekrar uygulanmıştır. Son durum tespiti, ilgili kavram için oluşturulmuş örnek ölçüt bağlamında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucu öğrencilerin durumu yetersiz olduğu sonucu ortaya çıktığında ek eylem planı hazırlanmıştır. Eylem planı sonucu hazırlanan ek etkinlikler dördüncü ders saatinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda önbilgi ve algıları açısından öğrencilerin iskân, değer ve ıslahat kavramlarına ilişkin herhangi bir önbilgi ve algısı yoktur. Sırasıyla gaza, kanıt, kronoloji, yüzyıl, hoşgörü ve gelenek kavramları hakkında önbilgi ve algıları azdır. Değişim ve fetih ise öğrencilerin önbilgi ve algılarının en fazla olduğu kavramlardır. Süreç sonunda sırasıyla ıslahat, iskân, gaza, yüzyıl, kronoloji, fetih, değişim hoşgörü ve kanıt kavramlarında belirgin; gelenek ve devlet kavramında ise daha az bir ilerleme sağlanmıştır. Değer ise ilerlemenin en az sağlandığı kavramdır. Süreç sonu yapılan görüşmelerde öğrencilerin çoğunluğu yapılan uygulamaları beğendiklerini, uygulanan etkinliklerin kolay olduklarını belirtmiştir. Uygulanan etkinler içinde öğrenciler en sevdikleri rol oynama, en

sevmedikleri ise kavram tanımlama formudur. Sınıf ortamı hakkında bazı öğrenciler önceki ünitelerde olmayan, birbirlerine yardım ettiklerini, bilmediklerini arkadaşlarının yardımıyla öğrendiklerini belirtmiştir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Araştırmanın yöntem kısmında; araştırmanın modeli, evren ve örneklem, araştırmacının rolü, araştırma ortamı, veri toplama araçları, verilerin analizi ve araştırma süreci ile ilgili ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırmanın amacı, araştırma sorusu ve yanıt aranan sorular dikkate alınarak bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan eylem araştırması benimsenmiştir. Johnson'a (2011:7-8) göre eylem araştırmacıları "değişkenleri izole etmek için çevreyi şekillendirmediklerinden" dolayı eylem araştırmaları daha çok nitel araştırmaya yakındır.

Eylem araştırmasını diğer araştırmalardan ayıran özellik kuram ve uygulama arasındaki boşluğu doldurması ve araştırma sonuçlarının doğrudan uygulamaya yansıtılmasını sağlamasıdır. Diğer desenler ya durum/sorun tespiti ya da sadece çözüm üzerine odaklanmasına karşın eylem araştırması deseni, durum tespiti ve çözümü birlikte, bir bütün olarak ele alınmasına odaklanır. Diğer bir ifadeyle araştırma sonuçları uygulamaya hemen aktarılabilir ve uygulamadaki sonuçlar doğrudan araştırılarak yeni sonuçlara ulaşılabilir. Bu yönüyle eylem araştırması katılma, yansıtma ve geliştirme süreçlerinin, üretken bir biçimde işe koşulduğu araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016:74). Bu araştırmada sorunun doğal ortamında tespit edilmesi, doğal ortamında giderilmesi ve araştırmacının ortamda yönlendirici olması nedeniyle eylem araştırması tercih edilmiştir.

3.2. ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın konusu ve amacı belirlendikten sonra araştırmanın uygulanacağı okul ve sınıf belirlenmiştir. Eylem araştırması bir arka bahçe (*araştırmacının kendi iş yeri vb.*) araştırması olduğundan araştırmacının görev yaptığı Havuz Ortaokulu (*kod, takma isim*), araştırmanın uygulanacağı okul olarak belirlenmiştir. Merriam (2013:215) katılımcıların seçimi ile ilgili şunları ifade etmiştir:

"Nitel araştırmalarda araştırmacı, çoğunluk hakkındaki genel doğrunun ne olduğunu bulmak yerine dikkatli ve titiz bir biçimde belirli veya özgün olanı derinliğine anlamak ister. Bunun için de tek bir durum veya küçük, tesadüfi olmayan, maksatlı bir örneklem seçilir."

Araştırmanın uygulanacağı okul belirlendikten sonra araştırmacı Milli Eğitim Bakanlığı'ndan araştırma izninin alınması için resmi işlemleri başlatmıştır. Okul yönetiminden sözlü olarak olur alındıktan sonra öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilmiştir ve 6-A/B sınıfından olumlu geribildirim alınmıştır. Daha sonra öğrenci velileri okula davet edilmiştir. Veliler ile yapılan bireysel görüşmelerde araştırmanın amacından, derslerin nasıl işleneceğinden, neler yapılacağından ve nasıl değerlendirileceğinden bahsedilmiştir. Uygulama öncesi velilerden araştırma izni (EK-1) alınmıştır. Araştırmacı 28/03/2018 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı, Sivas-Kangal İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden Havuz Ortaokulunda araştırmanın uygulanması için gerekli resmi izin belgelerini (EK-2) almıştır.

Araştırmanın uygulanacağı Havuz Ortaokulunda, 6-A/B sınıfında 41 öğrenci öğrenim görmektedir. Veli izin durumları ve taşıma merkezli bir okul olduğundan araştırma 24 öğrenciyle yapılmıştır. Araştırmacı bu sınıfa, iki yıldır eğitim vermektedir. Araştırma etiği doğrultusunda öğrencilerin gerçek isimleri yerine birer kod (*örneğin: Damla, İrem, Mustafa, Kaan gibi.*) kullanılmıştır.

3.3.ARAŞTIRMACININ ROLÜ

Alanyazında farklı eylem araştırmaları sınıflandırmaları (Berg, 2001; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016:307-309) mevcut olup, alanyazındaki bu sınıflandırmalardan yola çıkılarak eylem araştırması türlerini üç başlık altında ifade etmiştir. Bu türleri kısaca özetlersek daha önceden belirlenmiş kuramsal bir çerçeveye içinde bir uygulamayı test etmek veya değerlendirmek amacıyla *teknik-bilimsel-işbirlikçi eylem araştırması*; araştırmacı ve uygulamacının bir araya gelerek uygulamada ortaya çıkan olası alan sorunlarını, bu sorunlara neden olan olası etmenleri ve olası müdahale yollarını saptamak için *uygulama/karşılıklı işbirliği/tartışma odaklı eylem araştırması*; yeni bilgiler, beceriler ve deneyimler kazandırmak ve kendi uygulamalarına karşı eleştirel bir bakış açısı geliştirmek için *özgürleştirici/geliştirici/eleştirel eylem araştırması* benimsenir. Bu sınıflamaya Yıldırım ve Şimşek'in (2016:308) eklemeye uygun gördüğü uygulamayı sürdürürken aynı zamanda belirlediği soruna ilişkin verileri toplayan *uygulamacının aynı zamanda araştırmacı olduğu* farklı bir tür eklemiştir. Arka bahçe araştırması olarak tasarlanan bu araştırmada uygulayıcı yukarıda ifade edilen dördüncü türe yakın olan araştırmacı-öğretmen rolünü üstlenmiştir. Araştırmacı, süreç içerisinde danışmanın yönlendirmesi ile verilerin üretilmesini, sürecin planlanması ve uygulanmasını yürütmüştür. Araştırmacı,

uygulama okulunda 3 yıl süreyle çalışmakta olup 3 yıllık mesleki deneyime sahiptir. Araştırmacı, lisansüstü eğitimi sırasında nitel araştırma ile ilgili dersler almıştır.

3.4. ARAŞTIRMA ORTAMI

Araştırmanın gerçekleştiği ortam araştırmanın sonuçlarını etkileyen etmenlerden biridir. Bu nedenle bu araştırma ortamının betimlenmesi yoluna gidilmiştir. Havuz Ortaokulu 3 katlı, tek bir binadan oluşur. 1. katında fen bilimleri laboratuvarı, Z-kütüphane ve anasınıfı, 2. kat ilkökula hizmet etmekte ve 1., 2., 3., ve 4. sınıflar ile bilişim sınıfı, öğretmenler odası ile müdür yardımcısı odası bulunmaktadır. 3. katta ise ortaokul 5., 6., 7., ve 8. sınıflarla beraber müdür odası ve destek eğitim sınıfı bulunmaktadır.

3.5. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmacının kendi görüşlerini nesnel bir şekilde aktarmasında bir sakınca görülmemektedir. Araştırmacı, sınıfta öğretim sürecinde konuların kalıcılığını problem olarak görmüştür. Bir konunun anlaşılması, konu ile ilgili temel kavramların bilinmesine bağlıdır. Kavram öğretimi üzerine yoğunlaşan araştırmacı gerek tecrübeleri gerekse zümre öğretmenleri ile ikili sohbetlerde “Demokrasinin Serüveni” ünitesinin öğrencilerin en zorlandıkları ünitelerden biri olarak belirtmeleri üzerine, araştırma konusunu daraltmıştır. Sosyal bilgiler öğretim programında bu ünite kazandırılması öngörülen temel kavramların açık bir şekilde belirtilmemesi, farklı yayınevlerinin hazırladığı sosyal bilgiler ders kitaplarında genellikle ünite başlarında belirtilen, bu ünite öğretilmesi öngörülen kavram sayısı 20-26 arasında değiştiği saptanmıştır. Bu kavramların hepsinin araştırma kapsamında çalışılması zor olacağından dolayı yapılan ön çalışma sonucunda öğrencilerin verdiği cevaplara bağlı olarak danışman ve araştırmacı 10 kavramın çalışmasına karar vermiştir.

Araştırmada ikinci hafta 4, altıncı hafta 3; diğer haftalarda ise bir kavram ile ilgili veri üretilmiştir. Her bir ders saati ses kaydına alınmıştır ve çoğunlukla saha notları oluşturulmuştur. 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Sosyal Bilgiler dersi haftalık üç ders saati olarak planlanmıştır. Ancak uygulama için bu ders saati yetersiz olduğundan, özellikle eylem araştırmasının doğasında yer alan ek eylem planının uygulanması gerektiği durumlarda, okul yönetimi ve diğer ders öğretmenlerinin izinleriyle ek dersler yapılmıştır. Diğer bir ifade ile sosyal bilgiler öğretim programında 15 saat olarak planlanan bu ünite, araştırma kapsamında 21 ders saati olarak sürdürülmüştür.

Nitel araştırmalarda pek çok veri çeşidi ve onları toplamak için çok çeşitli yöntemler olduğunu, veri üretme araçlarını belirlerken önemli olanın araştırma sorunuza ve ğretim durumunuza en çok uyan yöntemleri kullanmak veya uyarlamak olduğunu ifade etmiştir (Johnson, 2014:81). Bu araştırmada veri üretmek amacıyla kullanılan araçlar dört başlık altında toplanabilir:

3.5.1.Durumu Tespit Etmek Amacıyla Uygulanan Veri retme Araçları:

3.5.1.1.Kelime İlişkilendirme Testi (KİT): KİT, ğrencilerin bilişsel yapılarını ortaya koymak, kavram yanılığlarını tespit etmek ve kavramsal değişimleri belirlemek gibi amaçlarla kullanılmaktadır (Bahar ve zatlı, 2003:76; Ercan ve Taşdere, 2010:138). Araştırma sürecinde n bilgi ve dersten sonraki durumlarını tespit etmek amacıyla KİT hazırlanmıştır. Hazırlanan bu KİT ikinci ve altıncı haftalar arasında uygulanmıştır. Derslerin en başında ve en sonunda uygulanmıştır. rnek bir kavramsal değişim metni Ek 4'te gösterilmiştir.

3.5.2. Kavram Kazandırmaya Yönelik Olarak Uygulanan Veri retme Araçları:

3.5.2.1. Kavram Haritası Formu: Kavram haritaları, bir olayı veya konuyu topluca gösteren, kavramları, kavramlar arası ilişkileri ve ilkeleri kısaca belirten araçlardır (MEB, 2006:49). Kavram haritaları konuya görsellik katarak konunun bir bütün halinde sunulmasına yardımcı olmaktadır. Bu araştırma kapsamında araştırmanın ikinci ve üçüncü haftalarında verilen kavramların pekiştirilmesi amacıyla kavram haritaları kullanılmıştır. rnek bir kavram haritası Ek 14'te gösterilmiştir.

3.5.2.2. Kavramsal Değişim Metni Formu: Kavramsal değişim, öğrencilerde oluşan hatalı bilgilerin doğru bilgilerle değiştirilmesidir (şeker, 2010:69). Araştırma sürecinde öğrencilerin bazı kavramları birbiri ile karıştırdıkları gözlemlenmiştir ve bunun üzerine ilgili kavramlara yönelik kavramsal değişim metinleri hazırlanmıştır. Hazırlanan bu kavramsal değişim metinleri dördüncü, beşinci ve altıncı haftalarda uygulanmıştır. Kavramsal değişim metinleri hazırlanırken öğrencilerin birbiri yerine kullandıkları kavramların sözlük tanımları ve kavram analizlerinden yola çıkılarak en az yarım sayfalık bir metin oluşturulmuştur ve bazen bu metinler görseller ile desteklenmiştir. rnek bir kavramsal değişim metni Ek 22'te gösterilmiştir.

3.5.2.3. Kavram Bulmacası: Bulmaca, çeşitli biçimlerde düzenlenen ve düşündürerek, aratarak buldurmayı araç edinen oyun (TDK, 2018) şeklinde tanımlanabilir. Kavram bulmacaları konunun genel tekrarı açısından önemlidir. Bu araştırma kapsamında yedinci hafta bulmaca etkinliği kullanılmıştır. Örnek bir bulmaca etkinliği Ek 35’te gösterilmiştir.

3.5.2.4. Yapılandırılmış Grid: Egan (1972, Akt. Çelikkaya, 2014:198), yapılandırılmış grid tekniğini, öğrencilerin rastgele verilen bilgileri yeniden düzenlerken, bilgileri ve öğrendiklerini kullanarak öğretici ile iletişime geçmesi olarak tanımlar. Öğrencilerin konuyla ilgili birçok konuyu birden sorması açısından konu gereği kullanılmıştır. Bu araştırma kapsamında üçüncü hafta bulmaca etkinliği kullanılmıştır. Örnek bir yapılandırılmış grid etkinliği Ek 17’de gösterilmiştir.

3.5.2.5. Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT): Bu araç, öğrencilerin de katıldığı bir etkinlik ile iki boyutlu bir tablo olarak geliştirilir. Tablonun bir boyutunda özellikleri çözümlenecek olan varlıklar veya kavramlar yer alırken, diğer boyutunda özellikler sıralanır. AÇT aracı kavramların tanımlayıcı ve ayırt edici özelliklerinin öğrenilmesinde etkili biçimde kullanılabilir. Öğrenci bu araç hazırlanırken öğrendiği sözcüklerin anlamlarını daha önceden bildiği sözcüklere bağlar; böylece kavramı geliştirmiş olur (TTKB, 2005). Bu araştırma kapsamında ikinci hafta bulmaca etkinliği kullanılmıştır. Örnek bir AÇT etkinliği Ek 9’da gösterilmiştir.

3.5.2.6. Kavram Ağları: Semantik Ağ da denilen bu araç öğrencilerin, *önceki bilgilerini harekete geçirmek, yeni kavramları geliştirmek, kavramlar arası yeni ilişkiler bulmak, kavramları yeniden düzenlemek,* gibi zihin etkinlikleriyle yazılı metinleri daha iyi anlamalarına yardım eder (Ayas, 2005:205). Gürlek (2002:20) ise kavram ağlarını, öğrencilerdeki bilgileri harekete geçirerek, kavramlar arasındaki ilişkileri ve kavramların kapsamalarını geliştirmek amacıyla kullanılan grafik araçları olarak açıklamıştır. Konunun genel olarak tekrarı ve dersin toparlanması açısından araştırmanın ikinci haftasında kullanılmıştır. Örnek bir kavram ağı etkinliği Ek 9’da gösterilmiştir.

3.5.3. Süreci Genel Olarak Desteklemeye ve Anlamaya Yönelik Veri Üretme Araçları:

3.5.3.1.Saha Notları-Gözlemler: Saha notları, uygulama sürecinde gördüklerinizin yazılı gözlemleridir. Saha notları üç tür olabilir: öğretim sırasında yoğun betimlemeler, öğretim sırasında kısa notlar ve öğretim sonrasında notlar ile yansıtılmalar (Johnson, 2014:

82). Bu araştırmada öğretim sonrasında yansıtma biçimi kullanılmıştır. Araştırmacı, çoğunlukla uygulama sonrası gözlemlerini günlüğe aktarmıştır. Saha notları, araştırmanın güvenilirliğini artırıcı bir önlem olarak tutulmuştur.

3.5.3.2.Kavram Başarı Testi: Öncelikle hangi kavramlarda yanılığ olduğunu belirlemek için, Sivas il merkezinde örneklem dışında tutulan 5 ortaokuldaki 247 öğrenciye 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Demokrasinin Serüveni ünitesinde geçen *Cumhuriyet, Demokrasi, Egemenlik, Laiklik, Meşrutiyet, Milli Egemenlik, Monarşi, Oligarşi, Saltanat, Teokrasi, Yargı, Yasama, Yürütme* kavramlarına yönelik kavram yanılığlarını tespit etmek üzere kavramların anlamlarını kısa yazılı cevaplar olarak verebilecekleri şekilde düzenlenmiş açık uçlu soru formu kullanılmıştır. Kavramlarda yanılığ olup olmadığını belirlemek için kavramların sosyal bilgiler programında ve Büyük Türkçe Sözlük ’teki (TDK, 2018) geçen tanımları dikkate alınmıştır. Örneğin; Egemenlik kavramının TDK (2018) Büyük Türkçe Sözlükteki anlamı “*Egemenlik; Millet in ve onun tüzel kişiliği olan devletin yetkilerinin hepsi, hükümlanlık, hâkimiyettir.*” iken kavram yanılığısı olduğu belirlenen öğrenciler egemenlik kavramını “*kanunlar çerçevesinde yönetim, millet in ve devletin gücü, yasama-yürütme*” şeklinde tanımlamışlardır. Sosyal Bilgiler ders kitabında ve Büyük Türkçe Sözlükte yer alan kavramların tanımlarıyla bu kavramların tanımlarının açıklanmasının istenildiği açık uçlu soru formundaki öğrenci cevapları karşılaştırılarak öğrencilerin kavramlara yönelik olarak verdikleri cevaplara göre katılımcıların yarısından fazlası olan 123 kişinin üstünde yanılış cevap verilen kavramlar iğerisinden 13 kavramda kavram yanılığısı olduğu belirlenmiştir (Tablo 3.1).

Tablo 3.1. Öğrencilerin Kavramlara Yönelik Olarak Verdikleri Cevapların Dağılımı

Kavram no	Kavram	Doğru cevap (n)	Yanılış cevap (n)
1	Saltanat	27	220
2	Demokrasi	27	220
3	Egemenlik	24	223
4	Monarşi	21	226
5	Meşrutiyet	21	226
6	Cumhuriyet	20	227
7	Yargı	14	233
8	Oligarşi	14	233
9	Yürütme	11	236
10	Milli Egemenlik	7	240
11	Laiklik	4	243
12	Teokrasi	2	245
13	Yasama	1	246

Tablo 3.1 incelendiğinde yönetim kavramlarının içinde bulunan milli egemenlik, saltanat ve laiklik kavramlarında yanlış olan kavramlar diğer kavramların içerisinde oldukları için kapsam dışında tutulmuştur. Kavram yanlışlığı olduğu belirlenen bu diğer 10 kavramla ilgili kavram yanlışlıklarını giderme etkinlikleri ve 41 maddeden oluşan kavram başarı testi hazırlanmıştır. Kavram başarı testi sorularındaki *Cumhuriyet, Demokrasi, Egemenlik, Meşrutiyet, Monarşi, Oligarşi, Teokrasi, Yargı, Yasama, Yürütme* kavramlarının dağılımı Tablo 3.2’te verilmiştir.

Tablo 3.2. Kavramların Başarı Testindeki Dağılımı

Kavramlar	Soru Sayısı	Başarı Testindeki Soru sırası
1. Cumhuriyet	4	4, 8, 20, 22
2. Demokrasi	5	11,12,13,17,21
3. Egemenlik	4	10,14,16,18
4. Meşrutiyet	4	6,7,8,19
5. Monarşi	4	2,7,8,22
6. Oligarşi	4	3,20,27,28
7. Teokrasi	4	1,25,29,30
8. Yargı	4	9,26,31,32
9. Yasama	5	5,9,15,24,26
10. Yürütme	3	9,23,26
Toplam	41 *	

Hazırlanan kavram başarı testi uzman görüşleri sonrasında yapılan düzeltmelerden sonra 7. sınıf öğrencilerine (n=217) uygulanmış olup bu ön uygulamada testin KR-20 güvenirlik katsayısı .89 olarak bulunmuştur. Madde istatistikleri ile yapılan güvenirlik hesaplamaları için pek çok istatistiksel formül geliştirilmiş olmakla beraber “Kuder-Richardson 20” en çok kullanılan formüllerdendir (Karasar, 2008:150). 50 maddenin altındaki bir test için KR-20 güvenirlik katsayısının .50 üzerinde olması yeterlidir (Tan ve Erdoğan, 2001:149). Bu bağlamda araştırmada kullanılan testin KR-20 güvenirlik katsayısının .89 olduğu düşünüldüğünde kavram başarı testinin güvenirlik katsayısının yüksek olduğu söylenebilir. Değerlendirme sonucunda soru sayısı 32’ye düşürülmüştür. 32 sorudan oluşan kavram başarı testi çalışma sürecinde öntest ve sontest olarak kullanılmıştır.

Madde güçlük indeksi, 0 ile 1 arasında değerler alabilir. Bulunan değer sıfıra yaklaştıkça maddenin zor olduğu, bire yaklaştıkça kolay olduğu söylenebilir. Genellikle madde güçlük indeksinin başarı testinde 0,50 civarında olması arzu edilir. Bu 0,50 değeri maddenin orta düzeyde bir zorluğa sahip olduğunu gösterir. Genelde orta zorluk

* Kavram testindeki 7. soru meşrutiyet ve monarşi kavramlarının, 8. soru cumhuriyet, meşrutiyet ve monarşi, 20. soru oligarşi ve cumhuriyet, 9. ve 26. sorular yasama, yürütme ve yargı kavramlarının ortak soruları olduğu için 41 maddelik soruya eşittir.

düzeyindeki maddelerden oluşan testlerin güvenilirlik düzeyleri daha yüksek bulunmaktadır. Çok kolay veya çok zor maddelerden oluşan testlerin güvenilirlik düzeyleri düşük bulunmaktadır. Bir testteki maddelerin her birinin güçlük düzeyi 0,50'den farklı olsa da bunların ortalaması alınarak bulunacak olan testin ortalama güçlüğü'nün 0,50 civarında olması arzu edilen bir durumdur (Bayrakçeken, 2008:315). Araştırmada geliştirilen kavram başarı testi değerlendirildiğinde testin ortalama güçlüğü'nün 0.56 olduğu görülmektedir. Bu anlamda testin madde güçlük indeksi açısından uygun ve kullanılabilir bir değere sahip olduğu söylenebilir.

Madde ayırt edicilik indeks değeri (Büyüköztürk, Çakmak Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014:123);

≥ .40 ise, madde çok iyi.

.30 ile .39 arasında ise madde düzeltme yapmadan ölçekte tutulabilir. Ancak küçük geliştirmeler yapılabilir. İyi madde.

.20 ile .29 arasında ise maddenin düzeltilerek geliştirilmesi önerilir.

< .20 ise madde ölçekten çıkartılmalı ya da bütünüyle gözden geçirilmelidir.

Kavram başarı testi geliştirme sürecinin son aşaması başarı testine son şeklinin verilmesidir. Bu aşamada madde analizi sonucunda elde edilen veriler ışığında Kavram başarı testinde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan değişiklikler şöyle açıklanabilir:

Madde güçlük indeksine göre;

✓ 22. soru kolay olduğu için,

✓ 39. soru zor olduğu için,

Kavramlara ait soru sayılarını eşitlemek açısından;

✓ 7., 11., 17., 20., 22. ve 37. sorular ise soru sayılarının birbirine yakın olması açısından çıkarılmıştır.

✓ 14.ve 21. sorular konular için olması gerektiğinden sorulara düzeltmeler yapılarak testten çıkarılmamıştır. Kavram başarı testi maddelerinin güçlük ve ayırt edicilik güvenilirlik değerleri Tablo 3.3'te verilmiştir.

Diğer sorular ise yerinde bırakılarak soru numarası ve seçenekler açısından yeniden düzenlenerek kavram başarı testine son şekli verilmiştir.

Tablo 3.3. Kavram Başarı Testi Maddelerinin Güçlük ve Ayırt Edicilik Güvenirlik Değerleri

Sorular	Madde Güçlük İndeksi (P)	Ayırt Edicilik Gücü
1.	0,68	0,64
2.	0,59	0,82
3.	0,55	0,91
4.	0,73	0,55
5.	0,64	0,73
6.	0,55	0,91
7.	0,55	0,55
8.	0,68	0,64
9.	0,50	1,00
10.	0,55	0,91
11.	0,59	0,82
12.	0,59	0,82
13.	0,59	0,82
14.	0,41	0,64
15.	0,68	0,64
16.	0,55	0,73
17.	0,55	0,91
18.	0,68	0,64
19.	0,64	0,73
20.	0,55	0,55
21.	0,73	0,36
22.	0,27	0,55
23.	0,45	0,73
24.	0,68	0,64
25.	0,64	0,73
26.	0,59	0,82
27.	0,50	1,00
28.	0,50	0,64
29.	0,50	0,64
30.	0,59	0,82
31.	0,50	0,82
32.	0,59	0,82
33.	0,64	0,73
34.	0,55	0,73
35.	0,59	0,64
36.	0,59	0,82

37.	0,64	0,73
38.	0,50	0,82
39.	0,18	0,18
40.	0,50	1,00

Geriye kalan 32 sorudan oluşan kavram başarı testi öntest ve sontest olarak kullanılmak üzere iki aşamalı teste dönüştürülmüştür.

3.6. VERİLERİN ANALİZİ

Nitel analiz, verileri bulgulara çevirme işidir ama bu işlemi yapmanın tek bir formülü yoktur (Patton, 2014: 432).

Wolcott (1994), veri analizinde (1) toplanan verilerin özgün (orijinal) formuna mümkün olduğu kadar sadık kalınarak ve gerektiğinde araştırmaya katılan bireylerin söylediklerinden doğrudan alıntı yaparak betimsel bir yaklaşımla verilerin okuyucuya sunulması; (2) birinci yaklaşımı da içeren bir biçimde, bazı nedensel ve açıklayıcı sonuçlara ulaşmak amacıyla “*sistemik analiz*” yapılması; (3) araştırmacının birinci veya ikinci yaklaşımı temel alması ve buna ek olarak, veri analizi sürecine kendi yorumlarını da dâhil etmesi olmak üzere üç yol önermektedir. Üçüncü yaklaşımda katılımcı ve öznel yönünü ön plana çıkaran araştırmacı, veri toplamada olduğu gibi veri analizinde de kendi yorumları ve anlayışı ile etkin bir rol üstlenir (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016: 237-238). Bu araştırmada Wolcott’un önerdiği üçüncü yaklaşım benimsenmiştir. Araştırmacı sistemik analiz ile beraber saha notları ve gözlemlerinden faydalanarak yorumlarını da veri analizi sürecine dâhil etmiştir.

Bu araştırmada Kelime İlişkilendirme Testi (KİT) durum tespitinde kullanılan temel veri üretme aracı olarak kullanılmıştır. Uygulamaya başlamadan önce KİT’e yönelik açıklamalar yapılmış ve farklı uygulamalardan örnekler verilmiştir. Her bir kavram için öğrencilere 3 dakika süre verilmiştir. Öğrenciler bu süre içerisinde anahtar kavramla ilişkili olduğu düşündükleri kelimeleri ve buna ilişkin cümleler yazmışlardır.

Her bir anahtar kavram tek bir sayfa üzerine alt alta 5 kez sayfa boyunca yazılmıştır. Bu durum zincirleme cevap kelime yazma riskini önlemeye yöneliktir. Çünkü öğrenci her kelime yazımında anahtar kavrama tekrar dönmezse anahtar kavram yerine cevap olarak yazdığı kavramın aklına getirdiği kelimeleri yazabilir. Bu da testin amacını zedelemektedir (Bahar ve Özatlı, 2003:77). Her bir anahtar kavrama karşılık verilen kelimelerin sonunda

‘ilgili cümle’ kısmı bulunmaktadır. Bu bölüme de öğrencilerin anahtar kavramla ve ilişki kurdukları kelimeyi de birlikte kullandıkları cümleler yazmaları istenmiştir.

Ayrıca ilgili cümle tek bir cevap kelimeye göre daha kompleks ve üst düzey yapıda olacağından cümlenin bilimsel olup olmaması, farklı nitelikte kavram yanılgıları içerip içermediği gibi durumlar değerlendirme sürecini etkilemektedir (Ercan, Taşdere ve Ercan, 2010:140).

Ön test ve son test ile toplanan veriler analiz edilerek anahtar kavramlar için tekrarlanan kelimelerin sıklığını gösteren frekans tabloları ve frekans tablolarından yararlanarak kavram ağları oluşturulmuştur. Bahar, Johnstone & Sutcliffe (1999), tarafından ortaya konulan Kesme Noktası (KN) tekniği kullanılmıştır. Kesme noktasının en yüksek frekansı kavram ağının ilk kısmındaki şemayı oluştururken, belirli aralıklarla aşağı çekilen kesme noktası, tüm anahtar kavramı oluşturan kelimeler kavram ağından çıkıncaya kadar kavram ağını oluşturur. Bu tekniğe göre; kelime ilişkilendirme testinde yer alan herhangi bir anahtar kavram için en fazla verilen cevap kelimenin belli sayıda aşağısı kesme noktası olarak kullanılır. Frekansın üstünde bulunan cevaplar kavram ağının ilk kısmındaki bölüme yazılır. Daha sonra kesme noktası belirli aralıklar ile aşağıya çekilir ve tüm anahtar kelimeler kavram ağında çıkıncaya kadar işlem devam eder. Her bir kesme noktası aralığında ortaya çıkan kavramlar o aralıktaki öğrenci sayısı kadar tekrar edilmiş demektir. Öğretmen bu kavram haritasına bakarak yöntemini sorgulayabilir ve haritada yer alan eksik kavramlar üzerinde tekrar durabilir (Akt. Işıklı, Taşdere ve Göz, 2011:56).

Elde edilen veriler, anahtar kavram ve cevap kelimelerden oluşan bir frekans tablosuna kaydedilmiştir. Bu frekans tablosundaki veriler ışığında öğrencilerin bilişsel yapısını ortaya koyan kavram ağları çizilmiştir. Ayrıca her bir kavrama yönelik olarak kurdukları ilgili cümleler, içerdikleri anlam ve sahip oldukları özelliklere göre sınıflandırılarak (kategorilere ayrılarak) analiz edilmiştir. Kategori isimleri ve kategorilerin neleri kapsadığı aşağıda verilmiştir (Ercan, Taşdere ve Ercan, 2010:146):

1-Bilimsel Bilgi İçeren Cümle: Soru ile ilgili bilimsel cevabın bütün yönlerini içeren cevapları içermektedir. Tamamen doğru olan açıklamalardır

2-Bilimsel Olmayan veya Yüzeysel Bilgi İçeren Cümle: Geçerli olan bilimsel cevabın bir ya da birkaç yönünü içeren fakat bütün yönlerini belirtmeyen cevapları kapsamaktadır. Kısmen doğru olan algılamalar da bu kategoriye dâhil edilmiştir.

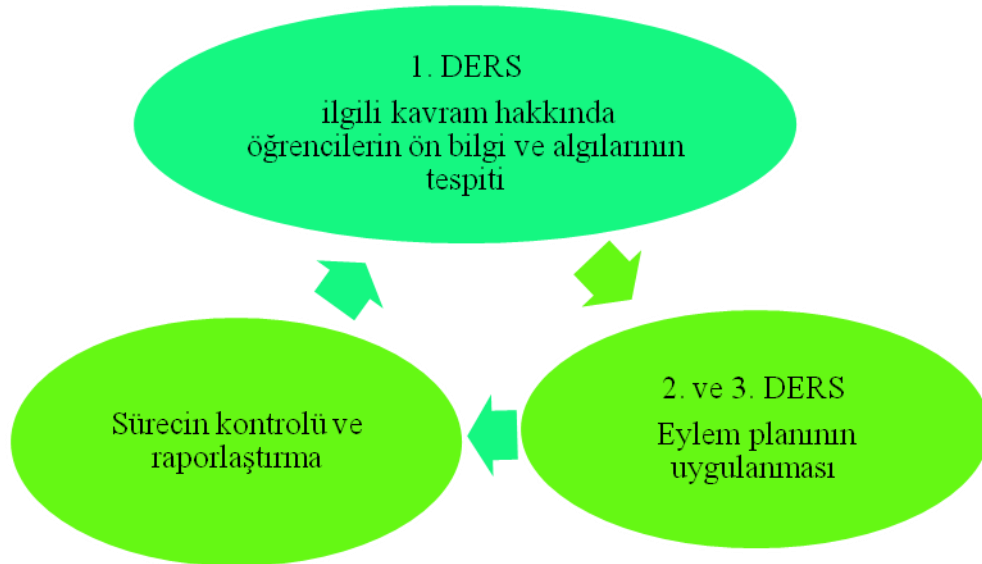
3-Kavram Yanılgısı İçeren Cümle: Bilimsel bilgilerle tutarlı olmayan ve alternatif açıklamaları içeren öğrenci açıklamaları bu kategoride verilmiştir.

4-Cevapsız: Bu kategori ise öğrencilerin, boş bıraktıkları cevapları içermektedir. İlgisiz ya da açık olmayan cevaplar da bu kategoride yer almaktadır.

Araştırmada elde edilen nicel verilerin çözümlenmesinde, SPSS 20 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Uygulama grubunun öntest, sontest puanları kendi içlerinde karşılaştırılmıştır.

3.7. ARAŞTIRMA SÜRECİ

Bu araştırma süreci dersin kazanıma yönelik konuların anlatımı ve kavram kazandırmaya yönelik etkinlikler olmak üzere iki boyutludur. Uygulama öncesi kazanımlara göre konuların ve kavramların ilişkilendirilmesi yapılmıştır ve hangi hafta, hangi konu ve kavramların işleneceği araştırma öncesi planlanmıştır. Uygulama 2018 yılı mart ayının ikinci haftası başlamış, 2018 yılı Nisan ayının dördüncü haftası bitirilmiştir. Kavramlar verilirken program kazanım sıralaması dikkate alınarak yapılmıştır. Yedi hafta olarak planlanan bu araştırma ilk hafta ve son hafta yapılan başarı testinin uygulanmasıyla yedi haftada tamamlanmıştır.

Şekil 3.1. Haftalık araştırma döngüsü

Şekil 3.1’de görüldüğü gibi haftalık araştırma döngüsü şöyle ifade edilebilir: Araştırmacı genel olarak haftanın ilk dersinde öğrencilerin ilgili kavram hakkında sahip oldukları ön bilgi ve algıları (ilk durum) tespit etmiştir. Öğrencilerin ön bilgi ve algılarının

analizi sonucu eylem etkinlikleri oluşturmuş; ikinci ve üçüncü ders saatlerinde ise eylem etkinlikleri uygulamıştır. Eylem etkinlikleri sonrası üçüncü dersin sonunda, ilk ders uygulanan veri üretme aracı (son durum tespiti) tekrar uygulamıştır. Son durum tespitini, ilgili kavram için oluşturduğu örnek ölçütü dikkate alarak değerlendirmiştir.

Araştırma sürecinde hangi haftada hangi kavramın öğretileceğine yönelik eylem planı Tablo 3.4'te verilmiştir.

Tablo 3.4. Haftalık Eylem Planları

Haftalar	Çalışılan Kavramlar	Kullanılan Yöntemler
1. Hafta	Tüm Kavramlar	Başarı Testi (Ön Test)
2. Hafta	Cumhuriyet	1. Ders: KİT,
	Monarşi	2. Ders: Kavram Haritası,
	Oligarşi	3. Ders: Kavram Ağı, Anlam
	Teokrasi	Çözümleme Tablosu, KİT
3. Hafta	Demokrasi	1. Ders: KİT, 2. Ders: Kavram Haritası, 3. Ders: Yapılandırılmış Grid, Çalışma Yaprağı, KİT
4. Hafta	Egemenlik	1. Ders: KİT, 2. Ders: Kavramsal Değişim Metni, 3. Ders: KİT
5. Hafta	Meşrutiyet	1. Ders: KİT, 2. Ders: Kavramsal Değişim Metni, 3. Ders: KİT
6. Hafta	Yasama	1. Ders: KİT,
	Yürütme	2. Ders: Kavramsal Değişim Metni,
	Yargı	3. Ders: KİT
7. Hafta	Tüm Kavramlar	Bütün Kavramların Kavram Bulmacası Başarı Testi (Son Test)

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın amacına yönelik hazırlanan problem ve alt problemler doğrultusunda elde edilen verilerin istatistiksel analizlerine yer verilmiştir.

4.1. ÖN TEST BAŞARI TESTİNE GÖRE İLK HAFTA DURUM TESPİTİNİN YAPILMASI

Araştırmanın birinci alt probleminin analizinde öğrencilerin, kavramlara ilişkin mevcut kavram yanlışlarının ne düzeyde olduğu araştırılmıştır. Öğrencilerin uygulama öncesi kavram yanlışlarının hangi düzeyde olduğuna ilişkin veriler, birey sayısı (n) ve yüzde (%) olarak Tablo 4.1’ de verilmiştir.

Tablo 4.1. Uygulama Öncesinde Öğrencilerin Önteste Kavram Başarı Testine Verdikleri Cevapların Seçeneklere Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Soru no	Seçenekler	A	B	C	D
1	n	1	2	21	-
	%	4,16	8,34	87,5	
2	n	8	8	2	6
	%	33,33	33,33	8,34	25
3	n	4	5	6	9
	%	16,66	20,84	25	37,5
4	n	2	18	3	1
	%	8,34	75	12,5	4,16
5	n	6	4	5	9
	%	25	16,66	20,84	37,5
6	n	12	6	4	2
	%	50	25	16,6	8,34
7	n	7	7	6	4
	%	29,17	29,17	25	16,66
8	n	3	5	11	5
	%	12,5	20,83	45,84	20,83
9	n	2	4	4	14
	%	8,34	16,66	16,66	58,34
10	n	6	10	4	4
	%	25	41,68	16,66	16,66
11	n	7	7	5	5
	%	29,17	29,17	20,83	20,83
12	n	6	6	5	7
	%	25	25	20,83	29,17
13	n	10	4	9	1
	%	41,68	16,66	37,5	4,16
14	n	2	6	4	12
	%	8,34	25	16,66	50
15	n	4	13	-	7
	%	16,66	54,17	-	29,17
16	n	20	2	2	-
	%	83,32	8,34	8,34	-

17	n	13	3	3	5
	%	54,17	12,5	12,5	20,83
18	n	6	6	6	6
	%	25	25	25	25
19	n	7	5	9	3
	%	29,17	20,83	37,5	12,5
20	n	7	3	6	8
	%	29,17	12,5	25	33,33
21	n	5	3	6	10
	%	20,83	12,5	25	41,67
22	n	4	7	9	4
	%	16,66	29,18	37,5	16,66
23	n	9	7	6	2
	%	37,5	29,16	25	8,34
24	n	4	9	5	6
	%	16,66	37,5	20,84	25
25	n	9	2	8	5
	%	37,5	8,34	33,33	20,83
26	n	4	7	10	3
	%	16,66	29,17	41,67	12,5
27	n	4	7	7	6
	%	16,66	29,17	29,17	25
28	n	6	3	7	8
	%	25	12,5	29,17	33,33
29	n	11	6	5	2
	%	45,83	25	20,83	8,34
30	n	4	9	6	5
	%	16,66	37,5	25	20,84
31	n	10	5	4	5
	%	41,68	20,83	16,66	20,83
32	n	6	8	5	5
	%	25	33,34	20,83	20,83

Tablo 4.1 incelendiğinde öntestle ilgili aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğrencilere, “*cumhuriyet*” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 4., 8., 20., ve 22. soruları yöneltilmiştir.

4. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 18’i (%75) “*Yöneticileri kendi kurallarını kendi belirler.*” seçeneğini (B şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu bu soruyu doğru cevaplamıştır. Öğrencilerin 3’ü (%12,5) C şıkkını, 2’si (%8,34) A şıkkını, 1’i (%4,16) ise D şıkkını işaretlemiştir.

8. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 11’ü (%45,84) “*Monarşi Meşrutiyet Cumhuriyet*” seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B, D, A seçeneklerinde verilen çeldiricileri

işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 5'si (%20,83) B ve D şikkını işaretlemiştir.

20. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 7'si (%29,17) “*Oligarşi Cumhuriyet*” seçeneğini (A şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla D, C, B seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 8'i (%33,33) D şikkını işaretlemiştir.

22. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 9'u (%37,5) “*Cumhuriyet Monarşi*” seçeneğini (C şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B, A ve D seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 7'si (%29,17); B şikkını işaretlemiştir.

Öğrencilere, “*demokrasi*” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 11., 12., 13., 17. ve 21. soruları yöneltilmiştir.

11. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 7'si (%29,17) “*Egemenliğin millete ait olması*” seçeneğini (A şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B, C ve D seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 7'si (%29,17); B şikkını işaretlemiştir.

12. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 5'i (%20,83) “*Kişi egemenliğine dayalı yönetim anlayışı vardır.*” seçeneğini (C şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla D, A ve B seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 7'si (%29,17); D şikkını işaretlerken, 6'sı (%25) A ve B şikkını işaretlemiştir.

13. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 9'u (%37,5) “*Demokrasi bilinci kazandırmaya*” seçeneğini (C şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla A, B ve D seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 10'u (%41,68); A şikkını işaretlemiştir.

17. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 13'ü (%54,17) “*Demokrasi bilinci kazandırmaya*” seçeneğini (C şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin yarısından fazlası bu soruya doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla D, B ve C seçeneklerinde verilen çeldiricileri

işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 5'i (%20,83); D şikkını işaretlemişlerdir.

21. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 10'u (%41,67) “*Demokrasi bilinci kazandırmaya*” seçeneğini (D şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla C, A ve B seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 6'sı (%25); C şikkını işaretlemişlerdir.

Öğrencilere, “*egemenlik*” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 10., 14., 16. ve 18. soruları yöneltmiştir.

10. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 4'ü (%16,66) “*Yönetenlerin görevleri nedeniyle üstün haklara sahip olması*” seçeneğini (C şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu bu soruya yanlış cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B, A ve D seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 10'u (%41,68); B şikkını işaretlemiştir.

14. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 4'ü (%16,66) “*Kayıtsız şartsız millete*” seçeneğini (C şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu bu soruya yanlış cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla D, B ve A seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 13'si (%50); D şikkını işaretlemiştir.

16. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 20'si (%83,32) “*Egemenlik millete aittir.*” seçeneğini (A şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu bu soruya doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B ve C seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri, D seçeneğinde verilen çeldiriciyi işaretlemedikleri görülmüştür. Öğrencilerin 2'si (%8,34); B ve C şikkını işaretlemiştir.

18. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 6'sı (%25) “*Milletin kendi kendisini yönetmesinin*” seçeneğini (A şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B, C ve D seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 6'si (%8,34); B, C ve D şikkını işaretlemiştir.

Öğrencilere, “**Meşrutiyet**” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 6., 7., 8. ve 19. soruları yöneltilmiştir.

6. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 4’ü (%16,66) “*Yönetenlerin görevleri nedeniyle üstün haklara sahip olması*” seçeneğini (B şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu bu soruya yanlış cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla A, C ve D seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 12’si (%50); A şıkkını işaretlemiştir.

7. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 4’ü (%16,66) “*Monarşi Meşrutiyet*” seçeneğini (D şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu bu soruya yanlış cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla A, B ve C seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 7’si (%29,17); A ve B şıklarını işaretlemiştir.

8. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 11’i (%45,84) “*Monarşi Meşrutiyet Cumhuriyet*” seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin çoğu bu soruya doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B, D ve A seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 5’i (%20,83); D ve B şıklarını işaretlemiştir.

19. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 5’i (%20,83) “*Meşrutiyet*” seçeneğini (B şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu bu soruya yanlış cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla C, A ve D seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 9’u (%37,5); C şıkkını işaretlemiştir.

Öğrencilere, “**Monarşi**” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 2., 7., 8., ve 22. soruları yöneltilmiştir.

2. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 8’i (%33,33) “*Monarşi*” seçeneğini (B şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla A, D ve C seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 8’i (%33,33); A şıkkını işaretlemiştir.

7. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 4’ü (%16,66) “*Monarşi Meşrutiyet*” seçeneğini (D şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin büyük

bir çoğunluğu bu soruya yanlış cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla A, B ve C seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 7'si (%29,17); A ve B şıklarını işaretlemiştir.

8. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 11'i (%45,84) "*Monarşi Meşrutiyet Cumhuriyet*" seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin çoğu bu soruya doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B, D ve A seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 5'i (%20,83); D ve B şıklarını işaretlemiştir.

22. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 9'u (%37,5) "*Cumhuriyet Monarşi*" seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin çoğu bu soruya doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B, A ve D seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. 7'si (%29,17); B şikkını işaretlemiştir.

Öğrencilere, "**Oligarşi**" kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 3., 20., 27. ve 28. soruları yöneltilmiştir.

3. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 6'sı (%25) "*Oligarşi*" seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin çoğu bu soruya doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla D, B ve A seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 9'u (%37,5); D şikkını işaretlemiştir.

20. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 7'si (%29,17) "*Oligarşi Cumhuriyet*" seçeneğini (A şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla D, C, B seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 8'i (%33,33) D şikkını işaretlemiştir.

27. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 7'si (%29,17) "*Devlet başkanı aynı zamanda dini lider özelliği de taşımaktadır.*" seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin çoğu bu soruya doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B, D ve A seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 7'si (%29,17); B şikkını işaretlemiştir.

28. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 7'si (%29,17) "*Oligarşi*" seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin çoğu bu soruya doğru

cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla D, A ve B seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 8'i (%33,33); D şikkını işaretlemiştir.

Öğrencilere, “**Teokrasi**” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 1., 25., 29. ve 30. soruları yöneltilmiştir.

1. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 21'i (%87,5) “*Halk isterse din adamlarına inanmayabilir*” seçeneğini (C şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu bu soruya doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B ve A seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 2'ü (%8,34) B şikkını, 1'si (%4,16) A şikkını işaretlerken, D şikkını ise öğrencilerin hiçbiri işaretlememiştir.

25. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 5'i (%20,83) “*Oligarşi*” seçeneğini (D şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin çoğu bu soruya yanlış cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla A, C ve B seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 9'u (%37,5); A şikkını işaretlemiştir.

29. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 2'si (%8,34) “*Teokrasi*” seçeneğini (D şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin çoğu bu soruya yanlış cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla A, B ve C seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 11'i (%45,83); A şikkını işaretlemiştir.

30. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 5'i (%20,84) “*Teokrasi*” seçeneğini (D şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin çoğu bu soruya yanlış cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B, C ve A seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 9'u (%37,5); B şikkını işaretlemiştir.

Öğrencilere, “**Yargı**” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 9., 26., 31. ve 32. soruları yöneltilmiştir.

9. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 14'ü (%58,34) “*Teokrasi*” seçeneğini (D şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin büyük birçoğu bu soruya doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla C, B ve A

seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 4'ü (%16,66); C ve B şikkını işaretlemiştir.

26. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 10'u (%41,67) “*Yasama Yürütme Yargı*” seçeneğini (C şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin çoğu bu soruya doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B, A ve D seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 7'si (%27,17) B şikkını işaretlemiştir.

31. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 10'u (%41,68) “*Ülkenin yargı bağımsızlığı vardır.*” seçeneğini (A şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin çoğu bu soruya doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B, D ve C seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 5'i (%20,83) B şikkını işaretlemiştir.

32. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 6'sı (%25) “*Mahkemelerin tarafsızlığını sağlamak*” seçeneğini (A şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B, C ve D seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 8'i (%33,34); B şikkını işaretlemiştir.

Öğrencilere, “*Yasama*” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 5., 9., 15., 24. ve 26. soruları yöneltilmiştir.

5. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 9'u (%37,5) “*TBMM*” seçeneğini (D şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla A, C ve B seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 6'sı (%25); A şikkını işaretlemiştir.

9. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 14'ü (%58,34) “*Yasama-Bakanlar Kurulu*” seçeneğini (D şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin büyük birçoğu bu soruya doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla C, B ve A seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 4'ü (%16,66); C ve B şikkını işaretlemiştir.

15. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 13'ü (%54,17) “*TBMM*” seçeneğini (B şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin yarısından fazlası bu soruya doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla D ve A seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin

7'si (%29,17) D şikkını, 4'ü (%16,66) A şikkını işaretlerken, C şikkını ise öğrencilerin hiçbiri işaretlememiştir.

24. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 5'i (%20,84) “*Yasama*” seçeneğini (C şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin büyük birçoğu bu soruya yanlış cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B, D ve A seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 9'u (%37,5); B şikkını işaretlemiştir.

26. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 10'u (%41,67) “*Yasama Yürütme Yargı*” seçeneğini (C şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin çoğu bu soruya doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B, A ve D seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 7'si (%27,17) B şikkını işaretlemiştir.

Öğrencilere, “*Yürütme*” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 9., 23. ve 26. soruları yöneltilmiştir.

9. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 14'ü (%58,34) “*Yasama-Bakanlar Kurulu*” seçeneğini (D şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin büyük birçoğu bu soruya doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla C, B ve A seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 4'ü (%16,66); C ve B şikkını işaretlemiştir.

23. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 7'si (%29,16) “*Bakanlar Kurulu*” seçeneğini (B şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin büyük birçoğu bu soruya yanlış cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla A, C ve D seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 9'u (%37,5); A şikkını işaretlemiştir.

26. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 10'u (%41,67) “*Yasama Yürütme Yargı*” seçeneğini (C şikkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin çoğu bu soruya doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerinin en fazla sırasıyla B, A ve D seçeneklerinde verilen çeldiricileri işaretledikleri görülmüştür. Öğrencilerin 7'si (%27,17); B şikkını işaretlemiştir.

4.2. İKİNCİ HAFTADAKİ KAVRAMLARA YÖNELİK ÖĞRENCİLERİN SAHİP OLDUKLARI ÖNBİLGİ VE ALGILARIN TESPİTİ

İlk dersin başında “cumhuriyet, monarşi, oligarşi ve teokrasi” kavramları hakkındaki ön bilgi ve algılarını tespit etmek için Kelime İlişkilendirme Testi (KİT) (Ek 4) uygulanmıştır. Uygulama yapıldıktan sonra “Demokrasinin Serüveni” ünitesinin kazanıma (Kazanım 1. Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır.) yönelik ilk konusu olan “Yönetim Biçimleri” düz anlatım tekniği ile işlenmiştir. 1. ders bu şekilde tamamlanmıştır. Bazı öğrencilerin oluşturdukları kelime ilişkilendirme testi örnekleri Ek 5’te gösterilmiştir.

Öğrencilerin yaptıkları KİT değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucu saptanan eksikliklere yönelik eylem etkinlikleri hazırlanmıştır. Araştırmanın devamında bilgi ve algılarının tespiti yerine çoğunlukla (ilk/son) durum tespiti ifadesi kullanılmıştır.

4.2.1. İkinci Haftaki Kavramların Kazandırılmasına Yönelik Etkinlikler

İkinci ders saatinde ilk ders durum tespitinde öğrencilerin “cumhuriyet, monarşi, oligarşi ve teokrasi” kavramları ile ilgili belirlenen eksikliklerinin giderilmesi amacıyla bu kavramlara yönelik kavram haritası formu (Ek 6); üçüncü derste ise kavram ağları formu (Ek 7) ve Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT) (Ek 9) uygulanmıştır. Üçüncü dersin sonunda, öğrencilerin ilk derste ön bilgi ve algılarını tespit etmek için uygulanan kelime ilişkilendirme testi (Ek 4) tekrar uygulanmıştır ve üçüncü ders saati bu şekilde tamamlanmıştır. Okuldan sonra öğrencilerin kelime ilişkilendirme testleri analiz edilmiştir. Bu analiz sonucu Tablo 4.2’de ön test ve son testte kelime ve cümle sayıları karşılaştırılarak verilmiştir.

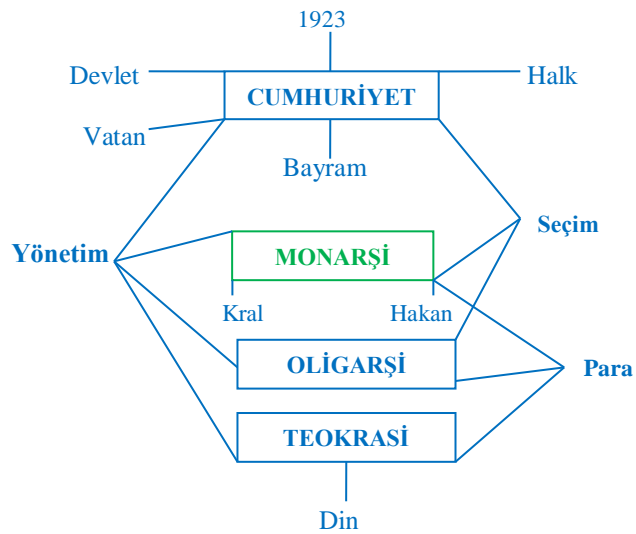
Tablo 4.2. Öğrencilerin Ön Test ve Son Testte 2. Hafta Kavramlarına Verdikleri Kelime ve Cümle Sayılarına İlişkin Bulgular

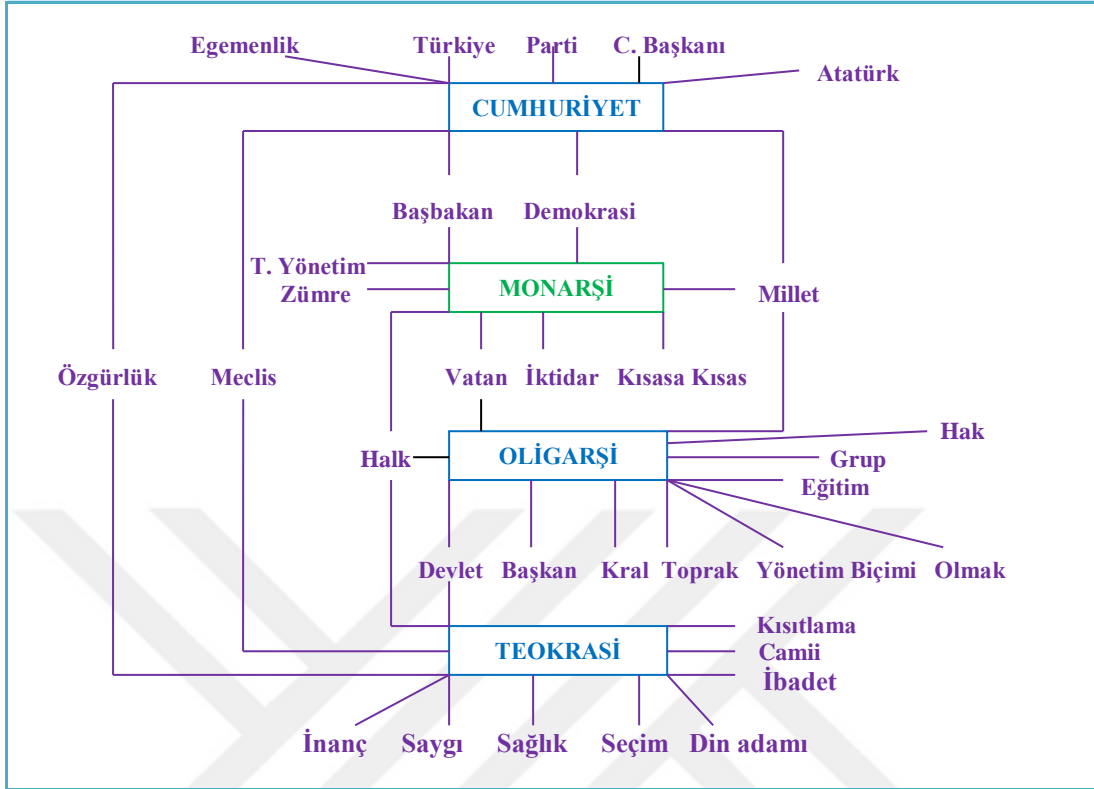
Anahtar kavramlar	Kelime Sayısı (f)		Cümle Sayısı (f)	
	Ön Test	Son Test	Ön Test	Son Test
1.Cumhuriyet	118	120	118	120
2.Monarşi	99	120	99	120
3.Oligarşi	90	120	90	120
4.Teokrasi	92	120	92	120

Tablo 4.2 incelendiğinde, son testte bütün kelimelere her öğrenci tarafından kelime ve cümle yazılmışken ön testte özellikle 3 kavram (monarşi, teokrasi ve oligarşi) için üretilen kelime ve cümle sayısı son teste göre düşük olduğu görülmektedir. Ön testte en az

kelime üretilen kavram, teokrasi (90) olup bunu sırasıyla oligarşi (92) ve monarşi (99), aynı durum en az cümle sayısı için de geçerliliği takip etmektedir. Son-testte bütün kavramlarda kelime ve cümle sayısı bakımından önemli artış olmuştur. Bu durum konuların işlenişi esnasında anlamlı öğrenmenin gerçekleştiğini ve konu anlatımı sonrasında öğrencilerin bilişsel yapısında bu kelimelerle ilgili bağlantıların oluştuğunu göstermektedir.

KİT sonuçlarının analizinde sadece anahtar kavramlara verilen cevap kelime çeşitleri kullanılmaz. Aynı zamanda anahtar kavramlara verilen ortak cevap, kelimelerin sayısı ve bunların söylenme sırası da önemlidir. Bu da anahtar kelimeler arasındaki anlamsal yakınlığın analiz edilmesini ve bunun haritalanmasını sağlar. Şekil 4.1’de görüldüğü gibi konu anlatılmadan önce ön teste frekansı en yüksek olanlardan sırasıyla aşağıya doğru inerek kesme noktalarını (KN) gösteren genel bir haritaya ulaşılmıştır.

Şekil 4.1. İkinci hafta ön-test frekans haritası

Şekil 4.1 incelendiğinde;

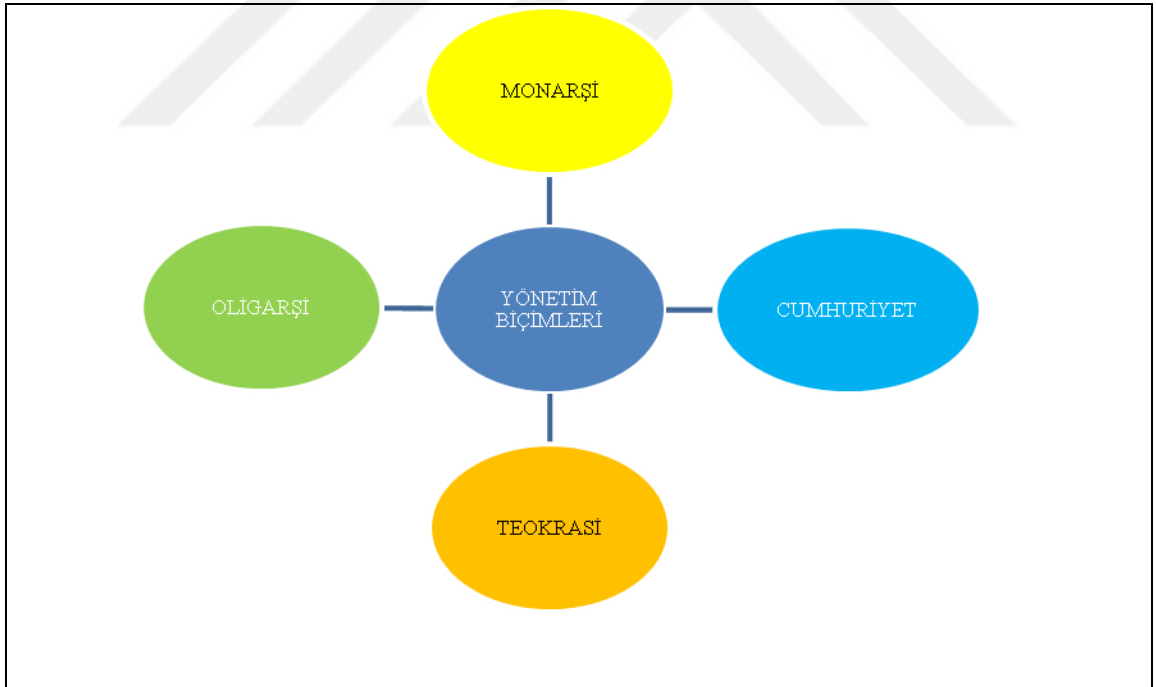
KN $\geq$ 19-11 arası için anahtar kavramlardan yalnızca bir tanesi (monarşi) için kelime üretilmiştir. Monarşi kavramına verilen cevapta günlük hayatta kullanılan kelime olduğu dikkat çekmektedir. Burada monarşi kavramına yönelik olarak devlet kelimesi üretilmiştir. Monarşinin geçmişte yaşayan devletlerin yönetim biçiminde uygulanması monarşi kavramı açısından devlet kelimesinin üretilmesi uygun düşmektedir.

KN $\geq$ 10-5 arası için 4 kavramın tümüyle ilgili kelimelerin üretildiği görülmektedir. Bunlara verilen cevaplarda da yine günlük hayatta kullanılan kelimeler olduğu dikkat çekmektedir. Burada 4 kavram için 11 kelime üretilmiştir. Bunların 3'ü ortak (yönetim, para, seçim) olup oligarşi, teokrasi, monarşi ve cumhuriyet kavramları için yönetim; monarşi oligarşi ve cumhuriyet için seçim; cumhuriyet, oligarşi ve teokrasi için ise para kelimesi ortak olan kelimelerdir. Bu duruma bakıldığında yönetim biçimlerinin kendi aralarında birbirleri ile ilişkili olduğu görülmektedir.

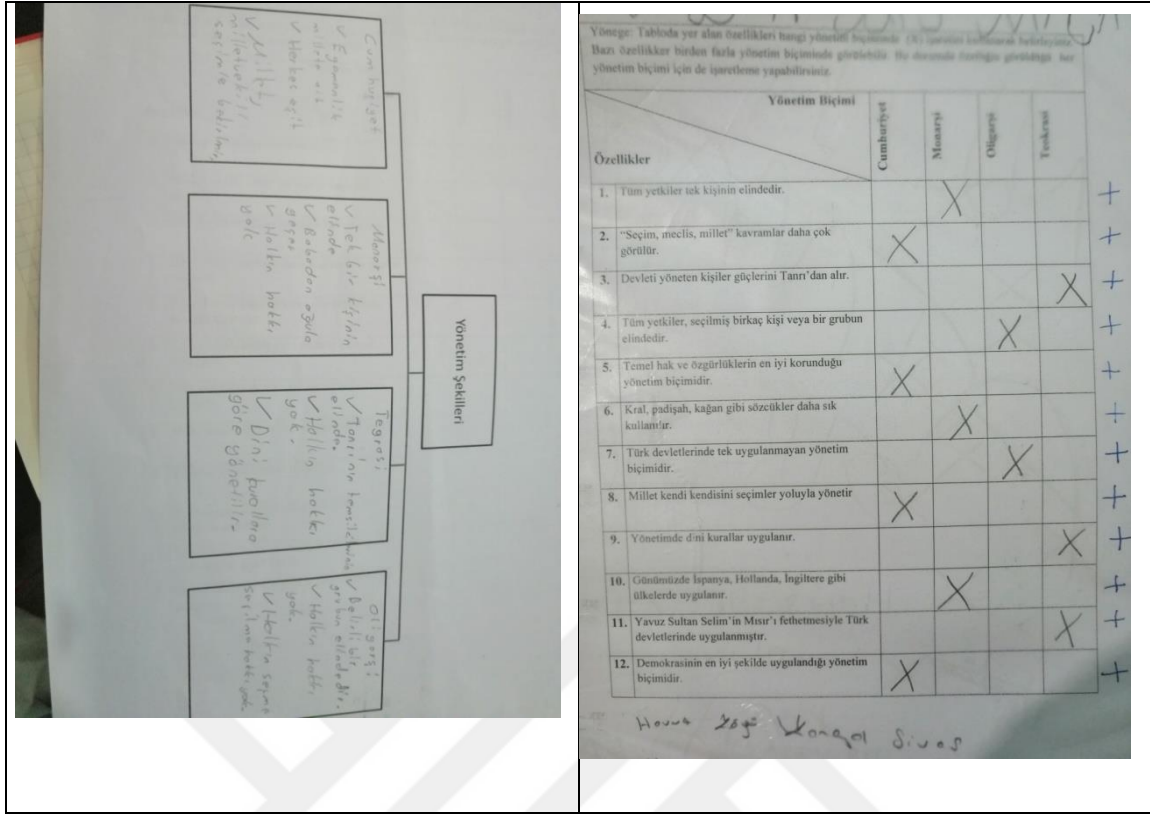
KN $\geq$ 4-1 arası için tüm anahtar kavramlarla ilgili çok daha fazla kelime üretildiği görülmektedir. Üretilen kelimelerin sayıları fazla olmakla beraber, üretilen kelimeler anahtar kavramları ilişkili olan ve açıklayan kelimeler olduğu görülmektedir. Örneğin;

cumhuriyet anahtar kavramı için “Atatürk, cumhurbaşkanı, demokrasi vb.” kelimelerin üretildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra anahtar kavramlarla ilişki olmayan kelimeler üretildiği gibi örneğin; monarşi anahtar kavramı için “catan, demokrasi”, oligarşi için “kral, toprak, eğitim”, o kavrama ilişkin kavram yanılığısı gösteren kelimeler de üretilmiştir. Örneğin; teokrasi anahtar kavramı için “özgürlük”, monarşi için “demokrasi” kelimelerinin olduğu görülmektedir.

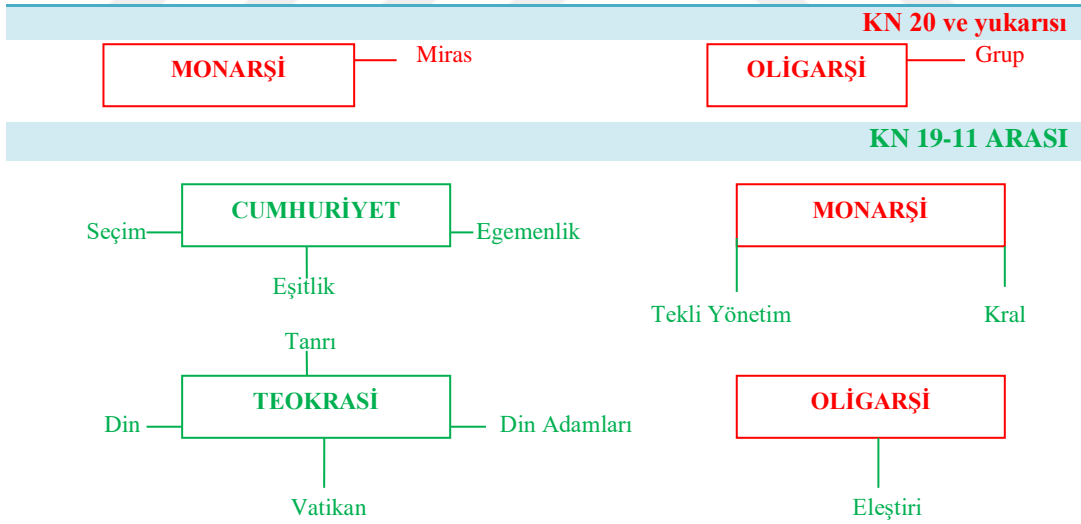
Öğrencilerin KİT analizi sonucunda 2. ders kavram haritası (EK-6) kullanılarak konu görselleştirilip anlatıldı. 3. derste ise konuyu genel olarak toplamak için kavram ağı (EK -7) hazırlanarak öğrencilere dağıtıldı ve öğrencilerle beraber kavram ağı kullanılarak ders tekrar edildi ve hazırlanan Anlam Çözümleme Tablosu (AÇT) (EK-9) öğrencilere dağıtılıp yeterli süre verilerek bitirilmesi beklendi. Ardından dersin son bölümünde öğrencilere son test olarak KİT tekrar yaptırılarak analiz edilmeye başlandı. Yapılan son testteki KİT analizi aşağıda şekil 4.3’te verilmiştir.

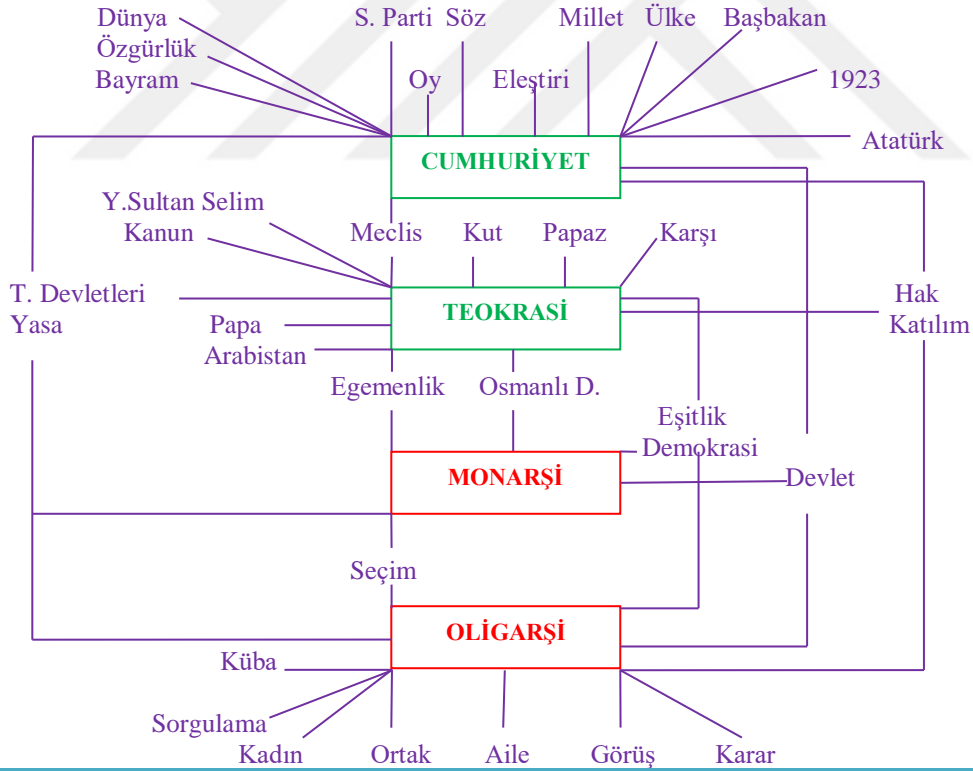
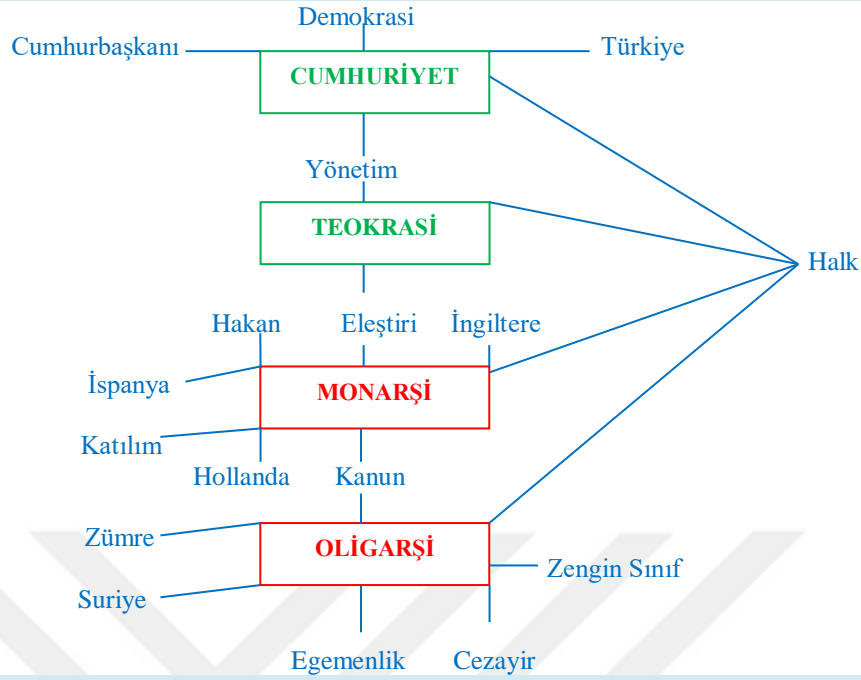

Şekil 4.2. Derste kullanılan kavram haritası örneği

Fotoğraf 4.1. 2. hafta derste yapılan etkinliklerden örnekler

Şekil 4.3. İkinci hafta son-test frekans haritası

Şekil 4.3 incelendiğinde;

KN $\geq$ 20 ve yukarısı için, ön test frekans tablosundan farklı olarak 2 anahtar kavramla ilgili kelimeler üretildiği görülmektedir. Monarşi kavramı için "miras", oligarşi

kavramı için ise “*grup*” kelimeleri üretilmiştir. Kelimelere bakıldığında anahtar kavramı açıklayan ve anahtar kavramla ilişkili kelimeler olduğu görülmektedir. Bu durum konu anlatımının etkinliğini ve anlamlı öğrenmenin gerçekleştiğinin bir göstergesidir.

KN≥19-11 arasında tüm anahtar kavramlarla ilgili daha fazla kelimeler üretilmiştir. Anahtar kavramı açıklayıcı kelimelerin daha fazla olduğu görülmektedir. Örneğin; teokrasi için “*din*”, cumhuriyet için “*seçim, eşitlik*”, monarşi için “*kral*” gibi doğrudan açıklayan kelimelerin ortaya çıkmıştır. Bu bulgular öğrencilerde sayı bakımından olumlu yönde bir kavramsal değişim olduğunu göstermektedir. Ayrıca kullanılan kavramların günlük hayatta kullanılan kelimelerden ziyade bilimsel anlamı olan kelimeler olması da kavramsal değişim açısından istenen bir durumdur. Bir başka ifadeyle öğrencilerdeki kavramsal değişimde nicelikte de nitelikte de bir artış söz konusudur.

KN≥10-5 arasında tüm anahtar kavramlara ilişkin ön teste göre bu aralıkta daha fazla kelime üretildiği dikkat çekmiştir. Tüm anahtar kavramlarla ilgili üretilen kelimelerin hem sayısının arttığı hem de anlam ilişkisinin daha iyi kurulduğu anlaşılmıştır. Örneğin; oligarşi için ülkeyi yönetme hakkının bir zümrede bulunduğu, monarşi için Türk devletlerinde ülkeyi yöneten kişinin hakan unvanını alması gibi açıklayıcı kelimelerin olduğu görülmektedir.

KN≥4-1 için de yine ön teste göre daha anlamlı bir ağ oluştuğu görülmüştür. Kelimelerin sayısı hem niteliksel hem de niceliksel olarak artmıştır. Üretilen kelimelerin anahtar kavramla ilişki fazla olup, kavramı açıklayacak kelimelerin olması öğrencilerdeki kavram eksikliğinin giderildiği de ortaya çıkarmıştır.

Ön-Test ve Son-Test Frekans Haritalarının Karşılaştırması;

KN≥20 ve yukarısı için ön teste kavramlara ait kelime üretilmemişken, son teste 2 kavram için kelime üretilmiştir. Ön teste göre kavramlarla ilgili üretilen kelimelerin sayısında artış olduğu ve doğrudan kavramla ilgili olduğu görülmektedir.

KN≥19-11 için son teste tüm kavramlar için kelimeler üretilmişken bu durum ön teste kesme noktası 10-5 arasında ortaya çıkmıştır. Ön teste 1 kavrama ilişkin 1 kelime üretilmişken son teste ise bu sayının 10’a çıktığı görülmektedir. Ön teste üretilen kelimeler niteliksel olarak anahtar kavramla ilgili düzeyi yetersiz iken son teste anahtar kavrama yönelik olarak üretilen kelime ilgili olma düzeylerinin daha fazla olduğu ve doğrudan açıklayacak kelimelerin olduğu ortaya çıkmıştır.

KN $\geq$ 10-5 için ikisinde de tüm anahtar kavramlarla ilgili kelimeler üretildiği görülmektedir. Ön teste göre son teste kelimelerin sayısı daha fazladır. Son testteki kelimelerin ön teste göre daha ilişkili olduğu ve anahtar kavramları daha iyi açıklayan kelimelerin olduğu görülmektedir.

KN $\geq$ 4-1 için bakıldığında ön test ve son teste anahtar kavramların tamamına yönelik kelimelerin üretildiği görülmektedir. Son testte kelimeler, ön test göre hem niceliksel hem de niteliksel olarak son testin daha ön planda olduğu görülmektedir. Ön teste göre kavramlarla ilişkili kelimelerin olması çocuklarda kavram yanlışlarının giderildiğinin bir göstergesidir.

Tablo 4.3. Öğrencilerin 2. Haftadaki Kavramlara İlişkin Kurduğu İlgili Cümlelerin Ön Test-Son Test Frekans Tablosu

Anahtar Kavramlar	Bilimsel Bilgi İçeren Cümle Sayısı (f)		Bilimsel Olmayan/ Yüzeysel Bilgi İçeren Cümle Sayısı (f)		Kavram Yanılgısı İçeren Cümle Sayısı(f)		Boş (f)	
	Ön test	Son test	Ön test	Son test	Ön test	Son test	Ön test	Son test
1.Cumhuriyet	43	117	20	2	55	1	2	-
2.Monarşi	18	119	2	1	79	-	21	-
3.Oligarşi	6	119	11	1	70	-	33	-
4.Teokrasi	4	118	15	2	73	-	28	-
Toplam	71	473	48	6	277	1	84	-

Tablo 4.3.'te ön ve son testlere ait veriler incelendiğinde toplamda ve kavram bazında sayısal ve anlam bakımından olumlu değişiklikler görülmektedir. Bütün anahtar kavramlarla ilgili *bilimsel bilgi içeren* cümlelerin sayısında ciddi artışlar gözlenmektedir. *Örneğin*; “*Monarşilerde yönetim babadan oğula miras yoluyla geçer.*” şeklindedir. *Bilimsel olmayan veya yüzeysel bilgi içeren* cümlelerin sayısı bütün anahtar kavramlarda azalma göstermiştir. *Örneğin*; “*Teokrasilerde papazların bilgin kişiler olduğuna inanılır.*” şeklindedir. Yine kavram yanlışlarının sayısı ciddi olarak azalırken, kavrama ait kavram yanlışlarının ise neredeyse tamamına yakınının giderildiği görülmektedir. *Örneğin*; “*Cumhuriyette her yıl dini vb. bayramlar kutlanır.*” şeklindedir. Ön testte her kavramda boş bırakılan cümle varken son testte kavramlara ait boş cümle bırakılmıştır. Genel olarak

tablodaki sayısal veriler öğrencilerin bilimsel yönde ve kavram yanılgılarının giderilmesi yönünde bir kavramsal değişim süreci yaşadıklarını göstermektedir.

4.3. ÜÇÜNCÜ HAFTADAKİ KAVRAMLARA YÖNELİK ÖĞRENCİLERİN SAHİP OLDUKLARI ÖNBİLGİ VE ALGILARIN TESPİTİ

İlk dersin başında “*demokrasi*” kavramı hakkındaki ön bilgi ve algılarını tespit etmek için kelime ilişkilendirme testi (KİT) (Ek 12) uygulanmıştır. Uygulama yapıldıktan sonra “*Demokrasinin Serüveni*” ünitesinin kazanıma yönelik (Kazanım 2. Değişik dönem ve kültürlerde demokratik yönetim anlayışının tarihsel gelişimini tartışır.) ilk konusu olan “*Demokrasinin Tarihçesi*” anlatım tekniği ile işlenmiştir. 1. ders bu şekilde tamamlanmıştır. Bazı öğrencilerin oluşturdukları kelime ilişkilendirme testi örnekleri Ek 13’te gösterilmiştir.

Öğrencilerin yaptıkları KİT değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucu saptanan eksikliklere yönelik eylem etkinlikleri hazırlanmıştır.

4.3.1. Üçüncü Haftaki Kavramların Kazandırılmasına Yönelik Etkinlikler

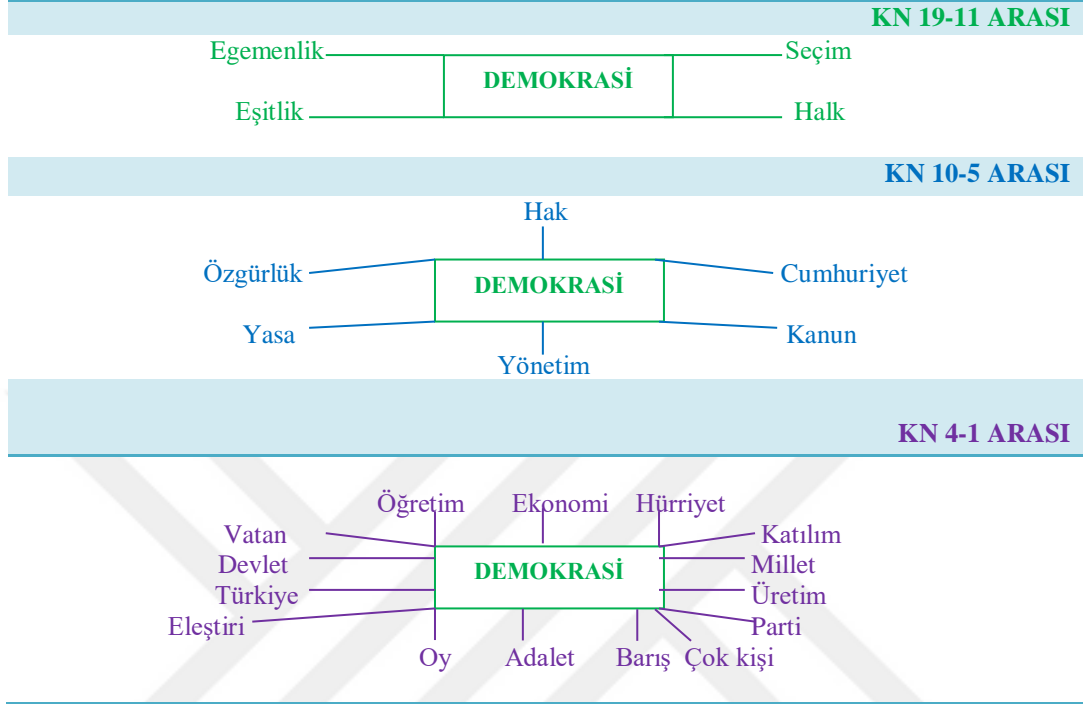
İkinci ders saatinde ilk ders durum tespitinde öğrencilerin “*demokrasi*” kavramı ile ilgili belirlenen eksikliklerinin giderilmesi amacıyla bu kavramlara yönelik kavram haritası formu (Ek 14); üçüncü derste ise çalışma yaprağı (Ek 15) ve yapılandırılmış grid (Ek 17) uygulanmıştır. Üçüncü dersin sonunda, öğrencilerin ilk derste önbilgi ve algılarını tespit etmek için uygulanan kelime ilişkilendirme testi (Ek 12) tekrar uygulanmıştır ve üçüncü ders saati bu şekilde tamamlanmıştır. Okuldan sonra öğrencilerin kelime ilişkilendirme testleri analiz edilmiştir. Bu analiz sonucu Tablo 4.4’te ön test ve son testte kelime ve cümle sayıları karşılaştırılarak verilmiştir.

Tablo 4.4. Öğrencilerin Ön Test ve Son Testte 3. Hafta Kavramlarına Verdikleri Kelime ve Cümle Sayılarına İlişkin Bulgular

Anahtar kavramlar	Kelime Sayısı (f)		Cümle Sayısı (f)	
	Ön Test	Son Test	Ön Test	Son Test
5.Demokrasi	120	120	120	120

Tablo 4.4.’te incelendiğinde, ön ve son testte anahtar kavrama bütün öğrenciler tarafından kelime ve cümle yazılmıştır. Ön test ile son testin birbiriyle aynı çıkmasının sebebi kavramın gündelik hayatta çok kullanılmasından kaynaklanmış olabilir.

Şekil 4.4’ te görüldüğü gibi konu anlatılmadan önce ön testte frekansı en yüksek olanlardan sırasıyla aşağıya doğru inerek kesme noktalarını (KN) gösteren genel bir haritaya ulaşılmıştır.

Şekil 4.4. Üçüncü hafta ön-test frekans haritası

Şekil 4.4 incelendiğinde;

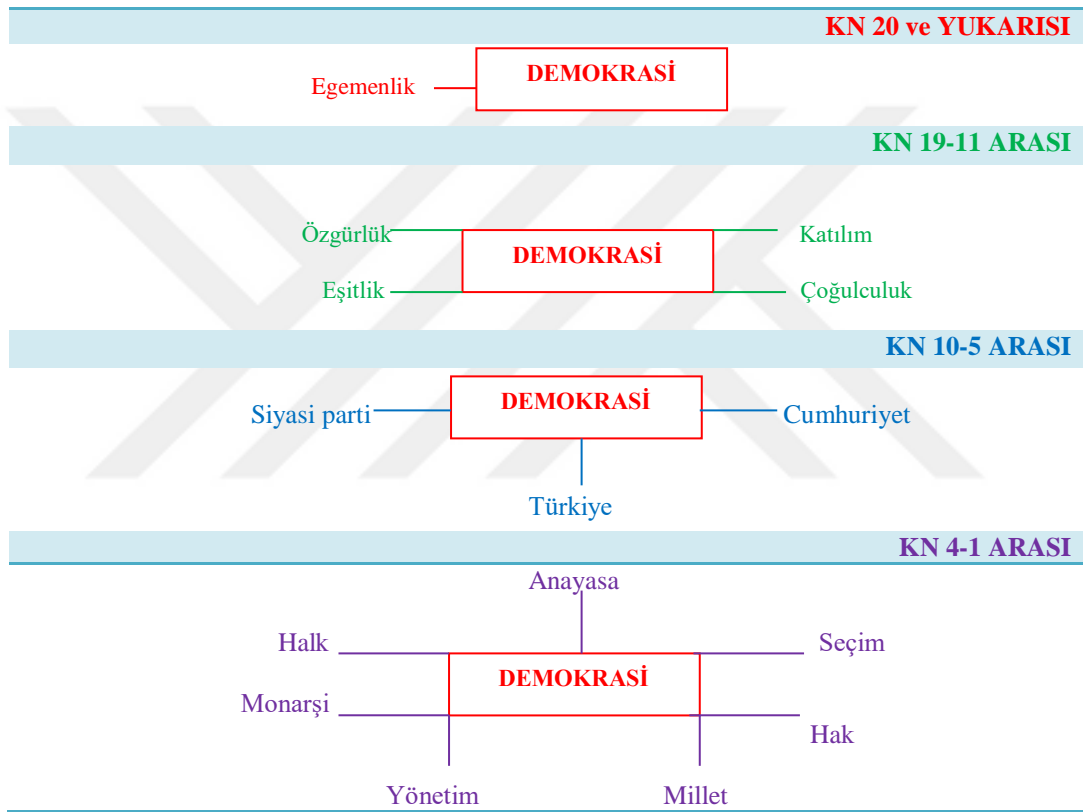
KN ≥ 19-11 arası için anahtar kavrama yönelik 4 kelime üretilmiştir. Demokrasi kavramına verilen cevapta günlük hayatta kullanılan kelime olduğu dikkat çekmektedir. Burada demokrasi kavramına yönelik olarak seçim, halk kelimeleri üretilmiştir. Demokrasi halkın egemenliğine dayanan yönetim şekli, olduğu düşünüldüğü zaman demokrasi kavramı açısından halk kelimesinin üretilmesi uygun düşmektedir.

KN ≥ 10-5 arası için anahtar kavramın yönelik 6 kelime üretildiği görülmektedir. Bunlara verilen cevaplarda da yine günlük hayatta kullanılan kelimeler olduğu dikkat çekmektedir. Burada kullanılan kelimelerin çocukların demokrasi kavramı ile ilgili eski bilgilerini ön plana çıkardığı görülmektedir.

KN ≥ 4-1 arası için anahtar kavramla ilgili çok daha fazla kelime üretildiği görülmektedir. Üretilen kelimelerin sayıları fazla olmakla beraber, üretilen kelimeler anahtar kavramları ilişkili olan ve açıklayan kelimeler olduğu görülmektedir. Örneğin; demokrasi anahtar kavramı için “oy, adalet, katılım vb.” kelimelerin üretildiği

görülmektedir. Bunun yanı sıra anahtar kavramlarla ilişki olmayan kelimeler üretildiği gibi örneğin; “üretim, öğretim vb.”.

Öğrencilerin KİT analizi sonucunda 2. ders kavram haritası (EK-14) kullanılarak konu görselleştirilip anlatıldı. 3. derste ise konuyu genel olarak çalışma yaprağı (EK-15) ve hazırlanan yapılandırılmış grid (EK-17) öğrencilere dağıtılıp yeterli süre verilerek bitirilmesi beklendi. Ardından dersin son bölümünde öğrencilere son test olarak KİT tekrar yaptırılarak analiz edilmeye başlandı. Yapılan son testteki KİT analizi aşağıda Şekil 4.5’te verilmiştir.

Şekil 4.5. Üçüncü hafta son-test frekans haritası

Şekil 4.5 incelendiğinde;

KN $\geq$ 20 ve yukarısı için, ön test frekans tablosuna göre anahtar kavramla ilgili kelimeler üretildiği görülmektedir. Kavram için “egemenlik”, kelimesi üretilmiştir. Kelimeye bakıldığında anahtar kavramı açıklayan ve anahtar kavramla ilişkili kelime olduğu görülmektedir. Bu durum konu anlatımının etkinliğini ve anlamlı öğrenmenin gerçekleştiğinin bir göstergesidir.

KN $\geq$ 19-11 arasında tüm anahtar kavramla ilgili daha fazla kelimeler üretilmiştir. Anahtar kavramı açıklayıcı kelimelerin daha fazla olduğu görülmektedir. Örneğin; “katılım,

çoğulculuk” gibi doğrudan açıklayan kelimelerin olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgular öğrencilerde sayı bakımından olumlu yönde bir kavramsal değişim olduğunu göstermektedir. Ayrıca kullanılan kavramların günlük hayatta kullanılan kelimelerden ziyade bilimsel anlamı olan kelimeler olması da kavramsal değişim açısından istenen bir durumdur. Bir başka ifadeyle öğrencilerdeki kavramsal değişimde nitelikte bir artış söz konusudur.

KN $\geq$ 10-5 arasında anahtar kavramla ilişkin ön teste göre bu aralıkta daha az kelime üretildiği dikkat çekmiştir. Anahtar kavramla ilgili üretilen kelimelerin sayısının azalmasına rağmen seçilen kelimelerin anlam ilişkisini daha iyi kurulduğu anlaşılmıştır. Örneğin; demokrasi için en iyi uygulandığı yönetim biçimi cumhuriyettir, gibi açıklayıcı kelimelerin olduğu görülmektedir.

KN $\geq$ 4-1 için de yine ön teste göre daha anlamlı bir ağ olduğu görülmüştür. Kelimelerin sayısı niteliksel olarak artarken niceliksel olarak azalması görülmektedir. Üretilen kelimelerin anahtar kavramla ilişki fazla olup, kavramı açıklayacak kelimelerin olması öğrencilerdeki kavram eksikliğinin giderildiği de ortaya çıkarmıştır.

Ön-Test ve Son-Test Frekans Haritalarının Karşılaştırması;

KN $\geq$ 20 ve yukarısı için ön teste kavramlara ait kelime üretilmemişken, son teste anahtar kavram için kelime üretilmiştir. Ön teste göre üretilen kelimenin doğrudan kavramla ilgili olduğu görülmektedir.

KN $\geq$ 19-11 için ön teste 4 kelime üretilmişken son teste ise bu sayının aynı kaldığı görülmektedir. Ön teste üretilen kelimeler anahtar kavramla ilgi düzeyi yetersiz iken son teste anahtar kavrama yönelik olarak üretilen kelime ilgili olma düzeylerinin daha fazla olduğu ve doğrudan açıklayacak kelimelerin olduğu ortaya çıkmıştır.

KN $\geq$ 10-5 için ikisinde de anahtar kavramla ilgili kelimeler üretildiği görülmektedir. Ön testin kelime sayısının son testin kelime sayısından daha fazladır. Son testteki kelimelerin ön teste göre daha ilişkili olduğu ve anahtar kavramları daha iyi açıklayan kelimelerin olduğu görülmektedir.

KN $\geq$ 4-1 için bakıldığında ön test ve son teste anahtar kavramların tamamına yönelik kelimelerin üretildiği görülmektedir. Son testte kelimeler, ön test göre niceliksel olarak az olmasına rağmen, niteliksel olarak son testin daha ön planda olduğu

görülmektedir. Ön teste göre kavramlarla ilişkili kelimelerin olması çocuklarda kavram yanlışlarının giderildiğinin bir göstergesidir.

Tablo 4.5. Anahtar Kavrama İlişkin Öğrencilerin Kurduğu İlgili Cümlelerin Ön Test-Son Test Frekans Tablosu

Anahtar Kavramlar	Bilimsel Bilgi İçeren Cümle Sayısı (f)		Bilimsel Olmayan veya Yüzeysel Bilgi İçeren Cümle Sayısı (f)		Kavram Yanılgısı İçeren Cümle Sayısı(f)		Boş (f)	
	Ön test	Son test	Ön test	Son test	Ön test	Son test	Ön test	Son test
	5.Demokrasi	66	119	32	1	22	-	-
Toplam	66	119	32	1	22	-	-	-

Tablo 4.5.’te ön ve son testlere ait veriler incelendiğinde toplamda ve kavram bazında sayısal ve anlam bakımından olumlu değişiklikler görülmektedir. Bütün anahtar kavramla ilgili *bilimsel bilgi içeren* cümlelerin sayısında ciddi artışlar gözlenmektedir. Örneğin; “*Demokraside egemenliğin millete ait olmasına milli egemenlik denir.*” şeklindedir. *Bilimsel olmayan ve yüzeysel bilgi içeren* cümlelerin sayısı anahtar kavramda azalma göstermiştir. Örneğin; “*İnsanların aynı fikirde olarak bir araya gelmesine demokrasi denir*” şeklindedir. Yine kavram yanlışlarının sayısı ciddi olarak azalırken, kavrama ait kavram yanlışlarının ise neredeyse tamamının giderildiği görülmektedir. Genel olarak tablodaki sayısal veriler öğrencilerin bilimsel yönde ve kavram yanlışlarının giderilmesi yönünde bir kavramsal değişim süreci yaşadıklarını göstermektedir.

4.4. DÖRDÜNCÜ HAFTADAKİ KAVRAMLARA YÖNELİK OLARAK ÖĞRENCİLERİN SAHİP OLDUKLARI ÖNBİLGİ VE ALGILARIN TESPİTİ

İlk dersin başında “*egemenlik*” kavramı hakkındaki ön bilgi ve algılarını tespit etmek için kelime ilişkilendirme testi (KİT) (Ek 20) uygulanmıştır. Uygulama yapıldıktan sonra “*Demokrasinin Serüveni*” ünitesinin kazanıma yönelik (Kazanım 3. Demokratik yönetimlerde yaşama hakkı, kişi dokunulmazlığı hakkı, din ve vicdan özgürlüğü ile düşünce özgürlüğüne sahip olunması gerektiğini savunur.) dersin konusu olan “*Haklarımız Var*” anlatım tekniği ile işlenmiştir. 1. ders bu şekilde tamamlanmıştır. Bazı öğrencilerin oluşturdukları kelime ilişkilendirme testi örnekleri Ek 21’da gösterilmiştir.

Öğrencilerin yaptıkları KİT değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucu saptanan eksikliklere yönelik eylem etkinlikleri hazırlanmıştır.

4.4.1. Dördüncü Haftaki Kavramların Kazandırılmasına Yönelik Etkinlikler

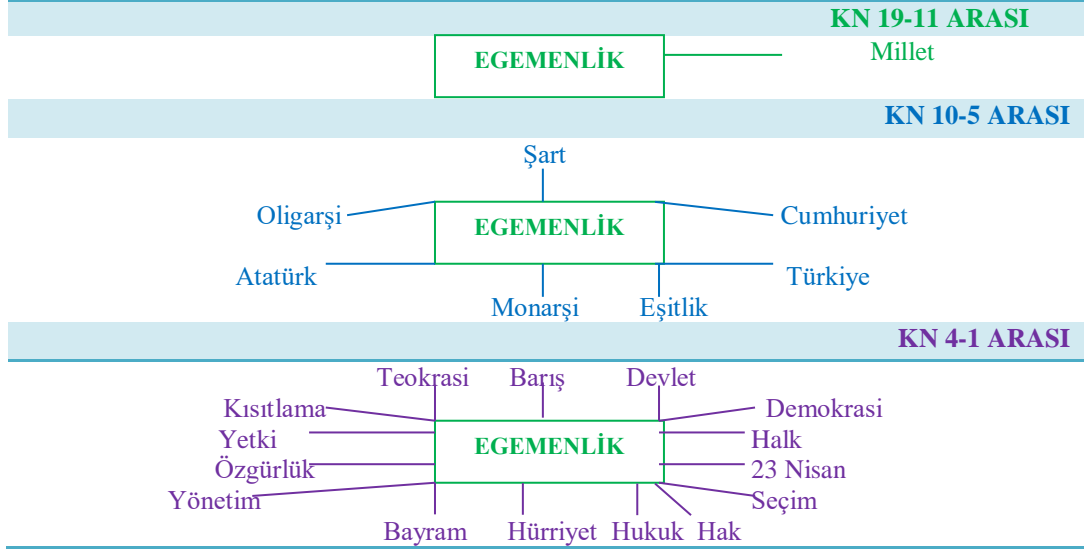
İkinci ders saatinde ilk ders durum tespitinde öğrencilerin “egemenlik” kavramı ile ilgili belirlenen eksikliklerinin giderilmesi amacıyla bu kavrama yönelik hazırlanan kavramsal değişim metni (Ek 22) ile ders işlenmiştir. Üçüncü derste konunun genel torparlaması yapıp, dersin sonunda, öğrencilerin ilk derste ön bilgi ve algılarını tespit etmek için uygulanan kelime ilişkilendirme testi (Ek 20) tekrar uygulanmıştır ve üçüncü ders saati bu şekilde tamamlanmıştır. Okuldan sonra öğrencilerin kelime ilişkilendirme testleri analiz edilmiştir. Bu analiz sonucu Tablo 4.6 de ön test ve son testte kelime ve cümle sayıları karşılaştırılarak verilmiştir.

Tablo 4.6. Öğrencilerin Ön Test ve Son Testte 4. Hafta Kavramlarına Verdikleri Kelime ve Cümle Sayılarına İlişkin Bulgular

Anahtar kavramlar	Kelime Sayısı (f)		Cümle Sayısı (f)	
	Ön Test	Son Test	Ön Test	Son Test
6.Egemenlik	116	120	116	120

Tablo 4.6. da incelendiğinde, ön testte anahtar kavrama hemen hemen her öğrenci tarafından son testte ise bütün öğrenciler tarafından kelime ve cümle yazılmıştır. Ön test ile son testin birbirine yakın çıkması daha önceki konularda bu kavramın adının geçmesinden kaynaklanmış olabilir.

Şekil 4.6.’da görüldüğü gibi konu anlatılmadan önce ön testte frekansı en yüksek olanlardan sırasıyla aşağıya doğru inerek kesme noktalarını (KN) gösteren genel bir haritaya ulaşılmıştır.

Şekil 4.6. Dördüncü hafta ön-test frekans haritası

Şekil 4.6 incelendiğinde;

KN $\geq$ 19-11 arası için anahtar kavrama yönelik 1 için kelime üretilmiştir. Egemenlik kavramına verilen cevapta günlük hayatta kullanılan kelime olduğu dikkat çekmektedir. Burada Egemenlik kavramına yönelik olarak millet kelimesi üretilmiştir. Anayasamızda yer alan “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” ifadesinin yer almasına istinaden üretilen kelimenin doğru olması dikkat çekmektedir.

KN $\geq$ 10-5 arası için anahtar kavramın yönelik 7 kelime üretildiği görülmektedir. Bunlara verilen cevaplarda da günlük hayatta ve daha önceki derslerde kullanılan bazı kavramların olması dikkat çekmektedir. Burada kullanılan kelimelerin çocukların egemenlik kavramı ile ilgili daha önceki dersteki eski bilgilerini ön plana çıkardığı görülmektedir.

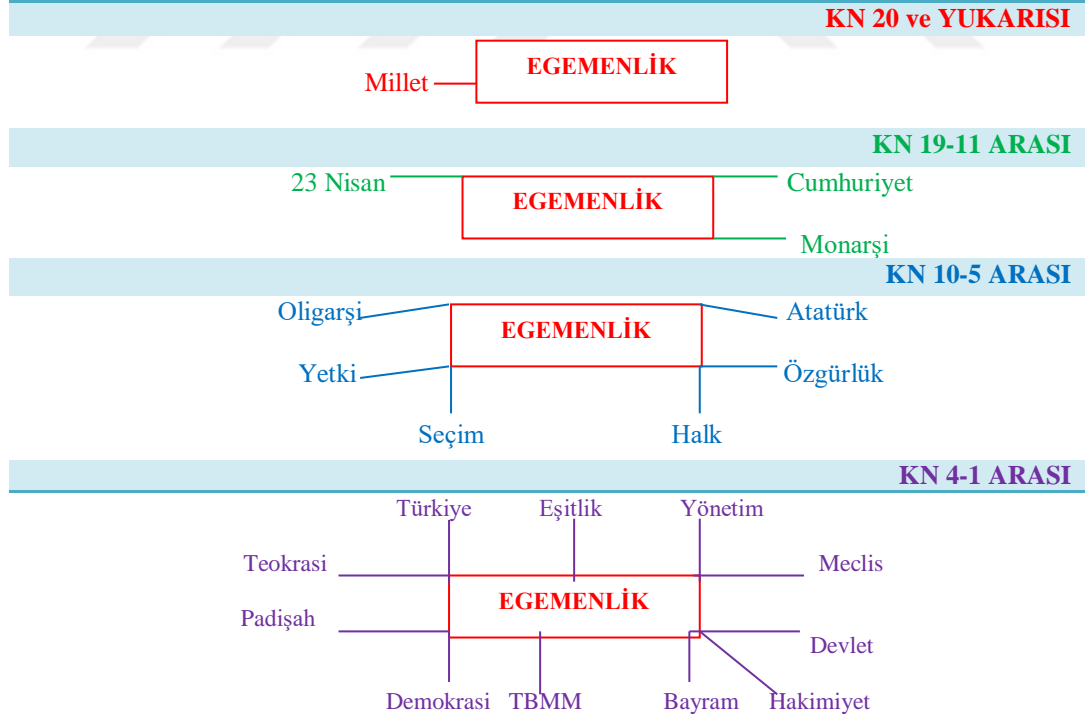
KN $\geq$ 4-1 arası için anahtar kavramla ilgili çok daha fazla kelime üretildiği görülmektedir. Üretilen kelimelerin sayıları fazla olmakla beraber, üretilen kelimeler anahtar kavramları ilişkili olan ve açıklayan kelimeler olduğu görülmektedir. Örneğin; egemenlik anahtar kavramı için “yetki, 23 Nisan, demokrasi vb.” kelimelerin üretildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra anahtar kavramlarla ilişki olmayan kelimeler üretildiği gibi örneğin; “kısıtlama, barış vb.”.

Öğrencilerin KİT analizi sonucunda 2. ders yapılan analiz sonucuna bağlı hazırlanan kavramsal değişim metni (EK-22) kullanılarak çocuklara dersin anlatımı sağlandı (Fotoğraf 4.2). Ardından dersin son bölümünde öğrencilere son test olarak KİT

tekrar yaptırılarak analiz edilmeye başlandı. Yapılan son testteki KİT analizi aşağıda Şekil 4.7. verilmiştir.

Fotoğraf 4.2. Egemenlik kavramına ilişkin kavramsal değişim metni işlenmesi

Şekil 4.7. Dördüncü hafta son-test frekans haritası

Şekil 4.7 incelendiğinde;

KN≥20 ve yukarısı için, ön test frekans tablosuna göre anahtar kavramla ilgili kelimeler üretildiği görülmektedir. Kavram için “millet” kelimesi üretilmiştir. Kelimeye bakıldığında anahtar kavramı açıklayan ve anahtar kavramla ilişkili kelime olduğu görülmektedir. Bu durum konu anlatımının etkinliğini ve anlamlı öğrenmenin gerçekleştiğinin bir göstergesidir.

KN≥19-11 arasında tüm anahtar kavramla ilgili daha fazla kelimeler üretilmiştir. Anahtar kavramı açıklayıcı kelimelerin daha fazla olduğu görülmektedir. Örneğin; “cumhuriyet, monarşi” gibi doğrudan açıklayan kelimelerin olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgular öğrencilerde sayı bakımından olumlu yönde bir kavramsal değişim olduğunu göstermektedir. Ayrıca kullanılan kavramların günlük hayatta kullanılan kelimelerden ziyade bilimsel anlamı olan kelimeler olması da kavramsal değişim açısından istenen bir durumdur. Bir başka ifadeyle öğrencilerdeki kavramsal değişimde nitelikte bir artış söz konusudur.

KN≥10-5 arasında anahtar kavramla ilişkin ön teste göre bu aralıkta daha az kelime üretildiği dikkat çekmiştir. Anahtar kavramla ilgili üretilen kelimelerin sayısının azalmasına rağmen seçilen kelimelerin anlam ilişkisini daha iyi kurulduğu anlaşılmıştır. Örneğin; egemenlik devletin yetkilerinin bütününe denir, gibi açıklayıcı kelimelerin olduğu görülmektedir.

KN≥4-1 için de yine ön teste göre daha anlamlı bir ağ oluştuğu görülmüştür. Kelimelerin sayısı niteliksel olarak artarken niceliksel olarak azalması görülmektedir. Üretilen kelimelerin anahtar kavramla ilişki fazla olup, kavramı açıklayacak kelimelerin olması öğrencilerdeki kavram eksikliğinin giderildiği de ortaya çıkarmıştır.

Ön-Test ve Son-Test Frekans Haritalarının Karşılaştırması;

KN≥20 ve yukarısı için ön teste kavramlara ait kelime üretilmemişken, son teste anahtar kavram için kelime üretilmiştir. Ön teste göre üretilen kelimenin doğrudan kavramla ilgili olduğu görülmektedir.

KN≥19-11 için ön teste 1 kelime üretilmişken son teste ise bu sayının arttığı görülmektedir. Ön teste üretilen kelime anahtar kavramla ilgi düzeyi olmasına rağmen son teste anahtar kavrama yönelik olarak üretilen kelime ilgili olma düzeylerinin daha fazla olduğu ve doğrudan açıklayacak kelimelerin olduğu ortaya çıkmıştır.

KN $\geq$ 10-5 için ikisinde de anahtar kavramla ilgili kelimeler üretildiği görülmektedir. Ön testin kelime sayısının son testin kelime sayısından daha fazladır. Son testteki kelimelerin ön teste göre daha ilişkili olduğu ve anahtar kavramları daha iyi açıklayan kelimelerin olduğu görülmektedir.

KN $\geq$ 4-1 için bakıldığında ön test ve son teste anahtar kavramların tamamına yönelik kelimelerin üretildiği görülmektedir. Son testte kelimeler, ön test göre niceliksel olarak az olmasına rağmen, niteliksel olarak son testin daha ön planda olduğu görülmektedir. Ön teste göre kavramlarla ilişkili kelimelerin olması çocuklarda kavram yanılgılarının giderildiğinin bir göstergesidir.

Tablo 4.7. Anahtar Kavrama İlişkin Öğrencilerin Kurduğu İlgili Cümlelerin Ön Test-Son Test Frekans Tablosu

Anahtar Kavramlar	Bilimsel Bilgi İçeren Cümle Sayısı (f)		Bilimsel Olmayan veya Yüzeysel Bilgi İçeren Cümle Sayısı (f)		Kavram Yanılgısı İçeren Cümle Sayısı (f)		Boş (f)	
	Ön test	Son test	Ön test	Son test	Ön test	Son test	Ön test	Son test
	6.Egemenlik	68	119	35	1	13	-	4
Toplam	68	119	35	1	13	-	4	-

Tablo 4.7’de ön ve son testlere ait veriler incelediğinde toplamda ve kavram bazında sayısal ve anlam bakımından olumlu değişiklikler görülmektedir. Bütün anahtar kavramla ilgili *bilimsel bilgi içeren* cümlelerin sayısında ciddi artışlar gözlenmektedir. *Örneğin; “Oligarşi yönetiminde egemenlik devletin yönetiminde olan bir grubun elindedir.”* şeklindedir. *Bilimsel olmayan ve yüzeysel bilgi içeren* cümlelerin sayısı anahtar kavramda azalma göstermiştir. *Örneğin; “Egemenlik özgür bir durumdur”* şeklindedir. Yine kavram yanılgılarının sayısı ciddi olarak azalırken, kavrama ait kavram yanılgılarının ise neredeyse tamamının giderildiği görülmektedir. Genel olarak tablodaki sayısal veriler öğrencilerin bilimsel yönde ve kavram yanılgılarının giderilmesi yönünde bir kavramsal değişim süreci yaşadıklarını göstermektedir.

4.5. BEŞİNCİ HAFTADAKİ KAVRAMLARA YÖNELİK OLARAK ÖĞRENCİLERİN SAHİP OLDUKLARI ÖNBİLGİ VE ALGILARIN TESPİTİ

İlk dersin başında “Meşrutiyet” kavramı hakkındaki ön bilgi ve algılarını tespit etmek için kelime ilişkilendirme testi (KİT) (Ek 24) uygulanmıştır. Uygulama yapıldıktan sonra “Demokrasinin Serüveni” ünitesinin kazanıma yönelik (Kazanım 4. Tarihsel belgelerden yola çıkarak insan haklarının gelişim sürecini analiz eder.) dersin konusu olan “Tarihten Günümüze İnsan Hakları” anlatım tekniği ile işlenmiştir. 1. ders bu şekilde tamamlanmıştır. Bazı öğrencilerin oluşturdukları kelime ilişkilendirme testi örnekleri Ek 25’te gösterilmiştir.

Öğrencilerin yaptıkları KİT değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucu saptanan eksikliklere yönelik eylem etkinlikleri hazırlanmıştır.

4.5.1. Beşinci Haftaki Kavramların Kazandırılmasına Yönelik Etkinlikler

İkinci ders saatinde ilk ders durum tespitinde öğrencilerin “Meşrutiyet” kavramı ile ilgili belirlenen eksikliklerinin giderilmesi amacıyla bu kavrama yönelik hazırlanan kavramsal değişim metni (Ek 26) ile ders işlenmiştir. Üçüncü derste konunun genel toparlaması yapıp, dersin sonunda, öğrencilerin ilk derste ön bilgi ve algılarını tespit etmek için uygulanan kelime ilişkilendirme testi (Ek 24) tekrar uygulanmıştır ve üçüncü ders saati bu şekilde tamamlanmıştır. Okuldan sonra öğrencilerin kelime ilişkilendirme testleri analiz edilmiştir. Bazı öğrencilerin oluşturdukları kelime ilişkilendirme testi örnekleri Ek 23’de gösterilmiştir.

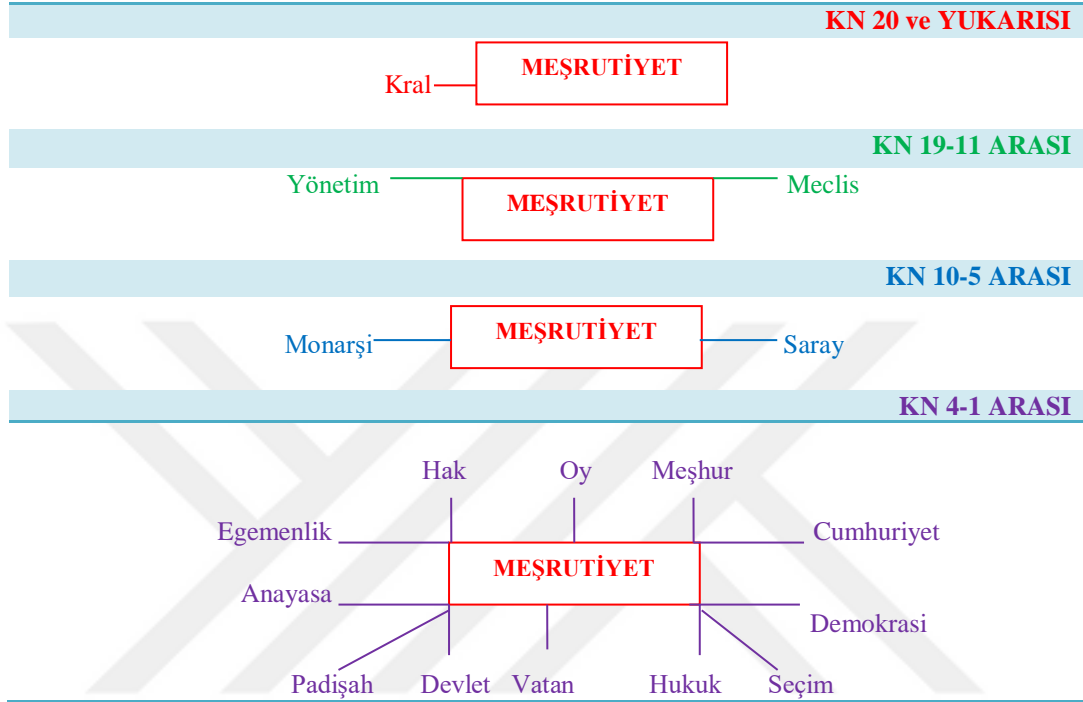
Öğrencilerin yaptıkları KİT değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucu saptanan eksikliklere yönelik eylem etkinlikleri hazırlanmıştır.

Tablo 4.8. Öğrencilerin Ön Test ve Son Testte 5. Hafta Kavramlarına Verdikleri Kelime ve Cümle Sayılarına İlişkin Bulgular

Anahtar kavramlar	Kelime Sayısı (f)		Cümle Sayısı (f)	
	Ön Test	Son Test	Ön Test	Son Test
7.Meşrutiyet	118	120	118	120

Tablo 4.8 incelendiğinde, ön ve son testte anahtar kavrama hemen hemen her öğrenci tarafından kelime ve cümle yazılmıştır. Ön test ile son testin birbirine yakın çıkması daha önceki konularda bu kavramı diğer yönetim şekillerine benzettiklerinden dolayı kaynaklanmış olabilir.

Şekil 4.8’de görüldüğü gibi konu anlatılmadan önce ön teste frekansı en yüksek olanlardan sırasıyla aşağıya doğru inerek kesme noktalarını (KN) gösteren genel bir haritaya ulaşılmıştır.

Şekil 4.8. Beşinci hafta ön-test frekans haritası

Şekil 4.8 incelendiğinde;

KN ≥ 20 ve yukarısı için; bakıldığında ilk hafta çalışma yapılan anahtar kavrama yönelik sadece 1 kelime üretilmiştir. Bu kelimeyi ise öğrenciler gündelik hayatta ve diğer konularda sık kullanılan kavram olduğu dikkat çekmektedir.

KN ≥ 19-11 arası için anahtar kavrama yönelik 2 için kelime üretilmiştir. Meşrutiyet kavramına verilen cevapta günlük hayatta kullanılan kelime olduğu dikkat çekmektedir. Burada meşrutiyet kavramına yönelik olarak meclis ve saray kelimesi üretilmiştir. Meşrutiyetin bir yönetim şekli olması ve yönetim organlarından birisinin de meclis olması bu durum için dikkat çekmektedir.

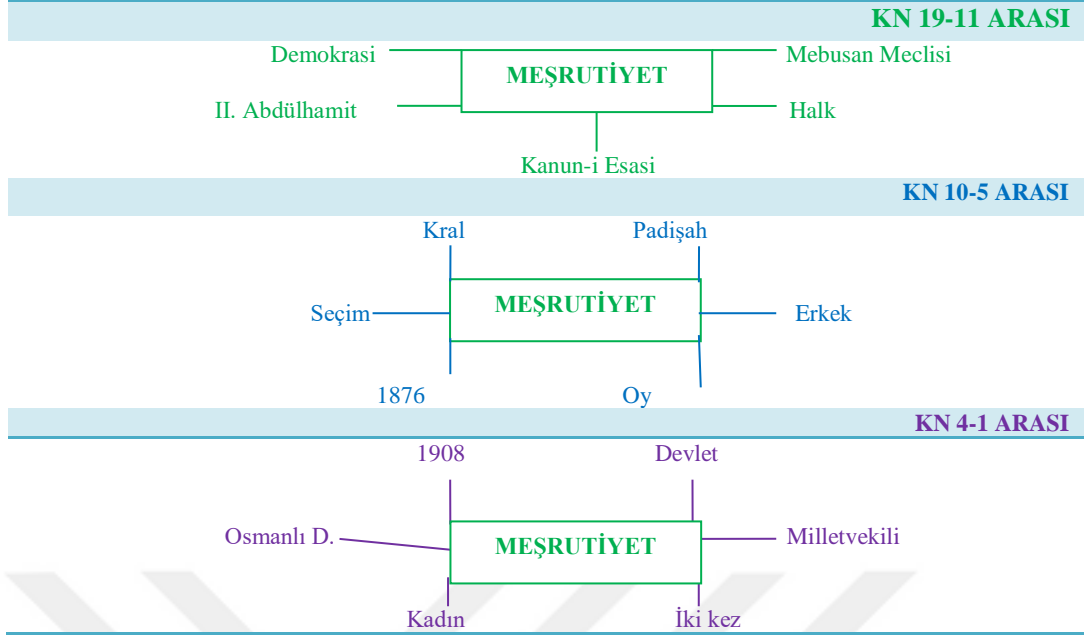
KN ≥ 10-5 arası için anahtar kavramın yönelik 2 kelime üretildiği görülmektedir. Bunlara verilen cevaplarda ise daha önceki derslerde kullanılan bazı kavramların olması dikkat çekmektedir. Burada kullanılan kelimelerin çocukların meşrutiyet kavramı ile ilgili daha önceki dersteki eski bilgilerini ön plana çıkardığı görülmektedir.

KN $\geq$ 4-1 arası için anahtar kavramla ilgili çok daha fazla kelime üretildiği görülmektedir. Üretilen kelimelerin sayıları fazla olmakla beraber, üretilen kelimeler anahtar kavramları ilişkili olan ve açıklayan kelimeler olduğu görülmektedir. Örneğin; meşrutiyet anahtar kavramı için “anayasa, padişah, oy vb.” kelimelerin üretildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra anahtar kavramlarla ilişki olmayan kelimeler üretildiği gibi örneğin; “cumhuriyet, demokrasi vb.”.

Öğrencilerin KİT analizi sonucunda 2. ders yapılan analiz sonucuna bağlı hazırlanan kavramsal değişim metni (EK 26) kullanılarak çocuklara dersin anlatımı sağlandı (Fotoğraf 4.3). Ardından dersin son bölümünde öğrencilere son test olarak KİT (EK 24) tekrar yaptırılarak analiz edilmeye başlandı. Yapılan son testteki KİT analizi aşağıda Şekil 4.9’da verilmiştir.

Fotoğraf 4.3. Meşrutiyet kavramına ilişkin kavramsal değişim metni ile dersin işlenmesi

Şekil 4.9. Beşinci hafta son test frekans haritası

Şekil 4.9 incelendiğinde

KN $\geq$ 19-11 arasında anahtar kavramla ilgili daha fazla kelimeler üretilmiştir. Anahtar kavramı açıklayıcı kelimelerin daha fazla olduğu görülmektedir. Örneğin; “II. Abdülhamit, Mebusan Meclisi” gibi doğrudan açıklayan kelimelerin olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgular öğrencilerde sayı bakımından olumlu yönde bir kavramsal değişim olduğunu göstermektedir. Ayrıca kullanılan kavramların günlük hayatta kullanılan kelimelerden ziyade bilimsel anlamı olan kelimeler olması da kavramsal değişim açısından istenen bir durumdur. Bir başka ifadeyle öğrencilerdeki kavramsal değişimde nitelikte bir artış söz konusudur.

KN $\geq$ 10-5 arasında anahtar kavramla ilişkin ön teste göre bu aralıkta daha fazla kelime üretildiği dikkat çekmiştir. Anahtar kavramla ilgili üretilen kelimelerin sayısının artmasıyla beraber seçilen kelimelerin anlam ilişkisini daha iyi kurulduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Osmanlı Devleti’nde meşrutiyet 1876 yılında ilan edilmiştir, gibi açıklayıcı kelimelerin olduğu görülmektedir.

KN $\geq$ 4-1 için de yine ön teste göre daha anlamlı bir ağ oluştuğu görülmüştür. Kelimelerin sayısı niteliksel olarak artarken niceliksel olarak azalması görülmektedir. Üretilen kelimelerin anahtar kavramla ilişki fazla olup, kavramı açıklayacak kelimelerin olması öğrencilerdeki kavram eksikliğinin giderildiği de ortaya çıkarmıştır.

Ön-Test ve Son-Test Frekans Haritalarının Karşılaştırması;

KN $\geq$ 20 ve yukarısı için ön teste kavrama ait kelime üretilmişken, son teste anahtar kavram için kelime üretilmemiştir. Ön teste üretilen kelimenin kavramla ilişkisi olmasına rağmen son testte aynı kelimenin KN 10-5 arasında yazılması dikkat çeken nokta olmaktadır.

KN $\geq$ 19-11 için ön teste 2 kelime üretilmişken son teste ise bu sayının arttığı görülmektedir. Ön teste üretilen kelime anahtar kavramla ilgi düzeyi olmasına rağmen son teste anahtar kavrama yönelik olarak üretilen kelime ilgili olma düzeylerinin daha fazla olduğu ve doğrudan açıklayacak kelimelerin olduğu ortaya çıkmıştır.

KN $\geq$ 10-5 için ikisinde de anahtar kavramla ilgili kelimeler üretildiği görülmektedir. Ön testin kelime sayısının son testin kelime sayısından daha azdır. Son testteki kelimelerin ön teste göre daha ilişkili olduğu ve anahtar kavramları daha iyi açıklayan kelimelerin olduğu görülmektedir.

KN $\geq$ 4-1 için bakıldığında ön test ve son teste anahtar kavramın tamamına yönelik kelimelerin üretildiği görülmektedir. Son testte kelimeler, ön test göre niceliksel olarak az olmasına rağmen, niteliksel olarak son testin daha ön planda olduğu görülmektedir. Ön teste göre kavramlarla ilişkili kelimelerin olması çocuklarda kavram yanılgılarının giderildiğinin bir göstergesidir.

Tablo 4.9. Anahtar Kavrama İlişkin Öğrencilerin Kurduğu İlgili Cümlelerin Ön Test-Son Test Frekans Tablosu

Anahtar Kavramlar	Bilimsel Bilgi İçeren Cümle Sayısı (f)		Bilimsel Olmayan veya Yüzeysel Bilgi İçeren Cümle Sayısı (f)		Kavram Yanılgısı İçeren Cümle Sayısı(f)		Boş (f)	
	Ön test	Son test	Ön test	Son test	Ön test	Son test	Ön test	Son test
	7. Meşrutiyet	11	111	40	8	67	1	2
Toplam	11	111	40	8	67	1	2	-

Tablo 4.9’da ön ve son testlere ait veriler incelendiğinde toplamda ve kavram bazında sayısal ve anlam bakımından olumlu değişiklikler görülmektedir. Bütün anahtar kavramla ilgili *bilimsel bilgi içeren* cümlelerin sayısında ciddi artışlar gözlenmektedir.

Örneğin; “Meşrutiyet yönetimi ile halk ilk kez yönetimi katılmıştır.” şeklindedir. Bilimsel olmayan ve yüzeysel bilgi içeren cümlelerin sayısı anahtar kavramda azalma göstermiştir. Örneğin; “Meşrutiyette meclis vardır” şeklindedir. Yine kavram yanlışlarının sayısı ciddi olarak azalırken, kavrama ait kavram yanlışlarının ise neredeyse tamamına yakınının giderildiği görülmektedir. Genel olarak tablodaki sayısal veriler öğrencilerin bilimsel yönde ve kavram yanlışlarının giderilmesi yönünde bir kavramsal değişim süreci yaşadıklarını göstermektedir.

4.6. ALTINCI HAFTADAKİ KAVRAMLARA YÖNELİK OLARAK ÖĞRENCİLERİN SAHİP OLDUKLARI ÖNBİLGİ VE ALGILARIN TESPİTİ

İlk dersin başında “Yasama, Yürütme ve Yargı” kavramları hakkındaki ön bilgi ve algılarını tespit etmek için kelime ilişkilendirme testi (KİT) (Ek 28) uygulanmıştır. Uygulama yapıldıktan sonra “Demokrasinin Serüveni” ünitesinin kazanıma yönelik (Türk tarihinde kadının konumu ile ilgili örnekleri, kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar.) dersin konusu olan “Türk Toplumunda Kadınların Yeri” anlatım tekniği ile işlenmiştir. 1. ders bu şekilde tamamlanmıştır. Bazı öğrencilerin oluşturdukları kelime ilişkilendirme testi örnekleri Ek 29’da gösterilmiştir.

Öğrencilerin yaptıkları KİT değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucu saptanan eksikliklere yönelik eylem etkinlikleri hazırlanmıştır.

4.6.1. Altıncı Haftaki Kavramların Kazandırılmasına Yönelik Etkinlikler

İkinci ders saatinde ilk ders durum tespitinde öğrencilerin “Yasama, Yürütme ve Yargı” kavramı ile ilgili belirlenen eksikliklerinin giderilmesi amacıyla bu kavrama yönelik hazırlanan kavramsal değişim metni (Ek- 30-31-32) ile ders işlenmiştir. Üçüncü derste konunun genel toparlaması yapıp, dersin sonunda, öğrencilerin ilk derste ön bilgi ve algılarını tespit etmek için uygulanan kelime ilişkilendirme testi (Ek 28) tekrar uygulanmıştır ve üçüncü ders saati bu şekilde tamamlanmıştır. Okuldan sonra öğrencilerin kelime ilişkilendirme testleri analiz edilmiştir. Bazı öğrencilerin oluşturdukları kelime ilişkilendirme testi örnekleri Ek 29’da gösterilmiştir.

Öğrencilerin yaptıkları KİT değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucu saptanan eksikliklere yönelik eylem etkinlikleri hazırlanmıştır.

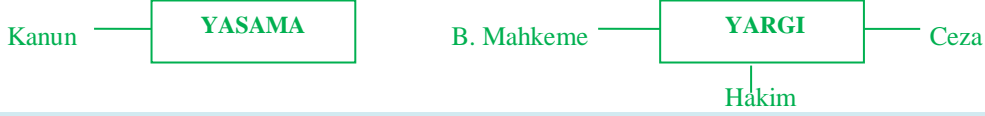
Tablo 4.10. Öğrencilerin Ön Test ve Son Testte 6. Hafta Kavramlarına Verdikleri Kelime ve Cümle Sayılarına İlişkin Bulgular

Anahtar kavramlar	Kelime Sayısı (f)		Cümle Sayısı (f)	
	Ön Test	Son Test	Ön Test	Son Test
8.Yasama	106	120	106	120
9.Yürütme	105	120	105	120
10.Yargı	113	120	113	120

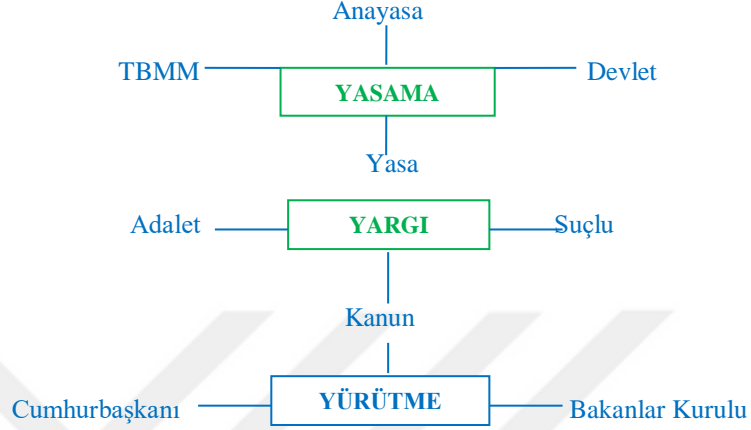
Tablo 4.10’da incelendiğinde, son testte bütün kelimelere hemen hemen her öğrenci tarafından kelime ve cümle yazılmışken ön testte kavramlar üretilen kelime ve cümle sayısı son teste göre düşük olduğu görülmektedir. Ön testte en az kelime üretilen kavram yürütme (105) olup bunu sırasıyla yasama (106) ve yargı (113), aynı durum en az cümle sayısı için de geçerliliği takip etmektedir. Son-testte bütün kavramlarda kelime ve cümle sayısı bakımından önemli artış olmuştur. Bu durum konuların işlenişi esnasında anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesi anlamına gelmekte olup, bu da konu anlatımı sonrasında öğrencilerin bilişsel yapısında bu kelimelerle ilgili bağlantıların oluştuğunu göstermektedir.

Şekil 4.10’da görüldüğü gibi konu anlatılmadan önce ön testte frekansı en yüksek olanlardan sırasıyla aşağıya doğru inerek kesme noktalarını (KN) gösteren genel bir haritaya ulaşılmıştır.

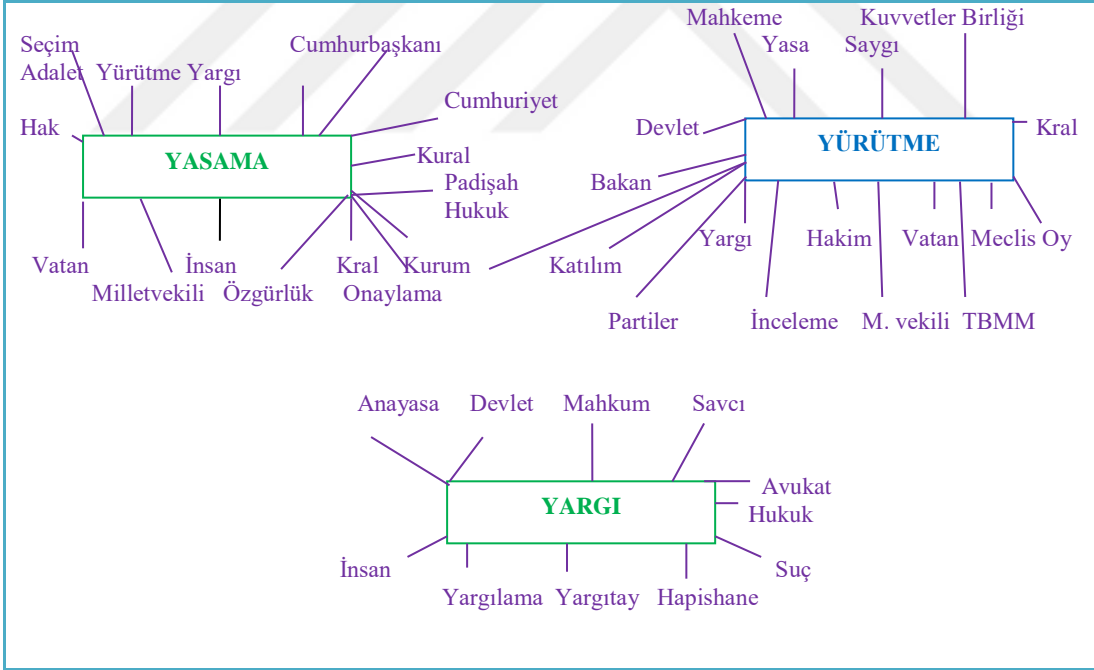
KN 19-11 ARASI

KN 10-5 ARASI

KN 4-1 ARASI

Şekil 4.10. Altıncı hafta ön-test frekans haritası

Şekil 4.10 incelendiğinde

KN $\geq$ 19-11 arası için anahtar kavramlardan yasama ve yargı için kelime üretilmiştir. Yasama kavramına verilen cevapta günlük hayatta kullanılan kelime olduğu dikkat çekmektedir. Yargı kavramına yönelik olarak hâkim, ceza ve bağımsız mahkemeler

kelimeleri üretilmiştir. Yasama da kanunların yapılması, yargıda ise bağımsız mahkemelerin kullanılması kavramlar açısından istenilen durumlardandır.

KN $\geq$ 10-5 arası için 3 kavramın tümüyle ilgili kelimelerin üretildiği görülmektedir. Bunlara verilen cevaplarda da yine günlük hayatta kullanılan kelimeler olduğu dikkat çekmektedir. Burada 3 kavram için 9 kelime üretilmiştir. Bunların 1'i ortak (kanun) olup yürütme ve yargı kavramları ortak olan kelimedir. Bu duruma bakıldığında organlarının kendi aralarında birbirleri ile ilişkili olduğu görülmektedir.

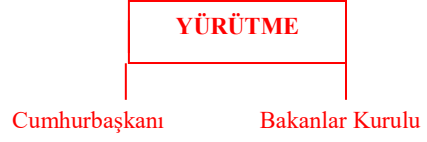
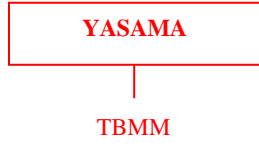
KN $\geq$ 4-1 arası için tüm anahtar kavramlarla ilgili çok daha fazla kelime üretildiği görülmektedir. Üretilen kelimelerin sayıları fazla olmakla beraber, üretilen kelimeler anahtar kavramları ilişkili olan ve açıklayan kelimeler olduğu görülmektedir. Örneğin; yasama anahtar kavramı için “*Cumhurbaşkanı, seçim vb.*” kelimelerin üretildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra anahtar kavramlarla ilişki olmayan kelimeler üretildiği gibi örneğin; yürütme anahtar kavramı için “*saygı, vatan*”, yargı için “*insan devlet*”, o kavrama ilişkin kavram yanlılığı gösteren kelimeler de üretilmiştir.

Öğrencilerin KİT analizi sonucunda 2. ders yapılan analiz sonucuna bağlı hazırlanan kavramsal değişim metni (EK 30-31-32) kullanılarak çocuklara dersin anlatımı sağlandı. (Fotoğraf 4.4.). Ardından dersin son bölümünde öğrencilere son test olarak KİT (EK 28) tekrar yaptırılarak analiz edilmeye başlandı. Yapılan son testteki KİT analizi aşağıda Şekil 4.11.'de verilmiştir.

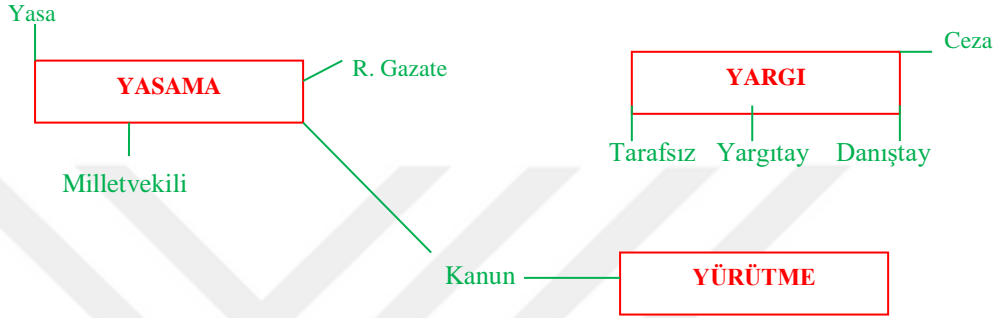

Fotoğraf 4.4. Yasama, yargı ve yürütme kavramlarına ilişkin kavramsal değişim metni işlenmesi

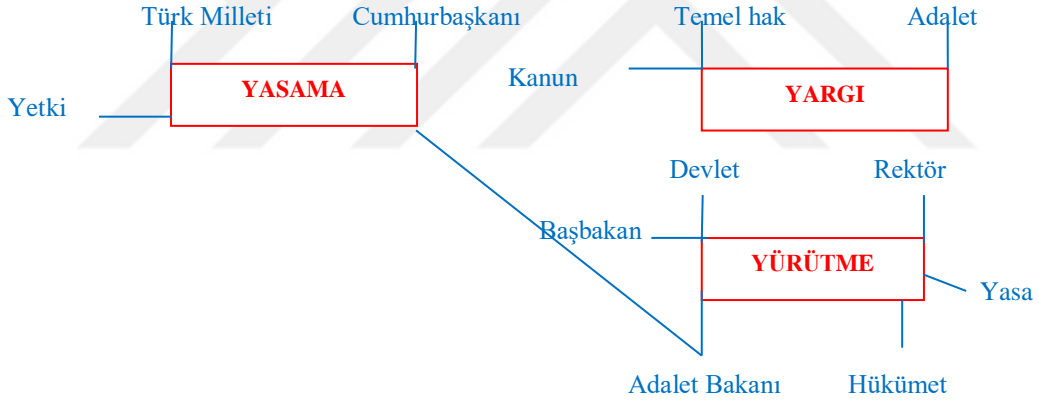
KN 20 ve yukarısı

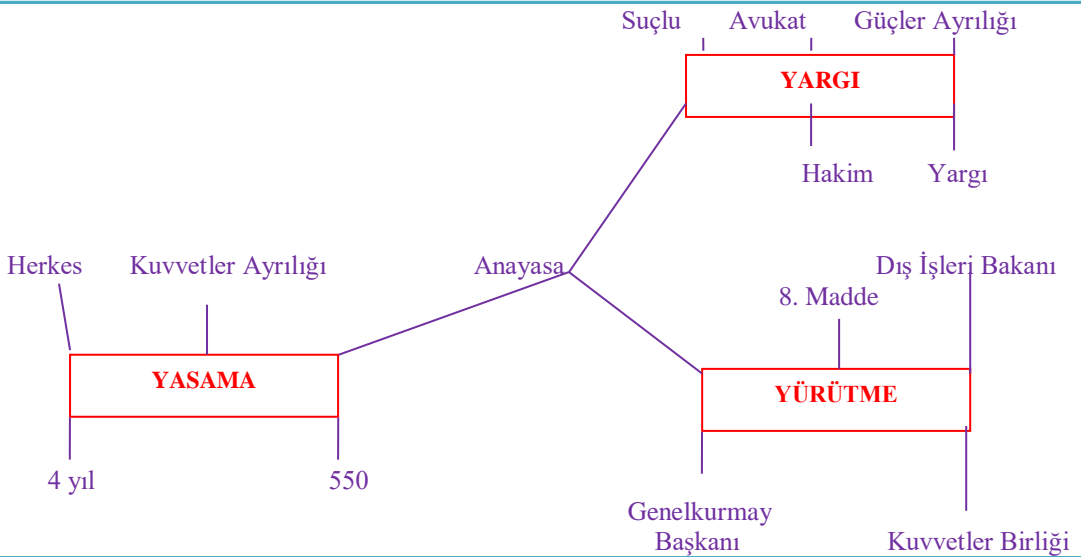
KN 19-11 ARASI

KN 10-5 ARASI

KN 4-1 ARASI

Şekil 4. 11. Altıncı hafta son-test frekans haritası

Şekil 4.11 incelendiğinde;

KN≥20 ve yukarısı için, ön test frekans tablosundan farklı olarak 3 anahtar kavramla ilgili kelimeler üretildiği görülmektedir. Yasama kavramı için “*TBMM*”, yürütme kavramı için ise “*Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu*”, yargı kavramı için “*bağımsız mahkemeler*” kelimeleri üretilmiştir. Kelimelere bakıldığında anahtar kavramı açıklayan ve anahtar kavramla ilişkili kelimeler olduğu görülmektedir. Bu durum konu anlatımının etkinliğini ve anlamlı öğrenmenin gerçekleştiğinin bir göstergesidir.

KN≥19-11 arasında tüm anahtar kavramlarla ilgili daha fazla kelimeler üretilmiştir. Anahtar kavramı açıklayıcı kelimelerin daha fazla olduğu görülmektedir. Örneğin; yasama için “*Resmî Gazete*”, yargı için “*Danıştay, Yargıtay*” gibi doğrudan açıklayan kelimelerin ortaya çıkmıştır. Bu bulgular öğrencilerde sayı bakımından olumlu yönde bir kavramsal değişim olduğunu göstermektedir. Ayrıca kullanılan kavramların günlük hayatta kullanılan kelimelerden ziyade bilimsel anlamı olan kelimeler olması da kavramsal değişim açısından istenen bir durumdur. Bir başka ifadeyle öğrencilerdeki kavramsal değişimde nicelikte de nitelikte de bir artış söz konusudur.

KN≥10-5 arasında tüm anahtar kavramlara ilişkin ön teste göre bu aralıkta daha fazla kelime üretildiği dikkat çekmiştir. Tüm anahtar kavramlarla ilgili üretilen kelimelerin hem sayısının arttığı hem de anlam ilişkisinin daha iyi kurulduğu anlaşılmıştır. Örneğin; Yasama yetkisi Türk milleti adına TBMM’sine bırakılmıştır, yürütme de başbakan hükümet kurmakta yükümlüdür, gibi açıklayıcı kelimelerin olduğu görülmektedir.

KN≥4-1 için de yine ön teste göre daha anlamlı bir ağ oluştuğu görülmüştür. Kelimelerin sayısı niteliksel olarak artmasına rağmen niceliksel olarak azalma göstermektedir. Üretilen kelimelerin anahtar kavramla ilişki fazla olup, kavramı açıklayacak kelimelerin olması öğrencilerdeki kavram eksikliğinin giderildiği de ortaya çıkarmıştır.

Ön-Test ve Son-Test Frekans Haritalarının Karşılaştırması;

KN≥20 ve yukarısı için ön teste kavramlara ait kelime üretilmemişken, son teste her kavram için kelime üretilmiştir. Ön teste göre kavramlarla ilgili üretilen kelimelerin sayısında artış olduğu ve doğrudan kavramla ilgili olduğu görülmektedir.

KN≥19-11 için son teste tüm kavramlar için kelimeler üretilmişken bu durum ön teste kesme noktası 10-5 arasında ortaya çıkmıştır. Ön teste üretilen kelimeler niteliksel

olarak anahtar kavramla ilgili düzeyi yetersiz iken son teste anahtar kavrama yönelik olarak üretilen kelime ilgili olma düzeylerinin daha fazla olduğu ve doğrudan açıklayacak kelimelerin olduğu ortaya çıkmıştır.

KN $\geq$ 10-5 için ikisinde de tüm anahtar kavramlarla ilgili kelimeler üretildiği görülmektedir. Ön teste göre son teste kelimelerin sayısı daha fazladır. Son testteki kelimelerin ön teste göre daha ilişkili olduğu ve anahtar kavramları daha iyi açıklayan kelimelerin olduğu görülmektedir.

KN $\geq$ 4-1 için bakıldığında ön test ve son teste anahtar kavramların tamamına yönelik kelimelerin üretildiği görülmektedir. Son testte kelimeler, ön test göre niteliksel olarak son testin daha ön planda olduğu görülmektedir. Ön teste göre kavramlarla ilişkili kelimelerin olması çocuklarda kavram yanlışlarının giderildiğinin bir göstergesidir.

Tablo 4.11. Anahtar Kavrama İlişkin Öğrencilerin Kurduğu İlgili Cümlelerin Ön Test-Son Test Frekans Tablosu

Anahtar Kavramlar	Bilimsel Bilgi İçeren Cümle Sayısı (f)		Bilimsel Olmayan veya Yüzeysel Bilgi İçeren Cümle Sayısı (f)		Kavram Yanılgısı İçeren Cümle Sayısı(f)		Boş (f)	
	Ön test	Son test	Ön test	Son test	Ön test	Son test	Ön test	Son test
	8. Yasama	27	118	33	-	46	2	14
9.Yürütme	33	113	11	3	61	4	15	-
10.Yargı	38	110	42	8	33	2	7	-
Toplam	98	341	86	11	140	8	36	-

Tablo 4.11’de ön ve son testlere ait veriler incelendiğinde toplamda ve kavram bazında sayısal ve anlam bakımından olumlu değişiklikler görülmektedir. Bütün anahtar kavramla ilgili *bilimsel bilgi içeren* cümlelerin sayısında ciddi artışlar gözlenmektedir. Örneğin; “Yürütmede son söz Cumhurbaşkanına aittir.” şeklindedir. *Bilimsel olmayan ve yüzeysel bilgi içeren* cümlelerin sayısı anahtar kavramda azalma göstermiştir. Örneğin; “Yargı yetkilere uymayanları yargılar.” şeklindedir. Yine kavram yanlışlarının sayısı ciddi olarak azalırken, kavrama ait kavram yanlışlarının ise neredeyse tamamına yakınının

giderildiği görülmektedir. Genel olarak tablodaki sayısal veriler öğrencilerin bilimsel yönde ve kavram yanlışlarının giderilmesi yönünde bir kavramsal değişim süreci yaşadıklarını göstermektedir.

4.7. YEDİNCİ HAFTA ÜZERİNDE ÇALIŞILAN TÜM KAVRAMLARA YÖNELİK OLARAK SÜREÇ DEĞERLENDİRMESİ VE SON ETKİNLİKLERİN YAPILMASI

Yedinci hafta üzerinde çalışılan kavramların yer aldığı kavram bulmacaları (ek 34-35) hazırlanarak öğrencilere uygulanmıştır (Fotoğraf 4.5). Bazı öğrencilerin oluşturdukları kavram bulmacaları örnekleri Ek 36’te gösterilmiştir. Etkinlik sonunda ilk hafta yapılan başarı testi tekrar uygulanmıştır. Yapılan son test sonucunda testin analizi yapılmaya başlanmıştır.

YUKARIDA NUMARALANDIRAN BOŞLUKLARA AŞAĞIDAKİ SORULARIN CEVAPLARINI DOĞRU BİR ŞEKİLDE YERLEŞTİRİNİZ.

- 1- Milletin, egemenliği kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı yönetim biçimi
- 2- Hükümdarlıkla yönetilen bir ülkede hükümdarın (Kralın) başkanlığı altında parlamento(meclis) yönetimine dayanan hükümet etme biçimi.
- 3- Siyasi otoritenin genellikle miras yolu ile bir kişinin üzerinde toplandığı devlet düzeni veya rejim tek erklik.
- 4- Kurumların, yöneticilerin ve vatandaşların yasalara uygun hareket etmediği durumları sorgulayı ve cezalandıran güce
- 5- Milletin ve onun tüzel kişiliği olan devletin yetkilerinin bepsi, hükümdarlık, hâkimiyet.
- 6- Yasama organının çıkardığı kanunları uygulayan, kanunların gereği işleri yürüten güce
- 7- Kanun, yasa çıkarma işine.
- 8- Halkın egemenliği temelinde dayanan yönetim biçimi.
- 9- Siyasal gücün birkaç kişilik bir grubun elinde toplandığı yönetim, aristokrasinin daralmış biçimi.
- 10- Siyasal iktidarın, Tanrı'nın temsilcileri olduklarına inanılan din adamlarının elinde bulunan toplumsal siyasi düzen

Yukarıdaki bulmacada aşağıdaki kelimeler soldan sağa, sağdan sola ve yukarıdan aşağıya, aşağıya doğru gizlenmiştir. Bu kelimeleri bulup kelimenin üzerine çiziniz.

~~GUMHURİYET~~	~~OLIGARŞİ~~
~~DEMOKRASİ~~	~~TEOKRASİ~~
~~EGEMENLİK~~	~~YARGI~~
~~MESRUTİYET~~	~~YASAMA~~
~~MONARŞİ~~	~~YÜRÜTME~~

Fotoğraf 4.5. 7.hafta derste yapılan bulmaca etkinliklerinden örnekler

4.7.1 Yedinci Hafta Üzerinde Çalışılan Tüm Kavramlara Yönelik Olarak Son Test Başarı Testine Göre Durumun Tespit Edilmesi

Araştırmanın sonuncu alt probleminin analizinde öğrencilerinin kavramlarına ilişkin mevcut kavram yanlışlarının ne düzeyde olduğu araştırılmıştır. Öğrencilerin

uygulama öncesi kavram yanlışlarının hangi düzeyde giderilmiş olduğuna ilişkin veriler birey sayısı (n) ve yüzde (%) olarak Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.12. Uygulama Sonrasında Öğrencilerin Son-testte Kavram Başarı Testine Verdikleri Cevapların Seçeneklere Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Soru no	Seçenekler	A	B	C	D
1	n	1	-	23	-
	%	4,16	-	95,84	-
2	n	1	21	2	-
	%	4,16	87,5	8,34	-
3	n	-	-	23	1
	%	-	-	95,84	4,16
4	n	-	24	-	-
	%	-	100	-	-
5	n	1	1	2	20
	%	4,16	4,16	8,32	83,34
6	n	4	19	-	1
	%	16,66	79,17	-	4,16
7	n	1	1	-	22
	%	4,16	4,16	-	91,68
8	n	-	1	23	-
	%	-	4,16	95,84	-
9	n	1	1	1	21
	%	4,16	4,16	4,16	87,5
10	n	2	1	19	2
	%	8,34	4,16	79,16	8,34
11	n	24	-	-	-
	%	100	-	-	-
12	n	3	1	19	1
	%	12,5	4,16	79,16	4,16
13	n	2	-	22	-
	%	8,34	-	91,66	-
14	n	1	1	20	2
	%	4,16	4,16	83,33	8,34
15	n	-	23	-	1
	%	-	95,84	-	4,16
16	n	24	-	-	-
	%	100	-	-	-
17	n	19	-	3	2
	%	79,16	-	12,5	8,34
18	n	19	3	1	1
	%	79,16	12,5	4,16	4,16
19	n	-	22	2	-
	%	-	91,66	8,34	-
20	n	24	-	-	-
	%	100	-	-	-
21	n	-	-	-	24
	%	-	-	-	100
22	n	-	-	24	-
	%	-	-	100	-
23	n	5	18	1	-
	%	20,83	75	4,16	-

24	n	1	2	19	2
	%	4,16	8,34	79,16	8,34
25	n	-	2	-	22
	%	-	8,34	-	91,66
26	n	2	-	22	-
	%	8,34	-	91,66	-
27	n	-	1	23	-
	%	4,16	-	95,84	-
28	n	-	-	24	-
	%	-	-	100	-
29	n	-	3	1	20
	%	-	12,5	4,16	83,33
30	n	-	1	-	23
	%	-	4,16	-	95,84
31	n	18	2	3	1
	%	75	8,34	12,5	4,16
32	n	21	2	-	1
	%	87,5	8,34	-	4,16

Tablo 4.12 incelendiğinde son testle ilgili aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğrencilere, “*cumhuriyet*” kavramını ne düzeyde kavradıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 4., 8., 20., ve 22. soruları yöneltilmiştir. Son testte;

4.soruya ilişkin olarak öğrencilerin 24’ü (%100) “*Yöneticileri kendi kurallarını kendi belirler.*” seçeneğini (B şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin hepsi bu soruyu doğru cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

8.soruya ilişkin olarak öğrencilerin 23’ü (%95,84) “*Yöneticileri kendi kurallarını kendi belirler.*” seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin yalnızca 1 tanesi (%4,16) B seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

20.soruya ilişkin olarak öğrencilerin 24’ü (%100) “*Oligarşi Cumhuriyet*” seçeneğini (A şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin hepsi bu soruyu doğru cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

22. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 24’ü (%100) “*Cumhuriyet Monarşi*” seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin hepsi bu soruyu doğru cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

Öğrencilere, “**demokrasi**” kavramını ne düzeyde kavradıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 11., 12., 13., 17., ve 21. soruları yöneltmiştir. Son testte;

11. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 24’ü (%100) “*Egemenliğin millete ait olması*” seçeneğini (A şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin hepsi bu soruyu doğru cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

12. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 19’u (%79,16) “*Kişi egemenliğine dayalı yönetim anlayışı vardır.*” seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 3 tanesi (%12,5) A seçeneğini, 1’er tanesi (%4,16) B ve D seçeneğini ise işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

13. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 22’si (%91,66) “*Demokrasi bilinci kazandırmaya*” seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 2 tanesi (%8,34) A seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

17. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 19’u (%79,16) “*Taha’nın sürekli olarak kardeşinin harçlığını alıp harcaması*” seçeneğini (A şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 3 tanesi (%12,5) C seçeneğini, 2 tanesi (%8,34) D seçeneğini ise işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

21. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 24’ü (%100) “*Kendi düşüncelerimizi zorla kabul ettirmek*” seçeneğini (D şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin hepsi bu soruyu doğru cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

Öğrencilere, “**egemenlik**” kavramını ne düzeyde kavradıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 10., 14., 16. ve 18. soruları yöneltmiştir. Son testte;

10. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 19’u (%79,16) “*Yönetenlerin görevleri nedeniyle üstün haklara sahip olması*” seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 2’şer tanesi (%8,34) A ve D seçeneğini, 1 tanesi (%4,16) B seçeneğini ise işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan

öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

14. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 20'si (%83,33) "*Kayıtsız şartsız millete*" seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 2 tanesi (%8,34) D seçeneğini, 1'er tanesi ise (%4,16) A ve B seçeneğini ise işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

16. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 24'ü (%100) "*Egemenlik millete aittir.*" seçeneğini (A şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin hepsi bu soruyu doğru cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

18. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 19'u (%79,16) "*Milletin kendi kendisini yönetmesinin*" seçeneğini (A şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 3 tanesi (%12,5) B seçeneğini, 1'er tanesi (%4,16) C ve D seçeneğini ise işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

Öğrencilere, "*meşrutiyet*" kavramını ne düzeyde kavradıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 6., 7., 8. ve 19. soruları yöneltmiştir. Son testte;

6. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 19'u (%79,16) "*Meşrutiyet*" seçeneğini (B şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 4 tanesi (%16,66) A seçeneğini, 1 tanesi (%4,16) D seçeneğini ise işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

7. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 22'si (%91,66) "*Monarşi Meşrutiyet*" seçeneğini (D şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 1'er tanesi (%4,16) A ve B seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

8. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 23'ü (%95,84) "*Yöneticileri kendi kurallarını kendi belirler.*" seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin yalnızca 1 tanesi (%4,16) B seçeneğini işaretleyerek

yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

19. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 22'si (%91,66) “*Meşrutiyet*” seçeneğini (B şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 2 tanesi (%8,34) C seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

Öğrencilere, “*monarşi*” kavramını ne düzeyde kavradıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 2., 7., 8.ve 22. soruları yöneltilmiştir. Son testte;

2. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 21'i (%87,5) “*Monarşi*” seçeneğini (B şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 2 tanesi (%8,34) C seçeneğini, 1 tanesi (%4,16) A seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

7. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 22'si (%91,66) “*Monarşi Meşrutiyet*” seçeneğini (D şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 1'er tanesi (%4,16) A ve B seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

8. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 23'ü (%95,84) “*Yöneticileri kendi kurallarını kendi belirler.*” seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin yalnızca 1 tanesi (%4,16) B seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

22. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 24'ü (%100) “*Cumhuriyet Monarşi*” seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin hepsi bu soruyu doğru cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

Öğrencilere, “*oligarşi*” kavramını ne düzeyde kavradıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 3., 20., 27. ve 28. soruları yöneltilmiştir. Son testte;

3. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 23'ü (%95,84) “*Oligarşi*” seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin yalnızca 1 tanesi

(%4,16) D seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

20. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 24'ü (%100) “*Oligarşi Cumhuriyet*” seçeneğini (A şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin hepsi bu soruyu doğru cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

27. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 23'ü (%95,84) “*Devlet başkanı aynı zamanda dini lider özelliği de taşımaktadır.*” seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin yalnızca 1 tanesi (%4,16) B seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

28. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 24'ü (%100) “*Oligarşi*” seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin hepsi bu soruyu doğru cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

Öğrencilere, “*teokrasi*” kavramını ne düzeyde kavradıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 1., 25., 29. ve 30.soruları yöneltmiştir. Son testte;

1. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 23'ü (%95,84) “*Halk isterse din adamlarına inanmayabilir*” seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin yalnızca 1 tanesi (%4,16) A seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

25. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 22'si (%91,66) D seçeneğini işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 2 tanesi (%8,34) B seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

29. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 20'si (%83,33) “*Teokrasi*” seçeneğini (D şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 3 tanesi (%12,5) B seçeneğini, 1 tanesi de (%4,16) C seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

30. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 23'ü (%95,84) "Teokrasi" seçeneğini (D şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin yalnızca 1 tanesi (%4,16) B seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

Öğrencilere, "yargı" kavramını ne düzeyde kavradıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 9., 26., 31. ve 32. soruları yöneltilmiştir. Son testte;

9. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 21'i (%87,5) "Yasama-Bakanlar Kurulu" seçeneğini (D şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 1'er tanesi (%4,16) A, B ve C seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

26. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 22'si (%91,66) "Yasama Yürütme Yargı" (C şıkkı) seçeneğini işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 2 tanesi (%8,34) A seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

31. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 18'i (%75) "Ülkenin yargı bağımsızlığı vardır" seçeneğini (A şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 3 tanesi (%12,5) B seçeneğini, 2 tanesi (%8,34) B seçeneğini, 1 tanesi ise (%4,16) D işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının büyük bir kısmının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

32. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 21'i (%87,5) "Mahkemelerin tarafsızlığını sağlama" seçeneğini (A şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 2 tanesi (%8,34) B seçeneğini, 1 tanesi (%4,16) D işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının büyük bir kısmının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

Öğrencilere, "yasama" kavramını ne düzeyde kavradıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 5., 9., 15., 24. ve 26. soruları yöneltilmiştir. Son testte;

5. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 20'si (%83,33) "TBMM" seçeneğini (D şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 2 tanesi (%8,34) C seçeneğini, 1'er tanesi de (%4,16) A ve B seçeneğini işaretleyerek yanlış

cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

9. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 21'i (%87,5) “Yasama-Bakanlar Kurulu” seçeneğini (D şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 1'er tanesi (%4,16) A, B ve C seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

15. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 23'ü (%95,84) “TBMM” seçeneğini (B şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin yalnızca 1 tanesi (%4,16) D seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

24. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 19'u (%79,16) “Yasama” seçeneğini (C şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 2'şer tanesi (%16,66) B ve D seçeneğini, 1 tanesi (%4,16) A seçeneğini ise işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

26. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 22'si (%91,66) “Yasama Yürütme Yargı” (C şıkkı) seçeneğini işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 2 tanesi (%8,34) A seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

Öğrencilere, “*yürütme*” kavramını ne düzeyde kavradıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 9., 23. ve 26. soruları yöneltilmiştir. Son testte;

9. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 21'i (%87,5) “Yasama-Bakanlar Kurulu” seçeneğini (D şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 1'er tanesi (%4,16) A, B ve C seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

23. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 18'i (%75) “Bakanlar Kurulu” seçeneğini (B şıkkı) işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 5 tanesi (%20,83) A seçeneğini, 1 tanesi (%8,34) C seçeneğini işaretleyerek yanlış

cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının büyük bir kısmının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

26. soruya ilişkin olarak öğrencilerin 22'si (%91,66) “Yasama Yürütme Yargı” (C şıkkı) seçeneğini işaretleyerek doğru cevap vermiştir. Öğrencilerin 2 tanesi (%8,34) A seçeneğini işaretleyerek yanlış cevaplamıştır. Buradan öğrencilerin kavram yanlışlığının tamamına yakınının giderildiği sonucuna ulaşılabilir.

Ön test ve son test karşılaştırması:

Öğrencilere, “**cumhuriyet**” kavramına ilişkin olarak sorulan 4., 8., 20., ve 22. Soruların ön test ve son testinde;

4.soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 18'i (%75) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

8. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 11'i (%45,84) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 23'ü (%95,84) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

20. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 7'si (%29,17) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

22. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 9'u (%37,5) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

Öğrencilere, “**demokrasi**” kavramına ilişkin olarak sorulan 11., 12., 13., 17., ve 21. soruların ön test ve son testinde;

11.soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 7'si (%29,17) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

12. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 5'i (%20,83) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun

göstergesi olarak öğrencilerin tamamı yakını 19'u (%79,16) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

13. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 9'u (%37,5) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı yakını 22'si (%91,66) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

17. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 13'ü (%54,17) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı yakını 19'u (%79,16) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

21. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 10'u (%41,67) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

Öğrencilere, “**egemenlik**” kavramına ilişkin olarak sorulan 10., 14., 16. ve 18. soruların ön test ve son testinde;

10. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 4'ü (%16,66) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı yakını 19'u (%79,16) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

14. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 4'ü (%16,66) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı yakını 20'si (%83,33) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

16. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 20'si (%83,32) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

18. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 6'sı (%25) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı yakını 19'u (%79,16) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

Öğrencilere, “*meşrutiyet*” kavramına ilişkin olarak sorulan 6., 7., 8. ve 19. soruların ön test ve son testinde;

6. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 6’sı (%25) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı yakını 19’u (%79,16) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

7. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 4’ü (%16,66) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı yakını 22’si (%91,66) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

8. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 11’i (%45,84) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 23’ü (%95,84) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

19. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 5’i (%20,83) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 22’si (%91,66) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

Öğrencilere, “*monarşi*” kavramına ilişkin olarak sorulan 6., 7., 8. ve 19. soruların ön test ve son testinde;

2. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 8’i (%33,33) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı yakını 21’i (%87,5) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

7. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 4’ü (%16,66) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı yakını 22’si (%91,66) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

8. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 11’i (%45,84) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun

göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 23'ü (%95,84) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

22. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 9'u (%37,5) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

Öğrencilere, “*oligarşi*” kavramına ilişkin olarak sorulan 3., 20., 27. ve 28. soruların ön test ve son testinde;

3. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 6'sı (%25) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 23'ü (%95,84) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

20. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 7'si (%29,17) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

27. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 7'si (%29,17) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 23'ü (%95,84) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

20. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 7'si (%29,17) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamı tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

Öğrencilere, “*teokrasi*” kavramına ilişkin olarak sorulan 1., 25., 29. ve 30.soruların ön test ve son testinde;

1. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 21'si (%87,5) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 23'ü (%95,84) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

25. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 5'i (%20,83) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun

göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 22'si (%91,66) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

29. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 2'si (%8,34) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 20'si (%83,33) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

30. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 5'i (%20,84) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 23'ü (%95,84) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

Öğrencilere, “*yargı*” kavramına ilişkin olarak sorulan 9., 26., 31. ve 32. soruların ön test ve son testinde;

9. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 14'ü (%58,34) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 21'i (%87,5) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

26. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 10'u (%41,67) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 22'si (%91,66) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

31. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 10'u (%41,67) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 18'i (%75) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

32. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 6'sı (%25) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 21'i (%87,5) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

Öğrencilere, “*yasama*” kavramına ilişkin olarak sorulan 5., 9., 15., 24. ve 26. soruların ön test ve son testinde;

5. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 9'u (%37,5) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 20'si (%83,33) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

9. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 14'ü (%58,34) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 21'i (%87,5) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

15. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 13'ü (%54,17) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 23'ü (%95,84) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

24. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 5'i (%20,84) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 19'u (%79,16) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

26. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 10'u (%41,67) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 22'si (%91,66) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

Öğrencilere, “*yürütme*” kavramına ilişkin olarak sorulan 9., 23. ve 26. soruların ön test ve son testinde;

9. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 14'ü (%58,34) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 21'i (%87,5) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

23. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 7'si (%29,16) soruyu doğru olarak cevaplarırken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 18'i (%75) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

26. soruya ilişkin olarak ön testte öğrencilerin 10'u (%41,67) soruyu doğru olarak cevaplarken son teste bu durum anlatılan dersin etkili olduğunun göstergesi olarak öğrencilerin tamamına yakını 22'si (%91,66) tarafından doğru olarak cevaplanmıştır.

BÖLÜM V

5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde “Sosyal Bilgiler dersinde “Demokrasinin Serüveni” ünitesinde öğrencilerin kendilerine kazandırılması öngörülen kavramları öğreniyor mu?” sorusunun cevabının araştırıldığı bu çalışmada araştırmanın alt problemlerine ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

Öğrencilere, “*cumhuriyet*” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 4., 8., 20., ve 22. soruları yöneltilmiştir. Bu sorulardan ön testte 4. soruyu öğrencilerin büyük çoğunluğu 8., 20. ve 22. soruları öğrencilerin yarıya yakını doğru cevaplamışken; son testte 8. soruyu öğrencilerin neredeyse tamamı diğer 4, 20. ve 22. Soruları ise öğrencilerin tamamı doğru olarak cevaplamıştır. Bu duruma ilişkin olarak Cumhuriyet kavramına ile ilgili yapılan etkinliklerin (kavram haritası, kavram ağı, anlam çözümleme tablosu) kavram yanılığını gidermede etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilere, “*demokrasi*” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 11., 12., 13., 17., ve 21. soruları yöneltilmiştir. Bu sorulardan ön testte 11. ve 12. soruyu öğrencilerin çok az bir kısmı, 13., 17. ve 21. soruları öğrencilerin yarıya yakını doğru cevaplamışken; son testte 12., 13. ve 17. soruları öğrencilerin neredeyse tamamı diğer 11. ve 21. soruları ise öğrencilerin tamamı doğru olarak cevaplamıştır. Bu duruma ilişkin olarak Demokrasi kavramına ile ilgili yapılan etkinliklerin (kavram haritası, yapılandırılmış grid, çalışma yaprağı) kavram yanılığını gidermede etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilere, “*egemenlik*” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 10., 14., 16. ve 18. soruları yöneltilmiştir. Bu sorulardan ön testte 10., 14. ve 18. soruyu öğrencilerin çok az bir kısmı, 16. soruyu öğrencilerin büyük bir çoğunluğu doğru cevaplamışken; son testte 10., 14. ve 18. sorularını öğrencilerin neredeyse tamamı diğer 16. soruyu ise öğrencilerin tamamı doğru olarak cevaplamıştır. Bu duruma ilişkin olarak Egemenlik kavramına ile ilgili yapılan etkinliklerin (kavramsal değişim metni) kavram yanılığını gidermede etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilere, “*meşrutiyet*” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 6., 7., 8. ve 19. soruları yöneltilmiştir. Bu sorulardan ön testte 8. soruyu

öğrencilerin yarıya yakını, 6., 7. ve 19. soruları öğrencilerin çok az bir kısmı doğru cevaplamışken; son testte 6. soruyu öğrencilerin büyük bir çoğunluğu diğer 7., 8. ve 19. soruları ise öğrencilerin neredeyse tamamı doğru olarak cevaplamıştır. Bu duruma ilişkin olarak Meşrutiyet kavramına ile ilgili yapılan etkinliklerin (kavramsal değişim metni) kavram yanlışını gidermede etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilere, “**monarşi**” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 2., 7., 8., ve 22. soruları yöneltilmiştir. Bu sorulardan ön testte 8. soruyu öğrencilerin yarıya yakını, 2., 7. ve 22. soruları öğrencilerin çok az bir kısmı doğru cevaplamışken; son testte 2., 7. ve 8 soruları öğrencilerin büyük bir çoğunluğu diğer 22. soruyu ise öğrencilerin tamamı doğru olarak cevaplamıştır. Bu duruma ilişkin olarak Monarşi kavramına ile ilgili yapılan etkinliklerin (kavram haritası, kavram ağı, anlam çözümleme tablosu) kavram yanlışını gidermede etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilere, “**oligarşi**” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 3., 20., 27. ve 28. soruları yöneltilmiştir. Bu sorulardan ön testte 3., 20., 27. ve 28. soruları öğrencilerin çok az bir kısmı doğru cevaplamışken; son testte 3. ve 27 soruları öğrencilerin neredeyse tamamı diğer 20. ve 28. soruları ise öğrencilerin tamamı doğru olarak cevaplamıştır. Bu duruma ilişkin olarak Oligarşi kavramına ile ilgili yapılan etkinliklerin (kavram haritası, kavram ağı, anlam çözümleme tablosu) kavram yanlışını gidermede etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilere, “**teokrasi**” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 1., 25., 29. ve 30 soruları yöneltilmiştir. Bu sorulardan ön testte 1. soruyu öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, 25., 29. ve 30. soruları öğrencilerin çok az bir kısmı doğru cevaplamışken; son testte 29. soruyu öğrencilerin büyük bir çoğunluğu diğer 1., 25. ve 30. soruları ise öğrencilerin tamamı yakını doğru olarak cevaplamıştır. Bu duruma ilişkin olarak Teokrasi kavramına ile ilgili yapılan etkinliklerin (kavram haritası, kavram ağı, anlam çözümleme tablosu) kavram yanlışını gidermede etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilere, “**yargı**” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 9., 26., 31. ve 32. soruları yöneltilmiştir. Bu sorulardan ön testte 9. soruyu öğrencilerin yarısından fazlası, 26. ve 31. soruları öğrencilerin yarıya yakını, diğer 32. soruyu ise çok az bir kısmı doğru cevaplamışken; son testte 31. soruyu öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, diğer 9., 26. ve 32. soruları ise öğrencilerin tamamı yakını doğru olarak

cevaplamıştır. Bu duruma ilişkin olarak Yargı kavramına ile ilgili yapılan etkinliklerin (kavramsal değişim metni) kavram yanlışısını gidermede etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilere, “*yasama*” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 5., 9., 15., 24. ve 26. soruları yöneltilmiştir. Bu sorulardan ön testte 9. ve 15. soruları öğrencilerin yarısından fazlası, 5. ve 26. soruları öğrencilerin yarıya yakını, diğer 24. soruyu ise çok az bir kısmı doğru cevaplamışken; son testte 5. ve 24. soruları öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, diğer 9., 15. ve 26. soruları ise öğrencilerin tamamı yakını doğru olarak cevaplamıştır. Bu duruma ilişkin olarak *Yasama kavramına ile ilgili yapılan etkinliklerin (kavramsal değişim metni) kavram yanlışısını gidermede etkili olduğu* söylenebilir.

Öğrencilere, “*yürütme*” kavramını ne düzeyde anladıklarını belirlemek amacıyla, kavram testinin 9., 23. ve 26. soruları yöneltilmiştir. Bu sorulardan ön testte 9. soruyu öğrencilerin yarısından fazlası, 26. soruları öğrencilerin yarıya yakını, diğer 23. soruyu ise çok az bir kısmı doğru cevaplamışken; son testte 23. soruyu öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, diğer 9. ve 26. soruları ise öğrencilerin tamamı yakını doğru olarak cevaplamıştır. Bu duruma ilişkin olarak *Yürütme kavramına ile ilgili yapılan etkinliklerin (kavramsal değişim metni) kavram yanlışısını gidermede etkili olduğu* söylenebilir.

Cumhuriyet, monarşi, oligarşi ve teokrasi” kavramları ile ilgili belirlenen eksikliklerin giderilmesi amacıyla bu kavramlara yönelik yapılan etkinlik öncesi ve etkinlik sonrası KİT uygulamalarında yapılan faaliyetler etkisini göstermiş olup son testte öğrenciler her kavramla ilgili kelime ve cümle üretmişlerdir. Yine bu kavramlarla ilgili olarak üretilen cümlelerin neredeyse tamamı bilimsel bilgi içeren cümlelerden oluşmakta olup son testte boş bırakılan cümle olmamıştır. Yine kavram yanlışlarının sayısı ciddi olarak azalırken, kavrama ait kavram yanlışlarının ise neredeyse tamamına yakınının giderildiği görülmektedir. Etkinlik kapsamında kavram haritası ile dersin işlenmesi öğrenme üzerinde kalıcı etkisi görülmektedir. Alanyazında Akyol Gök’ün (2014), Altıntaş ve Altıntaş (2008), Bayındır Gencer (2006), Çolak (2010), Yılmaz (2008), Yılmaz, Akandere ve Korkmaz (2010) ile Yılmaz ve Çolak (2012) yaptıkları araştırmalarda geleneksel öğretime göre kavram haritası tekniğinin başarıyı artırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu durum kavram haritalarının kavramların öğrenilmesinde etkili olduğu belirlenmiş olup bu durum çalışma sonucunu desteklemektedir. Ayrıca süreç içerisinde kullanılan kavram ağları dersin öğretiminde etkili olmaktadır. Alanyazında Tuna (2013)

yaptığı araştırmada kavram ağlarının derste kullanılması kavramların öğrenilmesinde etkili olduğu belirlenmiş olup bu durum çalışma sonucunu desteklemektedir.

“*Demokrasi*” kavramı ile ilgili belirlenen eksikliklerin giderilmesi amacıyla bu kavramlara yönelik yapılan etkinlik öncesi ve etkinlik sonrası KİT uygulamalarında yapılan faaliyetler etkisini göstermiş olup son testte öğrenciler kavramla ilgili kelime ve cümle üretmişlerdir. Yine bu kavramla ilgili olarak üretilen cümlelerin neredeyse tamamı bilimsel bilgi içeren cümlelerden oluşmakta olup son testte boş bırakılan cümle olmamıştır. Yine kavram yanlışlarının sayısı ciddi olarak azalırken, kavrama ait kavram yanlışlarının ise neredeyse tamamına yakınının giderildiği görülmektedir. Etkinlik kapsamında kavram haritası ile dersin işlenmesi öğrenme üzerinde kalıcı etkisi görülmektedir. Alanyazında Çelikkaya ve Kürümlüoğlu (2019) çalışmalarında demokrasi kavramının temel esasları ile ilgili bilgileri kavramış olması da çalışmayı destekler niteliktedir. Bu durum yapılan etkinlikler sonucunda yapılan KİT çalışmalarının sonucuna göre kavramların öğrenilmesinde etkili olduğu belirlenmiş olup bu durum çalışma sonucunu desteklemektedir.

“*Egemenlik*” kavramı ile ilgili belirlenen eksikliklerin giderilmesi amacıyla bu kavramlara yönelik yapılan etkinlik öncesi ve etkinlik sonrası KİT uygulamalarında yapılan faaliyetler etkisini göstermiş olup son testte öğrenciler her kavramla ilgili kelime ve cümle üretmişlerdir. Yine bu kavramla ilgili olarak üretilen cümlelerin neredeyse tamamı bilimsel bilgi içeren cümlelerden oluşmakta olup son testte boş bırakılan cümle olmamıştır. Yine kavram yanlışlarının sayısı ciddi olarak azalırken, kavrama ait kavram yanlışlarının ise neredeyse tamamına yakınının giderildiği görülmektedir. Etkinlik kapsamında kavramsal değişim metinleri ile dersin işlenmesi öğrenme üzerinde kalıcı etkisi görülmektedir. Alanyazında Kılıçoğlu (2011) ve Şarlayan (2017) çalışmalarında kavramsal değişim metinlerinin başarıyı artırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu durum kavramsal değişim metinlerinin kavramların öğrenilmesinde etkili olduğu belirlenmiş olup bu durum çalışma sonucunu desteklemektedir.

“*Meşrutiyet*” kavramı ile ilgili belirlenen eksikliklerin giderilmesi amacıyla bu kavramlara yönelik yapılan etkinlik öncesi ve etkinlik sonrası KİT uygulamalarında yapılan faaliyetler etkisini göstermiş olup son testte öğrenciler kavramla ilgili kelime ve cümle üretmişlerdir. Yine bu kavramla ilgili olarak üretilen cümlelerin neredeyse tamamı bilimsel bilgi içeren cümlelerden oluşmakta olup son testte boş bırakılan cümle olmamıştır.

Yine kavram yanlışlarının sayısı ciddi olarak azalırken, kavrama ait kavram yanlışlarının ise neredeyse tamamına yakınının giderildiği görülmektedir. Etkinlik kapsamında kavramsal değişim metinleri ile dersin işlenmesi öğrenme üzerinde kalıcı etkisi görülmektedir.

“*Yasama, yürütme ve yargı*” kavramları ile ilgili belirlenen eksikliklerin giderilmesi amacıyla bu kavramlara yönelik yapılan etkinlik öncesi ve etkinlik sonrası KİT uygulamalarında yapılan faaliyetler etkisini göstermiş olup son testte öğrenciler kavramla ilgili kelime ve cümle üretmişlerdir. Yine bu kavramla ilgili olarak üretilen cümlelerin neredeyse tamamı bilimsel bilgi içeren cümlelerden oluşmakta olup son testte boş bırakılan cümle olmamıştır. Yine kavram yanlışlarının sayısı ciddi olarak azalırken, kavrama ait kavram yanlışlarının ise neredeyse tamamına yakınının giderildiği görülmektedir. Etkinlik kapsamında kavramsal değişim metinleri ile dersin işlenmesi öğrenme üzerinde kalıcı etkisi görülmektedir.

Süreç içerisinde çalışılan tüm kavramlar ile ilgili belirlenen eksikliklerin giderilmesi amacıyla bu kavramlara yönelik yapılan etkinlik öncesi ve etkinlik sonrası KİT uygulamalarında yapılan faaliyetler etkisini göstermiş olup son testte öğrenciler her kavramla ilgili kelime ve cümle üretmişlerdir. Yine bu kavramlarla ilgili olarak üretilen cümlelerin neredeyse tamamı bilimsel bilgi içeren cümlelerden oluşmakta olup son testte boş bırakılan cümle olmamıştır. Yine kavram yanlışlarının sayısı ciddi olarak azalırken, kavrama ait kavram yanlışlarının ise neredeyse tamamına yakınının giderildiği görülmektedir. Tüm kavramlara yönelik olarak son hafta yapılan kavram bulmacalarıyla öğrenciler süreci genel olarak değerlendirmişlerdir. Kavram bulmacalarının öğretiminde etkili olduğu süreci geleneksel olarak değil de yapılandırmacı olarak değerlendirme yapılabildiğini gösterilmiştir. Alanyazında Kaymakçı (2012) araştırmasında bulmacaların öğretimi kolaylaştırdığı; Alkış (2008) bulmacaların öğretimde kullanılmasının faydalı olacağı yönünde görüş bildirmiştir. Bu durumda kavram bulmacalarının kavramların öğrenilmesinde etkili olduğu belirlenmiş olup bu durum çalışma sonucunu desteklemektedir.

5.2. ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak öncelikle bu alanda araştırma yapmayı düşünen yeni araştırmacılara, daha sonra eğitimin mutfağında yer alan ve eğitimin ayrılmaz ve en önemli unsurlarından olan değerli öğretmenlerimize ve son olarak da eğitim sistemimizin planlayıcısı ve gelişen bilimsel çalışmalar doğrultusunda eğitim sistemimize yön veren Milli Eğitim Bakanlığımıza önemli görülen aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

5.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Cumhuriyet, demokrasi, egemenlik, meşrutiyet, monarşi, oligarşi, teokrasi, yasama, yargı ve yürütme gibi aynı sınıf kademesinde Sosyal Bilgiler dersinin farklı ünitelerindeki kavramlar ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

Eylem araştırmaları ile ilgili çalışmalar incelendiğinde Sosyal Bilimler alanında pek fazla çalışmanın olmadığı görülmektedir. Sosyal Bilimler alanında da kavram öğretiminde araştırmacının içinde olduğu eylem araştırmalarını, kavramların öğretimine etkisi incelenebilir.

5.2.2. Öğretmenlere Yönelik Öneriler

Araştırma sürecinde öğretmenin özellikle monarşi, oligarşi, teokrasi ve cumhuriyet kavramlarını aktarırken ifade ettiği ilk örneklerin, öğrencilerin zihinlerinde kalıcı olduğu görülmüştür. Örneğin; teokrasi kavramı ile ilgili temel boyut olan dini yönetim anlayışının sahip olması, Vatikanda görülmesi; birçok etkinlik yapılmasına karşın öğrenciler veri üretme araçlarında çoğunlukla öğretmenin günlük hayattan verdiği örnekleri ifade ettikleri gözlemlenmiştir. Bu nedenle öğretmenler derste kullanacakları örneklerin günlük hayattan, basit ve kolay anlaşılır olmasından çok, sosyal bilgiler çalışma alanına ait örnekler seçebilir.

2018-2019 yılında Yeni Sosyal Bilgiler Müfredat Programında bu konulara daha fazla yer verildiği fakat etkinliklerin yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu konuların işlenirken kavram haritası, kavram ağları, AÇT gibi etkinliklerin hazırlanarak kavramların daha kolay ve etkili öğrenilmesi sağlanabilir.

Ders kitabının tek başına yeterli olmadığı öğretmenler tarafından fark edilen bir durumdur. Bunun üzerine zaman zaman öğretmenler ders kitabı dışında materyallere yöneldiği bilinmektedir ve bu materyalleri kendileri hazırlamak yerine farklı kaynaklardan (özellikle sosyal bilgiler eğitimi üzerine hazırlanmış forum siteleri) yararlanmaktadır.

Bunun için öğrenci seviyelerine uygun etkinlikleri kendileri hazırlayarak hem mesleki gelişimlerine hem de dersi daha kolay aktarmalarına yardımcı olabilir.

5.2.3. Milli Eğitim Bakanlığına Yönelik Öneriler

Kavram öğretiminde etkin bir unsur olan öğretmenlerin, yetiştirilme sürecinde öğrencilerde var olan kavram yanılgılarının tespit edilmesine ve giderilmesine yönelik bilgilendirici çalışmalar yapılmalı, ayrıca derslerinde kullanacakları kavram haritası, kavram ağı, açt, yapılandırılmış grid gibi etkinliklerin hazırlanması ve kullanılması aşamaları ayrıntılı ve uygulamalı olarak öğretilmelidir.

Eğitim öğretim başında dağıtılan ders kitaplarında kavramların etkili bir şekilde gösterilmesi amacı ile görseller arttırılmalı, kavramın tanımına ve kavramlarla ilgili etkinliklere daha fazla yer verilmesine dikkat edilebilir.

KAYNAKÇA

- Akgün, Ş. (2001). *Fen Bilgisi Öğretimi*. Giresun: Pegem A.
- Akşit, İ. (2016). *7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Türk Tarihinde Yolculuk Ünitesinde Geçen Bazı Kavramların Öğrenilmesi Sürecinde Karşılaşılan Sorunların Belirlenmesi ve Çözümüne Yönelik Bir Eylem Araştırması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Uşak Üniversitesi/Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Uşak.
- Akyol Gök, Ö. (2014). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde, Ülkemizin Kaynakları Ünitesinde Kavram Haritası Tekniğinin Başarı, Tutum ve Kalıcılığa Etkisinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Akyürek, S. (2003). *Din Öğretiminde Kavram Öğretimi (Doğruluk Kavramı Örneği)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Erciyes Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Alkış, S. (2006). *İlköğretim Öğrencilerinin Yağış Kavramını Algılamaları Üzerine Bir Çalışma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Uludağ Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Bursa.
- Alkış, S. (2008). Sosyal bilgiler programı insanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanıyla ilgili kavram bulmacaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 180, 68-79.
- Altıntaş, G. ve Altıntaş, S. U. (2008). İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde kavram haritası kullanımının öğrenci akademik başarısı üzerindeki etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16 (1), 61–66.
- Ault, C. R. (1985). Concept mapping as a study strategy in earth science. *Journal Of College Science Teaching*, (15), 38–44.
- Ayas, A. (2005). Kavram Öğrenimi. S. Çepni (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Fen ve Teknoloji Öğretimi* içinde (65-91). (3. baskı). Ankara: Pegem A. Yayıncılık.
- Aydın, S. (2007). *Geometrik Optik Konusundaki Kavram Yanılgılarının Kavramsal Değişim Metinleri ile Giderilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum
- Bahar, M. ve Özatlı S. N. (2003). Kelime iletişim test yöntemi ile lise 1. sınıf öğrencilerinin canlıların temel bileşenleri konusundaki bilişsel yapılarının araştırılması, *Balıkesir Üniversitesi Fen Bil. Enst. Dergisi*, 5(2), 75-85.
- Bahar, M., Johnstone, A. H. & Sutcliffe, R. G. (1999). Investigation of students &

- cognitive structure in elementary genetics through word association tests, *Journal of Biological Education*, 33(3), 134-141, DOI: 10.1080/00219266.1999.9655653
- Bahçeçi, D., Altuk, Y. G. ve Kaya, V. H. (2011). *Fen Bilimlerinde Kavramsal Algılamalar Kavram Yanılgılarının Tespiti ve Giderilmesi*. Kırşehir: Sohbet Kitapevi.
- Baki, A. ve Bell, A. (1997). *Ortaöğretim Matematik Öğretimi*. Ankara:YÖK Yayınları.
- Bayındır Gencer P. (2006). *İlköğretim Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularında Kavram Haritalarının Öğrenci Başarısına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Bayrakçeken, S. (2008). Test Geliştirme. E, Karip (Ed.), *Ölçme ve Değerlendirme* içinde (243-274), Ankara: Pegem A.
- Birinci Konur, K. (2010). *Kavramsal Değişim Metinlerinin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fiziksel ve Kimyasal Değişme Konusunu Anlamalarına Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Bitlislisi, N. (2014). *6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Yeryüzünde Yaşam Ünitesinde Geçen Coğrafi Kavramları Algılama Düzeyleri ve Kavram Yanılgıları (Bayburt Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (17.Baskı)*. Ankara:Pegem A.
- Candan, A. S. (1998). *Kavramlara Dayalı Tarih Öğretimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cannon, M. W. (2002). Concepts and themes: a learning odyssey. *Gifted Child Today Magazine*,
<http://www.casenex.com/casenet/pages/virtualLibrary/Readings/concepts.htm>
- Cerit Berber, N. (2008). *İş-Güç-Enerji Konusunun Öğretiminde Pedagojik- Analojik Modellerin Kavramsal Değişimin Gerçekleşmesine Etkisi: Konya İli Örneği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Cüceloğlu, D. (2012). *İnsan ve Davranışı (25.basım)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çaycı, B. (2007). *Kavram Öğreniminde Kavramsal Değişim Yaklaşımının Etkililiğinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çelikkaya, T. (2014). Yapılandırılmış Grid. S. Baştürk (Ed.), *Eğitimde Ölçme ve*

- Değerlendirme* içinde (195-214). Ankara: Nobel.
- Çelikkaya, T. (2018). Kavram Öğretimi, Uzunöz, S. ve Aktepe, V. (Edt.) *Özel Öğretim Yöntemleri* içinde (27-64), Ankara:Pegem A.
- Çelikkaya, T. ve Kürümlüoğlu, M. (2019). Sosyal bilgiler dersi “demokrasinin serüveni” ünitesi ile öğrencilerin bilişsel yapılarının ve kavramsal gelişim süreçlerinin incelenmesi, *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(1): 56-86.
- Çeliköz, N. (1998). Kavram öğrenme ve öğretme ilkeleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2 (2), 69–76.
- Çepni, S. (2007). *Kuramdan Uygulamaya Fen ve Teknoloji Öğretimi*. Ankara: Pegem A.
- Çolak, R. (2010). *Kavram Haritalarının Sosyal Bilgiler Eğitimi Çerçevesinde Tarihsel Kavramların Öğretiminde Kullanılması: Kavram Haritası ile Yapılan Öğretim İle Tutum, Başarı Ve Kalıcılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demirci, M. P. (2003). *Sınıf Öğretmenleri Adaylarının Isı ve Sıcaklık Konusundaki Kavram Yayınları ve Bu Yanılgıların İyileştirilmesinde Yapısalcı Kuramın Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Deniz, Ö. F. (2003). *Lise 1 Coğrafya Derslerinde Kavram Haritalarının Başarıya Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Doğanay, A. (2005). Öğretimde Kavram ve Genellemelerin Geliştirilmesi. C, Öztürk ve D, Dilek (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (265-296). Ankara: Pegem A.
- Dündar, G. (Belirsiz Tarih). *Sosyal Bilgilerde Kavram Öğretimi*, www.websitem.gazi.edu.tr/site/akbaba/files/download/id/118234 adresinden 28.11.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Ercan, F. Taşdere, A. ve Ercan, N. (2010). Kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla bilişsel yapının ve kavramsal değişimin gözlenmesi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi (TÜFED)*, 7(2), 136-154.
- Erden, M. (Belirsiz Tarih). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Erden, M. ve Akman, Y. (1997). *Gelişim-Öğrenme-Öğretme*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.

- Erden, M. ve Akman, Y. (2011). *Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretme*. (19.Baskı) Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Ergin, M. ve Özsüer, S. (2006). Vygotsky'nin yeniden değerlendirilmesi. *AfyonKarahisar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1) 270-273.
- Eyidoğan, F. ve Güneysu, S. (2002). *İlköğretim 8. Sınıf Fen Bilgisi Kitaplarındaki Kavram Yanılgılarının İncelenmesi*. V. Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Ankara.
- Eysenck, M. W. ve Keane, M. T. (2005). *Cognitive Psychology: A Student's Handbook. Fifth Edition*. Psychology Press Ltd.
- Forceville, C. (2002). The identification of target and source in pictorial metaphors. *Journal of Pragmatics*, 34(1), 1-14.
- Fry, J. A. & Novak, J. D. (1990). Concept mapping bring long-term movement toward meaningful learning. *Science Education*, 74(6), 461-472.
- Gelen, İ. (2011). Sosyal bilgiler programındaki düşünme ile ilgili bazı ortak becerilerin kazanılma düzeyinin belirlenmesi, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 83-106.
- Gencer, B. P. (2006). *İlköğretim Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Konularında Kavram Haritalarının Öğrenci Başarısına Etkisi (Erzurum İli Ömer Nasuhi Bilmen İlköğretim Okulu Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Gentner, D. & Holyoak, K. J. (1997). Reasoning and learning by analogy. *American Psychologist*, 52 (1), 32-34.
- Goldstein, L. S. (2005). Becoming a teacher as a hero's journey: using metaphor in preservice teacher education. *Teacher Education Quarterly*, 32 (1), 7-24.
- Göncüoğlu, Ö. G. (2010). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesinin Öğretiminde Drama ve İşbirlikli Öğretim Yöntemlerinin Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi/Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Gürlek, M. (2002). *Ortaöğretim Biyoloji (Botanik) Öğretiminde Anlam Çözümleme Tabloları, Kavram Ağları ve Kavram Haritalarının Uygulanması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Heywood, D. (2002). The place of analogies in science education, *Campridge Journal of Education*, 32 (2), 64-75.

- Işıkli, M., Taşdere, A. ve Göz, N. (2011). Kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla öğretmen adaylarının Atatürk İlkelerine yönelik bilişsel yapılarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 50-72.
- Johnson, A. P. (2014). *Eylem Araştırması El Kitabı*. (Çev. Y. Uzuner. M. Özten Anay). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Johnstone, A. H., Bahar, M. ve Hansell, M. H. (2000). Structural communication grids: valuable assessment and diagnostic tool for science teachers. *Journal of Biological Education*. 34 (2), 87-89.
- Kabapınar, F. (2003). Kavram yanılgılarının ölçülmesinde kullanılabilir bir ölçeğin bilgi-kavrama düzeyini ölçmeyi amaçlayan ölçekten farklılıkları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 35, 398-417.
- Kabapınar, F. (2005). Effectiveness of teaching via concept cartoons from the point of view of constructivist approach. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB)*, 5(1), 101-146.
- Kaptan, F. (1999). *Fen Bilgisi Öğretimi. Öğretmen Kitapları Dizisi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Karamustafaoğlu, O., Özmen, H. ve Ayvaci, H. S. (2004). Isı ve sıcaklık kavramlarının öğrencilerin zihninde yapılanmasına yönelik bir örnek olay incelemesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 98-99.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kaya, O. N. (2003). Fen eğitiminde kavram haritaları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1(13), 70-79.
- Kaymakçı, S. (2012). Sosyal bilgiler dersinde bulmaca kullanıyorum. *Araştırma Temelli Etkinlik Dergisi*, 2 (2), 86-99.
- Kılıç, D. ve Sağlam, N. (2004). Biyoloji eğitiminde kavram haritalarının öğrenme başarısına ve kalıcılığına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 155-164.
- Kılıçoğlu, G. (2011). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Kavramsal Değişim Metinlerinin Kavram Yanılgılarını Giderme Üzerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kocalar, A. O. (2006). *Ortaöğretim Konularında Kavram Haritalarının Coğrafya Öğretiminde Kullanımı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara

Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Koray, Ö., Özdemir, M. ve Tatar, N. (2005). İlköğretim öğrencilerinin ‘birimler’ hakkında sahip oldukları kavram yanlışları: kütle ve ağırlık örneği. <http://ilkogretim-online.org.tr>.
- Köse, S., Kaya, F., Gezer, K. ve Kara, İ. (2011). Bilgisayar destekli kavramsal değişim metinleri: örnek bir ders uygulaması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 73-88.
- Küçüküran, G. (2000). Okul Öncesi Fen Öğretiminde Bir Teknik: Analoji http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim_dergisi/157/kucukturan.htm adresinden 25.03.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Mayer, R. E. (1987). *Educational Psychology: A Cognitive Approach*. USA: Little, Brown and Company Limited.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (Çev. Ed. S. Turan). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Merrill, M. D., & Tennyson, R. D. (1987). *Teaching concepts: An instructional design guide* (2nd Ed.). Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2005). *İlköğretim 1-5 Sınıflar Öğretim Programları Tanıtım El Kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2006). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6. Sınıf Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5., 6. Ve 7. Sınıflar)*. Ankara:MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5., 6. Ve 7. Sınıflar)*. Ankara:MEB.
- Novak, J. D, Gowin, D. B. & Johansen, G. T. (1983). The use of concept mapping and knowledge vee mapping with junior high school science students. *Science Education*, 67 (5), 625–645.
- Öner, F. ve Arslan, M. (2005). İlköğretim 6. sınıf fen bilgisi dersi elektrik ünitesinde kavram haritaları ile öğretimin öğrenme düzeyine etkisi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology - TOJET* 4(4), 19.
- Parida, B. K. & Goswami, M. (1998). Using Analogy As A Tool In Science Education. <http://www.ncert.nic.in/sites/publication/sschap10.htm> adresinden 18/05/2018 tarihinde alınmıştır.

- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (Çev. M, Bütün.- S. B, Demir), Ankara: Pegem Akademi.
- Sabancı, O. (2008). *İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Vatandaşlık Konularıyla İlgili Kavramsal Anlamaları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sanchez, A., Barreiro, J., M. & Maojo, V. (2000). Design of virtual reality systems for education: a cognitive approach, *Education and Information Technologies*, 5(4), 345-362.
- Schmidt, H. J. (1997). Student's misconceptions- looking for a pattern. *Science Education*, 81, 121-125.
- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim (Kuramdan Uygulamaya)*. Ankara: Gönül.
- Sever, R., Budak, F. ve Yalçinkaya E. (2009). Coğrafya eğitiminde kavram haritalarının önemi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 19-32.
- Süer, S. (2010). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde coğrafi Kavramlar Bakımından Öğrencilerin Hazırbulunmuşluk Düzeyleri ve Bu Kavramların Geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, B. (2003). *Matematik Dersinde Kavram Haritası Yöntemini Kullanarak Öğrenci Başarılarının Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şarlayan, R. (2017). *Kavramsal Değişim Metinlerinin Sosyal Bilgiler Dersindeki Kavram Yanılgılarının Giderilmesine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi/Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Kırşehir.
- Şeker, M. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğrenme Stillerine Uygun Etkinliklerin Kullanılmasının Öğrencilerin Öğrenme Düzeyi ve Kavram Yanılgılarının Gönderilmesi Üzerindeki Etkililiğinin Araştırılması*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şen, A. İ. ve Koca, A. (2005). Kavram Haritalarının Öğrenci Tutumlarını Belirlemede Kullanılması: Matematik ve Fizik Öğretmen Adaylarının Konu Alanları Hakkındaki Düşünceleri, www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek/5/b_kitabi/PDF/OgretmenYetistirme/Bildiri/t306d adresinden 26.03.2019 tarihinde alınmıştır.

- Şimşek, A. (2006). İçerik Türlerine Dayalı Öğretim. A. Şimşek (Edt.), *Kavramların Öğretimi* içinde (27 – 70). Ankara: Nobel.
- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB] (2005). Sosyal Bilgiler Dersi 6. ve 7. Sınıflar Öğretim Programı Kılavuzu. 3.Sosyal Bil. -Vizyonu -Yapısı -Beceri -Kavram -Değer -Öğr A.doc, <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx>.
- Tan, Ş., Kayabaşı, Y ve Erdoğan, A. (2002). *Öğretimi Planlama ve Değerlendirme* (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Taşlı, İ. (2005). 4.-7. sınıf sosyal üniteleri ile ilgili kavram bulmacaları örnekleri. *Milli Eğitim Dergisi*, (166). http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/166/index3-tasli.htm
- Taşpınar, M. (2005). *Kuramdan Uygulamaya Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Tokcan, H. (2015). *Sosyal Bilgilerde Kavram Öğretimi*. Ankara: Pegem A.
- Tuna, F. (2013). Ortaöğretim coğrafya öğretiminde kavram ağı yönteminin öğrencilerin başarısına etkisi ve öğrencilerin yöntem hakkındaki görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(3), 985-996.
- Turan, İ. (2002). Lise coğrafya derslerinde kavram ve terim öğretimi ile ilgili sorunlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 22(2), 67–84.
- Türk Dil Kurumu [TDK] (2018). “Kavram” sözcüğü <http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=comşgts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5875e5ce129c42.00594692> adresinden 25.03.18 tarihinde edinilmiştir.
- Ülgen, G. (2001). *Kavram Geliştirme (Kuramlar ve Uygulamalar)* (3.Baskı). Ankara: Pegem A .
- Vygotsky, L. S. (1998). *Düşünce ve Dil* (Çev. S. Koray). İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Vygotsky, L. S. (1994). The Development Of Academic Concepts In School Aged Children. In R. Van der Veer & J. Valsiner (Eds.), *The Vygotsky reader* (355 – 370). Oxford, England: Blackwell. <http://hdl.handle.net/1887/11992>
- Yamık, A. G. (2015). *Fen Eğitiminde Kavram Karikatürü Uygulamasının İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Motivasyonları Üzerindeki Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yel, S. (2007). Kavram Geliştirme ve Öğretimi. C. Öztürk (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal*

- Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım içinde (147-178)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yenilmez, K. ve Yaşa, E. (2008). İlköğretim öğrencilerinin geometrideki kavram yanılgıları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 461-483.
- Yesari, B. (2018). *Kavram Bulmacalarının Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Demokrasinin Serüveni Ünitesindeki Öğrenci Başarısına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (10. baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yılmaz, A., Erdem, E. ve Morgil, İ. (2002). Öğrencilerin elektrokimya konusundaki kavram yanılgıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 234-242.
- Yılmaz, H., Akandere, O. ve Korkmaz, İ. (2010). İlköğretim birinci kademe 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde kavram haritalarının kullanılmasının başarıya olan etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Kaleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 19-27.
- Yılmaz, K. ve Çolak, R. (2012). Sosyal bilgiler öğretiminde kavram haritaları kullanımının öğrencilerin tutum, akademik başarı ve bilgilerinin kalıcılık düzeylerine etkisi. *Uluslararası Cumhuriyet Eğitim Dergisi*, 1 (1), 1-16.
- Yılmaz, Ö. (1998). *Kavramsal Değişim Metinleri ile Verilen Haritaların Hücre Bölünmesi Ünitesini Anlamadaki Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). ODTÜ/Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Ankara.
- Yılmaz, S. (2008). *İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi "Haklarımı Öğreniyorum" Ünitesi ile İlgili Kavramları Anlama Düzeyleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zıngal, Y. (2015). *7E Öğrenme Modelinin Sosyal Bilgiler Dersi "Demokrasinin Serüveni" Ünitesinde İşlenişinin Öğrencilerin Akademik Başarı ve Tutumlarına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi/Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ağrı.

EKLER

EK 1. VELİ İZİN BELGESİ

2017-2018 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI HAVUZ ORTAOKULU 6-A/B SINIFLARI ARAŞTIRMA GRUBU VELİ İZİN BELGESİ

3 yıldır bu okulda öğretmenim ve aynı zamanda Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitimi üzerine yüksek lisans yapmaktayım. Yüksek Lisans tezimde “*Demokrasinin Serüveni*” ünitesinde geçen kavramların öğrenilmesi sürecinde karşılaşılan sorunların belirlenmesi ve çözümüne yönelik bir araştırma yapmaktayım. Bu araştırma tezimin temelini oluşturması yanında öğrencilerin de kavram gelişimine katkı sağlayacaktır. Bu amaçla Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin kavram öğretimi ile ilgili görüşlerini belirlemek ve kavramları farklı etkinliklerle öğretmek istiyorum. Bu araştırma tezimde 6-A/B sınıfına kavramları öğretmek için farklı uygulamalar yapmak amacıyla sizlerin izinlerine ihtiyacım var.

Kavram öğretimi boyunca kavramsal değişim metinleri, kavram ağları, kavram bulmacası, başarı testi, zihin haritası, kavram haritası, yapılandırılmış grid, kelime ilişkilendirme testleri gibi veri toplama araçları kullanılacaktır. Yapılan bu araştırmalar araştırma amacı dışında kullanılmayacaktır.

Araştırmam Demokrasinin Serüveni ünitesi boyunca yapılacaktır ve araştırma raporumda öğrencilerin isimleri ve kimlikleriyle ilgili asla bir bilgi kullanılmayacaktır.

Düşünceniz için şimdiden teşekkür ederim.

Öğrencinin Adı-Soyadı

Velisi Adı Soyadı

İmza

Mutlu KÜRÜMLÜOĞLU

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

EK 2. ARAŞTIRMA İZİNİ

T.C.
AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Tarih: 05.04.2018 16:22
Sayı: 67873788-730.08.03-E.00000057003

Sayı : 67873788-730.08.03
Konu : Anket İzni (Mutlu
KÜRÜMOĞLU)

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 05.03.2018 tarihli ve 48492 sayılı yazınız.
b) Sivas Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan 28.03.2018 tarihli ve 6410781 sayılı yazısı.

İlgi (a) sayılı yazınızda; yüksekisans öğrenciniz Mutlu KÜRÜMLÜOĞLU'nun yapacağı anket çalışması, ilgi (b) sayılı yazıyla uygun görülmüş olup ilgili valilik onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Ahmet GÖKBEL
Rektör Yardımcısı

Ek: İlgi (b) Sayılı Yazı ve Ekleri (13 sayfa)

T.C.
SİVAS VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 92255297-605.01-E.6410781
Konu : Araştırma İzni
(Mutlu KÜRÜMLÜOĞLU)

28.03.2018

AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı) KIRŞEHİR
MÜDÜRLÜĞÜNE

- İlgi : a)Ahi Evran Üniversitesi Rektörlüğünün 14/03/2018 Tarihli ve 67873788-730.08.03
-E.50428 Sayılı Yazısı.
b)Valilik Makamının 26/03/2018 Tarihli ve 92255297-605.01-E.6196036 Sayılı
Onayı.
c)Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün
22/08/2017 Tarihli 35558626-10.06.01-E.12607291 Sayılı 2017/25 No'lu Genelgesi.

Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Anabilim Dalı Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Mutlu
KÜRÜMLÜOĞLU'nun, "6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesindeki
Kavram Yanılgılarını Giderme: Bir Eylem Araştırması" konulu tez çalışması kapsamında,
onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen veri toplama araçlarının, gönüllülük esas
olmak kaydıyla İlimiz Kangal İlçesi Havuz Ortaokulunda uygulanması Valilik Makamının
ilgi (b) onayı ile uygun görülmüş olup onay örneği yazımız ekinde gönderilmiştir.

Söz konusu araştırma çalışmasının bitiminde, araştırma yapan kişi tarafından sonuç
raporunun bir örneğinin CD ortamında Müdürlüğümüze gönderilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

Ayhan BÜLBÜL
Millî Eğitim Müdür V.

EK : İlgi (b) Onay Örneği (1 Sayfa)

Görevli Gözetici
Ayhan BÜLBÜL
28.03.2018

DAĞITIM :

Gereği :
-Ahi Evran Üniversitesi Rektörlüğü

Bilgi :
-Kangal İlçe MEM Müd.

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.ahievran.edu.tr> adresinden b1a0728b-d78d-41f2-9267-b96d807d5675 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.
Elektronik Ağ: <http://sivas.meb.gov.tr> E-posta: arge58@meb.gov.tr; istatistik58@meb.gov.tr
Tel : (0 346) 2805800 Faks : (0 346) 2805948

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 7569-8e7c-39c2-81cd-71e9 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
SİVAS VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 92255297-605.01-E.6196036
Konu: Araştırma İzni
(Mutlu KÜRÜMLÜOĞLU)

26.03.2018

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi :a)Ahi Evran Üniversitesi Rektörlüğünün14/03/2018 Tarihli ve 67873788-730.08.03
-E.50428 Sayılı Yazısı.
b)Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün
22/08/2017 Tarihli 35558626-10.06.01-E. 12607291 Sayılı 2017/25 No'lu Genelgesi
c)Valilik Makamının 25/09/2017 Tarih ve 92255297-605.99-E.14865549 Sayılı
Onayı.

Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
Anabilim Dalı Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Mutlu
KÜRÜMLÜOĞLU, "6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Demokrasinin Serüveni Ünitesindeki
Kavram Yanılgılarını Giderme: Bir Eylem Araştırması" başlıklı tez çalışması kapsamında,
İlimiz Kangal İlçesi Havuz Ortaokulunda anket çalışması yapmak istemektedir.

İlgi (a) yazı ekindeki anket soruları, Valilik Makamının İlgi (c) Onayı ile
oluşturulan Araştırma Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiş olup çalışmanın,
eğitim öğretimin aksatılmaması ve katılımcıların izni olmadan resim, video ve ses kayıtlarının
alınmaması kaydıyla İlimiz Kangal İlçesi Havuz Ortaokulunda uygulanmasında bir sakınca
görülmemektedir.

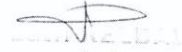
Onaylarınıza arz ederim.

Halil KURT
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
26.03.2018

Ayhan BÜLBÜL
Vali a.
Millî Eğitim Müdür V.

Güvenli Elektronik İmza
Ahi İlçe Müdürü
26/03/2018

Şef

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.ahievran.edu.tr> adresinden b1a0728b-d78d-41f2-9267-b96d807d5675 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Elektronik Ağ <http://sivas.meb.gov.tr>
Eposta: arge58@meb.gov.tr; istatistik58@meb.gov.tr

Tel: 0 346 2805800
Faks: 0 346 2805948

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 1152-adba-3266-9ff0-3059 kodu ile teyit edilebilir.

EK 3. DEMOKRASİNİN SERÜVENİ ÜNİTESİ BAŞARI TESTİ

6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DEMOKRASİNİN SERÜVENİ ÜNİTESİ BAŞARI TESTİ

Sevgili Öğrenciler,

Bu veri toplama aracı Sosyal Bilgiler dersinin Demokrasinin Serüveni ünitesiyle ilgilidir. Cevaplarınızı en son sayfada bulunan cevaplama anahtarına X işareti koyarak işaretleyebilirsiniz. Araştırma sonucunda sağlıklı veriler elde edebilmemiz için aşağıdaki soruları içtenlikle cevaplamanız önem arz etmektedir.

Lütfen tüm soruları cevaplamaya çalışın. Çalışma süresi 40 dakikadır. Katılımınız için teşekkür ederim.

Mutlu KÜRÜMLÜOĞLU
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Mutlu Öğretmen, dersini anlatırken şunları söylemiştir. "Siyasi İktidarın, Tanrı'nın temsilcileri olduklarına inanılan din adamlarının elinde bulunduğu yönetim biçimine teokrasi denir. Teokraside herkes din adamlarının söylediklerine inanmak zorundadır. Çünkü din adamlarının söylediklerine karşı gelmek Tanrı'nın buyruklarına karşı gelmektir."

1) Buna göre Mutlu Öğretmen'in söylediklerine göre teokrasi için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A. Din adamları hâkimiyeti vardır.
- B. Emirler Tanrı'nın buyruğu kabul edilir.
- C. Halk isterse din adamlarına inanmayabilir.
- D. Din adamlarının kutsal güçleri olduklarına inanılır.

Tüm siyasi yetkiler bende toplanır. Benim iznim olmadan kimse bir şey yapamaz.

2) Yukarıdaki kişinin söylediği yönetim anlayışı aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Cumhuriyet
- B. Monarşi
- C. Oligarşi
- D. Teokrasi

3) Siyasi gücün, birkaç kişilik bir grubun elinde bulunduğu yönetim biçimine ne ad verilir?

- A. Meşrutiyet
- B. Monarşi
- C. Oligarşi
- D. Teokrasi

4) Aşağıdakilerden hangisi Cumhuriyet yönetimi için söylenemez?

- A. Egemenlik halka aittir.
- B. Yöneticiler kendi kurallarını kendi belirler.
- C. Bir çok siyasi parti olabilir.
- D. Eşitlik ve özgürlük vardır.

- ✓ Halk tarafından seçilen milletvekillerinden oluşur.
- ✓ Kuralların oluşmasını sağlar.
- ✓ Hükümet'e güvenoyu verip onu denetler.

5) Yukarıdaki özellikleri verilen kurum aşağıdakilerden hangisidir?

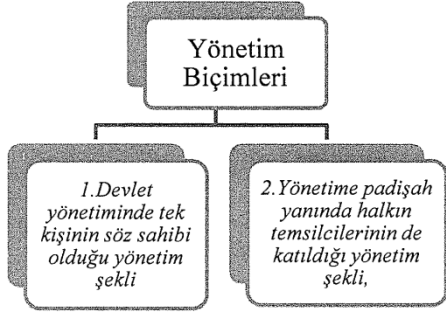
- A. Anayasa Mahkemesi
- B. Başbakanlık
- C. Cumhurbaşkanı
- D. T.B.M.M

Bana gelen haberlere göre halk elimdeki yetkilerin bir bölümünü alıp, meclis açacakmış.

6) Yukarıda II. Abdülhamit'in konuşmasına bakılarak, halkın hangi yönetim biçimini benimsediği söylenebilir?

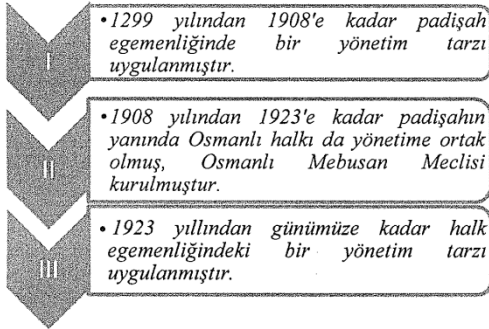
- A. Cumhuriyet
- B. Meşrutiyet
- C. Monarşi
- D. Oligarşi

7) Yukarıda bahsedilen yönetim şekilleri sırasıyla aşağıdakilerden hangisidir?

1.	2.
A. Oligarşi	Teokrasi
B. Demokrasi	Meşrutiyet
C. Monarşi	Oligarşi
D. Monarşi	Meşrutiyet

Osmanlı Devleti'nde ;

8) Yukarıda verilen bilgiler değerlendirildiğinde Osmanlı Devleti'ndeki yönetim şekilleri sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

I.	II.	III.
A. Teokrasi	Monarşi	Demokrasi
B. Monarşi	Aristokrasi	Cumhuriyet
C. Monarşi	Meşrutiyet	Cumhuriyet
D. Oligarşi	Meşrutiyet	Monarşi

9) Aşağıda verilen yetki ve bu yetkiyi kullanan organlar eşleştirmesinden hangisi yanlıştır?

- A. Yasama-TBMM
 B. Yürütme-Cumhurbaşkanı
 C. Yargı-Bağımsız Mahkemeler
 D. Yasama-Bakanlar Kurulu

Osman, derste şu cümleyi söylemiştir. "Demokratik devletlerde egemenlik kayıtsız şartsız millete aittir. Egemenlik, en üstün otoriteye sahip olan devletin kanun yapması (yasama), bunları uygulaması (yürütme) ve yargı yetkisini kullanmasıdır."

10) Aşağıdakilerden hangisi yukarıda Osman'ın söyledikleriyle verilenlerle çelişir?

- A. Egemenliğin, milletin isteğiyle yönetenlere devredilmesi
 B. Egemenliğin kaynağının millete ait olması
 C. Yönetenlerin, görevleri nedeniyle üstün haklara sahip olması
 D. Yönetenlerin, yasama, yürütme ve yargı haklarını millet adına kullanmaları

11) Bir ülkede demokrasinin gerçekleşmesi öncelikle aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

- A. Egemenliğin millete ait olmasına
 B. Kanunların eşit uygulamasına
 C. Yaşam şartlarının iyileşmesine
 D. Gelire göre vergi alınmasına

12) Aşağıdakilerden hangisinin demokratik ilkelere yönetilen bir ülkenin özellikleri arasında gösterilemez?

- A. Bireylerin hakları ihlal edildiğinde ihlali yapan kişi ya da kuruluşlar cezalandırılır.
 B. Birey ve toplum arasında güven duygusu vardır.
 C. Kişi egemenliğine dayalı yönetim anlayışı vardır.
 D. Yasalara aykırı davranmadıkları sürece insanlar özgürdürler.

"23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda Cumhurbaşkanı koltuğuna temsili olarak okul meclisleri projesinde başkan seçilen öğrenciler oturmaktadır."

13) Ülkemizdeki bu tür çalışmaların en önemli amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Eğitimde yenilikler yapmaya
- B. Yeni uygulamalar hakkında bilgilendirme
- C. Demokrasi bilincini kazandırmaya
- D. Basın toplantısı yapmaya

14) Demokratik yönetim biçimlerinde egemenliğin kaynağı aşağıdakilerden hangisine aittir?

- A. Sınırsız yetkilere sahip yöneticilere
- B. Devletin görevlendirdiklerine
- C. Kayıtsız şartız millete
- D. TBMM

Yasama → .....
Yürütme → C.başkanı ve Bakanlar Kurulu
Yargı → Bağımsız Mahkemeler

15) Yukarıda soru işareti olan kısma aşağıdakilerden hangisi yazılmamıştır?

- A. Danıştay
- B. TBMM
- C. Yargıtay
- D. Yüksek Seçim Kurulu

16) Aşağıdaki açıklamalardan hangisi "Milli egemenlik" ilkesini tam olarak ifade etmektedir?

- A. Egemenlik millete aittir.
- B. Egemenlik bir kişiye aittir.
- C. Egemenlik bir zümreye aittir.
- D. Egemenlik bir sınıfa aittir.

İrem Sosyal Bilgiler Dersine çalışırken kitaptan aşağıdaki bölümü okudu. "Bir ülkede demokrasinin iyi işleyebilmesi için, halkın tüm bireylerinin toplumsal yaşamda olduğu kadar kendi özel yaşamında da demokratik kurallara uyması gerekir."

17) İrem'in okuduğu bölümden hareketle aşağıdakilerden hangisi demokratik bir anlayışa ters düşer?

- A. Taha'nın sürekli olarak kardeşinin harçlığını alıp, harcaması
- B. Yaz tatilinde gidilecek olan yerin, ailedeki herkesin görüşü alındıktan sonra belirlenmesi
- C. İrem'in 30 kişilik bir sınıfta yalnızca 18 kişinin oyunu alarak başkan seçilmesi
- D. Mutlu'nun üniversite tercihi yapmasına ailesinin ve öğretmenlerinin yardımcı olması

"23 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisi'ni açarak Modern Türkiye'nin temellerini atan Atatürk, milli egemenlik ilkesini, devletin temel öğelerinden biri haline getirmiştir. Böylece tek kişinin hakimiyeti ve bu hakimiyetin babadan oğula geçiş ilkesine dayanan yönetim biçimini ifade eden saltanat son bulmuştur."

18) Metne göre Atatürk, aşağıdakilerden hangisinin yolunu açmıştır?

- A. Milletlin kendi kendini yönetmesinin
- B. Saltanat yönetiminin güçlenmesinin
- C. Seçkinlerin egemenliği ele geçirmesinin
- D. Monarşik yönetim anlayışının gelişmesinin

19) Kralın varlığını devam ettirdiği, ancak kralın yanında bir meclisin bulunduğu ve halkın yönetime katıldığı yönetim şekli aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Demokrasi
- B. Meşrutiyet
- C. Monarşi
- D. Teokrasi

Tatilini geçirmek için akrabalarının yaşadığı başka bir ülkeye giden Taha, gittiği bu ülke ile ilgili olarak günlüğüne şunları yazmıştır.

"Bu ülkede yönetme gücü bir gruba ait.. Burada halk kendi yöneticilerini seçemiyor. Aynı zamanda halkın hiçbir hakkı yok. Oysa benim ülkemde, biz yöneticilerimizi özgürce seçebiliyoruz ve birçok hak ve özgürlüklere sahibiz."

20) Buna göre, Taha'nın gittiği ülkenin yönetim şekli ile Taha'nın yaşadığı ülkenin yönetim şekli aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

Gittiği ülke	Yaşadığı ülke
A. Oligarşi	Cumhuriyet
B. Monarşi	Teokrasi
C. Teokrasi	Meşrutiyet
D. Monarşi	Cumhuriyet

21) Aşağıdakilerden hangisi demokratik toplumlarda bireylere düşen görevler arasında yer almaz?

- A. Eleştirilerde kırıncı olmamak
- B. İnsan ilişkilerinde hoşgörülü olmak
- C. Başkalarının haklarına saygılı olmak
- D. Kendi düşüncemizi zorla kabul ettirmek

22) Katılımcılığın en fazla ve en az olduğu yönetim biçimleri aşağıdaki seçeneklerden hangisinde verilmiştir?

En fazla	En az
A. Monarşi	Cumhuriyet
B. Oligarşi	Teokrasi
C. Cumhuriyet	Monarşi
D. Oligarşi	Monarşi

23) Meclis tarafından yapılan yasaların uygulanması gerekir. Bu uygulama işini aşağıdakilerden hangisi yapmaktadır?

- A. Anayasa Mahkemesi
- B. Bakanlar Kurulu
- C. Danıştay
- D. Sayıştay

"Sorunların mecliste görüşülüp, gerekli kanuni işlemlerin yapılması ..... yetkisinin kullanıldığının bir göstergesidir."

24) Yukarıda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A. Danıştay
- B. Yargı
- C. Yasama
- D. Yürütme

I. Teokratik devletler din kurallarına göre kurulup yönetilen devletlerdir.

II. Hakimiyetin Tanrı'ya ait olduğu kabul edilmiştir.

III. Tanrı'nın gücünün simgesi olan ilahi kurallar insanlara uygulanır.

IV. Bütün işler Tanrı adına yapıldığı için yöneticilerin yaptıklarını halk eleştiremez ve tartışamaz.

25) Yukarıda numaralandırılmış cümlelerin hangisinde halkın yöneticilerin kararlarını sorgulayamamasının nedeni açıklanmıştır?

- A. I
- B. II
- C. III
- D. IV

I- Tevhidi- Tedrisat Kanunu'nun çıkarılması

II- Cumhurbaşkanı'nın kanunu onaylaması ve kanunun uygulamaya konulması

III- Kanuna uymayan okulların kapatılması ve ceza verilmesi

26) Bu uygulamaların sırasıyla hangi güce ait olduğunu bulunuz?

I.	II.	III.
A. Yasama	Yargı	Yürütme
B. Yürütme	Yasama	Yargı
C. Yasama	Yürütme	Yargı
D. Yargı	Yasama	Yürütme

Biz oligarşi ile yönetilen bir ülkede yaşıyoruz. Ülkemizdeki yönetim esasları şunlardır:....

Yavuz Sultan Selim 1517 tarihinde Mısır'ı fethetmiş ve Memlûk Devletinden Halifeliği almıştır. Bu tarihten sonra Osmanlı Devleti İslam Dünyasının lideri oldu.

30) Buna göre Mutlu Öğretmen'in söylediklerine göre Osmanlı Devleti hangi yönetim ile yönetilmeye başlamıştır?

- A. Cumhuriyet
- B. Monarşi
- C. Oligarşi
- D. Teokrasi

27) Yukarıdaki anlatımın hangi seçenekteki bilgi ile devam etmesi beklenemez?

- A. Ülke yönetimi ayrıcalıklı bir zümrenin elindedir.
- B. Ülkenin tüm kurumları yönetimdeki grubun elindedir.
- C. Devlet başkanı aynı zamanda dini lider özelliği de taşımaktadır.
- D. Ülkede hal arasında sınıfsal ayrım söz konusudur.

- Hakimiyet belli bir grubun elindedir.
- Az sayıda insan yönetimde söz sahibidir.
- Halk sınıflara ayrılmıştır.

28) Yukarıdaki verilen bilgilerle aşağıdaki hangi yönetim şekli ilişkilidir?

- A. Cumhuriyet
- B. Monarşi
- C. Oligarşi
- D. Teokrasi

- ✓ Hükümdarın emirleri kanun sayılır.
- ✓ Devlet yönetiminde halkın seçtiği kişiler sorumludur.
- ✓ Devletin tüm kurumları bu grubun elindedir.

29) Yukarıdaki verilen bilgilerle aşağıdaki yönetim şekilleri ile ilişkilidir. Buna göre yukarıdaki maddeler ile aşağıdaki yönetim şekilleri ilişkilendirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A. Cumhuriyet
- B. Monarşi
- C. Oligarşi
- D. Teokrasi

Yargı yetkisi Türk Milleti adına Bağımsız Mahkemelere bırakılmıştır. Mahkemeler kişiler arası uyuşmazlıkları kanunlara uygun çözer. Kimse yargıya müdahale edemez.

31) Yukarıdaki bilgilere bakarak yargı ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A. Ülkenin yargı bağımsızlığı vardır.
- B. Hukuk kanunların üzerindedir.
- C. Yargıya kişiler müdahale edebilir.
- D. Mahkemeler ülkedeki yabancıları yargılayabilir.

"Ülkemizde yasama, yürütme ve yargı yetkisi farklı kurumlara verilmiştir. Yargı yetkisi ise Türk Milleti adına Bağımsız Mahkemelere verilmiştir."

32) Yargı yetkisinin Bağımsız Mahkemelere verilmesi ile aşağıdakilerden hangisi amaçlanmıştır?

- A. Mahkemelerin tarafsızlığını sağlamak
- B. Devletin savunulmasını güçlendirmek
- C. Adli görevlilerin ayrıcalıklı olmasını sağlamak
- D. Yasama yetkisini kullananların gücünü arttırmak

Cevap Anahtarı (Seçtiğiniz şıkkın üzerine çarpı (X) işareti koyunuz.)

1.	(A)	(B)	(C)	(D)		17.	(A)	(B)	(C)	(D)
2.	(A)	(B)	(C)	(D)		18.	(A)	(B)	(C)	(D)
3.	(A)	(B)	(C)	(D)		19.	(A)	(B)	(C)	(D)
4.	(A)	(B)	(C)	(D)		20.	(A)	(B)	(C)	(D)
5.	(A)	(B)	(C)	(D)		21.	(A)	(B)	(C)	(D)
6.	(A)	(B)	(C)	(D)		22.	(A)	(B)	(C)	(D)
7.	(A)	(B)	(C)	(D)		23.	(A)	(B)	(C)	(D)
8.	(A)	(B)	(C)	(D)		24.	(A)	(B)	(C)	(D)
9.	(A)	(B)	(C)	(D)		25.	(A)	(B)	(C)	(D)
10.	(A)	(B)	(C)	(D)		26.	(A)	(B)	(C)	(D)
11.	(A)	(B)	(C)	(D)		27.	(A)	(B)	(C)	(D)
12.	(A)	(B)	(C)	(D)		28.	(A)	(B)	(C)	(D)
13.	(A)	(B)	(C)	(D)		29.	(A)	(B)	(C)	(D)
14.	(A)	(B)	(C)	(D)		30.	(A)	(B)	(C)	(D)
15.	(A)	(B)	(C)	(D)		31.	(A)	(B)	(C)	(D)
16.	(A)	(B)	(C)	(D)		32.	(A)	(B)	(C)	(D)

EK 4. İkinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Kelime İlişkilendirme Testi(KİT)

Yönerge: Bu çalışmanın amacı, "Demokrasinin Serüveni" konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çağrıştırdığı anlamları belirlemektir. İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kavramların sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazarak kavram ve ilişkilendirdiğiniz kelimeyi kullanarak mantıklı bir cümle kurunuz. Kelimelerin kesin cevabı yoktur, bu yüzden ifadelerinizi rahatça yazabilirsiniz. Verilen kavram için beş dakika süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğunca hızlı yazınız

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Devlet	Yönetim	Devletimizin yönetim şekli cumhuriyettir.
Devlet	İktidar	Devleti iktidar partisi yönetir
Devlet	Para	Devlet parayı kullanır
Devlet	Seçim	Devleti yönetenler seçimle işbaşına gelir.
Devlet	Vatan	Devletin üzerinde yaşadığı toprak parçası vatanıdır

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Monarşi		
Monarşi		
Monarşi		
Monarşi		
Monarşi		

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Oligarşi		
Oligarşi		
Oligarşi		
Oligarşi		
Oligarşi		

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Teokrasi		
Teokrasi		
Teokrasi		
Teokrasi		
Teokrasi		

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Cumhuriyet		
Cumhuriyet		
Cumhuriyet		
Cumhuriyet		
Cumhuriyet		

EK 5. İkinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Ön Test KİT Örnekleri

Ö.1

Yönerge : Bu çalışmanın amacı ,”Demokrasinin Serüveni” konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çağrıştırdığı anlamları belirlemektir. İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kavramların sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazarak kavram ve ilişkilendirdiğiniz kelimeyi kullanarak mantıklı bir cümle kurunuz. Kelimelerin kesin cevabı yoktur, bu yüzden ifadelerinizi rahatça yazabilirsiniz. Verilen kavram için beş dakika süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğunca hızlı yazınız

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Devlet	Yönetim	Devletimizin yönetim şekli cumhuriyettir.
Devlet	İktidar	Devleti iktidar partisi yönetir
Devlet	Para	Devlet parayı kullanır
Devlet	Seçim	Devleti yönetenler seçimle işbaşına gelir.
Devlet	Vatan	Devletin üzerinde yaşadığı toprak parçası vatanıdır

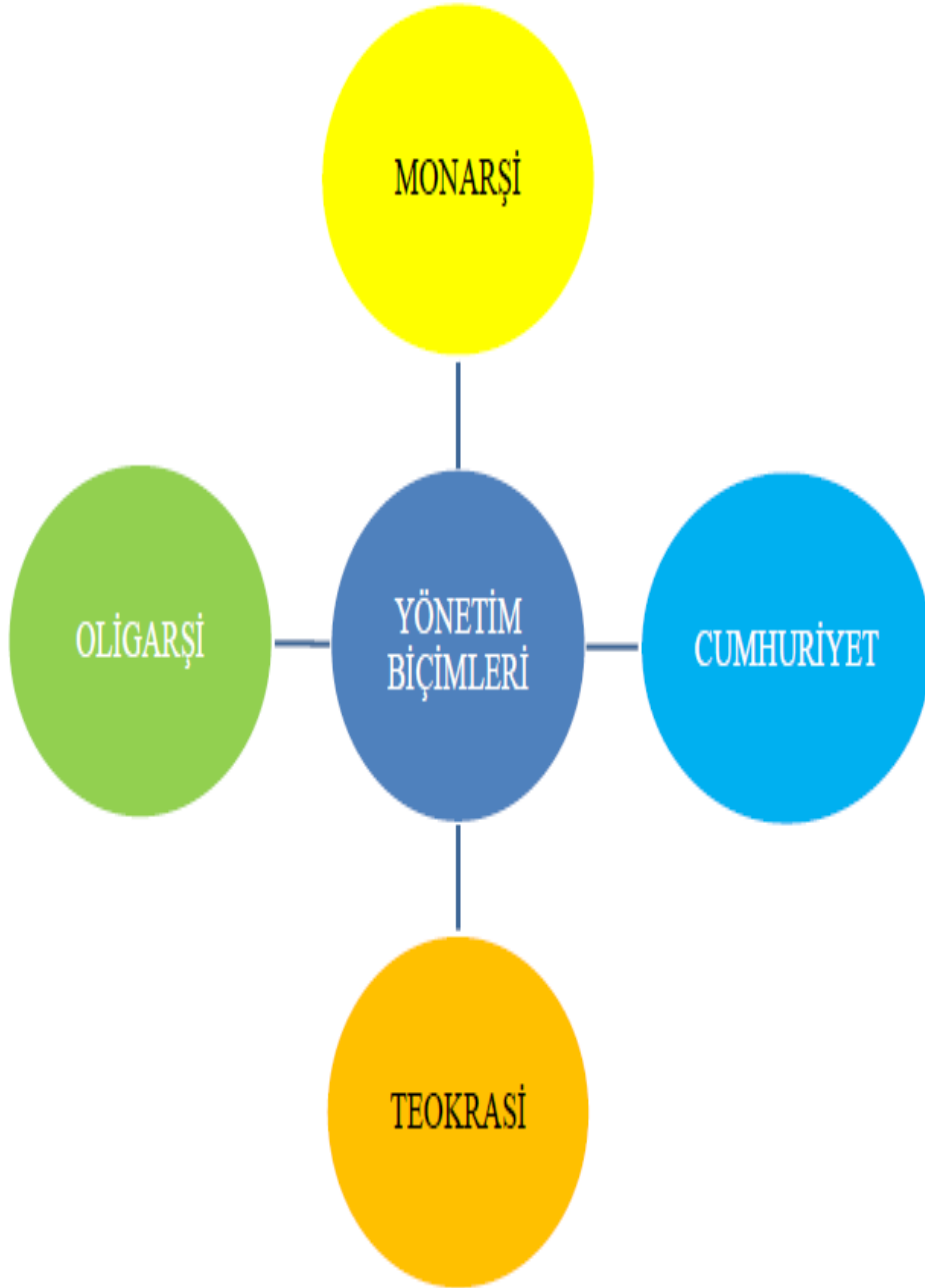
KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Monarşi	Kral ✓	Devletin yöneticisi kral olabilir D
Monarşi	monarşi ✓	Devletimizi tek bir monarşi yönetir D
Monarşi	tekli yönetim ✓	Devletimizde tekli yönetim vardı Y
Monarşi	seçim ✓	Devletimizde bir kişi seçilir Y
Monarşi	Devlet ✓	Devletimiz Devlet ile bir önem vardır Y

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Oligarşi	Para ✓	oligarşi yönetiminde para ihtiyacı diğer bir devletin D
Oligarşi	Seçim ✓	oligarşide başkan seçilir Y
Oligarşi	yönetim ✓	oligarşide yönetim önemli bir yerdedir Y
Oligarşi	yaşar ✓	Devlet yasaları çıkarır yasalar Y
Oligarşi	başkan ✓	Devlet seçiminde bir başkan seçer Y

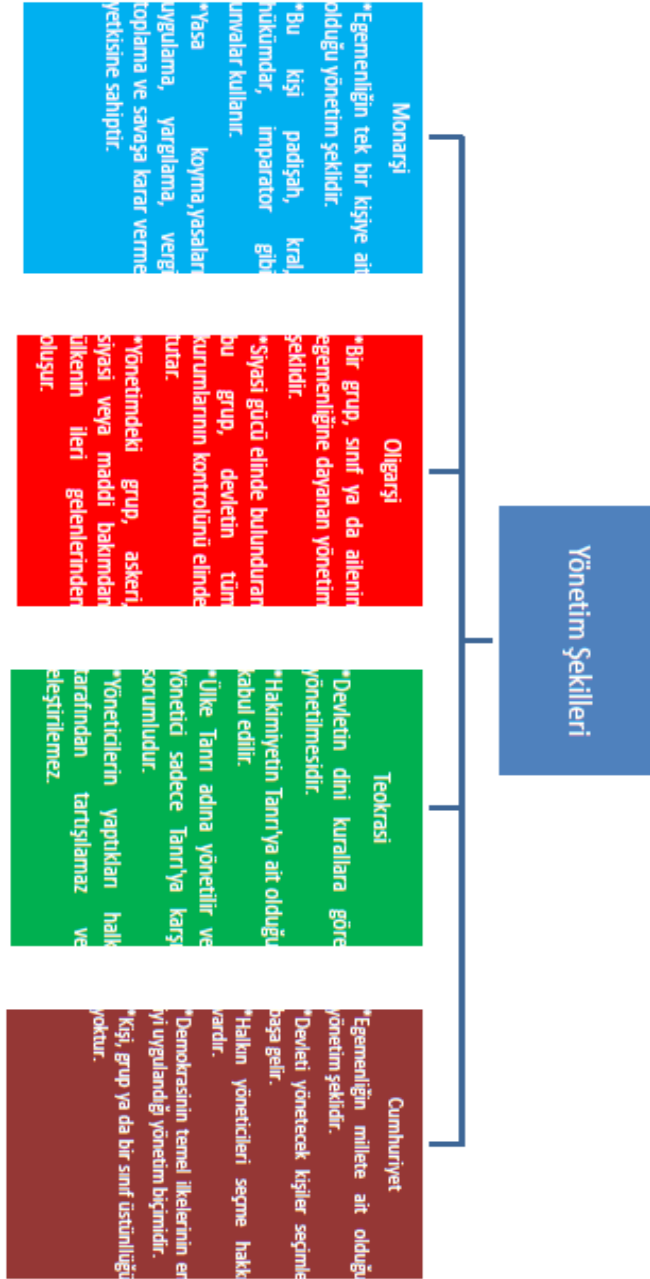
KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Teokrasi	din ✓	tekraside din inanılır K
Teokrasi	kurul ✓	tekraside dini inanıcı kurulur K
Teokrasi	akıllı ✓	tekraside millet akıllı insan Y
Teokrasi	inanç ✓	tekraside inanç milletle olmazsa olmazdır Y
Teokrasi	paraz ✓	tekraside Parazların herseyi bildikleri severler K

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Cumhuriyet	Devlet ✓	Cumhuriyette Devlet olmazsa olmazdır K
Cumhuriyet	Halk ✓	Devletimizi Halk oluşturur K
Cumhuriyet	Millet ✓	Millet cumhuriyet önem vermektedir K
Cumhuriyet	Vatan ✓	Cumhuriyet insanlar bir vatan oluşturur birleşir K
Cumhuriyet	Eşitlik ✓	Cumhuriyette eşitlik çok önemlidir K

EK 6. İkinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan Kavram Haritası

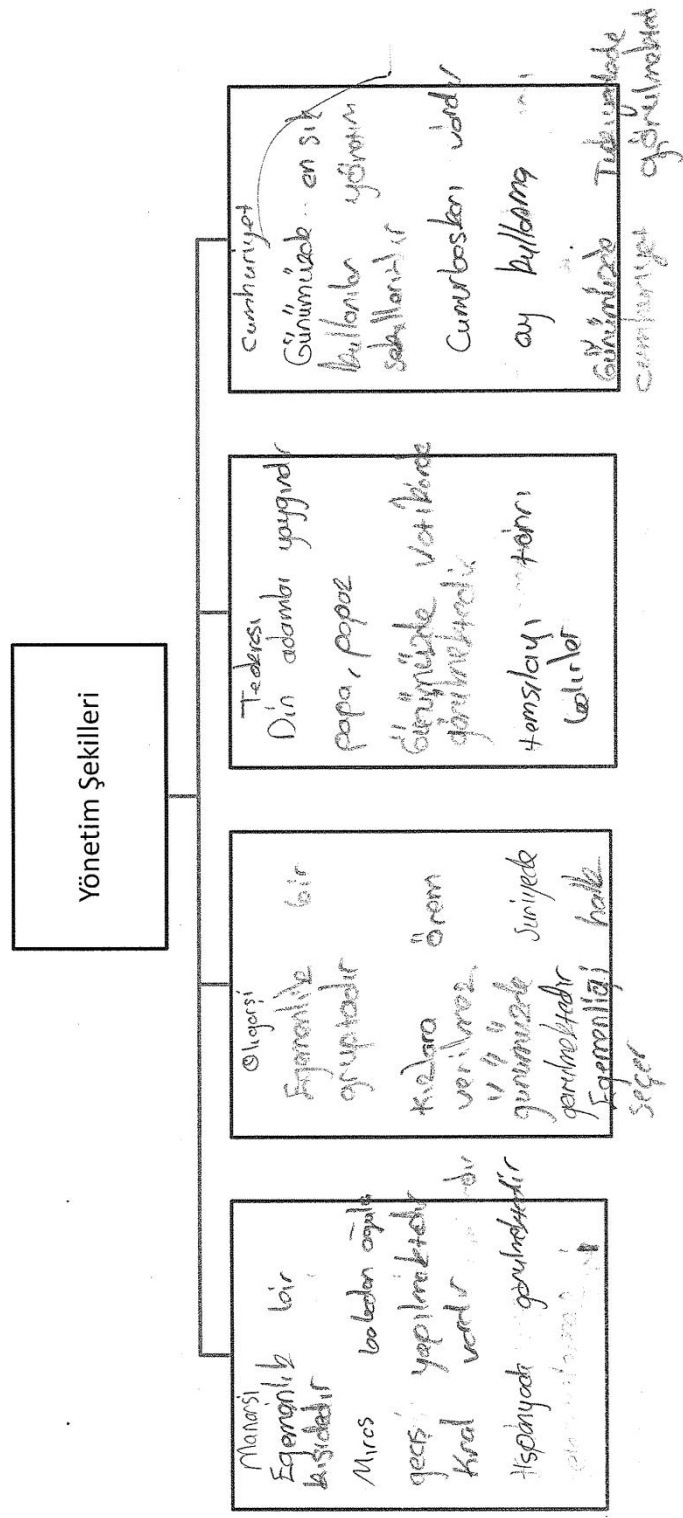

EK 7. İkinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan Kavram Ağı

EK 8. İkinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrencileri Kavram Ağı Örnekleri

Araba Negat
Araba

EK 9. İkinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Anlam Çözümleme Tablosu(AÇT)

Yönetim Biçimi		Cumhuriyet	Monarşi	Oligarşi	Teokrazi
Özellikler					
1.	Tüm yetkiler tek kişinin elindedir.				
2.	“Seçim, meclis, millet” kavramlar daha çok görülür.				
3.	Devleti yöneten kişiler güçlerini Tanrı’dan alır.				
4.	Tüm yetkiler, seçilmiş birkaç kişi veya bir grubun elindedir.				
5.	Temel hak ve özgürlüklerin en iyi korunduğu yönetim biçimidir.				
6.	Kral, padişah, kağan gibi sözcükler daha sık kullanılır.				
7.	Türk devletlerinde tek uygulanmayan yönetim biçimidir.				
8.	Millet kendi kendisini seçimler yoluyla yönetir				
9.	Yönetimde dini kurallar uygulanır.				
10.	Günümüzde İspanya, Hollanda, İngiltere gibi ülkelerde uygulanır.				
11.	Yavuz Sultan Selim’in Mısır’ı fethetmesiyle Türk devletlerinde uygulanmıştır.				
12.	Demokrasinin en iyi şekilde uygulandığı yönetim biçimidir.				

EK 10. İkinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrencilerin AÇT Örnekleri

Yönege: Tabloda yer alan özellikleri hangi yönetim biçiminde (X) işaretini kullanarak belirleyiniz. Bazı özellikler birden fazla yönetim biçiminde görülebilir. Bu durumda özelliğin görüldüğü her yönetim biçimi için de işaretleme yapabilirsiniz.

Özellikler		Yönetim Biçimi			
		Cumhuriyet	Monarşi	Oligarşi	Teokراسi
1.	Tüm yetkiler tek kişinin elindedir.		X		
2.	"Seçim, meclis, millet" kavramlar daha çok görülür.	X			
3.	Devleti yöneten kişiler <u>güçlerini Tanrı'dan alır</u> .				X
4.	Tüm yetkiler, seçilmiş birkaç kişi veya bir grubun elindedir.			X	
5.	Temel hak ve özgürlüklerin en iyi korunduğu yönetim biçimidir.	X			
6.	Kral, padişah, kağan gibi sözcükler daha sık kullanılır.		X		
7.	Türk devletlerinde tek <u>uygulanmayan</u> yönetim biçimidir.			X	
8.	Millet kendi kendisini seçimler yoluyla yönetir	X			
9.	Yönetimde dini kurallar uygulanır.				X
10.	Günümüzde İspanya, Hollanda, İngiltere gibi ülkelerde uygulanır.		X		
11.	Yavuz Sultan Selim'in Mısır'ı fethetmesiyle Türk devletlerinde uygulanmıştır.				X
12.	Demokrasinin en iyi şekilde uygulandığı yönetim biçimidir.	X			

EK 11.İkinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Son Test KİT Örnekleri

520

Yönerge : Bu çalışmanın amacı ,”Demokrasinin Serüveni” konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çağrıştırdığı anlamları belirlemektir. İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kavramların sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazarak kavram ve ilişkilendirdiğiniz kelimeyi kullanarak mantıklı bir cümle kurunuz. Kelimelerin kesin cevabı yoktur, bu yüzden ifadelerinizi rahatça yazabilirsiniz. Verilen kavram için beş dakika süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğunca hızlı yazınız

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Devlet	Yönetim	Devletimizin yönetim şekli cumhuriyettir.
Devlet	İktidar	Devleti iktidar partisi yönetir
Devlet	Para	Devlet parayı kullanır
Devlet	Seçim	Devleti yönetenler seçimle işbaşına gelir.
Devlet	Vatan	Devletin üzerinde yaşadığı toprak parçası vatanıdır

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Monarşi	Tek kişi	Monarşi de tek kişi yönetir devlet. 0
Monarşi	Kral	Monarşi de kralın dediği her şey boyun sayılır. 0
Monarşi	Kral	Monarşi de kral, han, hakan gibi ünvanlar vardır. 0
Monarşi	Halk	Monarşi de halk yönetime katılmaz. 0
Monarşi	Katılım	Monarşi de katılım en azdır. 0

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Oligarşi	Güçlü	Oligarşi de güçlü egemenliği vardır. 0
Oligarşi	Devlet	Oligarşi de devlet yönetimi gücüne bağlıdır. 0
Oligarşi	Halk	Oligarşi de halk yönetime katılmaz. 0
Oligarşi	Ortak	Oligarşi de güçlü ortak karar alır. 0
Oligarşi	Küba	Oligarşi yönetimi Küba, Ceangir, Suriye gibi ülkelerde görülür. 0

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Teokrasi	Din adamı	Teokrasi yönetimi din adamlarının elindedir. 0
Teokrasi	Tanı	Teokrasi de yöneticisi tanrı seçer. 0
Teokrasi	Halk	Teokrasi de halk yönetime katılmaz. 0
Teokrasi	Vatikan	Teokrasi yönetimi Vatikan gibi ülkelerde görülür. 0
Teokrasi	Kuralları	Teokrasi de kuralları kutsal sayılır. 0

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Cumhuriyet	Başbakan	Cumhurbaşkanı, başbakan gibi ünvanlar vardır. 0
Cumhuriyet	1923	Cumhuriyet 1923'te ilan edildi. 0
Cumhuriyet	Halk	Halk yönetime katılır. Katılım oranı fazladır. 0
Cumhuriyet	Seçim	Başbakan, Cumhurbaşkanı gibi kişiler seçim yoluyla seçilir. 0
Cumhuriyet	Esitlik	Cumhuriyette herkes eşittir. 0

EK 12. Üçüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan KİT Örneği

Yönerge: Bu çalışmanın amacı, “Demokrasinin Serüveni” konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çağrıştırdığı anlamları belirlemektir. İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kavramların sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazarak kavram ve ilişkilendirdiğiniz kelimeyi kullanarak mantıklı bir cümle kurunuz. Kelimelerin kesin cevabı yoktur, bu yüzden ifadelerinizi rahatça yazabilirsiniz. Verilen kavram için beş dakika süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğunca hızlı yazınız.

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Devlet	Yönetim	Devletimizin yönetim şekli cumhuriyettir.
Devlet	İktidar	Devleti iktidar partisi yönetir
Devlet	Para	Devlet parayı kullanır
Devlet	Seçim	Devleti yönetenler seçimle işbaşına gelir.
Devlet	Vatan	Devletin üzerinde yaşadığı toprak parçası vatandır

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Demokrasi		
Demokrasi		
Demokrasi		
Demokrasi		
Demokrasi		

EK 14. Üçüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Ön Test KİT Örnekleri

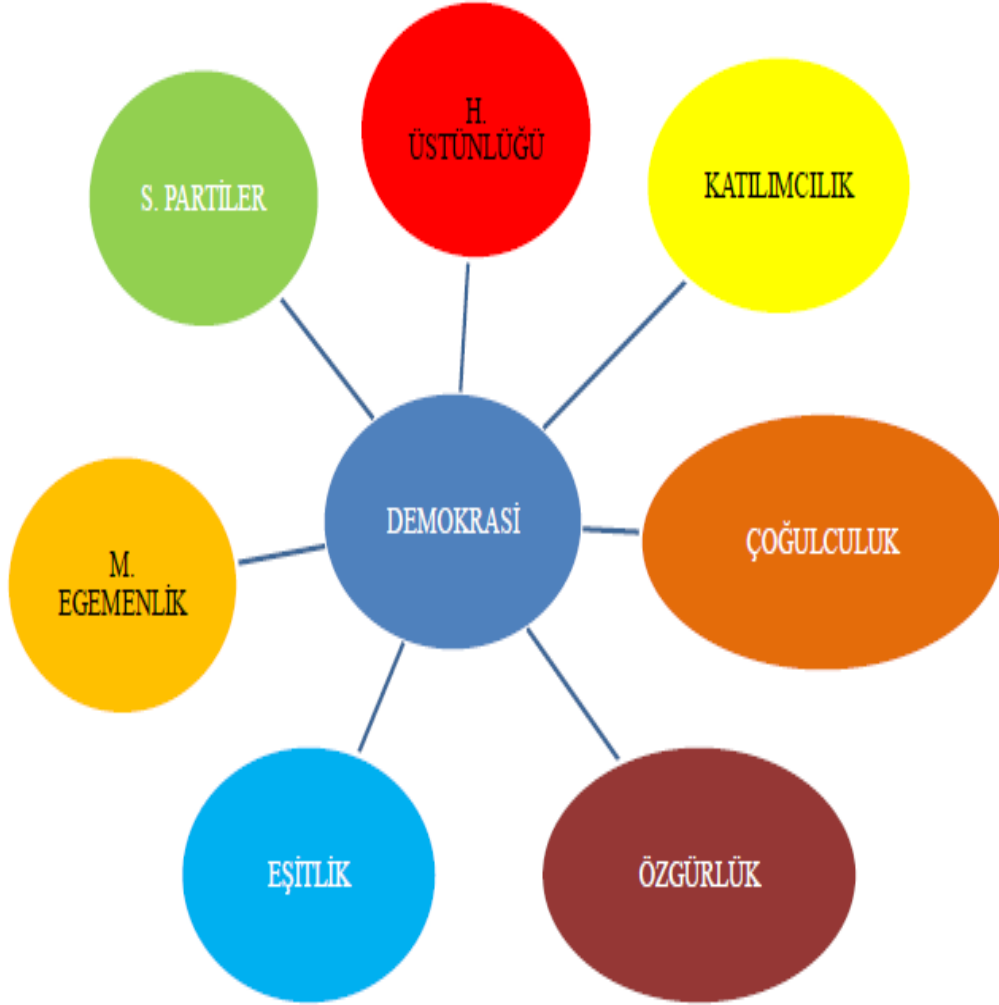
Örnek

Yönerge : Bu çalışmanın amacı "Demokrasinin Sertüveni" konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çağrıştırdığı anlamları belirlemektir. İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kavramların sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazarak kavram ve ilişkilendirdiğiniz kelimeyi kullanarak mantıklı bir cümle kurunuz. Kelimelerin kesin cevabı yoktur, bu yüzden ifadelerinizi rahatça yazabilirsiniz. Verilen kavram için beş dakika süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğunca hızlı yazınız.

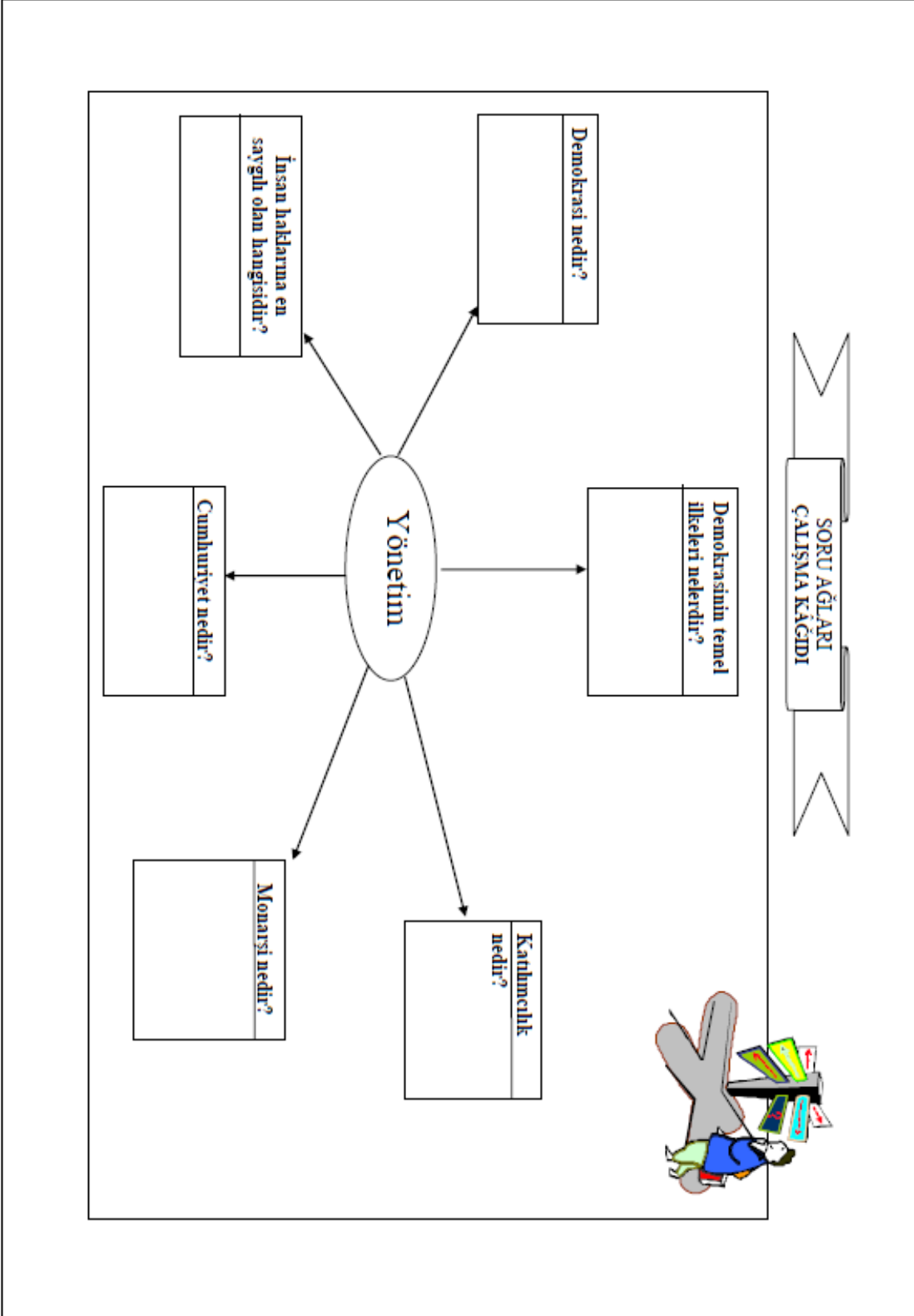
KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Devlet	Yönetim	Devletimizin yönetim şekli cumhuriyettir.
Devlet	İktidar	Devleti iktidar partisi yönetir
Devlet	Para	Devlet parayı kullanır
Devlet	Seçim	Devleti yönetenler seçimle işbaşına gelir.
Devlet	Vatan	Devletin üzerinde yaşadığı toprak parçası vatanıdır

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Demokrasi	Öğretim	Demokrasi için öğretim önemlidir
Demokrasi	Karar	Demokrasi de karar vardır
Demokrasi	Yasa	Demokrasi de yasa var
Demokrasi	Hürriyet	Demokrasi de hürriyet vardır
Demokrasi	Katılım	Demokrasi de katılım vardır

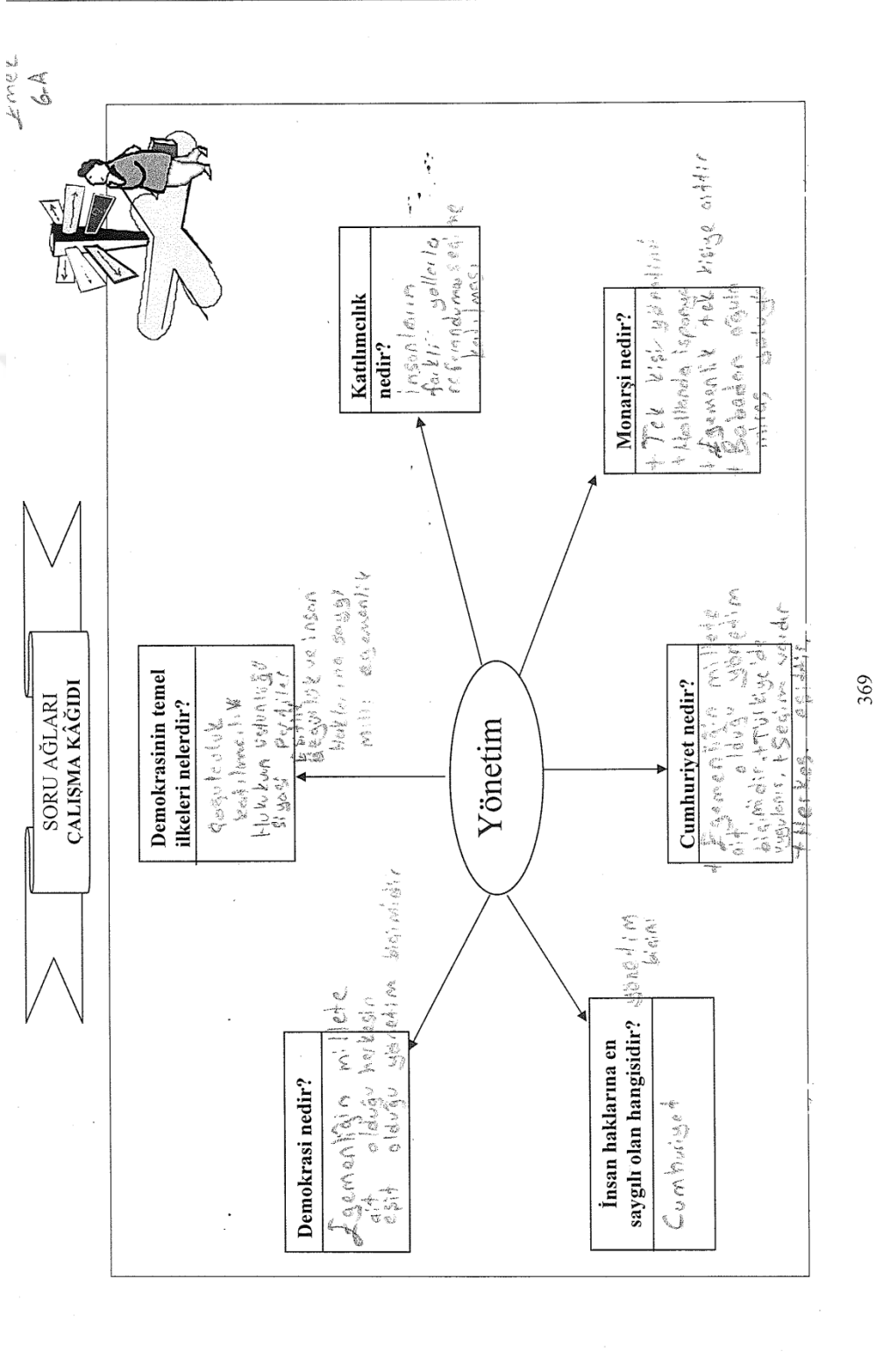
EK 14. Üçüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan Kavram Haritası

EK 15. Üçüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan Çalışma Kâğıdı

EK 16. Üçüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan Bazı Öğrencilerin Çalışma Kağıdı Örneği

EK 17. Üçüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan Yapılandırılmış Grid

Demokrasi ile İlgili Yapılandırılmış Grid

Aşağıda “Demokrasinin Serüveni” ünitesiyle ilgili sorular ve cevaplarının yer aldığı kutucuklar verilmiştir. Kutucuklardaki numaraları kullanarak size yöneltilen soruları cevaplayınız. Aynı kutucuğu birden fazla soru içinde kullanabilirsiniz.

		
1 Hukukun üstünlüğü 4Eşitlik	2 Katılımcılık 5Çoğulculuk	3Siyasi partiler 6 Temel Haklara Saygı ve Özgürlük
 7 Monarşi	 8 Cumhuriyet	 9 Milli Egemenlik

Soru 1) Kutucuklardakilerden hangileri demokrasinin temel ilkeleridir?.....

Soru 2) Demokrasinin en iyi uygulandığı yönetim biçimi hangisidir?.....

Soru 3) Katılımcılığın en az ve demokratik olmayan yönetim biçimi hangisidir?.....

Soru 4) Egemenliğin millete ait olduğu demokrasi ilkesi hangisidir?.....

Soru 5)Tüm insanların kanun önünde denk olduğu demokrasi ilkesi hangisidir?.....

Soru 6) Farklı fikirlerin farklı siyasal partiler aracılığıyla temsil edilmesi demokrasi ilkelerinden hangisidir?.....

Soru 7) Yurttaşların çeşitli yöntemlerle ülke yönetimine katılmasına demokrasi ilkelerinden hangisidir?.....

Soru 8) Kişinin başkasına zarar vermeden istediğini yapabilmesi demokrasi ilkelerinden hangisidir?.....

EK 18. Üçüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan Bazı Öğrencilerin Yapılandırılmış Grid Örnekleri

Karar

Demokrasi ile İlgili Yapılandırılmış Grid

Aşağıda "Demokrasinin Serüveni" ünitesiyle ilgili sorular ve cevaplarının yer aldığı kutucuklar verilmiştir. Kutucuklardaki numaraları kullanarak size yöneltilen soruları cevaplayınız. Aynı kutucuğu birden fazla soru içinde kullanabilirsiniz.

 1 Hukukun üstünlüğü	 2 Katılımcılık	 3 Sıvasi partiler
 4 Eşitlik	 5 Çoğulculuk	 6 Temel Haklara Saygı ve Özgürlük
 7 Monarşi	 8 Cumhuriyet	 9 Milli Egemenlik

Soru 1) Kutucuklardakilerden hangileri demokrasinin temel ilkeleridir? 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9.....

Soru 2) Demokrasinin en iyi uygulandığı yönetim biçimi hangisidir? 8.....

Soru 3) Katılımcılığın en az ve demokratik olmayan yönetim biçimi hangisidir? 7.....

Soru 4) Egemenliğin millete ait olduğu demokrasi ilkesi hangisidir? 9.....

Soru 5) Tüm insanların kanun önünde denk olduğu demokrasi ilkesi hangisidir? 4.....

Soru 6) Farklı fikirlerin farklı siyasal partiler aracılığıyla temsil edilmesi demokrasi ilkelerinden hangisidir? 5.....

Soru 7) Yurttaşların çeşitli yöntemlerle ülke yönetimine katılmasına demokrasi ilkelerinden hangisidir? 2.....

Soru 8) Kişinin başkasına zarar vermeden istediğini yapabilmesi demokrasi ilkelerinden hangisidir? 6.....

EK 19. Üçüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Son Test KİT Örnekleri

S.2

Yönerge : Bu çalışmanın amacı, "Demokrasinin Serüveni" konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çağrıştırdığı anlamları belirlemektir. İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kavramların sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazarak kavram ve ilişkilendirdiğiniz kelimeyi kullanarak mantıklı bir cümle kurunuz. Kelimelerin kesin cevabı yoktur, bu yüzden ifadelerinizi rahatça yazabilirsiniz. Verilen kavram için beş dakika süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğunca hızlı yazınız.

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Devlet	Yönetim	Devletimizin yönetim şekli cumhuriyettir.
Devlet	İktidar	Devleti iktidar partisi yönetir
Devlet	Para	Devlet parayı kullanır
Devlet	Seçim	Devleti yönetenler seçimle işbaşına gelir.
Devlet	Vatan	Devletin üzerinde yaşadığı toprak parçası vatanıdır

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Demokrasi	Özgürlük	Demokrasilerde özgürlük bir yönetim biçimidir. 0
Demokrasi	Eşitlik	Demokrasilerde eşitlik vardır. 0
Demokrasi	Çoğulculuk	Demokrasilerde çoğulculuk vardır. 0
Demokrasi	Katılımcılık	Demokrasilerde katılımcılık vardır. 0
Demokrasi	Siyasi Partiler	Demokrasilerde siyasi partiler vardır. 0

EK 20. Dördüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan KİT Örneği

Yönerge: Bu çalışmanın amacı, 'Demokrasinin Serüveni'' konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çağrıştırdığı anlamları belirlemektir. İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kavramların sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazarak kavram ve ilişkilendirdiğiniz kelimeyi kullanarak mantıklı bir cümle kurunuz. Kelimelerin kesin cevabı yoktur, bu yüzden ifadelerinizi rahatça yazabilirsiniz. Verilen kavram için beş dakika süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğunca hızlı yazınız.

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Devlet	Yönetim	Devletimizin yönetim şekli cumhuriyettir.
Devlet	İktidar	Devleti iktidar partisi yönetir
Devlet	Para	Devlet parayı kullanır
Devlet	Seçim	Devleti yönetenler seçimle işbaşına gelir.
Devlet	Vatan	Devletin üzerinde yaşadığı toprak parçası vatandır

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Egemenlik		
Egemenlik		
Egemenlik		
Egemenlik		
Egemenlik		

EK 21. Dördüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Ön Test KİT Örnekleri

Ö.22

Yönerge : Bu çalışmanın amacı ,”Demokrasinin Serüveni” konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çağrıştırdığı anlamları belirlemektir. İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kavramların sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazarak kavram ve ilişkilendirdiğiniz kelimeyi kullanarak mantıklı bir cümle kurunuz. Kelimelerin kesin cevabı yoktur, bu yüzden ifadelerinizi rahatça yazabilirsiniz. Verilen kavram için beş dakika süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğunca hızlı yazınız.

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Devlet	Yönetim	Devletimizin yönetim şekli cumhuriyettir.
Devlet	İktidar	Devleti iktidar partisi yönetir
Devlet	Para	Devlet parayı kullanır
Devlet	Seçim	Devleti yönetenler seçimle işbaşına gelir.
Devlet	Vatan	Devletin üzerinde yaşadığı toprak parçası vatandır

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Egemenlik	Esitlik ✓	Egemenlikte esitlik vardır. D
Egemenlik	Seçim ✓	Egemenlik seçimlerle seçilir. V
Egemenlik	Yönetim ✓	Yönetim tek kişi değildir. V
Egemenlik		B
Egemenlik		B

EK 22. Dördüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Kavramsal Değişim Metni

EGEMENLİK NEDİR?

Sınıfınızda yapılan sınıf başkanlığı seçimlerine katıldınız mı? Bu seçimlerde oy kullandınız mı? Peki ülkemizi yönetme gücü kimin elindedir? Milletimiz kendisini yönetecek kişileri nasıl seçer? sorusunun cevabını bulmada aşağıdaki ifadeler size yardımcı olabilir.

Bu konu ile ilgili olarak öğrenciler aşağıdaki cevapları vermişlerdir.

- Özgürlüktür.
- Bağımsızlıktır.
- Milletın ve devletin gücü.
- Hürriyettir.
- İradedir.
- Yönetme gücüdür.
- Milletın birliğidir.
- Eşitliktir.
- Yasama-yürütme.
- Kanunlar çerçevesinde yönetimdir.
- Cumhuriyettir.
- Yönetim şeklidir.
- Bayramdır.

Size göre “EGEMENLİK” ne demektir? Siz de yukarıdaki görüşlere katılıyor musunuz?

Konuyla ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla tartışınız.

EGEMENLİK kavramı, tam olarak kavranamadığı için bu kavramla ilgili bazı yanlışlıklar mevcuttur. Bazıları, EGEMENLİK kavramını hürriyet, özgürlük, bayram, bağımsızlık olarak ifade ederken, bazıları da egemenliği kanunlar çerçevesinde yönetim, milletın ve devletin gücü ya da yasama-yürütme olarak değerlendirmektedirler.

EVET EGEMENLİK kanunlar çerçevesinde yönetim, milletın ve devletin hakimiyeti ya da yasama-yürütme değil; **Egemenlik, isim olarak Egemen olma durumu ve Milletın ve onun tüzel kişiliği olan devletin yetkilerinin hepsi, hükümlanlık, hâkimiyet olarak tanımlanmıştır.**

Birçok öğrenci fikrinin aksine egemenlik ne kanunlar çerçevesinde yönetim ne de milletın ve devletin gücüdür.

UNUTMA

Egemenlik; Milletin ve onun tüzel kişiliği olan devletin yetkilerinin hepsi, hükümlanlık, hâkimiyettir.

Mustafa Kemal Atatürk Türk milletinin devlet yönetiminde söz hakkının olmasını istiyordu. Bunun için egemenliği tek bir kişinin elinde toplamak yerine tamamen millette olması gerektiğine inandı. Yeni Türkiye Devleti'ni kurarken devletin yetkilerini millet adına kullanmak amacıyla 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisini Açtı.

Peki, Egemenliğin tek bir kişiye değilde Türk milletine verilmesi sizce doğru mudur? Neden?

Osmanlı Devleti'nde egemenlik yalnızca padişahın elindeydi. Devletin yetkilerini tek başına kullanıyordu. Ancak Mustafa Kemal Atatürk; Türkiye Büyük Millet Meclisini açılınca hemen çalışmalara başladı. Bunun için ilk olarak bir anayasa hazırlandı ve ilk maddesinde “*Hakimiyet bilâkaydû şart milletindir.*” yani “*Egemenlik kayıtsız, şartsız milletindir*” ifadesi yer almıştır.

Peki, Egemenlik Milletimize ait olmasıyla neler olmuştur?

Osmanlı Devleti egemenlik padişaha ait olunca devletin yönetiminde halk söz sahibi olmamıştır. Egemenliğin Türk milletine verilmesiyle devletin yönetimi de Türk milletine geçmiştir, halkın isteği doğrultusunda kararlar çıkıp uygulanmaya başlanmış ve Cumhuriyet yönetimi için olmazsa olmaz bir kuraldır.

EK 23. Dördüncü Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Son Test KİT Örnekleri

S-33

Yönerge : Bu çalışmanın amacı, "Demokrasinin Serüveni" konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çağrıştırdığı anlamları belirlemektir. İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kavramların sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazarak kavram ve ilişkilendirdiğiniz kelimeyi kullanarak mantıklı bir cümle kurunuz. Kelimelerin kesin cevabı yoktur, bu yüzden ifadelerinizi rahatça yazabilirsiniz. Verilen kavram için beş dakika süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğunca hızlı yazınız.

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Devlet	Yönetim	Devletimizin yönetim şekli cumhuriyettir.
Devlet	İktidar	Devleti iktidar partisi yönetir
Devlet	Para	Devlet parayı kullanır
Devlet	Seçim	Devleti yönetenler seçimle işbaşına gelir.
Devlet	Vatan	Devletin üzerinde yaşadığı toprak parçası vatanıdır

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Egemenlik	TBMM	TBMM'nin oylamasıyla egemenlik millete verildi.
Egemenlik	Seçim	Egemenlik oylakları verilen buyandı
Egemenlik	Cumhurbaşkanı	Egemenlik cumhurbaşkanı tarafından yönetilir
Egemenlik	Millet	Egemenlik millettir
Egemenlik	Halk	Yönetimde - halkın - egemenliği vardır

EK 24. Beşinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan KİT Örneği

Yönerge: Bu çalışmanın amacı, ‘Demokrasinin Serüveni’ konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çağrıştırdığı anlamları belirlemektir. İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kavramların sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazarak kavram ve ilişkilendirdiğiniz kelimeyi kullanarak mantıklı bir cümle kurunuz. Kelimelerin kesin cevabı yoktur, bu yüzden ifadelerinizi rahatça yazabilirsiniz. Verilen kavram için beş dakika süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğunca hızlı yazınız.

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Devlet	Yönetim	Devletimizin yönetim şekli cumhuriyettir.
Devlet	İktidar	Devleti iktidar partisi yönetir
Devlet	Para	Devlet parayı kullanır
Devlet	Seçim	Devleti yönetenler seçimle işbaşına gelir.
Devlet	Vatan	Devletin üzerinde yaşadığı toprak parçası vatandır

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Meşrutiyet		
Meşrutiyet		
Meşrutiyet		
Meşrutiyet		
Meşrutiyet		

EK 25. Beşinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Ön Test KİT Örnekleri

99

0.15

Yönerge : Bu çalışmanın amacı ,”Demokrasinin Serüveni” konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çağrıştırdığı anlamları belirlemektir. İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kavramların sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazarak kavram ve ilişkilendirdiğiniz kelimeyi kullanarak mantıklı bir cümle kurunuz. Kelimelerin kesin cevabı yoktur, bu yüzden ifadelerinizi rahatça yazabilirsiniz. Verilen kavram için beş dakika süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğunca hızlı yazınız.

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Devlet	Yönetim	Devletimizin yönetim şekli cumhuriyettir.
Devlet	İktidar	Devleti iktidar partisi yönetir
Devlet	Para	Devlet parayı kullanır
Devlet	Seçim	Devleti yönetenler seçimle işbaşına gelir.
Devlet	Vatan	Devletin üzerinde yaşadığı toprak parçası vatanıdır

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Meşrutiyyet	Halkın	Meşrutiyyet ile halkın arasında...
Meşrutiyyet	Halkın	Meşrutiyyet ile halkın arasında...
Meşrutiyyet	Halkın	Meşrutiyyet ile halkın arasında...
Meşrutiyyet	Halkın	Meşrutiyyet ile halkın arasında...
Meşrutiyyet	Halkın	Meşrutiyyet ile halkın arasında...

EK 26. Beşinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Kavramlara Yönelik Kavramsal Değişim Metni

MEŞRUTİYET NE DEMEKTİR?

Osmanlı Devleti'nin 19. ve 20. yüzyıllar da halkın yönetime katılımıyla neler değişti? Sorusunun cevabına yönelik meşrutiyet nedir? sorusunun cevabını bulmada aşağıdaki ifadeler size yardımcı olabilir.

Bu konu ile ilgili olarak öğrenciler aşağıdaki cevapları vermişlerdir.

- Parlemtodur
- Hükümdarlık görevidir.
- Halkın görüşüdür.
- Darbedir.
- Kral yönetimidir.
- Hürriyettir.
- Kanundur.
- Halkın oyudur.
- Hükümettir.
- Devletin yasalarla yönetilmesidir.
- Devlet adamlarının fikirlerini alma işidir.
- Meşru olmaktır.
- Özgürlüktür.
- Adalettir.
- Geçerli olma durumudur.
- Yasaktır.

Size göre “Meşrutiyet” ne demektir? Siz de yukarıdaki görüşlere katılıyor musunuz?

Konuyla ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla tartışınız.

Meşrutiyet kavramı, tam olarak kavranamadığı için bu kavramla ilgili bazı yanlışlıklar mevcuttur. Bazıları, MEŞRUTİYET kavramını adalet, yasak, hürriyet, darbe, halkın görüşü, kanun olarak ifade ederken, bazıları da Meşrutiyeti devletin yasalarla yönetilmesi ya da devlet adamlarının fikirlerini alma olarak değerlendirmektedirler.

EVET Meşrutiyet parlamento ya da devletin yasalarla yönetilmesi değil, ***Meşrutiyet kelimesinin kökeni Meşru'dan gelir. Meşru Sözlükte yasal olarak açıklanmıştır. O halde meşrutiyet ise Meşrutiyet Sözlükte "Hükümdarlıkla yönetilen bir ülkede hükümdarın başkanlığı altında parlamento yönetimine dayanan hükümet etme biçimi " anlamlarında kullanılırken, bir Sosyal bilgiler kavramı olarak Meşrutiyetten kastedilen Osmanlı tarihinde yıkılma döneminde halkın bağımsız olmasını engellemek ve devlete bağlılıklarını arttırmak için yönetime katılma durumudur.***

Peki ama NEDEN Osmanlı devleti MEŞRUTİYET yapma gereği duymuştur?

Çünkü! Osmanlı topraklarında yaşayan uluslar isyan ediyordu. Bu ulusların isyan etmelerini engellemek ve devletin içinde yaşayan Hristiyan azınlıkların imparatorluktan ayrılması engellemek isteniyordu. Bunun için Halkın padişahın yanında yönetime

katılmasını sağlanarak Osmanlı Devleti'nin dağılmasının önlenmesi isteniyordu. Aynı zamanda bir başka sebepte Avrupalı devletlerinin Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmasına engel olmaya çalışmaktır.

UNUTMA!

Meşrutiyet Hükümdarlıkla yönetilen bir ülkede hükümdarın başkanlığı altında parlamento yönetimine dayanan hükümet etme biçimidir.

Osmanlı Devleti'nin Kuruluş ve Yükselme dönemlerinde görülen başarılı ve güçlü durumu, Duraklama döneminde yavaş yavaş aksamaya başlamıştır. Bu durumun farkında olan Osmanlı Devleti çözümü bazı önlemler alarak bulduğunu düşünmüştür. 17. yüzyılda ve 18. yüzyılda alınan önlemler yeterli olmamıştır. 19. yüzyılda olan Yıkılma döneminde halkın devlete bağlılığını arttırmak ve imparatorluktan ayrılmalara engel olmak amacıyla 1876 yılında Birinci Meşrutiyeti ilan etti.

ŞİMDİ 1. MEŞRUTİYETE BİR BAKALIM

1789 Fransız İhtilali sonrasında, ortaya çıkan "Milliyetçilik" akımının etkisi, Osmanlı coğrafyasında giderek yayılmaya başlamış ve Balkanlar'daki bazı milletler ayaklanmaya başlamışlardı. Bu durum üzerine, Osmanlı'da ortaya çıkan bir aydın grubu Genç Osmanlılar halkı yönetime katarak bu sorunları çözeceklerine inanıyorlardı. Meşrutiyeti ilan etmeyi kabul eden II: Abdülhamit'le anlaşıldı ve I. Meşrutiyet ilan edildi. Meşrutiyet ilan edilince Osmanlı Devleti'nde;

- ✓ Türk tarihinde ilk kez halk, yönetime katıldı.
- ✓ Türk Tarihinin ilk Anayasası olan Kanun-i Esasi yürürlüğe girdi.

NOT: Meşrutiyetin ilanıyla Daha önce padişahın tek söz sahibi olduğu Mecliste halkı temsil eden Meclis-i Mebusan üyeleri söz sahibi olmuşlardır.

I. Meşrutiyet 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşlarını gerekçe gösteren padişah II. Abdülhamit tarafından, bu döneme son verilmiştir.

Peki, Meşrutiyetin ilanıyla halkın yönetime katılmasının sonuçları neler olmuştur? Tartışınız.

I. Meşrutiyeti padişahın tek başına kaldırması doğru mu? Neden?

.....

.....

.....

.....

.....

EK 27. Beşinci Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci SonTest KİT Örnekleri

S 83

Yönerge : Bu çalışmanın amacı ,”Demokrasinin Serüveni” konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çağrıştırdığı anlamları belirlemektir. İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kavramların sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazarak kavram ve ilişkilendirdiğiniz kelimeyi kullanarak mantıklı bir cümle kurunuz. Kelimelerin kesin cevabı yoktur, bu yüzden ifadelerinizi rahatça yazabilirsiniz. Verilen kavram için beş dakika süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğunca hızlı yazınız.

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Devlet	Yönetim	Devletimizin yönetim şekli cumhuriyettir.
Devlet	İktidar	Devleti iktidar partisi yönetir
Devlet	Para	Devlet parayı kullanır
Devlet	Seçim	Devleti yönetenler seçimle işbaşına gelir.
Devlet	Vatan	Devletin üzerinde yaşadığı toprak parçası vatanıdır

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Meşrutiyet	1876	Meşrutiyet 1876'da ilan edildi. 0
Meşrutiyet	II. Abdülhamit	II. Abdülhamit'in devletinde meşrutiyet vardı. 0
Meşrutiyet	Yarı demokratik	Meşrutiyet yarı demokratik bir yönetimdir. 0
Meşrutiyet	Halk	Meşrutiyette halk içinde erkekler seçme hakkına sahiptir. 0
Meşrutiyet	Osmanlı devleti	Osmanlı devleti Meşrutiyeti 2 defa ilan etti. 0

EK 28. Altıncı Haftadaki Kavramlara Yönelik Hazırlanan KİT Örneği

Yönerge: Bu çalışmanın amacı, ‘Demokrasinin Serüveni’ konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çağrıştırdığı anlamları belirlemektir. İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kavramların sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazarak kavram ve ilişkilendirdiğiniz kelimeyi kullanarak mantıklı bir cümle kurunuz. Kelimelerin kesin cevabı yoktur, bu yüzden ifadelerinizi rahatça yazabilirsiniz. Verilen kavram için beş dakika süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğunca hızlı yazınız

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Devlet	Yönetim	Devletimizin yönetim şekli cumhuriyettir.
Devlet	İktidar	Devleti iktidar partisi yönetir
Devlet	Para	Devlet parayı kullanır
Devlet	Seçim	Devleti yönetenler seçimle işbaşına gelir.
Devlet	Vatan	Devletin üzerinde yaşadığı toprak parçası vatandır

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Yargı		
Yargı		
Yargı		
Yargı		
Yargı		

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Yasama		
Yasama		
Yasama		
Yasama		
Yasama		

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Yürütme		
Yürütme		
Yürütme		
Yürütme		
Yürütme		

EK 29. Altıncı Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Ön Test KİT Örnekleri

Yönerge : Bu çalışmanın amacı ,“Demokrasinin Serüveni” konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çağrıştırdığı anlamları belirlemektir. İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kavramların sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazarak kavram ve ilişkilendirdiğiniz kelimeyi kullanarak mantıklı bir cümle kurunuz. Kelimelerin kesin cevabı yoktur, bu yüzden ifadelerinizi rahatça yazabilirsiniz Verilen kavram için beş dakika süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğunca hızlı yazınız

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Devlet	Yönetim	Devletimizin yönetim şekli cumhuriyettir.
Devlet	İktidar	Devleti iktidar partisi yönetir
Devlet	Para	Devlet parayı kullanır
Devlet	Seçim	Devleti yönetenler seçimle işbaşına gelir.
Devlet	Vatan	Devletin üzerinde yaşadığı toprak parçası vatanıdır

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Yasama	Kanun	Yasama bir kanundur K
Yasama	Devlet	Devlet yasama ile yönetilir K
Yasama	Yönetim	Yasama yönetimdir Y
Yasama	Cumhuriyet	Cumhuriyette yasama kullanılır K
Yasama	Cumhurbaşkanı	Yasaların cumhurbaşkanı belirler Y

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Yürütme	Yönetim	Yürütme bir yönetimdir K
Yürütme	Yasa	Yürütmede yasalar belirlenir Y
Yürütme	Başkan	Yürütmede başkanlar da vardır Y
Yürütme	Asker	Yürütmeyi askerler de yapar Y
Yürütme		

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Yargı	Adalet	Yargıda adalet vardır D
Yargı	Cezalar	Yargıda suçluların herkes cezalandırılır D
Yargı	Devlet	Yargı devletler halindedir Y
Yargı	Mahkeme	Mahkeme de yargılanır K
Yargı	Masum	Yargı da masum yoktur Y

EK 30. Altıncı Haftadaki Kavramlara Yönelik Kavramlara Yönelik Kavramsal Değişim Metni

YASAMA NE DEMEKTİR?

Sınıfınızda olan sorunları nasıl çözüyorsunuz? Sınıfın kurallarını belirlerken neler yapıyorsunuz? Sorusunun cevabına yönelik yasama nedir? sorusunun cevabını bulmada aşağıdaki ifadeler size yardımcı olabilir.

Bu konu ile ilgili olarak öğrenciler aşağıdaki cevapları vermişlerdir.

- Suçluları cezalandırma yöntemi.
- Kararlardır.
- Halkın görüşüdür.
- Yasalar.
- Duruşmadır.
- Bir şeyin yasaklanmasıdır.
- Yaşama özgürlüğüdür.
- Herkesin bir kurala uymasındır.
- Yaşama hakkıdır.
- Bir usüle göre yapılan iştir.
- Cumhurbaşkanı'nın kararlarıdır.
- Eşitliktir.
- Özgürlüktür.
- Bulunan şeyleri uygulamadır.
- Yasaktır.

Size göre “Yasama” ne demektir? Siz de yukarıdaki görüşlere katılıyor musunuz?

Konuyla ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla tartışınız.

Yasama kavramı, tam olarak kavranamadığı için bu kavramla ilgili bazı yanlışlıklar mevcuttur. Bazıları, YASAMA kavramını karar, yasalar, duruşma, eşitlik, özgürlük, yasak olarak ifade ederken, bazıları da yasamayı suçluları cezalandırma yöntemi ya da herkesin bir kurala uyması olarak değerlendirmektedirler.

EVET Yasama eşitlik ya da bir usüle göre yapılan bir iş değil, ***Yasama kelimesinin kökeni Yasa'dan gelir. Yasa Sözlükte Olayların gidişinde olağan dışına yer vermeyen, değişmezlik ve mecburiyet gösteren kuraldır. O halde Yasama ise Sözlükte "Yasa koyma, yasa yapma, teşri, bir Sosyal bilgiler kavramı olarak Yasamadan kastedilen kanun, yasa çıkarma işine denilmiştir.***

Birçok öğrenci fikrinin aksine Yasama ne bulunan şeyleri uygulama ne de Cumhurbaşkanı'nın kararlarıdır.

UNUTMA!

Yasama; Yasa koyma, yasa yapma, kanun çıkarma işidir.

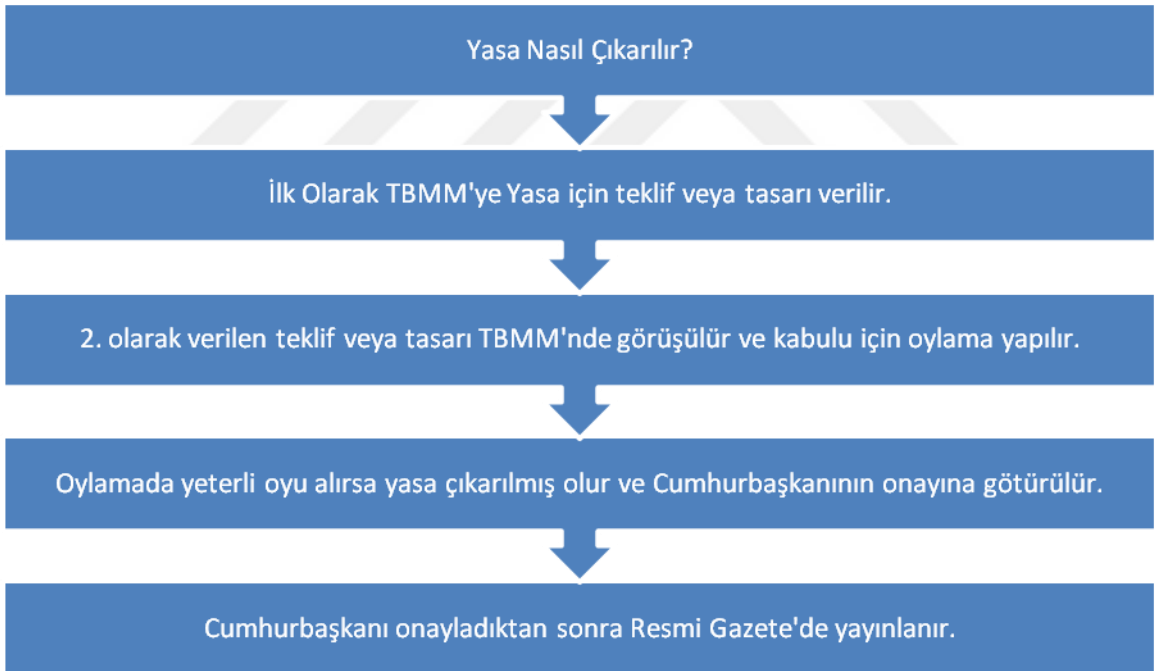
UNUTMA!

İnsanlar bir arada yaşadığı için belirli kurallara uymaları gerekir. Bu kurallar ülkede yaşayan herkes için geçerlidir. Ülkede bu kuralların oluşturulması ülkede halkın temsilcileri görev yapar. Türkiye Cumhuriyeti 29 Ekim 1923 yılında kurulduğunda toplumumuzun uyması gereken kuralların konulması gerekiyordu. Bunun için Türkiye Büyük Millet Meclisine Türk milleti tarafından yasa çıkarma işlemi verildi. Ülkemizde yasa yapma ve kaldırma işlemi yapan kurumumuz Türkiye Büyük Millet Meclisidir.

Peki, Yasama yetkisi Türk milleti adına TBMM'ne verilmeyip, tek bir kişiye verilmesi doğru olur muydu? Neden?

Kanun yapma yetkisi ülkemizde TBMM'ye bırakılmıştır. TBMM, ise halkın oylarıyla seçilen, halkı temsil eden milletvekillerinden oluşan bir meclistir. TBMM, 550 milletvekilinden oluşur ve TBMM seçimleri 4 yılda bir yapılır. TBMM'nin çıkardığı yasalar herkes için geçerlidir. Tek bir kişi için yasa çıkarılmaz.

Peki, Yasama işleminde bir yasa nasıl çıkarılır?

EK 31. Altıncı Haftadaki Kavramlara Yönelik Kavramlara Yönelik Kavramsal Değişim Metni

YARGI NE DEMEKTİR?

İnsanlar yasalara uygun hareket etmediklerinde ne olur? Sorusunun cevabına yönelik yargı nedir? sorusunun cevabını bulmada aşağıdaki ifadeler size yardımcı olabilir. Bu konu ile ilgili olarak öğrenciler aşağıdaki cevapları vermişlerdir.

- Suçlamak.
- Mahkeme düzenidir.
- Bir şeyi bilmeden onun hakkındaki düşüncedir.
- Bir kişiyi araştırmaktır.
- Yargıç'ın kararıdır.
- Adalettir.
- İfadedir.
- İnsanları eleştirmektir.
- Kanundur.
- Cezadır.
- Mahkemedir.
- Açıklamadır.
- Kurallar bütünüdür.
- Önyargıdır.
- Yasaların çıkarıldığı yerdir.

Size göre “Yargı” ne demektir? Siz de yukarıdaki görüşlere katılıyor musunuz?

Konuyla ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla tartışınız.

Yargı kavramı, tam olarak kavranmadığı için bu kavramla ilgili bazı yanlışlıklar mevcuttur. Bazıları, YARGI kavramını adalet, ifade, ceza, kanun, suçlamak, adalet olarak ifade ederken, bazıları da yargıyı bir kişinin konuyu değerlendirmesi ya da bir şeyi bilmeden onun hakkındaki düşüncesi olarak değerlendirmektedirler.

EVET Yargı yargıyı bir kişinin konuyu değerlendirmesi ya da açıklama değil, ***Meşrutiyet Sözlükte "Yasalara göre mahkemece bir olay veya olgunun doğuşuna etken olan sebeplerin de göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi sonucu verilen karar, " anlamlarında kullanılırken, bir Sosyal bilgiler kavramı olarak Yargıdan kastedilen Kurumların, yöneticilerin ve vatandaşların yasalara uygun hareket etmediği durumları sorgulayan ve cezalandıran güce denilmiştir.***

Peki ama NEDEN toplumumuzda yargıya gerek duyulmuştur?

Çünkü! toplumu oluşturan insanlar bazen hata bazen de bilerek kanunlara uymazlar. Kanunlara uymayan kişilerin sayısı artarsa ülkede insanlar yaşayamaz hale gelir. Toplumda suç oranları artar ve kimsenin can ve mal güvenliği kalmaz. Toplumdaki düzeni sağlamak aynı zamanda toplumun huzur, mutluluk ve sağlığını sağlayıp cam, mal güvenliğini korumak amacıyla yargı gücüne gereksinim duyulmaktadır.

UNUTMA!

Yargı: Kurumların, yöneticilerin ve vatandaşların yasalara uygun hareket etmediği durumları sorgulayan ve cezalandıran güce denilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti kurulunca TBMM yasalar yapmaya başlamış, Bakanlar Kurulu ile Cumhurbaşkanı ise yasaları uygulamaya başlamıştır. Fakat yasalara uymayan kişiler çıkmaktadır. Bunun için Yargı yetkisi Türk Milleti adına Bağımsız Mahkemelere verilmiştir.

Peki ama NEDEN yargı yetkisi Bağımsız olmalıdır?

Yargı gücünün bağımsız ve tarafsız olması, hukukun üstün olduğu demokratik bir rejimin vazgeçilmez koşuludur. Yargı bağımsızlığı ilkesi, demokratik bir toplumun temel dayanağını ve böylece hukukun üstünlüğünün temelini oluşturur. Bu nedenle, yargı bağımsızlığının demokratik toplumdaki öneminin göz ardı edilmemesi ve bundan dolayı bu ilkeye saygı gösterilmesi ve bu ilkenin devletin tüm kurumları tarafından her ne olursa olsun korunması gerekir.

Peki, Yargı yetkisinin Bağımsız Mahkemelere verilmesiyle neler olmuştur?

Ülkemizdeki Bağımsız Mahkemeler nelerdir?

.....

.....

.....

.....

EK 32. Altıncı Haftadaki Kavramlara Yönelik Kavramlara Yönelik Kavramsal Değişim Metni

YÜRÜTME NEDİR?

Haberlerde “Bakanlar Kurulu Cumhurbaşkanı başkanlığında toplandı.” haberine denk geliyor musunuz? Bakanlar Kurulu ve Cumhurbaşkanı ülkemizde hangi görevi yerine getiriyor? Sorusunun cevabına yönelik Yürütme nedir? sorusunun cevabını bulmada aşağıdaki ifadeler size yardımcı olabilir.

Bu konu ile ilgili olarak öğrenciler aşağıdaki cevapları vermişlerdir.

- Yürüyüş yapma
- İlerletmek.
- İşleri düzenlemek.
- Devletin devamını sağlama.
- Yasaların ilerlemesi.
- TBMM’dir.
- Yasaları düzenleme işi.
- Başarılı olup ilerlemek.
- Bir kralın ülkeyi yürütmesi
- Devam ettirme.
- Bir konuyu ilerletmek.
- Çalmak.
- Bir ülkeyi yönetme şekli.

Size göre “YÜRÜTME” ne demektir? Siz de yukarıdaki görüşlere katılıyor musunuz? Konuyla ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla tartışınız.

YÜRÜTME kavramı, tam olarak kavranamadığı için bu kavramla ilgili bazı yanlışlıklar mevcuttur. Bazıları, YÜRÜTME kavramını devam ettirme, ilerletmek, TBMM, Bir kralın ülkeyi yönetmesi olarak ifade ederken, bazıları da yürütmeyi devletin devamlılığını sağlama, bir ülkeyi yönetme şekli ya da yürüyüş yapma olarak değerlendirmektedirler.

EVET YÜRÜTME bir kralın ülkeyi yönetmesi, yasaları düzenleme işi ya da bir başarılı olup ilerlemek değil, ***Yürütme, uygulama işi olarak tanımlanırken Sosyal Bilgiler dersinde ise Yürütme, Yasama organının çıkardığı kanunları uygulayan, kanunların gereği işleri yürüten güce denilmiştir.***

Birçok öğrenci fikrinin aksine yürütme ne bir kralın ülkeyi yürütmesi ne de devletin devamlılığını sağlama değildir.

UNUTMA!

Yürütme, Yasama organının çıkardığı kanunları uygulayan, kanunların gereği işleri yürüten güce denilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin çıkardığı kanunların, yasaların uygulanması gerekir. Bu görevi ise Anayasamız Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna vermiştir. Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu ülkemizde kanunların gereği olarak işlemleri yaparlar.

Peki, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulunun yürütmeye ilgili görevlerini biliyor musunuz?

Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulunun yürütmeye ilgili görevleri şunlardır:

- Yasama organı tarafından oluşturulan kanunları yayımlar ve kamuoyuna duyurur.
- Yüksek yargı organındaki üyelerin bir bölümünün seçilmesi konusundaki işlemleri yürütür.
- Üniversite rektörlerini ve yükseköğretim kurulu üyelerini seçer.
- Genelkurmay başkanının atama işlemlerini yapar.
- Yürütme organı gerekli gördüğü durumlarda anayasada değişiklik yapılmasının düşünüldüğü kanunları kamuoyuna sunar.
- TBMM'yi gerekli gördüğünde toplantıya çağırır.

Peki, Bakanlar Kurulunda kimler vardır?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EK 33. Altıncı Haftadaki Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Son Test KİT Örnekleri

Yönerge : Bu çalışmanın amacı, "Demokrasinin Serüveni" konusunda yer alan bazı anahtar kelimelerin sizde çağrıştırdığı anlamları belirlemektir. İlk sayfada verilen örneği inceleyiniz, sonraki sayfalarda verilen anahtar kavramların sizin için ne ifade ettiğini yanındaki boşluklara yazarak kavram ve ilişkilendirdiğiniz kelimeyi kullanarak mantıklı bir cümle kurunuz. Kelimelerin kesin cevabı yoktur, bu yüzden ifadelerinizi rahatça yazabilirsiniz Verilen kavram için beş dakika süreniz vardır. Bu nedenle cevaplarınızı mümkün olduğunca hızlı yazınız

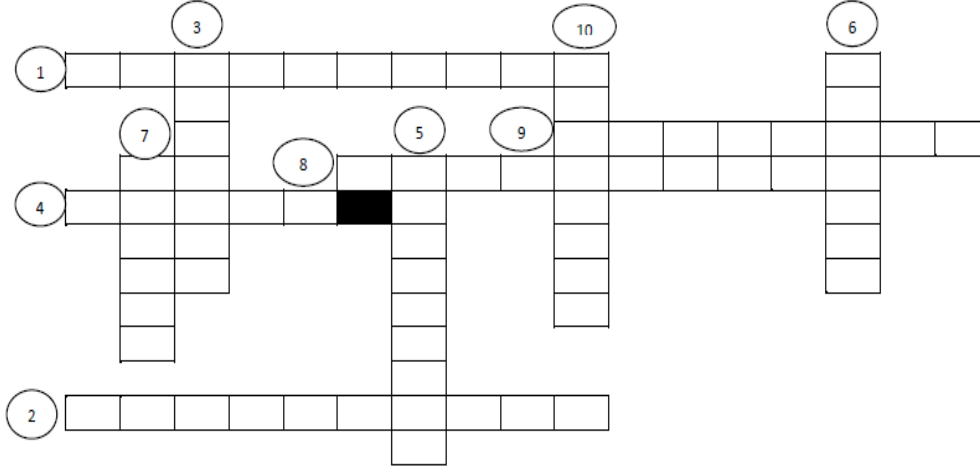
KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Devlet	Yönetim	Devletimizin yönetim şekli cumhuriyettir.
Devlet	İktidar	Devleti iktidar partisi yönetir
Devlet	Para	Devlet parayı kullanır
Devlet	Seçim	Devleti yönetenler seçimle işbaşına gelir.
Devlet	Vatan	Devletin üzerinde yaşadığı toprak parçası vatanıdır

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Yasama	Konam	Yasama konam olarak yapılır D
Yasama	TBMM	Yasama TBMM tarafından yapılır D
Yasama	Ö. Genel	" alan konam ile genelinde yapılır D
Yasama	Milletvekili	Yasama TBMM'de milletvekili tarafından yapılır D
Yasama	550	Yasama 550 milletvekili tarafından yapılır D

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Yürütme	Yasama	Yürütme yasaları uygular D
Yürütme	amirbakan	" sen istediğin her şeyi yapabilirsin D
Yürütme	Dis. işleri	" Dis. işleri bakanlığına girer D
Yürütme	Bakanlar	Yürütme bakanlar kurulu tarafından yapılır D
Yürütme	Ana yasa	Yürütme anayasa ile yapılır D

KAVRAM	İLİŞKİ	CÜMLE
Yargı	Leaz	Yargı suçlulara ceza verir D
Yargı	Adalat	Yargı adaleti sağlar D
Yargı	Tarhiyat	Yargı mahkemeler tarafından yapılır D
Yargı	Bağımsızlık	Yargı bağımsızdır D
Yargı	Ana yasa	Yargı anayasa ile yapılır D

EK 34. Yedinci Hafta Tüm Öğretilen Kavramlara Yönelik Kavram Bulmacası

YUKARIDA NUMARALANDIRAN BOŞLUKLARA AŞAĞIDAKİ SORULARIN CEVAPLARINI DOĞRU BİR ŞEKİLDE YERLEŞTİRİNİZ.

- 1- Milletin, egemenliği kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı yönetim biçimi
- 2- Hüktümdarlıkla yönetilen bir ülkede hükümdarın(Kralın) başkanlığı altında parlamento(meclis) yönetimine dayanan hükümet etme biçimi.
- 3- Siyasi otoritenin genellikle miras yolu ile bir kişinin üzerinde toplandığı devlet düzeni veya rejim, tek erklik.
- 4- Kurumların, yöneticilerin ve vatandaşların yasalara uygun hareket etmediği durumları sorgulayan ve cezalandıran güce
- 5- Milletin ve onun tüzel kişiliği olan devletin yetkilerinin hepsi, hükümdarlık, hâkimiyet.
- 6- Yasama organının çıkardığı kanunları uygulayan, kanunların gereği işleri yürüten güce
- 7- Kanun, yasa çıkarma işine.
- 8- Halkın egemenliği temeline dayanan yönetim biçimi.
- 9- Siyasal gücün birkaç kişilik bir grubun elinde toplandığı yönetim, aristokrasinin daralmış biçimi.
- 10- Siyasi iktidarın, Tanrı'nın temsilcileri olduklarına inanılan din adamlarının elinde bulunduğu toplumsal siyasi düzen

EK 35. Yedinci Hafta Tüm Öğretilen Kavramlara Yönelik Kavram Bulmacası

M	D	T	D	E	M	O	K	R	A	S	İ
T	E	E	A	G	T	Ğ	İ	B	I	O	J
E	R	O	Z	E	P	Z	Ş	U	T	L	T
Y	S	K	V	M	O	N	A	R	Ş	İ	L
İ	A	R	Z	E	O	G	K	S	A	G	Z
R	İ	A	M	N	Ü	K	E	U	P	A	Y
U	J	S	P	L	Y	A	R	G	I	R	A
H	K	İ	K	İ	Y	V	M	Ü	S	Ş	S
M	O	Ö	E	K	Ç	N	Ö	K	P	İ	A
U	L	Y	Ü	R	Ü	T	M	E	K	C	M
C	M	E	Ş	R	U	T	İ	Y	E	T	A

Yukarıdaki bulmacada aşağıdaki kelimeler soldan sağa, sağdan sola ve yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya doğru gizlenmiştir. Bu kelimeleri bulup kelimenin üzerini çiziniz.

CUMHURİYET

OLİGARŞI

DEMOKRASI

TEOKRASI

EGEMENLİK

YARGI

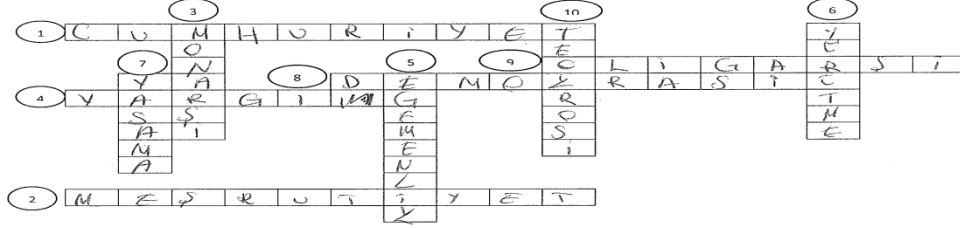
MEŞRUTİYET

YASAMA

MONARŞI

YÜRÜTME

EK 36. Yedinci Hafta Tüm Kavramlara Yönelik Bazı Öğrenci Kavram Bulmacası Örnekleri

YUKARIDA NUMARALANDIRAN BOŞLUKLARA AŞAĞIDAKİ SORULARIN CEVAPLARINI DOĞRU BİR ŞEKİLDE YERLEŞTİRİNİZ.

- 1- Milletin, egemenliği kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı yönetim biçimi
- 2- Hükümdarlıkla yönetilen bir ülkede hükümdarın (Kralın) başkanlığı altında parlamento (meclis) yönetimine dayanan hükümet etme biçimi.
- 3- Siyasi otoritenin genellikle miras yolu ile bir kişinin üzerinde toplandığı devlet düzeni veya rejim, tek erklik.
- 4- Kurumların, yöneticilerin ve vatandaşların yasalara uygun hareket etmediği durumları sorgulayan ve cezalandıran güce
- 5- Milletin ve onun tüzel kişiliği olan devletin yetkilerinin hepsi, hükümlanlık, hâkimiyet.
- 6- Yasama organının çıkardığı kanunları uygulayan, kanunların gereği işleri yürüten güce
- 7- Kanun, yasa çıkarma işine.
- 8- Halkın egemenliği temeline dayanan yönetim biçimi.
- 9- Siyasal gücün birkaç kişilik bir grubun elinde toplandığı yönetim, aristokrasinin daralmış biçimi.
- 10- Siyasi iktidarın, Tanrı'nın temsilcileri olduklarına inanılan din adamlarının elinde bulunduğu toplumsal siyasi düzen

M	D	T	D	E	M	O	K	R	A	S	İ
T	E	E	A	G	T	Ğ	İ	B	İ	O	J
T	R	O	Z	E	P	Z	Ş	U	T	L	T
Y	S	K	V	M	O	N	A	R	Ş	İ	L
İ	A	R	Z	E	O	G	K	S	A	G	Z
R	İ	A	M	N	Ü	K	E	U	P	A	Y
Ü	J	S	P	L	Y	A	R	G	L	R	A
H	K	L	K	İ	Y	V	M	Ü	S	Ş	S
M	O	Ö	E	K	Ç	N	Ö	K	P	İ	A
Ü	L	Y	Ü	R	Ü	T	M	E	K	C	M
Ö	M	E	S	R	U	T	İ	Y	E	T	A

Yukarıdaki bulmacada aşağıdaki kelimeler soldan sağa, sağdan sola ve yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya doğru gizlenmiştir. Bu kelimeleri bulup kelimenin üzerini çiziniz.

~~CUMHURİYET~~

~~DEMOKRASİ~~

EGEMENLİK

MEŞRUTİYET

MONARŞİ

OLİGARŞİ

TEOKRASİ

YARGI

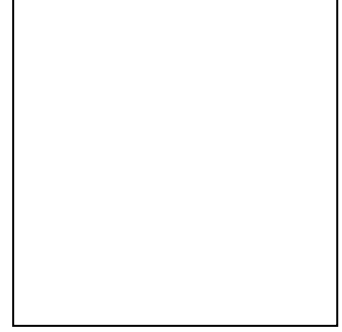
YASAMA

YÜRÜTME

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı :Mutlu KÜRÜMLÜOĞLU
Doğum Yeri ve Yılı :Tufanbeyli, 1993
Yabancı Dili :İngilizce
E-posta :dmnmutlu@gmail.com

EĞİTİM DURUMU

Lisans :

- Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

Yüksek Lisans:

- Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi

YAYINLAR

- Çelikkaya, T. ve Kürümlüoğlu, M. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kazandırılması Hedeflenen Alan Becerilerine Kitaplarda Yer Verilme Durumu, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Mustafa Kemal University Journal of Graduate School of Social Sciences* , 14 (40) s. 141-158
- Çelikkaya, T. ve Kürümlüoğlu, M. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı Dersine İlişkin Görüşleri, *Researcher: Social Science Studies*, 5(4), s. 770-789
- Çelikkaya, T. ve Kürümlüoğlu, M. (2017). Veliler, Öğrenciler ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Programdaki Değerlere İlişkin Değer Hiyerarşileri, Gereçekleri ve Önerileri. *International Journal of Social and Educational Sciences*, 4(8), 243 – 264
- Çelikkaya, T. Esen, Z. ve Kürümlüoğlu, M. (2018). 2005 Ve 2017 Sosyal Bilgiler Programı 4.Ve 5. Sınıf Ders Kitaplarında Atatürk ve Atatürkçülük, *International Journal Of Social And Educational Sciences, IJOSES*, 5(10): 118 – 136
- Çelikkaya, T. ve Kürümlüoğlu, M. (2018). Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına Yönelik Öğretmen Görüşleri, *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*,

UTEB,6(11),104-120.

- Çelikkaya, T. ve Kürümlüoğlu, M. (2018). Yeni Sosyal Bilgiler Programında 4. ve 5. Sınıfta Kazandırılması Hedeflenen Değerlere İlişkin Kazanımların İçeriğe Yansımaları, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 16 (36), 7-38
- Çelikkaya, T., Yıldırım, T. ve Kürümlüoğlu, M. (2019). Öğrenciler ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Programdaki Becerilere İlişkin Beceri Hiyerarşileri, Gereksinimleri ve Önerileri, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1/1): 113-134
- Çelikkaya, T. ve Kürümlüoğlu, M. (2019). Sosyal Bilgiler Dersi “Demokrasinin Serüveni” Ünitesi ile Öğrencilerin Bilişsel Yapılarının ve Kavramsal Gelişim Süreçlerinin İncelenmesi, 9(1): 56-86 DOI: 10.18039/ajesi.520820
- Çelikkaya, T., Esen, Z. ve Kürümlüoğlu M. (2018). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin İletişim Becerisi (Öğrencilerin Öznel Algıları). 7. *Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 932-951.

PROJELER

- “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ve Öğrenciler Programdaki Becerilere İlişkin Beceri Hiyerarşileri” Ahi Evran Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (EGT.A4.18.002), *Araştırmacı*, Proje süresi 12 ay (2018-2019).
- “Yeni Sosyal Bilgiler Programının Farklı Yönlerden Analizi” Ahi Evran Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (EGT.A4.18.008), *Araştırmacı*, Proje süresi 12 ay (2018-2019).